

Α. Γ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ.

1913

IOANNINA

[illegible]

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ο «ΕΡΜΗΣ»
Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ Β. ΧΑΡΑΔΑΜΗ
EN ISANNINOIS

ΕΤΗ ΓΑΥΚΕΙΑ ΜΑΣ ΜΑΝΑ

ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΑΣ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΤΗΝ

ΗΠΕΙΡΟΝ

Τ' ΑΦΙΕΡΩΝΟΜΕΝ

*Με τοῦ Πύρρου τοῦ Βλαχάβα καὶ τοῦ Μπότσαρη τοῦ
[Μάρκου*

Τὴν ἀθάνατη τὴ Λάφνη τὴν αἰματοποτισμένη

Στεφανώνουν με καμάρι τὴν τρισδοξασμένη μάνα

Ἡ Ὀλυμπιάδα ἡ Βύσιω καὶ τοῦ Μπότσαρη ἡ Δένη

Σ. Γ. ΠΑΠΠΑΣ

52633

ΔΔ. ΒΙΒΛ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

ΔΩΡΕΑ Κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΗΠΕΙΡΩΤΑΣ

Παρουσιάζομεν ἐνώπιόν Σας σήμερον τὸν πρῶτον τόμον τῆς «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ**». Ἡμεῖς ὠνειρεύθημεν τὴν «**ΗΠ. ΨΥΧΗΝ**» καὶ ὥραϊον, καὶ ἐκλεκτόν, καὶ τὸ ὅποῖον θὰ ἔτερπε καὶ συγχρόνως θὰ ἐδίδασκε τὸν Ἡπειρώτην. Καὶ τὸ ὅποῖον θὰ θυμίζει εἰς τὸν ξενιτευμένον τὴν πατρίδα του καὶ θὰ τοῦ κρατύνῃ τὴν πρὸς Αὐτὴν ἀγάπην του.

Ὁνειρεύθημεν τὴν «**ΗΠ. ΨΥΧΗΝ**» κιβωτὸν τῶν ἀμιμήτων δημοτικῶν μας τραγουδιῶν. Τῶν τραγουδιῶν ποῦ κλειοῦνε μέσα των μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ μία ὑπερήφανη ἱστορία.

Ὁνειρεύθημεν τὴν «**ΗΠ. ΨΥΧΗΝ**» καθρέπτην ἀνάθε Ἡπειρωτικοῦ καλοῦ. Βιβλίον τὸ ὅποῖον νὰ εἶναι ἄξιον νὰ ἀναγνωσθῇ καὶ διὰ τὸ ὅποῖον τὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι ὅλοι μας.

Ὁνειρεύθημεν ἐπίσης ὡς ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων μας τὴν θερμὴν ἀγάπην καὶ ὑποστήριξιν ὅλων τῶν Ἡπειρωτῶν πρὸς τὸ ἔργον μας.

Καὶ διὰ νὰ πραγματοποιήσωμεν ὅσα ὠνειρεύθημεν ἐκοπιάσαμεν πολὺ καὶ ἤδη ὑπερήφανοι παρουσιάζομεν τὸν πρῶτον τοῦτον τόμον ὑποσχόμενοι κατ' ἔτος νὰ παρουσιάζομεν καὶ τι καλλίτερον.

Θὰ πραγματοποιήσουν ἄρα γε οἱ Ἡπειρώται τὰς περὶ ὑποστηρίξεως δικαίας ἐλπίδας μας;

Τὸ ἐλπίζομεν.

Οἱ Ἐκδότες

Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων
κ. κ. ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Εἰς ἓκ τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων διηγηματογράφων ἔκ Σουλίου, χωρὶν τοῦ τμήματος Κουρέντων, τῆς Ἡπείρου. Εἰς τὰ πολλὰ καὶ ὥρατα διηγήματά του ζωγραφίζεται μὲ ὄλην τῆς τῆς μεγαλοπρέπειαν ἡ Ἡπειρωτικὴ ζωὴ, ἡ Ἡπειρωτικὴ ψυχὴ, ἡ Ἡπειρωτικὴ φύσις.

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ψυχὴ» μὲ ὑπερηφάνειαν παρουσιάζει τὴν εἰκόνα του εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς καὶ δημοσιεύει ἐν ἀπὸ τὰ καλλίτερα διηγήματά του.

Η ΒΛΑΧΑ Η ΩΜΟΡΦΗ

ΕΙΜΟΥΝ δὲν εἴμουν δέκα ὀχτὼ χρονῶν — εἰνε τρινάτα χρόνια καὶ πλειότερα ἀπὸ τότε — διαν ὁ πατέρας μου ἤθελε καλὰ καὶ σώνει νὰ μὲ παντρέψῃ τόσο δὲ παιδί, γιὰτὶ ἐγὼ εἴμουν τὸ πλειὸ μεγάλο του καὶ τὸ πλειὸ μικρὸ του ὥς μονοχογυιός

Δὲν περνοῦσε Κυριακὴ ἢ γιορτὴ, ποῦ νὰ μὴν μᾶς παρουσιαστῇ κι' ἓνας προξενητής, γιὰτὶ στὴν πατρίδα μας τὰ παιδιὰ τῶν δεκοχτὼ χρονῶν εἶναι σ' ὥραν γάμου καὶ μποροῦν ν' ἀνοίξουν σπῆτι. Τὸ γαμπροδιάλεγμα βαστάει ἀπὸ τὰ δεκοχτὼ ὥς τὰ εικοσιπέντε καὶ τὸ νυφὸδιάλεγμα ἀπὸ τὰ δεκάξῃ ὥς τὰ δεκαεπτά. Παλληκάρι εἵκοσι ἕξ ἡχο-

νῶν καὶ κορίτσι εἴκοσι θεωροῦνται ἀπαριασμένα, παρήλι-
κα καὶ δύσκολα πάντρεύονται ἐκεῖ ἀκόμα καὶ τώρα.

Ὁ πατέρας μου ἀφοῦ πρῶτᾶ—πρῶτα μάθαινε τ' ὄνο-
μα τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ σπητιοῦ τῆς μελλούμενης νύφης,
σιὸ τέλος ῥωτοῦσε καὶ γιὰ τὴν ὁμορφιά, ποῦ εἴταν ὁ
σπουδαιότερος πόθος τῆς καρδιᾶς του.

Γιὰ προικὶδ οὔτε λόγος!

—Εἶνε μωρὲ τόσο ὁμορφη, ποῦ νὰ μπαίνη σιὸν χορὸ
τοῦ Πηλοῦ (1) καὶ σιῆς Παλιωρῆς (2) καὶ μέσα σὲ πεντα-
κόσιες νυφάδες νᾶναι ἡ ὁμορφότερη καὶ ν' ἀστράχτουν τὰ
λόγγα ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῆς; Ἄν εἶναι ἔτσι μιλοῦμε, ἂν
δὲν εἶναι, φάε, πιὲ κι' ὦρα σου καλή.

Ἐνοεῖται ὅτι σιῆν τόση μεγάλη ἀπαίτησι τοῦ πατέρα
μου, οἱ προξενητάδες «ἔπαιρναν τὰ βρεμμένους» κι' ἔ-
φευγαν ἀπηλπισμένοι, κι' ἡ μάνα μου, ποῦ δὲν ἔβλεπε πό-
τε νὰ ἰδῇ νύφη σιὸ σπητί τῆς, ἔλεγε τοῦ πατέρα μου ἡ βα-
ρυόκαρδη:

—Καὺμένε νοικοκύρη, θὰ μ' ἀφήσης τὸ παιδί ἀνύ-
παντρο κι' ἐμένα χωρὶς νύφη μ' αὐτὰ ὅλα ποῦ ζητᾶς! Γα-
λάτα καὶ μαλλάτα καὶ τ' ἀρνὶ θηλκὸ δὲν γένεται!

—Νὰ σοῦ εἰπῶ νοικοκυρά! Ὅλα κι' ὅλα ἄλλ', ἐγὼ θέ-
λω νύφη, ποῦ νὰ μὴν τὴν ἔχη ἄλλος. Τὴν θέλω νὰ περνᾷ
καὶ νὰ τὴν νομίζουν ὁ κόσμος Ζωτικὴ ἢ Νεράϊδα....

Ἐνα παιδί ἔχουμε μιὰ νύφη θὰ πάρουμε....

Νὰ μὴν εἶνε κι' ὁμορφη; Νὰ εἶχαμε πολλὰ παιδιὰ δὲν
πεύραζε καὶ πλὺν, ἀλλ' ἓνα παιδί μοναχὰ καὶ νὰ πάρουμε
νύφη χωρὶς νᾶναι πεντάμορφη; Ἀααά! αὐτὸ δὲν θὰ γίνη
πρὶν ζῶντας μου! Προτιμῶ νὰ τὸ ἰδῶ τὸ παιδί μας μὲ
καμπλάφι σιὸ κεφάλι (3) παρὰ μ' ἄσκημη γυναῖκα! Θέλω
νύφη, ποῦ νὰ μπαίνη μέσα καὶ νὰ γελάη τὸ σπητί! Νὰ πη-

(1) γυναικίσιον πανηγύρη τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως

(2) Μοναστηρί, ποῦ πανηγυρίζει σιὰς 8 Σεπτεμβρίου

3) Καλόγερον

γαίνησι· ἀμπέλι καὶ νὰ ὠριμάζουν τὰ σταφύλια! Νὰ πηγαινὴ σιὸ λόγγο καὶ νὰ χορεύουν τὰ δέντρα!

Ὁ πατέρας μου — Θεὸς σχωρὲς τον! — ἔβλεπε μὲν ἀγρόματος ἄνθρωπος ἀλλ' ἔβλεπε μέσα σιὴ καρδιά του μιὰ πολὺ μεγάλη ἀγάπη τοῦ ὠραίου, τοῦ ἀξιου, τοῦ ὑπέρουχου. Καὶ γι' αὐτὸ ἤθελε ὅλα του τὰ πράγματα τέτοια, ποῦ νὰ μὴν μπορούσε νὰ τᾶχη. Ἦθελε νᾶχη τὸ γληγορώτερο ἄλλο, τὸ ἀξιώτερο μουλάρι, τὰ δυνατώτερα βώδια τὰ καλλίτερα πρόβατα, τὰ ζηλευτότερα γίδια τὰ κακύτερα σκυλιὰ τὰ πλείον πενεμένα ἄρματα, καὶ τὴν σιγμὴν, ποῦ θὰ μάθαινε ὅτι βρίσκονταν κάπου ἄλλο, μουλάρι, βῶδι, πρόβατο, γίδι, σκυλί, ἄρματο καλλίτερα ἀπ' τὰ δικά του ἔπρεπε νὰ κἀν τ' ἀδύνατα δυνατά, μὲ κάθε τρόπο νὰ τ' ἀποχτήση.

Μιὰ μέρα ἔλεγε σ' ἕναν φίλο:

— Σιὴν ἄκρη τοῦ κόσμου εἶμαι ἱκανὸς νὰ πάω νὰ βρῶ νύφη τῆς ἀρεσιᾶς μου! Σιὸ τέλος — τέλος, θὰ πάω σιὸν Καύκασο — Ξέρεις ποῦναι ὁ Καύκασος; Πέρα ἀπὸ τὴν Μαύρη θάλασσα! — ν' ἀγοράσω μιὰ Τσιερκέζα ἑκατὸ λίρες, διακόσιες τριακόσιες πεντακόσιες..... ὅσες νᾶναι!

— Οἱ Τσιερκέζες δὲν εἶνε Τούρκισες; Τὸν ἠρώτησε ὁ κείνος.

— Τούρκισες; Τὶ θὰ εἴπῃ Τούρκισες καὶ ξετούρκισες προσιὰ σιὴν ὡμορφιά; Ἰλιάσματα τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε;

Τὸ πολὺ ἔνα βάπτισμα κι' ὥρα καλὴ!.....

Ἀλλ' οἱ ἐβδομάδες καὶ οἱ μῆνες περνοῦσαν κι' ἡ πεντάμορφη ἡ νύφη, ποῦ ζητοῦσε ὁ πατέρας μου, δὲν φαίνονταν πουθενά, καὶ ἡ μάνα μου βρίσκονταν σὲ μεγάλη ἀπελπισιά.

Μιὰ βραδιὰ ξενύχτισε σιὸ σπῆτι μας ἕνας Τουρκαρβανίτης, Τσιόμης, ἀπὸ τοὺς Φιλιάτες, κι' ἐπάνω σιὴν ὀμιλία γιὰ τὴν (ὡμορφη νύφη), τοῦ εἶπε μὲ κάποιον καῦμό.

— Τὶ νὰ σοῦ εἴπῃ, ἄρχοντά μου! Τέτοια νύφη ποῦ γυρεύεις ἐσὺ μόνον σιὸ σεράϊ τοῦ Τζαφὲρ Νιέμη βρίσκεται. Εἶνε τοῦ Ἀβδούλ — πασᾶ..... Ἦλιος ἄρχοντά μου, Ἦλιος

εἶν' ἡ στριγλα! 'Αλλὰ τὸ κακὸ εἶναι, ποῦ μᾶς χωρίζουν οἱ πίστες! Μᾶς τὰ χαλοῦν ὁ Χριστὸς μὲ τὸν Μωχαμέτη Εἰ-
μαστε ἀδέρφια, ἄρχοντά μου, ἀλλ' αὐτοὶ μᾶς χωρίζουν.
'Αδέρφια ἀλλ' ὅξω ἀπὸ τὴν πίστιν. Στὴν πίστιν εἴμεστε ξέ-
νοι παντάξενοι. 'Ο πατέρας μου ἔκοψε ἀμέσως τὴν ὁμιλίαν
καὶ τραβήχθηκε συλλογισμένος. 'Εκείνη τὴ νύχτιαν δὲν κοι-
μήθηκε καθόλου ἀπὸ τὴ συλλογὴ του ἀλλὰ στρεφογύριζε
σὶ το στῶμα, σὰν λαβωμένο φεῖδι καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀρ-
ματώθηκε, πῆρε τρία—τέσσαρα παλληκάρια καὶ πάει
στοὺς Φιλιάτες νὰ ἰδῇ τὴν θυγατέρα τοῦ 'Αβδουλ—πασιᾶ
Ντέμου καὶ ὅσους ἀπὸ τρεῖς μέρες γύρισε ἀπρακτος, γιατί
εἶταν μὲν ὡμορφη ἡ κόρη, ἀλλ' ὅχι κι' ὅπως τὴν ἤθελε αὐ-
τὸς,

—Μαθαίνοντας αὐτὰ ἡ μάνα μου, ποῦ δὲν εἶταν σὰν
αὐτὸν τόσο φιλελεύθερη σὶ τὰ θρησκευτικά, τοῦ ῥίχτηκε νὰ
«τὸν καταπιῇ μὲ τὰ σκουτιὰ»

—Σκύλλε! (τοῦ εἶπε) Τούρκα θὰ μοῦ φέρῃς μέσα σὶ τὸ
σπητι μου!

—Μωρέ, δὲν εἶταν, ὡμορφη, κι' ἐπὲ ἂν εἶταν, ἄς φώ-
ναζες ἐσὺ ὅσο ἤθελες! 'Εκατὸ δράμια λάδι θὰ εἶταν ὅλο—
ὅλο τὸ ἔξοδο γιὰ νὰ γίνῃ ἡ Τούρκα Ρωμιά.

—Καὶ ποῖος Χριστιανὸς πῆρε Τούρκα; δὲν μοῦ δει-
χνεις;

—Καὶ τί μ' αὐτό; Πατρὼν ἐγώ.

Τέλος πάντων τὸ ζήτημα τῆς νύφης εἶχε χαλάσει ἐκεῖ-
νη τὴ χρονιά διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ σπητιοῦ μας. 'Η μάνα
μου κι' ὁ πατέρας μου τρώγονταν κάθε μέρα, σὰν ἡ γάτα
μὲ τὸ ποντῆκι καὶ μόνον ἐγὼ δὲν εἶχα δικαίωμα νὰ εἰπῶ
τίποτε! 'Ο πατέρας μου πολὺ συχνὰ καβαλλήκευε τὸν ψαρ-
ρῆ καὶ χάνονταν ὀλάκερη ἐβδομάδα, πότε σὶ Γιάννινα πό-
τε σὶ Ζαγόρια, πότε σὶ Μέτσοβο, πότε σὶ Παλιοπωγώ-
νη, πότε σὶ τὴν Κόνιτσα, πότε σὶ τὰ Γραμμένα, πότε σὶ τὴν
Παραμυδιὰ καὶ μιὰ φορὰ εἶχε λείψει δυὸ ἐβδομάδες σω-
σιές, γιατί εἶχε πάγει σὶ τὸ 'Αργυρόκαστρο, καὶ ἀπ' ἐκεῖ

σιτὸ Δέλβινο καὶ ἀπ' ἐκεῖ στὴ Χειμάρρα ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ βρῇ ἐκεῖνη ποῦ γύρευε! Ἡ μάνα μου ὁμῶς, ἔπινε φαρμάκια καὶ περνοῦσε μαύρη καὶ ἀλαλη ζωὴ μὲ δυὸ τρομεροὺς φόβους: Ὁ ἕνας εἶταν μὴν μ' ἀφήσῃ ὁ πατέρας μου ἀνύπαντρο, γιὰτ' ἂν περνοῦσα τὰ εἴκοσι πέντε χρόνια ἀνύπαντρος τότε δὲν θὰ μπορούσα νὰ παντρευτῶ ἐξὸν ἂν ἔταιρνα καμμιά χήρα, ἢ καμμιά ἀπὸ κατώτερο σπῆτι· ὁ ἄλλος φόβος εἶταν μὴ τῆς κουβαλήσῃ καμμιά ἀλλόφυλη σιτὸ σπῆτι τῆς.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο πέρασε ὁ χειμῶνας ἐκεῖνης τῆς χρονιάς, ἢ ἀνοιξὶ τὸ καλοκαῖρι κι' ὁ μισὸς ὁ χινόπωρος.

*
* *

Μιὰ μέρα, εἶταν τέλη Ὀχτωβρίου καὶ τέλη τοῦ μικροῦ καλοκαιριοῦ, ποῦ εἶταν ἐκεῖνη τῇ χρονιά, πολὺ ὄψιμο.

Ἐγὼ κι' ὁ πατέρας μου βρῖσκομαστε στὴν ἄκρη τῶν βορειανῶν συνόρων τοῦ χωριοῦ μας. Εἴχαμε πάγει ἐκεῖ γιὰ νὰ μοῦ δεῖξῃ (ὁ πατέρας μου) τὸ μέρος, ὅπου εἶχε πολεμήσῃ ὁ παππῦς μου ὁ Βισίλης μὲ καμμιά ἑκατοστὴ Ἀρβανίτες, ποῦ ἤρθαν νὰ μά: λημουριάξουν τὸ βιὸ καὶ νὰ μάς κάψουν τὸ χωριὸ καὶ τοὺς εἶχε νικήσῃ καὶ σκοτώσῃ ἀρκετούς.

« Ἐδῶ, διηγῶνταν ὁ πατέρας μου, εἶταν οἱ δικοί μας κι' ἐκεῖ οἱ Ἀρβανίτες. Ἐνα ἀπόσπασμα δικό μας ξέκοψε κρυφά, κατέβηκε τὴν λακιά, ἀνέβηκε δίπλα τοὺς κρυφὰ καὶ τοὺς πῆρε τὲς πλάτες. Τότε οἱ Ἀρβανίτες βρέθηκαν ἀνάμεσι σὲ δυὸ φωτιές κι' ἔτσι ἄλλοι σκοτώθηκαν κι' ἄλλοι ῥούπησαν ».

Καὶ τελείωσε αὕτῃ ἡ οἰκογενειακὴ ἱστορικὴ ἀφήγησις ὅ ἕνα μέρος ποῦ λέγεται καὶ οἴμερα ἀκόμα « Μ ν ῆ - μ α τ α », ὅπου ἔθαψαν οἱ δικοί μας τοὺς σκοτωμένους Ἀρβανίτας — καμμιά τριανταριά — κι' ἐνῶ ἐτοιμαζόμαστε νὰ γυρίσωμε σιτὸ σπῆτι μας, εἶδαμε ἀπὸ μακρὺ νὰ ῥχωνται κονάκια βλάχικα.

—Τίνος νᾶναι αὐτὰ τὰ κονάκια; εἶπε ὁ πατέρας μου.

—Ποιὸς ξέρει; Τοῦ ἀπολογήθηκα ἐγώ.

—Ἄς σταθοῦμε νὰ τὰ ἰδοῦμε....

Εἶπε πάλι καὶ στάθηκε ἀπανήδρομο καὶ σὲ λίγο τὰ κονάκια δ᾿άβαιναν μπροστὰ μας: ἄλογα καὶ μουλάρια φορτωμένα τέντες, ἀργάλειους, στρώματα καὶ σκεπάσματα, κόττες, σύνεργα τοῦ τυροκομείου καὶ τοῦ βουτυροκομείου καὶ κάπου —κάπου καὶ κανέναν ἄρρωστος ἢ πολυγερασμένος καβάλα, γυναῖκες ζαλωμένες πράγματα τοῦ νοικοκυριοῦ, ἢ μικρὰ παιδιὰ, κοριτσάκια καὶ ἀγοράκια, ποῦ μπορούσαν ν' ἀνθέξουν σιτοὺς κόπους τοῦ δρόμου, καὶ δυὸ τρεῖς ἄντρες ἀρματωμένοι συνώδευαν τὰ φορτώματα, καμμιὰ τριανταριά.

—Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀρματωμένους ἐξύγωσε καὶ μᾶς ἐχαιρέτησε.

—Τίνος εἶνε τὰ κονάκια; Τὸν ῥώτησε ὁ πατέρας μου.

—Τοῦ Μήτρου Μπέζα, ἄρχοντά μου, τοῦ φίλου σου. Δὲν μᾶς γνωρίζεις. Τοῦ ἀπολογήθηκε ἐκεῖνος περήφανα.

—Τοῦ Μήτρου Μπέζα; Μωρὲ τί λές; καὶ ποῦν' ὁ Μητρος;

—Ἐρχεται πίσω μὲ τὰ πρόβατα....

—Πῶς τὰ περάσαται νὰ βουνό; Καλά;

—Δόξα τὸν θεό! καλὰ.

—Νὰ τοῦ εἰπῇς πῶς χάρηκα πολὺ γιὰ τὸν ἐρχομό του καὶ ἀπόψε νὰ βάλῃ τὰ πρόβατα νὰ κοιμηθῶν σιτὸ χωράφι μου, τὸν Πλάτανο, καὶ ν᾿ἀρθῇ σιτὸ σπῆτι νὰ φᾶμε....

Τὸν περιμένω χωρὶς ἄλλο.

—Ἰσια —Ἰσια, ἀπολογήθηκε ὁ Βλάχος, ὁ Μητρος μὲν εἶπε νὰ σὲ παρακλῆσω νὰ μᾶς ἀφήκης νὰ ῥίξωμε τὰ κονάκια ἐδῶ παρακάτω σιτὸ λειβάδι, πῶχει ψύχα χορτάρια γιὰ τὰ φορτιάκια νὰ βοσκήσουν αὐτοῦ καὶ τὰ πρόβατα ὡς τὰ μεράνυχια, καὶ ὅσπερ τὰ ῥίχνωμε σιτὸ χωράφι νὰ γρακιάσουν ὡς τὸ πουργό, καὶ νὰ μείνῃς καὶ ἡ ἀφεντιά σου νὰ φᾶμεσιὰ κονάκια. Σὲλίγο φτάνει ἕνα σουφλισμένο σιουγκάρι.

Πολὺν θὰ τοῦ κακοφανῇ μου εἶπε ὁ Μῆτρος, ἂν δὲν καταδεχθῇς νὰ μείνῃς στὰ κονάκια μας. Ὁ πατέρας μου τοῦ ἔδωκε τὴν ἄδεια καὶ γιὰ τὰ κονάκια καὶ γιὰ τὰ πρόβατα κι' ὑποσχέθηκε νὰ φάῃ μαζὺ τους τὸ βράδυ..... Ὑστερα ἀκολουθήσαμε καὶ ἡμεῖς τὰ κονάκια ὡς παρακάτω, ὅπου θὰ ξεφόρτωναν.

Παραπίσω ἀπ' ὅλα τὰ φορτώματα κι' ἀπ' ὅλες τὲς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ ἔρχονταν ἡ γυναῖκα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ομάδος κι' ἀρχισιέλεγα, τοῦ Μῆτρος τοῦ Μπέζα μὲ τὴν θυγατέρα της. Μάνα καὶ θυγατέρα ἄστραφταν ἀπ' ὠμορφιά. Εἶταν καὶ οἱ δυὸ ἀρμαιωμένες μὲ σπαθιά, ῥεβόλβερ καὶ ὀπιστόγεμα ντουφέκια.

Μάνα καὶ θυγατέρα, ἡ μιὰ ὡς τριάντα πέντε χρονῶν κι' ἡ ἄλλη ὡς δεκάξη μ' ἐκείνο τὸ περήφανο ἀργοβάδισμα, μ' ἐκεῖνα τὰ ὠραῖα καὶ πλουμιστὰ φορέματα μ' ἐκείνο τὸ ἀντρόπρεπο σκούφωμα, ποῦ ὥμοιαζε σὰν περιγραμμένη περικεφαλαία, μ' ἐκεῖνα τ' ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ σιολίδια, ποῦ τοὺς σιόλιζαν στὰ στήθια, μ' ἐκείνη τὴν κατακαίνουργη κι' ὠμορφη ποδεοιά, καὶ τέλος μ' ἐκείνη τὴν ἄρρητη ὠμορφιά, ποῦ ἔλαμπε τῆς μιᾶς σὰν τὸν ἥλιο ἀπάνω στὸ μεσουράνημα καὶ τῆς ἄλλης σὰν τὴν χρυσαυγή, ὥμοιαζαν σὰν ἀρχαῖες Θεές, ποῦ ἤθελαν καὶ καταδέχονταν καμμιὰ φορὰ νὰ περπατοῦν σιτὴν γῇ, ἀνάμεσα σι τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ τοὺς ὠμορφαίνουν, νὰ τοὺς ἀνάψουν μέσα τους τὴ φωτιὰ τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦ ὠραίου καὶ νὰ τοὺς συγκινοῦν.

Μᾶς χαιρέτισε ἡ θεόμορφη Μπέζαινα μὲ μιὰ χάρη ἀσύγκριτη καὶ μᾶς εὐχήθηκε καλὸν χειμῶνα. Τὴν ἀντιχαιρέτισε κι' ὁ πατέρας μου ἀξιόπρεπα καὶ τῆς εὐχήθηκε τὰ ἴδια, ἀλλὰ μὲ κάποιον ἐσωτερικὸν θόρυβο καὶ μὲ κάποια ἐσωτερικὴ ταραχή, σὰν νὰ τοῦ εἶχεν ἀφαιρέσῃ κάποιος τὸ ἀγέρωχο καὶ τὸ δεσποτικόν, ποῦ εἶχε ...

Ἡ πεντάμιξφη καὶ χιλιόκαλλη θυγατέρα της, ἡ νεραϊδόκορμη καὶ ξωτικοπρόσωπη ἡ περδικοστηθάτη μ' ἐκείνη τὴ χάρη τοῦ εἶχε πάρει τὴν καρδιὰ καὶ τὸν νοῦ.

Ὁ ἥλιος κρέμονταν ἀπανωθιὸ στὸ δύσιμο σὰν πανένδοξος χρυσοντυμένος βασιλείας, καὶ χρύσωνε τὰ σύνεφα, ποῦ εἶταν ἀπάνω στὰ κορφοβούνια τῆς Δύσης, ποῦ θὰ σκαπειτοῦσε, κι' ἔρριχνε πρὸς ἡμᾶς τὲς ἀχιῖνες του πλειὸ γεμάτες καὶ πλειὸ χρυσὲς σὰν ἀνέρο χρυσὸ ποιάμι κι' ἔδινε σιτὴν ἀσύγκριτη ὠμορφιὰ τῆς πανώριας Βλαχοπούλας μιὰ θεϊκὴ χάρη, ἀπ' ἐκεῖνες, ποῦ δὲν εἶνε ἄξια ὅλα τὰ μάτια νὰ ἰδοῦν κι' ὅλες οἱ καρδιὲς νὰ αἰσθανθοῦν. Εἶπα μέσα μου.

Ὁ πατέρας μου χωρὶς ἄλλο, ἤνυρε τὴν νύφη, ποῦ ζητοῦσε τόσον καιρό. Καὶ αἰσθάνθηκα μιὰ μέθη μιὰ ἔκσταση ποῦ δὲν εἶχα αἰσθανθῇ ποτέ!

Ὁ πατέρας εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια ἐπάνω τῆς καὶ τὴν κύταζε καὶ τὴν κύταζε καὶ δὲν ἐχόρταινε. "Ἦθελε σὰν καὶ νὰ εἰπῇ, ἤθελε ν' ἀναλάβῃ τὸ συνειθισμένο δεσποτισμό του, σὰν μεγαλείτερο πρόσωπο ποῦ εἶταν σ' ὅλον ἐκεῖνο τὸν τόπο, ποῦ φαίνονταν γύρα—γύρα ἀλλὰ δὲν μπορούσε. Ἡ φανταχτερὴ ὠμορφιὰ τοῦ εἶχε πάρῃ ὅλην τὴν δύναμη.

Ἀλλ' ἐκεῖνος, ποῦ θάμπώθηκε καὶ πόνεσε πλειότερο, εἶμουν ἐγώ. Κύταξα ἐκείνην τὴν στιγμή τὸν Περίλαμπρον ἥλιο, ποῦ εἶχε ἀκουμπήσῃ σιτὴν κορφή τοῦ βουνοῦ, γιὰ τὰ γύρη πίσω ἀπὸ τὸν κόσμον μας, κύταξα κι' αὐτὴ καὶ μοῦ φαίνονταν ὅτι ἔλαμπε πλειότερο ἀπὸ τὸν ἥλιο τὸ πρόσωτό της. Μοῦ φαίνονταν ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος, ὁ πατέρας μου, ἡ συνοδεία της, ἐγώ, τὰ χωριά, τὰ βουνά, οἱ κάμποι τὰ δέντρα, τὰ χορτάρια τὰ σύνεφα, ὁ οὐρανός, ὁ ἥλιος, ποῦ ἔγερνε νὰ βασιλέψῃ, ὅλα εἶταν ὑποταχτικά της, αὐτὴν καὶ μονάχα κύταζαν, γι' αὐτὴν καὶ μοναχὰ ζοῦσαν. Μοῦ φαίνονταν ὅτι κρατοῦσε σιὰ χέρια της ἕνα θεώρατο σπαθί, ποῦ ἔφτανε ὡς τὰ οὐράνια, ἕναν κεραυνό, μιὰ μεγάλη—μεγάλῃ δύναμη, ποῦ ἂν ἤθελε μπορούσε νὰ τὰ καταστρέψῃ ὅλα νὰ σβύσῃ κι' αὐτὸν τὸν ἥλιο! Μοῦ φαίνονταν ὅτι ὠνειρεύομουν, κι' ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὑπερκόσμιον πλάσμα δὲν εἶταν ἄνθρωπος τῆς γῆς, ἀλλ' ἕνα

ὄνειρο χρυσὸ βγαλμένο ἀπὸ τὴν κόρφο τοῦ Παραδείσου. Ἰὼς ἤθελα νὰ ἦμουν κᾶτι, κᾶτι τι ἀπὸ ἐκεῖνα, ποῦ εἶχε ἀπάνω της νὰ εἴμουν ὁ ἀγέρας, ποῦ ἀνέπνεε, τὸ ταπεινὸ χορτάρι, ποῦ πατοῦσε καὶ διάβαινε. Κατεβαίναμε τὴν πλαγιά, σὺν θεϊκῇ λιτανίᾳ ὡς ποῦ φτιάσαμε σιὸ μέρος, ὅπου θὰ ῥίχνονταν τὰ κονάκια κι' ἄρχισε τὸ ξεφόρτωμα καὶ τὸ στήσιμο τῶν σκηνῶν. Ὁ ἥλιος, σὺν ἀπὸ τὴ ζήλεια, τοῦ ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὴν ἀρπάξῃ μὲ τὰς ἀχτῖνες του, σὺν τὴν Ἡλιοτάχτη τοῦ Παραμυθιοῦ, ἔγυρε θυμωμένος πίσω ἀπ' τὸ βουνό. Τότε τὸ πεντάμορφο πρόσωπο τῆς Βλαχοπούλης φάνταξε πλειότερο. Μοῦρθε νὰ ῥιχτῶ καὶ νὰ κρεμασθῶ ἀπὸ τὸν λαιμό της καὶ τὰ τῆς εἰπῶ:

— Πάρε με αἰώνιον δοῦλό σου, νὰ σὲ δουλεύω καὶ νὰ σὲ προσκυνῶ ὅσον καιρὸν ζήσῃς.

Ἀμα στήθθηκε ἡ πρώτη σκηνή, ὁ πατέρας μου μοῦ εἶπε μ' ἓναν τόνο αὐστηρό:

— Πήγαινε σιὸ σπῆτι καὶ πὲ τῆς μάνας σου ὅτι ἐγὼ θὰ φάω ἐδῶ σιὰ κονάκια καὶ νὰ μᾶς στείλῃ τρεῖς τέσσαρες πλόσκες κρασί, ἓνα παγοῦρι μεγάλο ῥακὶ ἀπὸ τὸ ματαβγαλμένο, κι' ἓνα πλαστοῦρι, ψωμί καθόριον.

Ἡ διαταγὴ τοῦ πατέρα μου εἶταν ἡ σωτηρία μου. Ἐφυγα ἀπὸ τὴν φωτιὰ ποῦ μ' ἔκαιε ὡς τὰ κατὰβαθα τῆς καρδιάς μου. Ἐφυγα κι' ἀνάλαβα κᾶποιαν αὐτεξουσιότητα, κᾶποια δύναμι τὸ ἐγὼ μου αὐτό, ποῦ εἶχα χάσει. Ἐφυγα ἀλλὰ μιὰ ἀόρατη δύναμι μὲ τραβοῦσε ἀπὸ πίσω σὺν μνηστήτης, κι' ἐνῶ πήγαινα ἐμπρός, μοῦ φαίνονταν ὅτι ἐκεῖ πέρα πίσω μου, ποῦ στήνονταν τὰ βλάχικα κονάκια σπάραζε ἡ καρδιά μου σιὰ πόδια τοῦ πλειὸ ὡμορφου κοριτσιοῦ ποῦ εἶχα ληεῖ σιὸν κόσμο.

Φτάνοντας σιὸ σπῆτι μου, εἶπα σιτὴ μάνα μου ὅτι μοῦ εἶχε παραγγεῖλῃ ὁ πατέρας μου καὶ βγῆκα πάλι ἔξω, γιατί μοῦ φαίνονταν ὅτι κᾶτι μοῦ ἔπιανε τὴν ἀναπνοή μου μέσα τὸ σπῆτι, κι' ἤθελα νὰ ἀναπνεύσω ἐλεύτερον ἀγέρα. Ἐκαιγε σὺν φωτιὰ τὸ μέτωπό μου βαροῦσαν τὰ μηνίγγια

μου καὶ χτυποῦσε τ' ἀριστερό μου στήθος σὰν καὶ ζωντανὸ ἤθελε νὰ βγῇ ἀπὸ μέσα.

Πρώτη φορὰ αἰσθάνομουν τὴν ἀγάπη μὲ τέτοια δύναμη μὲ τέτοια φωτιά, μὲ τέτοια πλημμύρα αἰσιχημάτων, μὲ τέτοια ψυχικὴ ἀφοσίωση, μὲ τέτοια ἐθελούσια. Μπροστὰ σ' ἐκείνην τὴν ἀγάπη ἡ ζωὴ μου μοῦ φαίνονταν ἕνα ἀσήμαντο πολὺ ἀσήμαντο πράγμα καὶ μικρὸ σὰν μύτη βελονιοῦ. Μὲ φώναξαν ἀπὸ τὸ σπίτι νὰ φᾶμε. Γύρισα σὰν μεθυμένος. Μ' εἶδε ἡ μάνα μου ἔτσι καὶ μὲ ῥώτισε:

— Δὲν μπορεῖς; Σὲ ποιεῖ τίποτε;

— Ἔχω μιὰ ζάλη τῆς εἶπα, μέσα στὸ κεφάλι μου καὶ θέλω νὰ ξαπλωθῶ στὸ στρώμα μου...

Τραβήχθηκα στὸ δωμάτιό μου καὶ ξαπλώθηκα στὸ κρεβάτι μου. Τὸ δωμάτιο εἶταν σκοτεινὸ. Μοῦ ἔφεραν φῶς καὶ τὸ γύρισα. Μοῦ ἄρεγε καλύτερα τὸ σκοτάδι, ὅπου ἡ πανώρια Βλαχοπούλα, ποῦ εἶχα ζωντανὴ μέσα στὰ μάτια μου, ἔφεγγε σὰν δέκα ἥλιοι.

Κοιμήθηκα.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ξύπνησα, ἀλλὰ τόσο ζαλισμένος ποῦ δὲν ἤξερα ποῦ βρίσκομουν, καὶ προσπαθοῦσα νὰ καταλάβω ποῦ εἶμουν. Ἡ θύμησή μου ἄρχιζε ἀπὸ τὴν ὥρα, ποῦ εἶδαμε τοὺς βλάχους καὶ ἔφτιασε ὥς τὴ στιγμή, ποῦ στήθηκε ἡ πρώτη σκιερὴ τῶν Βλάχικων κονακιῶν.

Τ' ἄλλα εἶταν ὅλα σβυσμένα. Σ' αὐτὸ ἀπάνω ἀκούω ἕνα γλυκὸ τραγοῦδι.

» Ἐγὼ εἶμ' ἡ Βλάχα ἡ ὠμορφη
ἡ Βλάχα ἡ παινεμένη
» Πῶχω τὰ χίλια πρόβατα
τὰ πεντακόσια γίδια....»

Εἶταν ὁ πατέρας μου ποῦ τραγουδοῦσε; γυρίζοντας ἀπὸ τὰ βλάχικα κονάκια. Τὸ γλυκὸ, ποῦ τῷ λεγε τῆς Βλάχας τὸ τραγοῦδι! Δὲν μοῦ εἶχε ἀρέσει ἄλλη φορὰ τόσο τὸ

Χ. Χρηστοβασίλης

Ἡπειρωτικὰ Δημοτικὰ Τραγοῖδια

Ὁ Γρίδας

Γρι - βάμ - σε θε - λω ὁ βα - - - σε -
λια - - - ας γιὰ - σου χα - ρα ὦ σου
Γρι - - - - βα - - - - σου

τραγούδιμα τοῦ πατέρα μου ὅσο ἐκείνη τῇ στιγμῇ. Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ μ' ἔφερε σιτὸν ἑαυτοῦ μου. Θυμήθηκα ὅτι εἶχα φύγει κατὰ διαταγὴ τοῦ πατέρα μου ἀπὸ τὰ βλάχικα κονάκια κι' ὅτι εἶχα ἔρθει ὅτὸ σπῆτι μου ἀπόσπερνο καὶ κοιμώμουν σιτὸ δωμάτιό μου μὲ μιὰ μεγάλη πληγὴ στήν καρδιά μου ἀπ' τὴν ἀγάπη τῆς Βλαχοπούλας, ποῦ φύτρωσε ἐκεῖ μέσα σὲ λίγες ὥρες πρὶν. Ἄνοιξαν οἱ θύρες κι' ὁ πατέρας μου ἔκοψε τὸ τραγοῦδι καὶ φώναξε τῆς μάνας μου χαρούμενος:

— Τὴν ηὔρα! Τὴν ηὔρα τὴ νύφη μου! Τὴν ηὔρα ὅπως τὴν ἤθελα! Ὡμορφότερη δὲν μπορούσε νὰ γένη. Πλεῖστ' ὠμορφη κι' ἀπὸ τὸν αὐγερινὸ κι' ἀπὸ τὸ φεγγάρι κι' ἀπὸ τὸν ἥλιο ἀκόμα!

— Ποῦ τὴν ηὔρες καὶ ποῖα εἶναι; Τὸν ῥώτισε ἡ μάνα μου.

— Στὰ βλάχικα κονάκια! Ἡ θυγατέρα τοῦ Μήτρον Μπέζα! Τῆς ἀποκρίθηκε ὁ πατέρας μου θριαμβευτικά!

— Τί; Μούγκρισε ἡ μάνα μου σὰν θερζό; Σώθηκαν οἱ Ρωμιὲς καὶ θὰ μοῦ κουβαλήσης βλάχα σιτὸ σπίτι μου. Τὸ καίω καὶ τὸ κάνω σιτάχτη καλλίτερα παρὰ νὰ τ' ἀφήκω σιτὰ χέρια βλάχας μπουρτζόβλαχας. Ρωμιὰ καὶ μόνο Ρωμιὰ νύφη θέλω. Οὔτε βασιλοπούλα δὲν θέλω ἂν δὲν εἶνε Ρωμιοπούλα.

Ὁ πατέρας μου ἔχασε τὴν εὐθυμία του καὶ τὴ ῥητορικὴ του κι' ἡ μάνα μου εἶχε γίνει φωτιά καὶ λαύρα.

— Πὲ ὅ,τι θέλ'ς κι' ὅσα θέλ'ς, τῆς εἶπε τέλος ὁ πατέρας μου ἐγὼ αὐτὴ θὰ πάρω.

Δὲν εἶχε τελειώσει αὐτὴν τὴ φράση ὁ πατέρας μου κι' ἀκούω «κράγγ» ἡ θύρα καὶ μπαίνει ἡ μάνα μου σιτὸ δωμάτιό μου ἐξωφρενιασμένη καὶ μὲ τιάνει ἀπὸ τὸν λαιμό.

— Μωρέ! Μοῦ εἶπε ἄγρια, ἐγὼ σ' ἐρίζω κι' ὄχι ὁ πατέρας σου! Τὰ δάκρυα πῶχω χύσει γιὰ σένα, ἂν τὰ ζύγιαζα, θ' ἄβγαιναν βαρύτερα ἀπ' τὸ κορμί σου σκυλλί! Ὁ πατέρας σου δὲν ὑποφέρει τίποτε γιὰ σένα! Λέγε μου: θ' ἀρ-

νηθῆς τὴ μάνα σου γιὰ μιὰ μπουρτζόβλαχα; Κρῖνέ μου Μὴ μὲ κάνης νὰ φορέσω τὰ σκουτιά μου ἀνάποδα. (1) λέγε! Τὶ προτιμᾷς. Τὴν μάνα σου ἢ τὴν Βλάχα; Ξέρε διὲν ἂν πάρῃς τὴν παλιόβλαχα, δὲν θ' ἄχῃς μάνα! θὰ μὲ δεχτῇ τὸ Μοναστήρι καλόγρια.

Μπῆκε μέσα κι' ὁ πατέρας μου μὲ δυὸ τρεῖς ὑληρέτες, ποῦ κρατοῦσαν ὁ καθένας ἀπὸ ἓνα δαδὶ ἀναμμένο.

— Μὴν ἀκοῦς, μοῦ εἶπε; τί λέει ἡ μάνα σου!

— Δὲν θὰ μ' ἀκούσῃς ἐμένα! Ρέκαξε ἡ μάνα μου, Νὰ σοῦ γείνη φαρμάκι τὸ γάλλα ποῦ σ' ἐθρεψα! Τὴν κατάρρα μου ν' ἄχῃς νὰ ζήῃς καὶ προκοπὴ νὰ μὴν κάνῃς ἂν πάρῃς τὴν παλιόβλαχα!

Ἐγὼ εἴμουναι ἡ σιτία τοῦ ἐξωφρενιασμοῦ τῆς μάνας μου κι' ἐγὼ ἔπρεπε νὰ τὴν γιαιτρέψω. Μπροστὰ στὴν ὀργή της τὴν ἄγρια σὰν τρικυμία, καὶ τὴν τρομερὴ σὰν ἀστρά- πόβροντο, μπροστὰ στὴν ἀγάπη της τὴν ἀτέλειωτη γιὰ μένα καὶ σιὰ δάκρυά της, ποῦ εἶταν βαρύτερα ἀπὸ τὸ κορμί μου ποῦ μοῦ θύμησε ἔγινε κομμάτια ἡ περίλαμπρη εἰκόνα τῆς πανέμορφης Βλαχοπούλας καὶ ῥίχνηκα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας μου, σὰν διψασμένο ἀλάφι στὴν καθαρογάργαρη γούρνα τῆς βουνίσιας βρύσης, καὶ τῆς ὠρκίστικα ὅτι μό- νον Ρωμιοπούλα νύφη θὰ τῆς ἔφερνα σιὸ σπιτί.

Ἡ τρικυμία, ποῦ εἶχε σηκωθῇ τόσο ἔξαφνα σιὸ σπι- τι μας ἀμέσως γαλήνεψε κι' ὁ πατέρας μου βλέποντας δι- νικίθηκε, πετάχθηκε ἔξω θυμωμένος λέγοντας.

— Δὲν φταῖτε ἐσεῖς, φταίω ἐγὼ ποῦ ἔθρεψα ὥς ποῦ νὰ σὰς βρῶ τὴν πλεῖο ὠμορφη νύφη τοῦ κόσμου.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

(1) Μεγάλη γονιὰ κατάρρα

ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Στην προσφιλή μου Μερσίπη τ' αφιερώνω

'Αργ' ἀπὸ πέρα ἀπ' τ' ἀκρωτηρι
Βλέπω τὸν ἥλιο νὰ κατεβαίνῃ
Καὶ τὰ πελάγη νὰ ζωγραφίζῃ
Μὲ τὴν πορφύρα του τὴ ματωμένη.

Πεθαίν' ὁ ἥλιος. Χλωμές ἀχιτῖδες
Στὰ νερ' ἀπάνω ἀργοτρεμοσβύνον
Καὶ μοιάζουν τώρα ποῦ ξεψυχοῦνευ
Κάποιοι αἰθέριο χορὸ νὰ στήνουν.

Πέρα στὴ δύση δυὸ συνεφάκια
Μέσα στὸ αἶμα λὲς βουτηγμένα
Στοῦ ἥλιου τὸ θάνατο παραστέκουν
Συλλογισμένα βαρειοθλιμμένα.

Πεθαίν' ὁ ἥλιος πίσω στὴ ράχη
Τὸ χωριουδάκι συλλογισμένο
Στὴ χλωμιασμένη δύση ἀντίκρυ
Φάντασμα στέκει ζωγραφισμένο

Πέρα στὰ μάρη κάποιον καράβι
Μὲ τὰ παντὰ του τὰ φουσκωμένα
Σὰν ἡσκιωμένο φάντασμα φεύγει
Καὶ πάει μακριὰ μακριὰ στὰ ξένα.

Κι' ἀφήνει πίσω του ἓν ἀφρουδάκι
"Ἀσπρο ἀχνάρι μεσ' στὰ νερά,
Μ' ἀγάλια — ἀγάλια κι' ἐκεῖνο σβύνει
Κάτω στὰ μαῦρα τῆς νύχτας φτερά.

'Απ' τ' ἀκρωτηρι τῶν Ἐπιβυτιῶν

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

νηθῆς τὴ μάνα σου γιὰ μιὰ μπουρτζόβλαχα; Κρῖνέ μου Μὴ μὲ κάνης νὰ φορέσω τὰ σκουτιά μου ἀνάποδα. (1) λές-γε! Τὶ προτιμᾷς. Τὴν μάνα σου ἢ τὴν Βλάχα; Ξέρε διὲν ἂν πᾶρ'ς τὴν παλιόβλαχα, δὲν θ'ἄχ'ς μάνα! θὰ μὲ δεχτῇ τὸ Μοναστήρι καλόγρια.

Μπῆκε μέσα κι' ὁ πατέρας μου μὲ δυὸ τρεῖς ὑληρέτες, ποῦ κρατοῦσαν ὁ καθένας ἀπὸ ἓνα δαδι ἀναμμένο.

— Μὴν ἀκοῦς, μοῦ εἶπε; τί λές; ἢ μάνα σου!

— Δὲν θὰ μ' ἀκούσ'ς ἐμένα! Ρέκαξε ἢ μάνα μου, Νὰ σοῦ γείνη φαρμάκι τὸ γάλλα ποῦ σ' ἔθρεψα! Τὴν κατάρρα μου ν'ἄχ'ς νὰ ζή'ης καὶ προκοπὴ νὰ μὴν κᾶν'ς ἂν πᾶρ'ς τὴν παλιόβλαχα!

Ἐγὼ εἴμουν αἰσιτία τοῦ ἐξωφρενιασμοῦ τῆς μάνας μου κι' ἐγὼ ἔπρεπε νὰ τὴν γιαιτρέψω. Μπροστὰ στὴν ὀργή της τὴν ἄγρια σὰν τρικυμία, καὶ τὴν τρομερὴ σὰν ἀστραπόβροντο, μπροστὰ στὴν ἀγάπη της τὴν ἀτέλειωτη γιὰ μένα καὶ σιὰ δάκρυά της, ποῦ εἶταν βαρύτερα ἀπὸ τὸ κορμί μου ποῦ μοῦ θύμησε ἔγινε κοιμᾶτια ἢ περὶ λαμπρὴ εἰκόνα τῆς πανέμορφης Βλαχοπούλας καὶ ῥίχνηκα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας μου, σὰν διψασμένο ἀλάφι στὴν καθαρογάργαρη γούρνα τῆς βουνίσιας βρύσης, καὶ τῆς ὠρκίστικα ὅτι μόνον Ρωμιοπούλα νύφη θὰ τῆς ἔφερνα σιὸ σπίτι.

Ἡ τρικυμία, ποῦ εἶχε σηκωθῇ τόσο ἔξαφνα σιὸ σπίτι μας ἀμέσως γαλήνεψε κι' ὁ πατέρας μου βλέποντας δι- νικήθηκε, πετάχθηκε ἔξω θυμωμένος λέγοντας.

— Δὲν φταῖτε ἐσεῖς, φταίω ἐγὼ ποῦ ἔθρεψα ὥς ποῦ νὰ υἷας βρῶ τὴν πλεῖδ ὡμορφη νύφη τοῦ κόσμου.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

(1) Μεγάλη γόνιμή κατάρρα

ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Στήν προσφιλή μου Μερσίπη τ' ἀφιερώνω

Ἄργ' ἀπὸ πέρα ἀπ' τ' ἀκρωτήρι
Βλέπω τὸν ἥλιο νὰ κατεβαίνη
Καὶ τὰ πελάγη νὰ ζωγραφίζη
Μὲ τὴν πορφύρα του τὴ ματωμένη.

Πεθαίν' ὁ ἥλιος. Χλωμές ἀχιτῖδες
Στὰ νερ' ἀπάνω ἀργοιρεμοσβύνον
Καὶ μοιάζουν τώρα τοῦ ξεψυχοῦνευ
Κάποιον αἰθέριο χορὸ νὰ στήνουν.

Πέρα στὴ δύση δυὸ συνεφάκια
Μέσα στὸ αἷμα λὲς βουτηγμένα
Στοῦ ἥλιου τὸ θάνατο παραστέκουν
Συλλογισμένα βαρειοῦθλιμμένα.

Πεθαίν' ὁ ἥλιος πῖσω στὴ ράχη
Τὸ χωριουδάκι συλλογισμένο
Στὴ χλωμιασμένη δύση ἀντίκρυ
Φάντασμα στέκει ζωγραφισμένο

Πέρα στὰ μακρὰ κάποιον καρᾶβι
Μὲ τὰ παντὰ του τὰ φουσκωμένα
Σὰν ἡσκιωμένο φάντασμα φεύγει
Καὶ πᾶει μακρὰ μακρὰ στὰ ξένα.

Κι' ἀφήνει πῖσω του ἓν ἀφρουδάκι
Ἄσπρο ἀχνάρι μεσ' στὰ νερά,
Μ' ἀγάλια — ἀγάλια κι' ἐκεῖνο σβύνει
Κάτω στὰ μαῦρα τῆς νύχτας φτερά.

Ἄπ' τ' ἀκρωτήρι τῶν Ἐπιβατιῶν

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΟΙ ΤΑΦΟΙ

Δαφνοῦλες μονάχα καὶ κυπαρίσια
Μὲ ξερὸ χόρτο καὶ νεκρωμένον
Φυτρώνουν στοὺς τάφους π' ἀγκαλιασμένοι
Φυλᾶν τὲς σάρκες τῶν πεθαμένων

Καὶ κλειοῦνε μέσα τοὺς χίλιες ἀγάπες
Κι' ὄνειρα χίλια φτερουγισμένα
Χίλιες καρδοῦλες, ποῦ πλειὰ δὲν χτυποῦνε
Καὶ χίλια κάλλη ξεθωριασμένα.

Δαφνοῦλες μονάχα καὶ κυπαρίσια
Τὴν πένθιμη γύρω ῥίχνουν σκιά
Κι' αἷμα ῥοφοῦνε νὰ μεγαλώσουν
Οἱ ῥίζες τοὺς μέσα στοὺς τάφους βαθιά.

Μαῦροι ὀρθοστέκουν σταυροὶ σπασμένοι
Κουρπιά ποῦ ξεθώριασεν ἡ σαπίλα
Καὶ κάποια τρεμάμενη κι' ἀραχνιασμένη
Ποῦ τρεμορίχνει τὸ φῶς τῆς καντήλα

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΑΠ ΤΑ ΠΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΣΤΟΛΙΔΙΑ

Μεῦ ζήτησες νὰ στολισθῇς
Διαμάντια καὶ στολίδια
Μοργαριτάρια σὶν λαίμῳ
Σιὰ χέρια δαχτυλίδια

Διαμάντια ἔχεις τὰ μάτια σου
Τὰ κάλλη σου στολίδια
Καὶ δαχτυλίδια ἀτίμητα
Τὰ μαῦρα σου τὰ φρύδια.

Ἐπιβάταις

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΗΙΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ο ΠΑΠΑΡΑΚΟΣ

Ἀποπερατώσας ἤδη καὶ ἐξομαλύνας τὰς μᾶλλον ἐπειγού-
σας τῶν ὑποθέσεών μου, μετὰ βραχυτάτην μόλις δεκαήμε-
ρον διαμονὴν ἐν τῇ πρᾶσιφιλεστατῇ γενετείρᾳ διὰ λόγους σο-
βαροῦς ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μου, ἠναγκαζόμην ὅπου
ὅσον τάχιστα ἀπέλθω. Ἡ θλίψις μου καὶ ἡ δυσθυμία διὰ
τὸν τόσον πρόωρον ἀποχωρισμὸν τοῦ γλυκυτάτου πατρί-
ου ἐδάφους, ὁμολογουμένως ἦτο ἀπερίγραπτος. Ἐπειδὴ ὅμως
ὡς προεῖπον δὲν ἠδυνάμην νὰ πράξω ἄλλως ἢ ἔρχισα νὰ
προετοιμάζωμαι διὰ τὸ ταξεῖδιον.

Ἐγερθεὶς λοιπὸν λίαν πρωτὶ τὴν ὀρισθεῖσαν πρὸς ἀ-
χώρησιν ἡμέραν, ἡμέραν καλοκαιρινήν, μετὰ τὴν πτῶσιν
τῶν τριῶν εἰθισμένων πυροβολισμῶν ἀγγελτηρίων τῆς ὁ-
οῦπῳ ἐκκινήσεώς μου πορτωθεὶς κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν
ἐθιμοτυπίαν τὰς ἀποσκευάς μου, ὑπὸ τὴν χάλαζαν κόκκων
σίτου, τοὺς ὁποίους ἡ σεβαστὴ μου μήτηρ ἀφειδῶς ἐσκόπι-
ζεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ὑπὸ τὸ κατρακύλισμα μεγαλο-
προποῦς δοχείου πλήρους ὕδατος, τύπων ἀπαραιτήτων πρὸς
εὐδόωσιν τοῦ ταξειδίου, ἐναπέθεσα ταύτας ἐπὶ τοῦ πολυτε-
λῶς σεσαγμένου ἵππου ἀπεκδεχόμενος τὰς εὐχὰς τῶν ἐκα-
τέρωθεν παρατεταγμένων συγγενῶν καὶ γειτόνων καὶ δὴ τῶν
γραῖδίων: "Ὡρα καλὴ σου μάτῃα μου κι" ἡ Παναγιά μαζὶ
σου.

Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα ἐξεκινήσαμεν. Δὲν
εἶχομεν δὲ προχωρήσει δέκα περίπου βήματα καὶ αἴφνης ὁ-
λως ἀπροσδοκῆτως, ὡς ἀμυνίτης προβάλλει ἐμπρὸς μας ἡ
μορφὴ σεβασμίου ῥασοφόρου γέροντος. Ἦτο ὁ Παπᾶ—Γι-
άνης ὁ ἐφημέριος τῆς συνοικίας μας, ὁ καὶ Παπαράκος πρὸ

σεπικαλούμενος ἔνεκα τῆς πρὸς τὴν ῥακὴν ἐξαιρετικῆς αὐτοῦ συμπαθείας καὶ ὑπολήψεως, ἣν χαριεντιζόμενος συνείθιζε νὰ λέγῃ «ἀγίασμα τῆς ἀγίας Βλαχέρνας».

Ἄμα τῇ θῆα τοῦ αἰδεσίμου πρεσβυτέρου ὁμοβροντία διαμαρτυριῶν ἐξερράγη ὑπὸ τῆς ἀκολουθούσης συνοδείας γυναικῶν ὑπὸ τῶν ὁποίων, προεξαρχούσης τῆς πολυσεβάστου μάμμης, δι' ἀπειλῶν καὶ φωνῶν — ὀλίγου δεῖν καὶ δι' ἐπιθέσεων — μοι ἐπεβάλλετο ἡ παρὰ χρεῖμα ὑποχώρησις καθότι ἡ ἐμφάνισις τοῦ ιερέως εἰς τοιαύτην στιγμὴν θεωρεῖται ὁ ἀπαισιώτερος ὁλωνδὸς προμηνύων συμφορὰς καὶ ζημίας ἀνυπολόγιστους.

Ἐξ οἴκτου μᾶλλον διὰ τὴν τοιαύτην ποραδρομὴν κατὰ τοῦ αἰδεσίμου πρεσβυτέρου ὑπεμειδάσα φιλοσοφικῶς κινήσας τὴν κεφαλὴν καὶ κεντήσας τὸν ἵππον διέταξα τὸν συνοδεύοντά με ἀγωγιάτην νὰ προχωρήσωμεν ἀφήσας εἰς ἀπάντησιν τὸ στερεότυπον «ἀφήνομε γειὰ». Ἦτο ἀκόμη πρωῒα, μόλις εἶχον ἀνοίξει αἱ κιγκλίδες τοῦ οὐρανοῦ διὰ νὰ ἐξέλθῃ ὁ ξανθὸς διφρηλάτης, ἐνῶ ἡ ῥοδοδάκτυλος ὑπέφωσκεν ἤδη χρυσώνουσα μὲ τὰς ῥοδαλάς της ἀκτῖνας τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων. Τῇ ἀληθείᾳ πόσον ποιητικὸς εἶναι ὁ δρόμος ὑπὸ τὸ λυκαυγές! Παντοῦ ζωή, παντοῦ χαρὰ, παντοῦ κίνησις. Οἱ πτερωτοὶ τραγουδῖσται τῆς φύσεως μόλις εἶχον ἀρχίσει τὰς ἡδυμόλπους καὶ θελξικαρδίους αὐτῶν συναυλίας ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου, ὡς νεαραὶ ἰέρειαι τῆς Δήμητρος, εὐσταλεῖς καὶ ῥοδοκόκκινοι χωρικά κρατοῦσαι ἀνὰ χεῖρας δρόπανον ἡσυχολοῦντο εἰς τὸν θερισμὸν ἔδουσαι τοῦτοχρόνως περιπαθεῖς καὶ γλυκνυτάτας Ἡπειρωτικὰς στροφάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡ ἀσθενὴς μου μνήμη διέσωσε μόλις τινάς.

Ἀνάθεμά σε ξενιτεῖά
καὶ σὲ καὶ τὰ καλὰ σου
Οὔτε τὰ πάθῃ σου ἴθιλα
κι' οὔτε τὴ διαφορά σου
Τὴν ξενιτεῖά, τὴν ὀρφανεία,
τὴν πικραμέν' ἀγάπη
Ὅλα μαζί τὰ ζύγιασαν
ἑαυτέρ' εἶν' τὰ ξένα.

Χωρίζ' ἡ μάνα τὸ παιδί
καὶ τὸ παιδί τῇ μάνα
Χωρίζονται τ' ἀντρόγυνα
τὰ πολυαγαπημένα...

Μεθ' ὅλην ὁμως τὴν γοητεῖαν, τὴν ὁποῖαν ἡ μάγος φύ-
σις τόσον θαυσιλῶς ἐσκόρπιζε τριγύρω, δὲν ἠδυνάμην νὰ δια-
σκεδάσω τὴν μεγάλην μου δυσθυμίαν, ἥτις ὡς φοβερός ἐ-
φιάλτης ἐπῆξε τὰ στήθη μου, ὥστε νὰ προησθάνομην ἀπαί-
σιόν τι, εἴπερ ἄλλοτε ποτε ζωηρότερον ἀναμιμνησκομένου τῆς
τραγικῆς ἐκείνης ἐπώδου: «Ὁ ζωντανὸς δ' χωρισμὸς παρη-
γοριὰ δὲν ἔχει».

Μετὰ ἐξάωρον περίπου ὁδοιπορίαν μικρὰ ἀνάπαυλα ἤτο
φυσικὰ ἐπιβεβλημένη, ὅθεν καὶ φθάσαντες περὶ τὴν μεσημ-
βρίαν παρὰ τὴν Μουζίναν ἀφιππεύσαμεν ἐξαπλωθέντες με-
τὰ περισσῆς νωχελείας ὑπὸ τὴν σκιάν γηραιᾶς πλατάνου,
ἐνθα ὑπὸ τὸ ἐκκωφαντικὸν τερέτισμα τῶν λάλων τετρίγων
καὶ τὸ ῥυθμικὸν μουρμούρισμα κρυσταλλίνου ῥυακίου παρε-
δόθημεν εἰς τοῦ Μορφέως τὰς ἀγκύλας.

Δὲν εἴχομεν ὁμως εἰσέλθῃ ἀκόμη ἐντὸς τῆς πόλεως μόλις
εἴχομεν κάμψῃ τὴν μικρὰν ἀ-ραπὸν ἀνωθεν τῆς ἀποτόμου
ῥεματιᾶς, ὁπότε αἰφνης "Ω! τῆς ἀπαισίας ἐκείνης στιγμῆς,
ἅμα τῇ ἀναμνήσει τῆς ὁποίας καὶ τὴν ἀκόμη σύσσωμος
φρικῶ. Λαγὸς τις ἀπὸ τινος θάμνου πηδᾷ πρὸ τοῦ ἵππου,
δοῖς φύσει ψοφοδεής, ῥίψας κατὰ τῶν βράχων ἀναβίτην
καὶ ἀποσκευὰς τρέπεται εἰς ἄτακτον φυγὴν.

Τὶ ἐπηκολούθησε μετὰ ταῦτα δὲν γνωρίζω. Τοῦτο μόνον
ἐνθυμοῦμαι: ὅταν μετὰ δύο ὥρας συνῆλθον, εὐρέθην ἐξη-
πλωμένος ἐπὶ μιᾶς κλίνης ἐντὸς ἀγνώστου δωματίου ὑπὸ τὴν
ἐπίβλεψιν ἐνὸς λατροῦ καὶ τὴν κυριαρχίαν τῶν βδελλῶν....
Ἐνεθυμήθην τὰ τελευταῖα λόγια τῆς σεβαστῆς μάμμης, ἀλλ'
ἤτο πλέον ἀργά.

Τὸν κατηραμένον τὸν Παπαράκον!!

Ἐν Ἀθήναις Ἰούνιος 1912

ΚΩΣΤΑΣ Φ. ΔΡΥΜΙΛΙΑΣ

Η ΑΕΤΙΝΑ

Εκεῖ πέτρα, μακροῦ, πολὺ μακροῦ, ἐκεῖ ὅπου τὰ βουνὰ τῆς Νορβηγίας διαγράφονται κυανὰ σιὸν οὐρανό, ὅπου οἱ ἀκώρρειες, οἱ κρημενοὶ καὶ τὰ κορυφοβούνια ἀστράφτουν καὶ φλογίζουν μετὰ παρὰδόξου λάνθινους χρωματισμοὺς ἡ αἰτίνα εἶχε τὴν φωλεὰ τῆς σὲ μιὰ βραχώδη κοιλότητα κρημνώδη καὶ ἄγρια. Χιτῶνες ἐλατοσκέπαστες, ὅπου ἐβούιζαν χεῖμαρροι, ἐσκαρφάλωναν ἐκεῖ σὰν ἀβλακὲς, ποῦ ὅσον πήγαιναν στένεβαν.

Ὅταν κατὰ τὸ γλυκοχάραγμα, πειῶντας σιὲς δυνατές τῆς φτεροῦγες ψηλότερα ἀπ' ὅσα μπορούσε νὰ ἰδῇ τὸ ἀνθρώπινο μάτι, ἡ αἰτίνα κατεσκόπευε καὶ ἐζητοῦσε τὸ κυνήγι τῆς, διέκρινε χωρὶς δυσκολίαν καὶ αὐτὸν τὸν τυφλοπόντικα τῶν λειβαδιῶν νὰ τριποδίζει κάτω ἀπὸ τὰ χόρτα. Καὶ ξαφνικὰ τὸ μικρὸ κατισικάκι, τρελλὸ ἀπὸ χαρά, ποῦ ἔπαιζε ἐχόρευε καὶ ἐπραγματοποιοῦσε τὸ ὤμορφο κατόρθωμα νὰ κρατηθῇ ἰσορροπία σιὴν αἰχμὴ ἐνὸς βράχου, ἔκαμνεν εἰς τὸν ἀνοικτὸν ἀγέρα μίαν ἀνάβαση πολὺ κινδυνώδη. Καὶ ὀλαγός, ποῦ ἔτριβε ἀκόμα τὰ μάτια του καὶ δὲν εἶχε ἀρχίσει τὸν προῶνό του καλλωπισμό, βάλθηκε ἄξαφνα νὰ θαυμάσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ ἓνα τόσο ὑψηλὸ τόπο ἀγνάντια, ποῦ ἀνακατεῖονταν τὰ κωδωνοσιτάσια τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἐπὶ δῆμων κάτω ἀπὸ τὰ μάτια του.

Τὲς ἄλλες ἡμέρες τοῦ κυνηγιοῦ, ἡ αἰτίνα τραβοῦτε ἑκατοστιαριὲς λεῦγες ἀπάνω ἀπὸ τὰ ὄροπέδια, ἀπὸ τὲς φαιές καὶ γεμάτες βροῦα χειροπεδιάδες ἀπὸ τοὺς ἄγριους βράχους καὶ εἰς μαῦρες ἄβυσσες. Καὶ τὰ μακροῦ βουνὰ ἐγεράνιαζαν πίσω ἀπὸ τὰ βουνά, ποῦ τραβοῦσαν πρὸς τὴν δύση ὥς τὴν θυελλώδη καὶ παγωμένη θάλασσα.

Κάθε γραμμὴ βουνοῦ ἐσημείωνε κι' ἓνα βασίλειον ποῦ εἶχε κάνει σιὸ διᾶστημα τῶν ἐιῶν ἡ μεγάλη αἰτίνα τὴν γεννοβολὰ τῆς, βασίλισσα ἢ βασιλεία. Καὶ δυστυχία σιὸν πρῆσαιχτιο, ποῦ θὰ

έτολμοῦσε νὰ ῥιποκινδυνέψῃ σ' ἐκεῖνο-τὸ κυνηγετικὸ ἔδαφος. Πολλές φορὲς καὶ αὐτὴ ἡ ἀετὶνα ἀναγκάστηκε νὰ κάνῃ πόλεμο ἐναντίον ἐξορίστου βασιλόπουλου τῆς ἰδίας τῆς οἰκογενείας. Τρομερὸς πόλεμος! Τὰ φτερὰ πειθοῦσαν καὶ ἔπεφταν σὰν νιφάδες χιονιοῦ, ἀλλὰ χιονιοῦ αἱματόβαφου ὥς, ποῦ ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο ἀντιπάλους ἐκυλιῶνταν σιτὸ ἔδαφος σχεδὸν χωρὶς πνοή. Ὑπῆρχεν αἷμα ἡετίσιον ἀπάνω σιτοὺς βράχους ἐκείνων τῶν συνόρων.

Ἐνα πρωτὶ ὕστερα ἀπὸ κυνήγι ἐκατὸ λευγῶν ψηλὰ ἀπὸ τὲς βραχύδικες χερσοπεδιάδες ἡ ἀετὶνα γύριζε σιτὸ μικρὸ τῆς μὲ ἕνα νεογνὸ ταρανιάκι σιτὰ νύχια τῆς. Ὅταν ἐπλητίασε σιτὴν φωλιά τῆς ἐχτύπησε δυνατὰ τὲς φτεροῦγές τῆς. Ἡ ἄγρια φωνὴ τῆς ἀντήχησε πολλαπλασιασμένη ἀπὸ τὲς ἡχὲς τῶν ὄρεινῶν φαράγγων. Οἱ γεροὶ κλάδοι, ποῦ εἶχε βάλει ὡς θεμέλιο τῆς φωλιάς τῆς εἶχαν σπάσει. Ἡ φωλεὰ εἶχε ληστευθῇ καὶ καταστραφῇ καὶ τὸ ἀειτόπουλό τῆς, ποῦ ἄρχιζε ἤδη νὰ πειρᾷ, τὸ ἀειτόπουλό τῆς, ποῦ ἀκόνιζε τὸ ῥάμφος του καὶ τὰ νύχια σὲ κυνήγι κάθε μέρα καὶ μεγαλύτερο, τὸ ἀειτόπουλό τῆς εἶχεν ἀρπαγῇ!!

Ἡ ἀετὶνα πέταξε πολὺ ψηλὰ, τόσον ψηλὰ, ποῦ ἡ ἡχώ τῶν κραυγῶν τῆς δὲν εἰσάαζε πλέον τὴν ἀπέραντη ἐρημίαν. Ἀξαφνα δυὸ κυνηγοί, ποῦ ἔβγαιναν ἀπὸ ἕνα δάσος ἄκουσαν ψηλὰ ἀπὸ τὰ κεφάλια τους ἕνα βουητὸ καὶ ἕνα συριγμό.

Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἔφερε σιτὴν ῥάχη του, μέσα σὲ καλάθι λυγαρίσιο ἕνα ἀειτόπουλο αἰχμάλωτο. Καὶ ἐνῶ οἱ δυὸ ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦσαν τὸν μακρυνὸ δρόμο, ποῦ κατέβαινε πρὸς τὲς ἐπαυλὲς τῆς κοιλάδας, ἡ ἀετὶνα, πάντοτε αἰωρούμενη τοῦς ἀκολουθοῦσε μὲ τὰ μάτια τῆς.

Ἀνάμεσος ἀπὸ τὲς κυανὲς σχιμάδες τῶν συννέφων τὸ διαπεραστικὸ μάτι τῆς παρετήρησεν ὅτι, ὅταν ἔφθασαν οἱ κυνηγοὶ σιτὴν ἀβλὴν τῆς ἐπαυλῆς, μικροὶ καὶ μεγάλοι ἔτρεξαν γύρω σιτὸ λυγαρίσιο καλίσθι.

Ἀπὸ τὸ πρωτὶ ὡς τὸ βράδυ ἡ ἀετὶνα ἔμεινε ἐκεῖ μὲ τὲς φτεροῦγες ὀρθάνοιχτες. Ὅταν ἤρθε τὸ σούρπωμα κατέβηκε σιτὴν σιέγη τοῦ σπιτιοῦ καὶ μέσα σιτὴν σκιερινὴ νύχτια οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαυλῆς ἐκατάλαβαν γύρω τους μὲ βραχνῶδη παρὰδοξη κραυγὴ....

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ, ποῦ φάνηκε ἡ μέρα, ὅταν ὁ ἥλιος μόλις ἄρ-

χιζε νὰ χροσίξη τὰ σύνεφα τῆς ἀναιολῆς· ἡ ἀετὶνα πετοῦσε ἀκόμα ἔχοντας τὰ μάτια τῆς προσηλωμένα σὶ τὸ ἀπὸ σημεῖο. Εἶδε μπροστὰ σιτὴ θύρα τὰ παιδιὰ τοῦ χωρικοῦ, ποῦ ἔκοφταν μὲ πελέκια πέταυρα. Ἐνας κύκλος παιδιῶν τὰ παρατηροῦσε· ὑστερώτερα κατὰ τὸ γιωμιατάκι ἔφεραν σιτὴν ἀβλή ἓνα κλωβὶ καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὲς κυγκλίδες αὐτοῦ τοῦ κλωβιοῦ διέκρινε καθαυτὰ τὸ μικρὸ τῆς ποῦ χτυποῦσε ἀδιάκοπα καὶ χωρὶς σταματισμὸ τὲς φτεροῦγές του καὶ μοχθῶντας μὲ τὸ ῥάμφος του ἀλωνίζονταν νὰ φύγη...

Τὸ κλωβὶ ἀφέθηκε σιτὴν μέση τῆς ἀβλῆς καὶ κανεὶς δὲν ἐφάνηκε πληρὸ ἐκεῖ.

Ὁ ἥλιος ἀνέβαινε μέσα σιτὴν θερμότητα τῆς πρωΐας καὶ ἡ ἀετὶνα ἐκωπηλατοῦσε μὲ τὲς μεγάλες φτεροῦγες τῆς πίσω ἀπὸ τὰ σύνεφα ἀλλὰ δὲν ἔπαυσε νὰ παρατηροῦν κάθε κίνηση τοῦ ἀετόπουλου τῆς, ποῦ ἔχοντας τὸ κεφάλι του τεντωμένο ἐσήκωνε τὸ κυρτωμένο ῥάμφος του καὶ ἐσύριζεν ἀπὸ λύσσα, ἐνῶ τὰ νύχια του ἐμπλέκονταν ἀπηλπισμένα σιτὲς κιγκλίδες τῆς κεφαλῆς του. Πέρασε τὸ μεσημέρι. Κρυμμένη ἐκεῖ ὑψηλὰ ἀνάμεσα σιτὰ σύνεφα ἡ ἀετὶνα ἀναπαύονταν ἐπάνω σιτὲς φτεροῦγές τῆς. Ἡ ὀρφορητὴ τῆς ἀγρυπνοῦσε. Ἐκείνη ἡ σιωπὴ, ἐκείνη ἡ ἔρημη ἀβλή, ἐκείνη ἡ ἀποκοιμισμένη ἔπαυλη τῆς ἐφάνονταν ὑποπτα καὶ ἐδιπλασίασε τὴν προσοχή τῆς. Οἱ σκιὲς τῶν σπητιῶν, τῶν δέντρων καὶ τῶν ἀβλογύρων ἄρχισαν νὰ μεγαλώνουν. Ὁληντὴν ἡμέρα ὅλην ἐκείνην τὴν ὥραν ἡμέραν, τὸ κλωβὶ παρατημένο σιτὴν ἄδεια ἀβλή, τὴν εἶχε προσελκύσει καὶ οἶν νὰ τὴν προσκαλοῦσε, τὰ δὲ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ πίσω ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ ἐκαιροφυλαχτοῦσαν ἐκεῖ μὲ τὴν σειρὰ ἔχοντας τὸ τουφέκι σιτὰ χέρια τους. Καὶ τὸ ἀετόπουλο δὲν ἔπαιξε νὰ χτυπᾷ μὲ τὸ ῥάμφος του καὶ νὰ σπρώχνῃ ἐπίμονα ἀνάμεσα σιτὲς κιγκλίδες τὸ κεφάλι του εἰς τὸν λαιμὸ του καὶ τὲς φτεροῦγές του, πότε τὴν μὴ καὶ πότε τὴν ἄλλη.

Τώρα, ποῦ ἔκλινε ἡ ἡμέρα πρὸς τὴν δύση, τῆς, τὰ παιδιὰ εἶχαν ἐπαναλάβει τὰ παιγνίδια τους καὶ ἔτρεχαν ἀπὸ τὴν θύρα σιτὸ κλωβί. Καὶ σὲ λίγο διασκέδαζαν εὐθυμα σιτὸ λειβάδι. Βγῆκαν καὶ οἱ μεγάλοι ἐπανελάβαν τὲς συνειθισμένες τους ἀσχολίες. Κατὰ τὴν ξάστερη καὶ ἡσυχῇ ἑσπέρα ἡ νεαρὰ νύφη τοῦ χωριοῦ ἀπόθεκε τὸ βυζαδιάρικο βρόφος τῆς σιτὸ νεοῦφασμένο πανί του, ποῦ εἶχε ἀπλώσει σιτὸν ἥλιο γιὰ νὰ τὸ λευκάνῃ. Καὶ ἄρχισε νὰ πλένῃ τὰ ἀσπρόρουχά τῆς κοντὰ σιτὸ πηγάδι.

Ἀξαρνα μιά σκιά, μιά ἀστραπιαία σκιά, πέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν ἥσυχον αἰθέρα. Ἡ σιωπὴ ταράχτηκε ἀπὸ παρόδοξον βούλημα ἀκολουθούμενον ἀπὸ δυνατὸν χτύπον φτερουγιῶν. Ἡ νεαρὴ γυναῖκα γύρισε ἀμέσως τὸ κεφάλι της πίσω. Ἐνα πελώριο πουλὶ μόλις εἶχε ἐγγίξει τὴ γῆ καὶ ἀνέρχονταν τώρα καὶ πάλι πρὸς τὸν οὐρανόν. Σηκώθηκε μάλιστα χωρὶς ν' ἀφήτῃ τὸ δέμα τῶν βεβρεγμένων ἀσπυροῦχων της ποῦ κρατοῦσε σιὰ χέριαις, παγωμένη ἀπὸ τὸν τρόμο. Τό ἀρπακτικόν ὄρνεο εἶχε ἀρπάξει σιὰ νύχια του τὸ παιδί της καὶ τὸ ἔφερνε μαζί του. Ἡ μητέρα του τὸ ἀκολουθοῦσε μὲ βλέμμα ἄτενο ἕνα δευτερόλεπτο ἀτέλειωτο. Καὶ τώρα ὁ αἰθέρας ἐγερνίζε ἀνάμεσα σιὸ παιδί της καὶ σιτὴν γῆ.

Τότε τρελλὴ καὶ μὲ τὴν καρδιὰ συντριμμένη ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ὅπως εἶπαν, τῆς ἤρθε μιὰ ἔμπνευση. Ὁρμησε σιὸ κλωβί, ἀρπάξε τὸ αἰτιόπουλο καὶ μὲ σιναγμοὺς καὶ κραυγὰς τὸ εἶπνε μὲ τὰ δυό της χέρια ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι της. Καὶ δὲν αἰστάνονταν τὰ λυσοῦδικα χτυπήματα τοῦ ῥάμφους του, ποῦ καταιμάτιωναν τοὺς βραχίονές της καὶ τὸ πρόσωπό της. Ἡ αἰτίνα ἀνέκοψε πρὸς σιγμὴν τὸ πέταγμά της καὶ σὲ κάθε χτύπημα τῶν φτερουγιῶν της, ποῦ ἀνοιγόκλειε, ἡ νεορὰ γυναῖκα μποροῦσε νὰ ἰδῇ ἀνάμεσα σιὰ νύχια της τὸ παιδί της τυλιγμένο σὰν φεῖδι. Τῆς φάνηκεν οἷ ἡ αἰτίνα κατέβαινε. Τὰ δυὸ ἔνστικτα τῶν μητέρων συνένοήθησαν σιτὴν ἀγωνία. Τὸ δυνατό ὄρνεο κατέβαινε ἀργὰ—ἀργὰ, πρὸς τὸ λειβάδι ἡ γυναῖκα ἄφησε τὸ αἰτιόπουλο ἔκανε λίγα βήματα καὶ ἔπεσε λιπόθυμη κοντὰ σιὸ σωσμένο τέκνο της.

Ἀλλὰ τὴν σιγμὴν, ποῦ τὸ πουλὶ ἐπανέθετε τὴν λεία του καὶ πειτοῦσε πάλι πρὸς τὸ ἄπειρο, ἡ λάμψη μιᾶς νιουφεκιᾶς βγῆκε ἀπὸ τὸ σπῆν· ἡ αἰτίνα ἔπесε ἄψυχη, μὲ τὰς φτεροῦγές της τεταωμένες ἀπάνω σιὸ ὑπλωμένο πανί, ἐνῶ τὸ αἰτιόπουλο ἐλεύθερο μὲ πέτογμα γλῆγορο καὶ ἀτάχτο ἐπανακιοῦσε ψηλὰ ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων τὸ ἀπέραντο βασίλειό του.

(Ἀπὸ τὴν Νορβηγικὴν)

ΕΛΠΙΝΙΚΗ Μ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΥ

Ἡπειρώτις τὸ γένος Ἀναστ. Τάγῃ ἐκδότις τοῦ
ἐτησίου λευκώματος ἡ «ΗΠΕΙΡΟΣ»

Τὸ ἀρπακτικὸν ὄρνεο εἶχε ἀρπάξει στὰ νύχια τοῦ
τὸ παιδί τῆς καὶ τὸ ἔφερνε μαζὺ τοῦ

Η ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Σ' ένα πλατάνι φουντωτό, σ' ένα ψηλὸ πλατάνι,
κάτω 'πὸ τᾶσπρα μάρμαρα κ' ἀπὸ τὰ χαμοκλάδια
τρέχει μιὰ βρύση δροσερή, τρέχει μιὰ βρύση κρύα
μ' ένα γλυκὸ καὶ λαγαρό, μ' ένα νερὸ περίσσιο.
Τριγύρω της ἀπλώνονται κηπάρια μαγεμένα
ποὺ πέρνουν ἀπ' τὴ βρύση τοὺς τὴν ὠμορφιά, τὴ χάρη,
τὸ γλέντι, τὴν ἀπόλαυσι, τὸν πλοῦτο, τὴ γλυκάδα.
Εἶνε βασίλισσα αὐτὴ σὲ μαρμαρένιο θρόνο·
ένα χωριὸ περίμορφο σκλάβο κρατεῖ κοντὰ της,
ποὺ κάθε αὐγὴ καὶ δειλινὸ, βραδυ καὶ μεσημέρι
σιὰ πόδια της τὴ λατρεῖα καὶ τὴν ἀγάπη φέρει.
Εἶν' τοῦ χωριοῦ ἡ πεταχτὴ καὶ γελαστὴ ψυχὴ σου
μὲ τὲς χαρὲς τὲς ἄδολες, τ' ἀθῶα της παιγνίδια,
ποῦ στολισμένη στέκεται, χειμῶνα καλοκαίρι
Στοῦ πλατανιοῦ τὸν ἴσκιό ἐκεῖ, σιὰ κρυσταλλένια της νερὰ
γίδια, βοσκὰ καὶ πρόβατα τὸ μεσημέρι κάνουν.
Κάθε νυχτιὰ καλοκαιριοῦ φεγγαροφωτισμένη
τ' ἀηδόνια τὰ γλυκόλαλα τὰ κίλλη της ὑμνοῦνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΛΑΝΟΣ

Δύο διάσημοι εἰσπρακτικοὶ καταστάντες βαθύπλουτοι ἐφιλονέ-
κῃσιν εἰς κάποιαν συνεδουσίαν χρηματιστῶν ἐν τῇ ἐξάψει δὲ τῆς
συζητήσεως ὁ εἷς εἶπεν πρὸς τὸν ἄλλον:

Θυμίσου δι' ὑπῆρξες ὑπηρέτης μου

Τὸ ὁμολογῶ, ἀπήντησεν ὁ ἑτερος, ἀλλ' ἂν τοῦτο συνέβαιnen εἰς
οὐ θὰ ἐξακολουθοῦσες νὰ μένης τοιοῦτος.

* * *
Ἡ γυνὴ εἶπε τὸ ὦρα ὅτερον καὶ πολυτιμώτερον συνᾶμα κό-
σμημα τὸ ἐξαχθὲν ἐκ τῆς κοσμηματοθήκης τοῦ Θεοῦ πρὸς στολι-
σμόν καὶ εὐτυχίαν τοῦ ἀνδρός.

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

I

« Ἄ ἄ! πολυοίωνων στεναχαί, ὦσι! »

Ἡ θερμοσυργός καὶ μεγαλόφρων γενεά, ἡ γενεά ἐκείνη ἡ μεστή ἀναμνήσεων τῆς τιτανομαχίας, ἀντιπαρῆλθε πρὸ πολλοῦ ὡς μετέωρον ἡ δὲ διὰ τοῦ συνταγματικοῦ ὁδοστρωτήρος ἐπελθούσα μετ' αὐτὴν κοινωνικὴ ἰσοπέδωσις, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνωμαλιῶν, ἐξηφάνισε καὶ τὰς οἰκτὴν αἰγυπτιακῶν πυραμιδῶν προεχούσας πνευματικὰς ἐξοχότητας, ἐπέτρεψε δὲ ἵνα ὡς πυρολαμπίδες καταυγάζουσι τὸν ζοφωθέντα τῆς μεγάλης πατρίδος οὐρανόν, πᾶσαι αἱ περιφανεῖς ἀστηρότητες. Τούτου ἕνεκα σμήνη συγγραφέων πεζῶν, ποιητῶν, πολιτειολόγων, οἰκονομολόγων κ.τ.λ. ὡς ἐκ σφρηκιῶνος — τῶν ἀπειροπληθῶν τοῦ Κράτους Γυμνασίων καὶ Σχολαρχείων — διοχετεύουσιν εἰς τὸ κοινὸν τὰς οἰκτὴν ἀκτενίστου κόσμου συμπεφυρμένας ιδέας των. Ἀγαθῇ Τύχῃ.

προιοῦ μὲν οὖν
ἐψηλαφῶμεν ἐν σκότῳ τὰ πράγματα
νυνὶ δ' ἅπαντα πρὸς λύχνον βουλευόμεν

II

Πολλοὶ πολλὰ μέγρι τοῦδε εἶπον καὶ ἔγραψαν: περὶ πολέμου, περὶ πολιτεύματος, περὶ οἰκονομικῶν, περὶ γλωσσικῶν, περὶ παντῶν καὶ πασῶν. Διεπαιδαγωγήσαν τὸν λαὸν εἰς τὰ Σταφιδικά, εἰς τὰ Κορδονικά, εἰς τὰ Δον Κισοτικά πο-

λεμικὰ εἰς ὅλα τὰ κακά. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἡ Κοινωνία ἔμενεν ἑτερόπους διότι εἰς τὸ συνταγματικὸν βασιλεῖον τῶν Ἀδελφωτῶν δὲν εἶχεν εἰσέτι ῥιζοβολήσῃ ἡ ἰδέα τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικός. Οἱ εὐφρυνεῖς καὶ εὐφρανταστοὶ Ἀδελφίται ἐκ λεπτότητος αἰσθημάτων πρὸς τὸ ἀδικούμενον φῦλλον ἔτρεπε νὰ λύσωσιν ὀριστικῶς καὶ τὸ μέγα τοῦτο κοινωνικὸν πρόβλημα. Μυρμηκία λοιπὸν κοινωνιολόγων καὶ πολιτειολόγων εὐτρεπίσασα λεξιείδια καὶ φρασεῖδια καὶ πρὸς ἄκμωνα γαλκεύσασα γλῶσσαν, κατῆλθε πάνοπλος εἰς τὸν δημοσιονομικὸν ἀγῶνα, ὅπως λύσῃ τὸ πρόβλημα ὅπερ θὰ μείνῃ πρόβλημα «ἕως ἄν αὐτὴ ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων ᾗ». Κατασκάψασα εὐθαρσῶς τὰ κοινωνικὰ θεμέλια καὶ λαβούσα τὴν γυναῖκα — ἤκουσαν — ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, ῥιπτάζει ἡδὴ αὐτὴν εἰς τὰ κέντρα, εἰς τὰ καρνεῖα, εἰς τὰ δικαστήρια, εἰς τοὺς στρατιώτας, εἰς τὰ στρατόπεδα, εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους καὶ τὰς περιπετείας τοῦ ἀνθρώπινου οἴου! Οἱ γραμματικόφωνες κατασκευασταὶ πολιτικῶν ἰνδάλμάτων, καὶ θερμὰ τῆς χειραφετήσεως θιασῶται ἀγνοοῦντες ὅτι «ἐκάστος ἑμῶν φύεται οὐ πᾶν ὅμοιος ἐκάστω ἀλλὰ διαφέρει τὴν φύσιν ἄλλος ἐπ' ἄλλου ἔργου πράξεις», ἢ μᾶλλον λησμονοῦντες ὅτι ἡ φύσις ἀνομοιόμορφος καὶ ποικίλη, οὐτα ποικίλης ἐνεφύτησε καὶ τὰς διαθέσεις, συμβουλεύουσιν.

Ὡς γρὴν παρὰδοῦναι ταῖς γυναῖξιν τὴν πόλιν

—ὁ δὲ ἀνὴρ;

—ἂ! ὁ ἀνὴρ; ἀστενακτὶ περδόμενος εἰκοι μενεῖ.

Αἱ γυναῖκες, λέγουσι, βροσκήτουσι τοὺς ἀνδρας ταμειεῖσθαι καὶ φειδόμεναι καὶ τὴν γνώμην προέχουσαι· οὐδεὶς οὐδὲν πενία δράσει· πάντα γὰρ ἔξουσιν ἅπαντες, ἄρτους, τεμάχια, μάζας, γλαῖναν, αἶνον, στεφάνους, ἐρεβινθους».

Εἰς κοινὸς πᾶσι βίος καὶ οὗτος ὅμοιος.

Μὲ τὴν πραγμάτωσιν τοιούτων πολιτικῶν εἰδῶλων ἐν ἡμέραις πονηραῖς ἀπασχολοῦσι τὸ δημόσιον οἱ ἐξ ὑπογείου δημοσιολόγοι καὶ πολιτειολόγοι· ἐνῷ ὁρδαὶ ἀπὸ Βορρά, χθὲς μόλις λαβούσαι ἐθνικὴν ὑπόστασιν ἀμφισβητοῦσι τὰ ῥάκη τῆς πα-

τρικῆς κληρονομίας βοτθούμενοι ὑπὸ πολλοῦ τοῦ μισθοφορικοῦ, οἳ εἰσὶν οἱ Γίρεττεκ, οἱ Κάνιτες, οἱ Βάλδκαφ, Βάικανό κ.τ.λ.

III

Οἱ κεκαρμένοι τὴν γνώμην καὶ τὴν διάνοιαν πρὸ οὐδενὸς κωλύματος ὑπισθοχωροῦντες, οὐδὲ δειμαίνοντες πρὸ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως θέλουσι τὴν γυναῖκα ἐκτὸς τοῦ οἴκου τὴν γυναῖκα ἀσχολουμένην εἰς τὴν πολιτικὴν εἰς τὰς τέχνας, εἰς τὰς ἐπιστήμας· τὴν γυναῖκα ἐπὶ τέλους προσοδοφόρον· ἃς βασιλεύσῃ ἐν τῷ οἴκῳ ἢ Ἀτασθαλία· ἃς ἀποβῶσι τὰ τέκνα ἡμιάγρια· ἃς στειρῇ ὁ σύζυγος πάσης ἀναψυχῆς ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν καμάτου· ἃς ἐκλείψῃ πᾶν φίλτρον πᾶν αἰσθημα, πᾶς δεσμός. Ἐν ὀνόματι τῆς ἰσότητος ζητοῦσιν οὐχὶ τὸν θρίαμβον τῆς τιμῆς, τῆς ἀρίστης, τῆς ἀλληλεγγύης, ἀλλὰ τὴν ἰσοπέδωσιν καὶ τὴν ἀρχαίνωτον ἐλευθερίαν, αἵτινες μεταβάλλουσι τὴν κοινωνίαν εἰς ἀληθὲς ἱπποφορβεῖον. Θέλουσι τὴν γυναῖκα ἐργαφρόδιτόν τι ὂν· ἀληθῆ, ἀνδρογύναικα, τὴν δὲ κοινωνίαν οἶκον ἐνῷ τελοῦσιν ἱερόδουλος. Οἱ ἱπποτικοὶ οὗτοι πρόμαχοι τῆς ἰσάνδρου θέσεως τῆς γυναικὸς ἀποκλίνουσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἰγυπτιακὴν πολιτείαν, ἐνθα, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴκους ἐόντες ὑφαίνουσι· τὰ ἄγθιστα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων, οὐρέουσιν αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι (Ἡρόδ. II. §. 35 καὶ ἐξ.)

IV

Ἡ κοινωνία πλεον ἢ ἅπαξ περιέστη φρικτωσα πρὸ τοῦ φάσματος τῆς κοινωνικῆς ταύτης Μεγαίρας, ζητούσης νὰ ἐξομοιωσῇ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὰ κτήνη τοῦ ἀγροῦ ἢ τὰ θηρία τῶν ὀρυμάνων· διὸ καὶ πλείονες τοῦ ἐνὸς φιλόσοφοι ἀντεπεξῆλθον πολεμοῦντες σθεναρῶς τὰ τοιαῦτα στυγερά δόγματα τοῦ Κοινωνισμοῦ καὶ τῆς Ἀναρχίας. Ὁ Ἀριστοφάνης ἐν ταῖς «Ἐκ-

κληροιάζουσας» κατόπιν δὲ ἐν τῇ «Λυσιστράτῃ» ἔνθα αἱ γυναῖκες ἀποστέργουσι τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας, ἂν μὴ ῥώσωσιν αὐταῖς τὴν οἰοίκησιν τῶν κοινῶν, καυτηριάζει τὸ κοινωνικὸν ἔλκος τῆς γυναικὸς διὰ τῆς μᾶστιγος τοῦ γελοίου, καταδείκνυον συγχρόνως καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου τούτου ἐπικειμένους κινδύνους τῆς ἀποσυνθέσεως τῆς κοινωνίας.

Μετὰ τὴν ὑπὲρ Λυσάνδρου κατάληψιν τῶν Ἀθηναίων, οἱ Τριᾶκοντα διέγραψαν τὴν πολιτικὴν ἐκ τῆς κωμωδίας ἀπαγορεύσαντες τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς διακωμώδησιν παντὸς ζώντος προσώπου. Ὁ Ἀριστοφάνης θέλων νὰ στηλιτεύσῃ τὴν ἐκκλυσιν τῶν ἡθῶν, λαμβάνει ὡς ἔασιν φιλοσοφικὸν θέμα, καὶ ἀνατρέπει δημοσίᾳ τὰς κοινωνιστικὰς θεωρίας τὰς ὁποίας πρῶτος ὁ Πρωταγόρας, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Πλάτων ἐδίδαχχν, καὶ τὰς ὁποίας μόνον τὸ εὐπαρησίαστον ἀπὸ τῆς σκηνῆς σκῶμμα, ἡρῶντο νὰ πλήξῃ θανασίμως.

Μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ ἀτυχῇ ἐκστρατείᾳ ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων καταρραδιουργουμένη ὑπὸ τῆς μερίδος τῶν ὀλιγαρχικῶν μάλιστα ὑφισταμένων τὰ βάρη τοῦ πολέμου εὕρισκετο ἐν διττειστέῳ στάσει τούτου δ' ἔνεκα τὰ δημοσία εἶχον ἐπισφαλῶς. Αὐτόκλητοι ἰατροὶ διὰ ψευδῶν φαρμάκων ἐπειρῶντο νὰ θεραπεύσωσι τὴν νοσοῦσαν πόλιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἦτο ἱκανὸς νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς συμπολίτας τοῦ τὸ ἀπαιτούμενον θάρρος, ἢ νὰ ὤσῃ συμβουλὴν περὶ τῆς ποθητῆς εἰρήνης. Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς ῥύμαις τῆς πόλεως καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἤκούετο παρὰ πάντων ἡ μεμψιμοιρία ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν Ἀττικὴν δὲν ὑπάρχει ὁ σῶζων. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ἄνδρες ἐφαίνοντο ἀνικανοί, αἱ Ἀθίδες πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ οἰοκῆσωσι τὰ τῆς πολιτείας, καὶ ἀποφασίζουσιν ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον, νὰ ἐπιληφθῶσι τῶν δημοσίων, νὰ κλείσωσι μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν εἰρήνην, καὶ καταπαύσωσι τὴν κατάστασιν πραγμάτων, ἐν ἣ οὐδεὶς ἀπολαύει τῆς ζωῆς, καὶ καθ' ἣν αἱ μὲν γυναῖκες ἀναγκάζονται νὰ ζῶσιν ὡς ἄλλαι χῆραι, αἱ δὲ παρθένοι νὰ μαραινόνται ἄγαμοι. Μεταφυσθεῖται λοιπὸν εἰς ἄνδρας κατὰλαμβάνωσι περὶ τὸ λυκαυγὲς τὴν Πνύκα. Συνέρχεται μετ' ὀλίγον ὁ λαὸς εἰς Ἐκκλησίαν, οἱ

ἄρχοντες καταλαμβάνουσι τὰς θέσεις των καὶ ἄρχεται ἡ συζή-
τησις περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως. Τότε ἐξανιστὰς εὐπάρφους
τις νεανίας ἐπεχείρησε λέγειν:

‘Υμεῖς γὰρ ἔσθε, ὦ δῆμε, τούτων αἴτιον’ 200

τὰ δημόσια γὰρ μισθοφοροῦντες χρήματα

ιδίᾳ σκοπεῖσθε ἕκαστος διτι τις κερδανεῖ,

τὸ δὲ δημόσιον, ὥσπερ Αἴσιμον κυλίνδεται·

ἣν οὖν ἐμοὶ πείσθησθε, σωθήσεσθε· ἔτι·

ταῖς γὰρ γυναιξὶ φημὶ χρῆναι τὴν πόλιν 205

ἡμᾶς παραδοῦναι· καὶ γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις

ταύταις ἐπιτρόποις καὶ ταμίαισι χρῶμεθα

ταύταισιν οὖν αἰδρες παραδόντες τὴν πόλιν 230

μὴ περιλαλῶμεν, μηδὲ πυνθανώμεθα

τί ποτὶ ἄρα δρᾶν μέλλουσιν, ἀλλ’ ἀπλῶ τρόπῳ

ἑῶμεν ἄρχειν, σκεψάμενοι ταυτὶ μονα

χρήματα πορίζειν εὐπορώτατον γυνή

ἀρχουσα· τ’ οὐκ ἂν ἐξαπαιτηθεῖη ποτέ.

αὐταὶ γὰρ εἰσὶν ἐξαπατᾶν εὐθισμέναι. 239

Δὲν τολμῶ νὰ ἐξακολουθήσω ἀντιγράφων τὴν ποιητὴν ἐπι-
χρητῶς περιγράφοντα τὴν περαιτέρω συζήτησιν καὶ ἀνελίσ-
σοντα εἰς στιχ. 583 μέχρι 727 τὰς θέσεις τοῦ κοινωνισμοῦ,
οὐδ’ ἐπιχειρῶ νὰ μεταφράσω τὸν Γιουβενάλην περιγράφοντα ἐν
στιχ. 434—457 τῆς VI σκτύρας τὴν χειράφετον φιλόσοφον
τῶν δοκησιόφων....

Ἐκκαίδεκα ἔλους αἰῶνας μετὰ τὸν Γιουβενάλην ὁ Μολιέ-
ρος ἐν τῇ κωμῳδίᾳ *Les femmes savantes* ἀντληῶς διεκω-
μῶδισε τοὺς ὁπαδοὺς τῆς χειραφετήσεως καὶ διὰ τῆς μάστιγος
τοῦ γελίου· στιγματίζων δὲ ἀνειμένον βίον καὶ τὸ φιλόκκινον

τῶν γυναικῶν θέτει εἰς τὸ στόμα τῆς χωρικῆς Χρυσάνθης τοὺς ἑξῆς συνετοὺς λόγους:

*Il n' est pas bien honnête et pour beaucoup des
[causes
qu' une femme étudie et sache tant des choses.
Former aux bons mœurs l' esprit de ses en-
[sants
faire aller son ménage, avoir l' œil sur ses
[gents*

*et regler la depense avec économie
doit être son étude et sa philosophie.*

*Nos pères sur ce point étaient gens bien sensés
qui disaient, qu' une femme en sait bien assez
quant la capacité de son esprit se hausse
à connaître un pourpoint d' avec un haut de
[chausse.*

(acte II. scen. VII. καὶ ἐφξ.)

V

*C' est du Nord aujour d' hui qui nous vient la
lumière. Τούτου οὕτως ἔχοντος, οὐδὲν ξένον ἢ παράδοξον
ἂν ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς κατακλύσας ἡμᾶς μέχρις ἁ-
σφυξίας εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, παρκαθήται μειαξὺ τῶν
χρησιτῶν γυναικῶν, καὶ περιφέρεται ἀουσιόλως τὴν πόλιν,
γυμνοῖσι μηροῖς καὶ πέπλοις ἀνειμένοις*

*Χρόνιον κατέστη δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας τὸ νόσημα
τῆς Φραγκομανίας. Ἀπομιμώμεθα τῶν Φράγκων ἀπάσας
τὰς συνηθείας καὶ τὰς ἑξεις, ὡς καὶ αὐτὴν τὴν περιβολήν.
Φραγκίζομεν κατ' οἶκον, ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, ἐν τοῖς
δημοσίοις θεάμασι, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ γλώσσῃ. Ἡ Γαλλία
κατὰ τὸν ΙΗ αἰῶνα ἔπασχεν Ἀγγλομανίαν· ἡ Γερμανία
Γαλλομανίαν, καὶ ἡμεῖς ἤδη ἀρχομένου τοῦ Κ' αἰῶνος
θεωροῦμεν ἑαυτοὺς ἐστερημένους πάσης ἀγωγῆς, ἂν δὲν ἔ-
χωμεν τὸ ὕψος φραγκικόν· ἂν δὲν ὁμιλῶμεν μιξοβάρβα-*

ρον γλῶσσαν, ἃν δὲν παρενθέτομεν εἰς τὴν θεσπέσιον μη-
τρικὴν ὀλίγας φραγκικὰς λέξεις, ὀλίγα pardon, ὀλίγα
merci ἢ τὰ τούτοις παραπλήσια. Φραγκιστὶ ἐκπληττόμεθα
φραγκιστὶ ὀργιζόμεθα, φραγκιστὶ διασκεδάζομεν ἢ ἀνη-
συχοῦμεν· φραγκιστὶ ἀνατρέφομεν τὰ τέκνα μας, φραγκιστὶ
λατρεύομεν τὸν θεὸν καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς σκηνώμασι,
καὶ τὶ δὲν πράττομεν φραγκιστὶ:

*C' est du Nord aujourd' hui que nous vient la
lumière.*

VI

Παραγνωρίζουσι τὰς φυσιολογικὰς διαφορὰς τῶν φύ-
λων καὶ τὰς στοιχειώδεις κοινωνικὰς ἀρχὰς οἱ ἀξιούντες
ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ἴσανδρον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ· τουτέ-
στιν οἱ ζητοῦντες ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἡ Φύσις ἐδωρήσατο ἀπο-
κλειστικῶς εἰς τὸν ἄνδρα, λησμονοῦσιν ὅτι, ἡ Φύσις ἀνομοι-
όμορφος καὶ ποικίλη οὕσα ποικίλως καὶ ἀνομοιομόρφως ἐ-
νεφύσησεν καὶ τὰς διαθέσεις καὶ διέκαστος ἡμῶν φύε-
ται οὐ πάνυ ὅμοιος ἑκάστῳ, ἀλλὰ διαφέρει τὴν φύσιν ἄλλος
ἐπ' ἄλλου ἔργον πράξει.» Ἐπιχειροῦντες νὰ ἐκβιάσωσιν ὑ-
πὲρ τῶν γυναικῶν δικαιώματα ἴσα πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις,
καταντιῶσι λεληθότως εἰς τὴν οὐτοπίαν τοῦ κοινωνισμοῦ.
"Ἄς φαντασθῶμεν γυναῖκα πολιτευομένην, ἀνήκουσαν εἰς
πολιτικὴν ἀπόχρωσιν διάφορον τῆς τοῦ ἀνδρός, ψηφίζου-
σαν κατ' αὐτοῦ καὶ νομοθετοῦσαν, καὶ θὰ ἔχωμεν ἀμέσως
τὸ Βασίλειον τῆς Νεφελοκοκκυγίας, μὲ ἥρωας Γαργαν-
τούας ἐκλαμβάνοντας τοὺς πρίνους ἀντὶ μυρμηκιᾶς ἐχθρῶν
ἐλαυνόντων μὲ γενναίους ναυμάχους τῆς «Εὐσπλαγχνίας»
καὶ τῆς «Εὐμενείας» διασκεδάζοντας τοὺς κατοίκους πο-
λιορκουμένης πόλεως διὰ τῶν ἀβλαβῶν ὀβουζίων των!

VII

Σύζυγος, οἰκοδόποινα, μήτηρ, ἰδοὺ ὁ προσρισμὸς τῆς
γυναικὸς.

Ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις λέξεσι περιλαμβάνεται πᾶσα ἡ ἐνέργεια αὐτῆς. Πᾶσα ὑπερβασία, πᾶσα λήθη ἐπάγεται τὰ δεινότερα τῶν ἀποτελεσμάτων. Ἡ γυνὴ δέον νὰ καταστήσῃ τὴν οἰκογένειαν θεῖόν τι σκῆνωμα ἐν ᾧ καθῆκον, ἀγάπη, Θρησκεία καὶ Πατρὶς ν' ἀποτελεῶσιν ἐν καὶ τὸ αὐτό. Δέον νὰ τελῇ ἰδίαν ἱερωσύνην ἐν τῷ οἴκῳ φροντίζουσα ὅπως μὴ οβεσθῇ τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας.

Μωρὸς ὅστις

αἰσχύνων τὰπιχώρια

παπταίνει τὰ πρόσω

Ἡ γυνὴ πρὸ παντὸς καθῆκον ἔχει νὰ ἀναθρέψῃ· καὶ μορφώσῃ τέκνα ἔχοντα πλειοτέραν δύναμιν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς βραχίονας παρὰ εἰς τοὺς πόδας. Διὰ νὰ ἐμπνευσθῇ διὰ νὰ κατέχεται ὑπὸ ὑψηλοτέρων ἢ εὐγενεσιτέρων αἰσθημάτων δὲν κάμει χρεία νὰ γνωρίζῃ τὴν ἱστορίαν τῆς πολιτείας τῶν χρόνων τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ! ἢ ἐκείνην τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ. Καὶ ἄνευ τῆς γνώσεως τούτων, καὶ μάλιστα ἄνευ τῆς γνώσεως μήτηρ Ἑλληνίς, δύναται νὰ ᾔνε λάτρις τοῦ καθήκοντος καὶ φιλόστοργος μήτηρ. Ἐν αὐστηρῷ πατριαρχικῷ βίῳ, ἐν ἀπερρίτῳ λιτότητι, ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ οἴκου μερίμνῃ· διεπλάσθη, ἡ Βουβολίνα, ἡ Δέσπω, καὶ ἄλλαι ὧν τὰ ὀνόματα διεφύλαξεν ἡμῖν ἡ δημοτικὴ ποίησις. «Συνεπαινεῖ δὲ καὶ ὁ νόμος ταῦτα....καὶ κοινωνοὺς ὧν περ τῶν τέκνων ὁ Θεὸς ἐποίησεν, αὐτῷ καὶ ὁ νόμος τοῦ οἴκου κοινωνοὺς καθίστησι. Καὶ καλὰ δὲ εἶναι ὁ νόμος ἀποδείκνυσιν, ἃ ὁ Θεὸς ἔφυσεν ἐν ἑαυτῷ μᾶλλον ἢ δύνασθαι. Τῇ μὲν γὰρ γυναικὶ κάλλιον ἔνδον μένειν, ἢ θυραυλεῖν· τῷ δὲ ἀνδρὶ αἴσχιον ἔνδον μένειν ἢ τῶν ἔξω ἐπιμελεῖσθαι. Εἰς δέ τις παρ' ἃ ὁ Θεὸς ἔφυσεν ποιεῖ, ἴσως τε καὶ ἀτακτῶν τοὺς Θεοὺς οὐ λήθει τὴν δίκην δίδωσιν ἀμελῶν τῶν ἔργων τῶν ἑαυτοῦ ἢ πράττων τὰ τῆς γυναικὸς ἔργα». (Ξενοφ. Οἰκονομ. 28—31) Μὴ ματαιοπονῶμεν. Ὁ Θεὸς ἐλησμονήσῃ τὸ

μέρος ὅπου ἔθηκε τὰς κλεῖς τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναι-
κός. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα ἡμεῖς δὲ καταπαύοντες τὸν
λόγον.

Εὐξώμεθα Ἀπόλλωνι Λυκίῳ τε καὶ Φυξίῳ
τὰ μὲν θηρία ταῦτα (δηλ. τοὺς ὀπαδοὺς τῆς χειραφε-
τήσεως)

τοῖς ἑαυτοῦ τόξοις ἐξελεῖν
τὴν νόσον δ' εἰς αἶγας τρέψαι». Ἀμὴν

Ἰωάννινα

ΝΕΣΤΩΡ ΓΕΩΡΓΙΤΣΗΣ

ΕΞΥΠΝΑ καὶ ΚΟΥΤΑ

Διευθυντὴς ἀνωτέρας σχολῆς διηγεῖτο τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον.
Ἡμέραν τινὰ ἔδωκα εἰς ἓνα ἑξυπνον μυθητὴν πρόβλη-
μά τι πρὸς λύσιν ἀλλὰ καίτοι τὸ πρόβλημα ἦτο πολὺ εὐκο-
λον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπαντήσῃ.

— Ἐντροπή σου τῷ εἶπον. Εἰς τὴν ἡλικίαν σου ὁ Γε-
ώργιος Οὐάσιγκτων ἦτο γεωμέτρης.

Τὸ παιδίον μὲ ἠτένισε κατὰ πρόσωπον καὶ μοῦ ἀπήν-
τησε. Μάλιστα κύριε καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν σας ἦτο πρόεδρος
τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν

*
* *

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Μὴ ζητεῖτε ποτὲ ἀπὸ κανένα νὰ σᾶς δώσῃ τὸν λόγον τῆς
τιμῆς του. Ἐὰν ὁμιλῇτε πρὸς τιμιον ἄνθρωπον, εἶναι περι-
τόν· ἔὰν ὁμιλῇτε πρὸς φαῦλον εἶναι ἀνωφελές.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

ΣΟΝΕΤΟ

Ἀφράτο κῦμα τοῦ γιαλοῦ ποῦ ἔχεις φορεσιά σου
τὰ μάτια της τὰ γαλανά, γοργή περπατησιά σου
τὲς ἐλαφροπετούμενες κινήσεις τῶν ποδιῶν της,
γιὰ χάρι καὶ γιὰ ὠμορφιά τὸ ὅλον τῶν γραμμῶν της·

*
* *

Αὐγοῦλα χρυσοστέφανη ποῦ σὰν νεράϊδα βγαίνεις
ἀπὸ τὴ γλύκα τῶν ματιῶν της τὴ χάρι σου σὰν πέρνεις,
Γλυκύλαλο ἀηδόνι μου ποῦ ἔχεις γιὰ φωνή σου
τὴν οὐρανία της φωνή, τὴ μυστικιά της γλῶσσα·

*
* *

Φεγγάρι ἀσημόφκιαστο στὸ ἄπειρο σὰν τρέχεις
καὶ τῆς ἡμέρας βασιλῆα λεβεντοκαμωμένε
κι' ἀγέρι ἐρωτιάριχο ποῦ σὰν ἀχνὸς διαβαίνεις,

*
* *

“Ὅταν τὴν δῆτε πονθενὰ εἰς τῆς γλυκειᾶς πατρίδος
τὰ πλάγια ἢ τὲς λαγκαδιές, τοὺς κήπους ἢ τὲς βούσες
Πέτε της πῶς μὲ θάφτουνε ξένοι κι' ἐπὶ γῆς ξένης!

Πάργα—Μάης 1912

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΕΡ

Ὁ καθηγητής. Τί εἶναι ἡρωϊσμός;
Ὁ μαθητής. Νὰ πηγαίνῃ κανεὶς εἰς τὸ σχολεῖον μὲ τὸ
μειδίσμα εἰς τὰ χεῖλη.

Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

Ἀφοῦ ζητᾷς νὰ σοῦ τὸ πῶ
καὶ ἐπιμένεις ὁλοένα
Νὰ μάθης ποιά εἶνε π' ἀγαπῶ
πιδ' περισσότερο ἀπὸ σένα.

Εἶναι μιὰ ἄσπρη γαλανή
καλή, γλυκειά, χαριτωμένη
Δὲν εἶναι πλούσια καὶ τρανὴ
μ' ἀρχόντισσα εἶναι γεννημένη.

Μέρα καὶ νύκτ' αὐτὴ ποθῶ
σὲν ἔρωμένη σὲν μητέρα
Μ' αὐτὴ νὰ ζήσω προσπαθῶ
γι' αὐτὴ νὰ σβύσω μία μέρα.

Δὲν μὲ πειράζει κι' ἐν πονεῖ
γιὰ ὅλους ποὺ τὴ λαχταροῦνε
Τῶχ' ἡ χαρὰ ἀληθινὴ
Ὅσο πολλοὶ τὴν ἀγαποῦνε.

Τὸ αἶνιγμα τ' εἶναι θὰ σοῦ πῶ
γιατὶ σὲ βλέπω λυπημένη
Δὲν εἶναι κόρη π' ἀγαπῶ
εἶνε.....μιὰ.....Χώρα δοξασμένη!

Σμίρνη

ΑΝΔΡ. ΚΟΚΩΝΗΣ

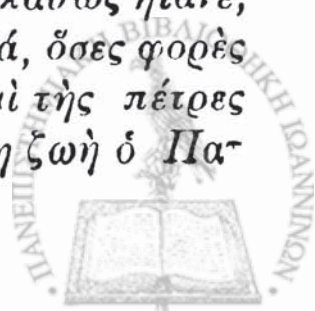
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Ένα από τὰ ὠραιότερα χωριά τοῦ Μαλακασιοῦ εἶναι καὶ ἡ Δερβεντίστα. Κτισμένη σιὸ πλάι μιᾶς ῥάχης, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποίαν κυλᾷ διαυγέστατο ῥυάκι, κλείεται ὁλόγυρα μὲ λογγάρια ἀπὸ ψηλόκορμα ἔλατα καὶ πεῦκα καὶ δείχνει ἀπὸ μακρὸν σπάνιο θέαμα μὲ τὰ κάτασπρα ὄγδοῦντα σπή-
τια της. Τὸ χωριὸν μέσα ἀρκετὰ περιποιημένο, μὲ δρόμους ὑποφερτοῦς, σπήτια κομπά, βρύσεις μὲ νερὰ κρῦα, δροσερὰ καὶ μὲ τοποθεσίες ῥωμαντικές.

Ἡ Δερβεντίστα γύρω σιὰ χωριά εἶναι ξακουσμένη γιὰ τὴν ὠμορφιὰ ποῦ ἔχουν ἄντρες καὶ γυναῖκες. Καὶ γι' αὐτὸ βλέπετε γυναῖκες μὲ κορμιὰ χυτὰ, εὐλύγιστα, μορφές συμ-
παθητικές, ὠραῖες, μὲ μιὰ λεβεντιὰ τέλος, ἡ ὁποία ἀνταμω-
μένη μὲ τὴν ἀπέριτον περιβολὴν των, σὲ καταγοητεύει, σὲ μαγεύει. Οἱ ἄντρες κι' αὐτοὶ μὲ τὴ φουστανέλα, τὸν μανδύ-
αν, τὸ σελιάχι, τῆς πλεχτιᾶς κάλτσες καὶ τὰ φουντωτὰ τσαροῦχια, καὶ εἰς τὸ περπάτημα ἀκόμα, λὲς καὶ νοιώθουν ὑπερήφανα τὴν ἔνδοξον καταγωγὴν τους.

Ένα ἀπ' τὰ ὠμορφώτερα παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, — παλ-
ληκάρι ὡς εἰκοσιδύο χρονῶν — ἦτανε κι' ὁ Παναγιῆς τοῦ Μήτρου τοῦ πρωτοτσέλεγκα. Ἀπὸ μικρὸν παιδὶ σιὰ πρό-
βατα κοντὰ σιὸν πατέρα του, εἶχε συνηθίσει σιὴ μοναξιά. Ἀμα δὲ γέρασε ὁ πατέρας του, ἐφύλαγε μονάχος του τὸ κοπάδι μαζὺ μὲ τοὺς πιστικούς του. Λεβέντης καθὼς ἦτανε, μὲ ψηλὸ ἀνάστημα καὶ μ' ἐξωτικὴ ὠμορφιά, ὅσες φορές ἔβαζε τὸ μοιρολόγι μὲ τὴ φλογέρα του, καὶ τῆς πέτρας ἀκόμα συγκινοῦσε. Ἔτσι περνοῦσε χαριτωμένη ζωὴ ὁ Πα-

ναγῆς

* *

Εἰς τὸ χωριὸν Πανηγῦρι σὲ πανηγῦρι καὶ Πασχαλὶδ
σὲ Πασχαλὶδ κατέβαινε μαζὺ μὲ τᾶλλα τὰ παιδιὰ τῶν
τσελεγκάδων, καὶ τῶπιανε ὁλημερὶς σιτὸ μεσοχώρι, ὅπου
γένονταν ὁ χορὸς, γιὰτ' εἶχε μανία. Ἀπ' τοὺς πρῶτους
ἔμπαινε κι' αὐτὸς, κ' ἔσέρνε καμαρωτὰ καὶ θιαμαχτὰ ὅλους
τοὺς χοροὺς γρημμή, ὥς ποῦ ἀπόστισαν κ' ἴδιοι οἱ βιολιτζή-
δες. Ὅλες ἢ γυναῖκες κ' ἢ κοπέλες μὲ στόμα ἀνοιχτὸ
ἐκύτιαζαν τὸ λεβεντόπαιδο νὰ πηδιάῃ καὶ νὰ ῥέχνηται σὰν
ἀρματωλὸς τοῦ 21.

Κοντὰ ᾽πὸ τοὺς ἄντρες, ἔρχονταν ἡ σειρά σιτῆς γυναῖκες.
Ὁ Παναγῆς κουρασμένος, παρεμέριζε σὲ μιὰ γωνιά, κ'
ἐκεῖ, ἀκουμπημένος σιτὴ κλίτσα του, μὲ μάτι ἀειτοῦ, ἐκύτια-
ζεν ὥρες πολλὰς τῆς χαριτωμένες γυναῖκες καὶ τῆς ὠμο-
ρφες κοπέλες νὰ χορεύουν πεταχτὰ, ταιριαστὰ, λεβέντικα....

* *

Ἦτανε Λαμπρή. Ἀφοῦ ἐσώλασαν τὸ χορὸ ὅλες ἢ γυ-
ναῖκες κ' ἢ κοπέλες τοῦ χωριοῦ, σέρνει τελευταῖα κ' ἓνα
ἀγγελοκάμωτο κορμὶ — κοπέλα ὡς 19 χρονῶν — μὲ ὠραῖα
ξανθὰ μαλλιά, μὲ μάτια γαλανὰ, πλάσμα ἀληθινὸ —
ἡ Μαλάμω τῆς Νίτσας — ὅπως τὴν λέγανε σιτὸ χωριό.
Ὅλοι μὲ μάτι ἀκούραστο τὴν ἐκύτιαζαν, κι' αὐτὴ ντροπαλὴ
σὰν παρθένα εἶχε γίνει κατακόκινη. Ὁ Παναγῆς κι' αὐτὸς
περισσότερο ἀπ' ὅλους, δὲν ἐσάλευεν τὸ μάτι του ἀπὸ τῆ
Μαλάμω. Ἐγύριζε ἀπὸ τὸνα μέρος σιτᾶλλο γιὰ νὰ βλέπῃ
καλλίτερα. Δὲν τὸν χῶραγε τόπος. Ἐφαίνονταν σὰν ἀνόρεχ-
τος. Ἐξαφνα πεινιέται ἀπ' τὴν θέοι του ζυγώνει τοὺς βιολιτ-
ζῆδες καὶ βγάζοντις ἓνα φλωρὶ ἀπ' τὴν τζέπη του, τὸ κολιτᾶ
μὲ χέρι τρεμάμενο ἀπὸ νευρικὴ ταραχὴ, σιτὸ μέτωπο τοῦ
λαβουσιέρη. Τὸ φέρεσιμό του ὅλοι τὸ εἶδαν μὲ κακὸ μάτι, καὶ
ἄρχισαν καὶ τὰ σούσουρα καὶ τὰ κρυφοκουβεντιάσματα;

«χωρίς νάχη συγγένεια μὲ τὴν κοπέλα πῶς κόλλησε φλωρε-
σιούς γύφτους;» Τὴν ἔκανε κακοῦ καιροῦ. Κι' αὐτὴ ἀπ' τὴν
ντροπὴ τῆς ἔφυγε κλιάμενη ἀπ' τὸ χορὸ. Κανένας ὁμως
δὲν μπόρεσε νὰ καταλάβῃ τὸ γιατί.

*
* *

Ἡ Μαλάμω φεύγοντας πῆγε σπῆι της, ὅπου ἄρχι-
σε κλαίωντας μὲ μάβρο δάκρυ νὰ τὰ μολογᾷ τῆς μάνας
της. Ἀλλὰ κι' ὁ Παναγῆς μετανιωμένος γιὰ τὸ φέρσιμό
του, σὰν εἶδε καὶ τὸν πῆραν κáτω οἱ χωριανοί, στὸ μεσο-
χωρί, ἔφυγε σὰν ζημιωμένος μπακάλης, σπῆι του, ὅπου
ἡ μάνα του εἶχε μάθει τὴν ἱστορία καὶ ἅμα τὸν εἶδε τὸν
δέχτηκε μὲ τὸ ψαλτῆρι:

— Καὶ πῶς τόκανες ἔτσι παιδί μου κι' ἐντρόπιασες τὴν
κοπέλα ἄδिका τῶν ἀδίκων; Πῶς κάνετε ἔτσι σεῖς τὰ παιδιὰ
καὶ σκλητίζετε τῆς μάνας; Μήνα τὴν εἶχες σοῖ; Ἄλλο δὲ
μῶρχεται, ποῦ θὰ μᾶς πάρῃ καὶ τὸ χωριό στὸ στόμα καὶ δὲ
θᾶχουμε πρόσωπο νὰ φανοῦμε. Οὐφ! κι' ἂν ἔρθῃ τώρα ἡ
μάνα της! Σῶχει ἓνα γλωσσίδι, ποῦ νὰ σὲ φυλάει ὁ Θεός!
Ἔχει καὶ δίκηο ἢ κακομοῖρα, νὰ ποῦμε τὸ ἴσιο. Τὴν ἔχει
κι' αὐτὴ μοναχὴ κι' ἀκριβή!

Ὁ Παναγῆς σκυμμένος δὲν ἔβγαζε μιλιὰ. Κάποτε, κά-
ποτε ξηρόβηχε κι' ἄφηνε ἄθελα νὰ γλυσιτράει ἀπὸ τὰ φυλλο-
κάρδια του ἓνα ἐκφραστικώτατο Ἀχ!

Ἡ πόρτα χτύπησε.

— Ἐκείνη θᾶναι, εἶπεν ἡ Γεωργοῦλα, ἡ μάνα του.

Ἡ πόρτα ἀνοιξε καὶ μιὰ ἐξαγριωμένη μορφὴ μεσόκαι-
ρης γυναικας φανερώθηκε φωνάζοντας:

— Μέσα εἶνε αὐτὸς ὁ Παναγιούκλας; μέσα εἶναι; Μπα!
ποῦ νάχη τὴν κατάρα τοῦ διαβόλου! Ἀχ! παληόπαιδο,
μῶκανες τὸ βλαστάρι μου, τὴν παντοχὴ μου κ' ἔλυσε στὸ
κλάψιμο!

— Κόπιασε κυρά μου! κόπιασε μέσα, νὰ μὴ μᾶς ἀκούῃ
κ' ἡ γειτονιά — ἀπήντησε μαλακὰ ἡ Γεωργοῦλα — Τὶ τὸν

θέλεις;

—Τὶ τὸν θέλω! Τὶ τὸν θέλω! Τώρα νὰ ἰδῇ! Ἄν δὲν τὸν θάψω στὴ μάβρη γῆ δὲν θὰ μὲ εἰποῦν Νίτσα. Ἐγὼ νὰ δώκω τὸ τζοβαῖρι μου, τὸ βλασιάρι μου, σ' αὐτόν; Ποτές. καὶ τὸν οὐρανὸ νὰ καταιβάσῃ...

Καὶ ἔφυγεν ἀφρισμένη ἀπὸ τὸ θυμό.

*
* *

Ὁ Παπαγῆς μανταλωμένος στὸ δωμάτιο εἶχε τεντώσει τ' αὐτὶ του, ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ποῦ ἄκουσε τὰ τελευταῖα λόγια τῆς θυμωμένης γυναῖκας, ἀπελπίσθηκε καὶ τὸ βράλε σιὸ κλάψιμο. Ἡ μάνα του εἶχε βγῆ ὥς τὴν ἐξώπορτα γιὰ νὰ ἰδῇ ἂν ἔφυγε, κ' ἐγύρισε κοντὰ σιὸ μοτάκριβό τῃ; παιδί. Σὰν τόειδε κλιάμενο καὶ παραπονεμένο τοῦ εἶπε τρυφερά:

—Εἶδες παιδί μου τὶ μᾶς ἔφκιασες; Γιατὶ νὰ μᾶς φέρης αὐτὴ τὴ σκοτεῦρα; Γιὰ στοχάσου λιγάκι· μικρὸς δὲν εἶσαι.

Ἡ πόρτα χτύπησε καὶ πάλι. Τώρα μπῆκε ὁ Γέρω Μῆτρος, ὁ πατέρας του, γυρνώντας ἀπὸ τὴ Γόμισια ὅπου εἶχε πάει ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα γιὰ κᾶτι κριάρια. Ἀνεβαίνοντας τὴ σκάλα, βρῆκε μπροστὰ τὴ γυναῖκά του.

—Τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ πάθαμε; τὴ ρώτησεν ἄπορα. Τώρα δὲ μ' ἐτσάκωσε σιὸν δρόμο καὶ μὲ σιαύρωσεν ἐκεῖν' ἡ γλωσσοῦ ἡ Νίτσα καὶ τὶ μῶχει φκιάσει, ἕνας Θεὸς τὸ ξέρει.

Γιὰ πές μου τὸ λοιπόν;

—Τὸ καὶ τό..... τοῦ τάειπεν ὅλα

—Αἱ! καλὰ. Μιὰ ποῦ γλῆνκε ἔτσι αὐτὴν ἡ δουλειὰ, νὰ τῆς κᾶνωμε λόγο νὰ τὴν πάρουμε νύφη σιὸ παιδί μας.

—Τὶ λές ἐσύ;

—Ξέρω κ' ἐγώ; Νὰ ποῦμε καὶ τοῦ παιδιοῦ.

Προχωροῦν κι' οἱ δύο πρὸς τὸν Παπαγῆν.

—Αἱ! παιδί μου —τοῦ λέγει ὁ Γέρω Μῆτρος— Τᾶ-
μαθα κ' ἐγώ. Ἀλλὰ δὲν τὰ πῆρα γιὰ μεγάλα πράγματα.
Σιὸν πάτο—πάτο, ἡμεῖς μὲ τὴ μάνα σου τὸ βράμαν γιὰ

καλό, ἐπειδὴς γεράσαμεν κι' ὅλας καὶ μᾶς χρειάζεται κι' ἄνθρωπος γιὰ τ' ἀμπέλια, γιὰ τὰ χωράφια, γιὰ τὸ βίό μας, νὰ τὴν πάρωμε νύφη. Τὶ λές;

Μόλις τᾶκουσεν ὁ Παναγῆς, τοῦ γέλασε τὸ πρόσωπο. Ἀφήνει τὸ παράπονο καὶ τὰ δάκρυα καὶ προχωρῶντας γονατιστὰ ἔσφιγγε καὶ φιλοῦσε τὰ χέρια τοῦ παιέρα καὶ τῆς μάνας κι' ἔλεγε:

— "Αἰ! νὰ ζήσητε χίλια χρόνια Παναγίᾱμ'. Ἡμουν χαμένος χωρὶς αὐτή. Ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ τὴν εἶδα πρώτη φορά, τὴν ἀγάπησα τόσο, ποῦ δὲν ἔφευγεν ὁ νοῦς μου ποτὲ ἀπὸ τὴ Μαλάμω. Δὲν εὗρισκα ἡσυχία κι' ἀνάπαιρι. Κάποτε, κάποτε στὰ πρόβατα ποῦ ἤμουν, ὠνειρεύομαν τὴ Μαλάμω, καὶ οἱ ξωτικοὶ φανερόνονταν μπροστὰ μου ἡ μορφή της. Ἐτσι λαχταρισμένος ἀγροικοῦσα καὶ εἰ νὰ ἰδῶ: τὸ Λιάρο καὶ τὸ Μοῦργκα!

— Καλὰ παιδί μ' καλὰ! σήκου ἀπάνω. Ἡ δουλειὰ λέω νᾶναι σκωλασμένη. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ἀνακατέψουμε προξενητάδες καὶ κουροφέξαλα, θὰ κινήσω μὲ τὰ γεράματά μου ἴσια τώρα, κι' ὁ Θεὸς βοηθός.

— Ντέ! Παναγία μ' ντέ! βάλε τὸ χέρι σου νὰ γίνον χαϊρλίτικα — ἐμουρμούρισεν ἡ μάνα. Στὸ καλὸ γέροντά μου· βάλε τὸ δεξιὸ σου πόδι τώρα ποῦ θὰ βγῇς. —

*
* *

Ὁ Γέρον Μῆτρος βγαίνωντας ἔκανε τὸ σταυρό του καὶ τράβηξεν. Ἡ Γεωργούλα καὶ ὁ Παναγῆς ἔμειναν τώρα μονάχοι καὶ ἄρχισαν τῆς γλυκυκουβέντες:

— Πάει κι' αὐτὴν ἡ δουλειὰ τώρα Παναγῆ. Θὰ κάνουμε τὲς ἀρραβῶνες, θὰ ἀλλάξοιμε τὰ δαχτυλίδια καὶ τὸ χινόπωρο μὲ τὸ μούστο θὰ κάνουμε τὸ γάμο καὶ θὰ καλέσωμε ὅλο τὸ χωριὸ κι' ὅλο τὸ σόϊ μας.

— Ἀπ' τὸ σιόμα σ' καὶ σι' Θεοῦ τ' αὐτί, μάνα μου.

Ἀλλὰ θὰ κάνουμε γάμο τετρακούβερο νὰ ξέρης, μὲ

πέντε τακίμια βιολιά. "Εχω καὶ κάτι μπλιόργια νὰ σφάξω! Τρομάρα. Θυσία πέρα—πέρα....

— Ζωὴ νάσαι παιδί μου. Καὶ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια μου γιόμισε καὶ μένα τὸ μάτι μὲ τὴ νύφη μας. Μήνα ὤμορφη εἶναι, μήνα δουλευτάρια, μήνα νοικοκυρὰ κι' ἀπὸ σόϊ καλὸ: Πρῶτο τσελεγκάτο μιὰ φορά.... χτυπάει ἡ πόρτα, ἀκοῦς; "Ανοίξε, ὁ πατέρας σου θάῃναι». Σὰν πολὺ γλήγορα ἤρθε.

Ἡ πόρτα ἀνοίξε κι' ὁ γέρω Μῆτρος κουράσμενος ἀπὸ τὸ δρόμο ἀνέβηκε σιγὰ — σιγὰ τὴ σκάλα. Ἐπάνω τὸν καρτεροῦσαν οἱ δικοὶ του νὰ τοὺς φέρῃ τὸ δαχτυλίδι. Ἰδρωμένος καθὼς ἦτανε, ἀκούμβησε σ' ἓνα σκαμνὶ κ' ἐσφουγγίζονταν μὲ τὴ φουστανέλα στὸ πρόσωτο.

— Κάτι χωρὶς ὄρεξι! — τὸν πρόλινβεν ἡ Γεωργοῦλα.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ βρωμογύναικα! Νὰ μὲ διώξῃ ἄπραχτον Αὐτὸ ποίεσ δὲν τὸ ~~κατέστη~~ ^{κατέστη} Τῆς εἶπα κ' ἔτσι, τῆς εἶπα κι' ἀλλοιῶς δὲν στάθηκε τρόπος νὰ δώσῃ τὸ λόγο της «"Εκανα δοκο — μ᾽ ἔλεγε — νὰ μὴ τὴν δώσω πουθενὰ στὸ χωριό. "Αν τῆς βγῇ τὸ τυχερὸ ἔξω, καλὰ. Εἰ δὲ καὶ μὴ, ἔτσι καλόγρημα θὰ κάτση, ὅστερ' ἀπ' τὴν τροπὴ ποῦ τῆς ἔκανε ὁ γυιὸς σας!». Τὴν ἐμούντζωσα κ' ἐγὼ κ' ἐφυγα φουρκισμένος, μὴ ὥτις.

Ἡ Γεωργοῦλα ἄκουε μὲ θρησκευτικὴ κατάνυξι τὸν Γέρω Μῆτρο, μὲ τὸ κεφάλι σκυπτὸ καὶ τὰ χέρια σταυρωμένα ἐπάνω σιτὴν ποδιά. Κάποιτ' ἐκύτταζε τὸ μονάκριβό της, ποῦ φαίνονταν ἐκεῖνη τὴ σιγμὴ πολὺ λυπημένο. Καὶ ἡ λύπη ποῦ τοῦ ἔτρωγε τὴν καρδιά, δὲν ἄργησε νὰ φανερωθῇ ὁλόκαιρη στὰ μάτια. Τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ποτάμι.... Ἡ μάνα τὸν εἶδε, καὶ τῆς ῥαγίσθηκε ἡ καρδιά:

— Μὴν κλαῖς παιδί μου! Δὲ χάθηκε ὁ κόσμος. Τέπαθαν ἡ νυχάδες! Ἐμένα μὲ παρακαλοῦν κάθε τόσο, ἀλλὰ δὲν τοὺς κάνω πλάτες. Γιά, ποῦ δὲν ἦταν τυχερὸ αὐτοῦ. Παρέχει ἀπ' τὸ τυχερὸ μποροῦμε νὰ πᾶμε; Μὴ κλαῖς παιδί μου! Σήκου, κίνα σιτὴ δουλειά σου, χάθηκε τὸ βιό μας,

βιὸ ζωντανό....

— "Αφησέ με μά'να — εἶπε κι' ἀναστένανε βαθεῖα ὁ Παναγῆς— "Αφησέ με γιὰ τὴ ζωὴ μου εἶναι χαμένη. Τὴν ἀγάπησα τόσο, ποῦ δὲν μπορῶ τώρα νὰ κἀνω οὐδὲ ὥρα χωρὶς αὐτή! Ποῦ θὰ πάη ἡ στενοχώρια καὶ τὸ ἄχτι μου κ' ἐγὼ δὲν ξέρω. Ἀλλὰ νὰ τὸ ξέρης ἀπὸ τώρα, σὲ καλὸ δὲν θὰ σκολάσῃ!...

— "Αχ! παιδί μου! χρυσό μου παιδί! Αὐτὰ ποῦ λὲς μοῦ ῥαγίζουν τὴν καρδιά. Γιὰ ὄνομα Θεοῦ μὴ σκέβεσαι τέτοια πράγματα, γιὰτὶ ἀλλοίμονον ὅστερὰ ἀπὸ ἡμᾶς ποῦ σὲ καμαρώνουμε, σὰν μοναχογυιὸ ποῦ σέχουμε.

— Καλά! Καλά! Μὴ γνοιιάζεσαι γιὰ 'μένα. "Ελα μονάχα νὰ σοῦ φιλήσω τὸ χέρι, γιὰτὶ ποῖος ξέρει πότε καὶ μὲ ποῖον τρόπο θά'νταμώρουμε!....

— Βόηθα Χοιστέ καὶ Παναγιά! Ἐμουρμούρισεν ἡ δύστυχη γυναῖκα. Τὴ νᾶπαιθε τάχα τὸ παιδί μου! Μὴ τῶκα-
ναν τὰ μάγια τίποτε; Θεὸς φυλάξοι, ὅλα γίνονται. Φορτοῦ-
να μ' Παναγῇ μ' — ἐφώναξε ξαφνικὰ — ἀρπάζοντάς τον
στὴν ἀγκαλιὰ καὶ κλαίοντας.

Ἀλλὰ κι' ὁ Παναγῆς δὲ βάσταξεν αὐτὴ τὴ φορὰ, τὰ δάκρυα καὶ τὴ συγκίνησι ἀπ' τὰ λόγια τῆς μάνας του.

"Εκλαιαν τώρα καὶ οἱ δύο.

*
* *

Ὁ Γέρω Μητρός σὰν ἦταν κουρασμένος ἀπ' τὴ στρά-
τα εἶχε πάρει λίγο ὕπνο κλεφτικὰ κ' ἐρούχαζε. Ἀκούον-
τας ὁμως τὴ ταραχὴ ποῦ γίνονται, ξύπνησε τρομαγμένος
κ' ἐρωτᾷ:

— Τὶ τρέχει πάλι καὶ σκούζετε ἔτσι σάματι πέθανε κα-
νένας.

Ἀφηστέ με λίγο νὰ συγχάσω.

Καὶ ἔγυρε πάλι στὸ προσκέφαλο.

Σὲ λίγο ἡ γυναῖκά του τὸν πλησιάζει καὶ τοῦ ψιθυρί-
ζει στ' αὐτί.

— Σήκου ἀφέντη, σήκου. Κακὸ σκοπὸ ἔχει ὁ Παναγῆς. Καλὰ καὶ σώνει θέλει τὴ Μαλάμω. Χωρὶς αὐτὴ, λῆει, θὰ πεθάνῃ θὰ σκοτωθῇ, θὰ πνιγῇ, ξέρω κ' ἐγώ; «Νὰ φιληθοῦμε, μοῦ εἶπε, γιατί ποιὸς ξέρει ἂν θάνατωσούμε πλειό».

— Οὐφ! καὶ σὺ καὶ μένη γυναικα. Τᾶχουν αὐτά, τὰ παιδιὰ. Ἔτσι τοὺς φαίνεται σιὴν ἀρχή. Σάμα χάθηκε ὁ κόσμος; Εἶνε νυφάδες —τῆπαθαν—μπερεκέτι. Ζωὴ νᾶναι. Ἄϊντε παιδί μου σήκου, κίνα σιὴ δουλειά σου, γιατί κλαῖς καὶ μᾶς κάνεις κι' ἐμᾶς κακοῦ καιροῦ; Ἄϊντε μὴ χασομερᾶς.

Ὁ Παναγῆς σταμάτησεν ἄθελα τὸ κλάψιμο. Ἐπῆρε τὴν κλίτσα του καὶ προχωρῶντας γονατιστὰ πρὸς τὸν πατέρα του:

— Σάφήνω γέιὰ παιέρα, τοῦ εἶπε μὲ καὶ μὸ. Λόςμου τὴν εὐχήσου. Καὶ σὺ μανοῦλα, φίλησέ με.

— Σιὸ καλὸ παιδί μου· ὦρα σου καλὴ καὶ νᾶχης ἔγνοια σιὸ βιό μας. Μακρυνὰ ἀπὸ κλιάματα κι' ἀπὸ σκοτοῦρα. Εἶνε δική μας φροντίδα γιὰ νύφη...

• •

Φεύγοντας ὁ Παναγῆς ἔπεςε κι' ἐφίλησε κρυφὰ τὸ κατῶφλι τοῦ σπητιοῦ του, ἔκανε τρεῖς φορὲς τὸ σταυρό του κέιτράβηξε γιὰ τὰ πρόβατα.

Ἀπὸ κελὴν τὴν ἡμέρα ἔχασε τὴν ἡσυχία του. Γ'ιδ τὸ βιό του δὲν ἔδινε πεντάρια. Ἀφηνε τοὺς πιστικούς του μὲ τὰ σκυλλιά, κι' αὐτὸς τῷπιανε σὲ κανένα ψηλὸ κοιτῶνι κ' ἔβαζε μὲ τὴ φλογέρα τὸ μοιρολόγι, ποῦ ἀντιλαλοῦσαν γύρω ἢ λακειὲς κ' ἢ ῥαχοῦλες. Πολλὲς φορὲς τῷπιανε, πότε σιὴ βρῦσι, πότε σιὰ σόχωρα, πότε σιὰ χωράφια, παντοῦ δπουμαζεῦονταν γυναῖκες, γιὰ τὰ πιτύχη καὶ τὴ Μαλάμω του ἀ-

νάμεσα, νὰ τὴν ἀρπάξῃ ὅσα γεράκι, νὰ τῆς φανερώσῃ τὸν καῦμό του, ποῦ τοῦ ἔτρωγε τὴν καρδιά, κι' ὕστερα μαζὺ νὰ πλέξουν τὸ στεφάνι τῆς εὐτυχίας! Αὐτὸ θὰ ἦτο γι' αὐτὸν ὅλη του ἡ ζωὴ, ὅλη του ἡ ὑπαρξίς.

Ὅσο περνοῦσεν ὁ καιρὸς, τόσο μεγάλωνε μέσα του καὶ ὁ σάρακας τῆς ἀγάπης. Ἐβαζε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ προξενητάδες καὶ προξενήτρες νὰ ὁμιλήσουν τῇ Μαλάμω, νὰ τῆς ποῦν τὰ βάσανα ποῦ τραβᾷ γι' αὐτὴ καὶ νὰ τὴν καταφέρον νάγαπηθῶν. Ὅμως τίποτε δὲν κατώρθωνε.

Ἐπὶ τέλους ὁ ἔρωτας τὸν εἶχε τυφλώσει, τοῦ εἶχε παρσαλέψει τὰ λογικὰ καὶ τοῦ ἔβαλε στὸ κεφάλι σατανικὴ ἐκδίκησι.

— Καὶ τ' εἶμ' ἐγώ, ἔλεγε κάποτε στὴν παραζάλη του— καὶ δὲν μὲ θέλει; Μήνα εἶμαι παιδὶ τοῦ σοκακιοῦ; Δὲν ἔχω βιό, σπήτια, χωράφια, ἀμπέλια; Πάει ποτὲ νὰ βρῇ καλλίτερον; Ὅχι. Τότε γιατί στέκει ἔτσι ὑπερήφανη;

Καὶ ξαφνικὰ ἔστριζε τὰ δόντια, χτυποῦσε δυνατὰ τὸ χῶμα μὲ τὴν κλίτσα του, κι' ἐφάναζε:

— Ἀχ! τὴν Εὐα! Δὲν θὰ μοῦ πέσῃ σιὰ χέρνια μου καμμιὰ φορὰ, νὰ βγάλω τὸ ἄχι μου; Ἐνας εἶν' ὁ Θεός, ὅσα σιράδι θὰ τὴ χωρίσω καὶ θὰ πῶς κι' ἐγὼ σκοτωμένος ἀπάνω της. Τί τάχα χρειάζεται ἡ ζωὴ; Μιὰ μέρα θὰ πεθάνουμε. Ἀκοῦς ἐκεῖ, δὲν τὸ θέλουμε τὸν Παναγῇ! Γιατί; Γιατὶ ἐκόλλησε σιὸ χορὸ τῆς Μαλάμω. Εἶναι κι' αὐτὸ τίποτε; «θὰ τὸν θάψω στὴ μάβρη γῆ, εἶπεν, ἡ μάννα της» Ποιόν; ἐμένα, τώρα θὰ ἰδοῦνε τὴ παλληκάρη εἶμαι. —

Ἀπὸ τέτοιες σκέψεις δὲν εὗρισκε ἡσυχία. Κάποτε πετιῶνταν ἀπ' τὸν ὕπνο λαχταρισμένος, ἄρπαζε τὴν κλίτσα σιὸ χέρι καὶ κυνηγοῦσε φαντάσματα. Τὸ παιδὶ ἐκόντευε νὰ χάσῃ τὰ λογικὰ του.

* *

Ἀφοῦ πέρασε κάμποσος καιρὸς ἔτσι, μιὰ μέρα πῆρε

μυρωδιὰ δι' σταῖς 14 τ' Αὐγούστου, παραμονή τῆς Πασχα-
λιᾶς, θὰ πῆγαινε γιὰ ξύλα ἡ Μαλάμω μὲ δυὸ γυναῖκες. Ἡ
παραμονή—ἡμέρα Τρίτη πῶχει κακὴ ὥρα— δὲν ἄργιασε νὰ
ξημερώσῃ. Ἡ γυναῖκες μὲ τὴ Μαλάμω εἶχαν κινήσει χα-
ράμματα. Ὁ Παναγῆς, ποῦ περίμενε τὴν Τρίτη σὰ Θεό, τὸ
εἶχε πιάσει ἀποβραδὴς ἀνάμερα, πίσω σ' ἓνα τσιουμ-
πάρι, σιὸ δρόμο ποῦ θὰ περνοῦσαν.—

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δαίμονισμέ'α. Τὸ κορμί του ἔ-
τρεμεν ὀλάνταιρο κι' ὀλοένα σκέπτονταν ἂν θὰ μπορέσῃ νὰ
βγῇ μὲ τὸ ντυφέκι μπροστὰ σιτὴν Μαλάμω. Ὁ ἥλιος
πλησίαζε νὰ βγῇ κι' ἡ γυναῖκες ἀκόμα δὲν φαίνονταν.
Τέλος κάπου τῆς ἀγνάντεψε νὰ ἔρχονται. Ὁ Παναγῆς
τώρα ἔτρεμεν ἐλεεινά. Τὸ αἷμά του ἀνέβαινε βιαστικὰ σιὸ
κεφάλι, ἓνας κοῦρος ἰδρωτας τὸν ἔκοβε καὶ τὰ πόδια τρε-
μούλλιαζαν σὰν παραλυμένα.

Ἡ γυναῖκες ἀνύλοπιες τῷβαλαν σιὸ τραγοῦδι καὶ
πλέκοντας τὸ τσουράπι, πλησίασαν σιὸ μέρος ποῦ ἦτανε
κρυμμένος.

Ὁ Παναγῆς ἐκύτταξε νὰ κἀνῃ καρδιά. Κι' αἶμα προσ-
διάβηκαν, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ πετιέται ἔξαφνα:

— Σιὸν τόπο! γιὰτὶ σὰς ἔφαγα.

Ἡ γυναῖκες τῷχασιν. Τρομαγμένες, μπήγουν τῆς φω-
νές, τοαβοῦν τὰ μαλλιά τους καὶ κυτιάζουν νάντισταιθοῦν.
Ἀλλ' ὁ Παναγῆς προχωρεῖ ἄφοβα, ἀρπάζει τὴ Μαλάμω,
ποῦ εἶχε χλωμιάσει ἀπ' τὸν τρόμο τῆς καὶ τὴν τραβάει
σιὸ διπλανὸ λογγάρι.

Τὶ ἔγεινεν ἐκεῖ, εἶνε τρομακτικὸ καὶ νὰ φαντάζεται κα-
νέας. Ὅπως πέφτει κινένα ὄρνιο ἐπάνω σιὸ ψηφῆμι,
εἶσι κι' ὁ ἀγριεμένος πλέον Παναγῆς, ἔρριξε τὴν κακό-
μοιρη κοπέλα κατὰ γῆς, ἔβγαλε τὸ μαχαῖρι καὶ τὴν ἔκανε
κόσκινο σιτῆς μαχαιριές, γκρινιάζοντας σὰ θηρο:

— Νὰ Παναγῆ! Νὰ ναμβρό! Νὰ σφιγάρι! Νὰ καρδιά!
Νὰ ἔρωτα! Νά! Νί! Νά! Ἐκδίκητι! ἐκδίκησ'! Ἄχτι!!.....

Τὸ αἷμα πηδοῦσε ποτάμι ἀπὸ τὰ παρθένα σιτήθαια τῆς

Μαλάμω, ἡ ὁποία μὲ μάτια βουρκωμένα παράδερχε σὰ πειτεῖνι.... Σὲ λίγο ἔσβυσε κ' ἡ πνοή της....

Ἄλλ' αὐτὸς ἀτάραχος, ἀπαθής, σωστὸ θηρίο, ἐκύνταζε μὲ περιφρόνησι τὸ θῦμα.

Σὲ μιὰ στιγμή ποῦ ἐχόρτασεν ἐκδίκησι, σκέφθηκε τὸ κακούργημα κ' ἐνῶ κρατοῦσε σιδ' χέρια ἀκόμα, βαμμένο ἀπὸ ἀθῶο αἷμα τὸ φονικὸ μαχαῖρι, ἀπηλπισμένος τὸ γυρίζει ἐπάνω του, τὸ μπήγει στὸ στήθειά του καὶ πέφτει λιπόθυμος!....

*
* *

Ἡ δὺὸ γυναῖκες εἶχαν γυρίσει ἐνωρὶς τρομαγμένες σιτὸ χωργιό, ὅπου διηγήθηκαν τὰ συμβάντα στὴ Νίτσα σιτὸ Γέρω Μῆτρο, στὴ Γεωργοῦλα καὶ σ' ὅλους τοὺς χωργιανούς. Ἀλλὰ δὲν εἴξεραν τί ἀπέγινε. Βγῆκαν λοιπὸν ὅλο τὸ χωργιὸ νὰ χαλέψουν τὸν τόπο γιὰ νὰ βροῦν πουνθενὰ τὸ ταιριασμένο ζευγάρι. Ἀμα ἔφθασαν σιτὸ μέρος ποῦ ἔδειξαν ἢ γυναῖκες, πῆραν δεξιὰ τὸ λογγάρι καὶ προχωρῶντας, βρέθηκαν ξαφνικὰ μπροστὰ σιτὸ φρικαλὸ μακελλειό: Ἡ Μαλάμω αἵματοκυλισμένη! νεκρά! κι' ὁ Παναγῆς πληγωμένος, λιπόθυμος δίπλα της!

Ἡ συγκίνησις ποῦ ἔπιασεν ὅλους ἐκείνη τὴ στιγμή δὲν περιγράφεται. Ἡ κακόμοιρη ἡ Νίτσα μόλις ἀντίκρουσε τὴ Μαλάμω της πνιγμένην σιτὸ αἷμα, μπήγει τῆς φωνές, πνίγεται σιτὺς λυγμούς, φουσκώνει ἀπ' τὴ συγκίνησι καὶ μὲ δάκρυα ποτάμι, πέφτει κι' ἀγκαλιᾶζει τὴ μοναχοκόρη της. Ἀπαρηγόρητη ἡ δύστυχη, ὅσῳ ἐθέριζε τὴν καρδιά μὲ τὸ μοιρολόγι.

Ὁ Γέρω Μῆτρος μὲ τὴ Γεωργοῦλα εἶχαν μείνει παραπίσω κι' ἔρχονταν μὲ κρῦα καρδιά γιὰ τὴ θυμήθηκαν τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Παναγῆ κι' ἅμα πλησίασαν κ' ἄκουσαν κλιάματα, τοὺς κόπηκαν τὰ πόδια. Φθάνουν τέλος. Καὶ τί νὰ ἴδουν! Τὸ μοναχοπαῖδι τους, τὴν ἀπαντοχή τους, ὅλη

τους τὴν ἐλπίδα καὶ τὴ ζωὴ· βουτηγμένο στὸ αἷμα, λιπόθυμο, χλωμό!...

Ἐκλαίαν οἱ δυστυχοσμένοι, ἔκλαίαν κι' αὐτοὶ ἀπαρηγόρητα. Ἀλλὰ καὶ ποῖος ἔμεινεν ἀσυγκίνητος μπροστὰ σὲ τέτοιο δράμα!

* *

Εἶχε βραδυνάσει. Οἱ Μουχτάριδες ἐσήκωσαν σιγὰ — σιγὰ τὸν Παναγῆ, τὸν ἀνέφεραν καὶ βασιωντὰς τὸν τὸν ἔφεραν σὶδ χωργιό, ὅπου τὸν παρέδωκαν στὴ χωροφυλακὴ.

Οἱ ἄλλοι χωρινοὶ ἔβαλαν τὴ Μαλάμω σὶδ νεκροκράβατο καὶ τὴν ἔφεραν στὴν Ἐκκλησιὰ νὰ τὴν ψάλλουν.

Ἡ δυστυχομένη Νίτσα μὲ ὅλη τὴ λύπη καὶ τὴ στενοχώρια της, ἄφησε τὸ σπῆτι καὶ ὅλα, κι' ἐκίνησε ὅλη νύχτα μὴδὲ μὲ τὴ χωροφυλακὴ καὶ τὸ φοινῶ, γιὰ τὰ Γιάννινα, νὰ πάρη τὸ αἷμα τῆς μονάκριβης κοπέλας της.

Πρωῖ — πρωῖ ἔφθασαν σὶδ Σαράϊ σὶδ Γιάννινα.

— Τ' ἔχεις γυναικὰ τὴ ρώτησε ἓνας ἀξιωματικός, μόλις τὴν εἶδε σὶδ μάβρα ντυμένην καὶ κλιάμενην.

— Καὶ μὲ ρωτᾷς τί ἔχω, ἀφέντη μου; Μοῦ ἔσφαξε τὴν κοπέλα μου ἐκεῖνος ὁ φοινῶς ποῦ στέκει δεμένος πάρα πέρα, μοῦ τὴν ἔκανε σφαγῶρι! Τώρα ἀμάν! σὶδ θεὸ καὶ σὶδ χέρια σας. Θέλω τὸ αἷμα, νὰ πάρω κι' ἐγὼ τὸ ἄχτι μου, ναί! τὸ ἄχτι μου!

— Τὴν κακομοῖρα! εἶπεν ἄλλος ποῦ ἔτυχεν ἐκεῖ. Τὰ πᾶθια καὶ τὰ βάσανά της σοῦ ραγίζουν τὴν καρδιά.

Τὸν φοινῶ ἐν τῷ μειαζύ, τὸν ἔδεσαν μὲ κλάπες καὶ τὸν κίνησαν γιὰ τὸ μπουδρῶμι.

Ἦσαν ἀπὸ κάμποση ὥρα τὸ Λικαστήριον ἀποφασίζει νὰ τὸν σφάξῃ ἢ ἴδια ἢ μάνα, τὴν τὰδε ἡμέρα.

— Ὁ Θεὸς νὰ σᾷς ἔχη καλὰ ἀφεντάδες μου — εἶπεν ἡ γυναικὰ μὲ ἀνακούφισι, μόλις ἄκουσε τὴν ἀπόφασιν.

Τὴν ὠρισμένην ἡμέρα, ἡ χαροκαμμένη γυναικὰ ἀπὸ τὸ

πρωτὶ κρατοῦσε σὶ τὸ χέρι μιὰ σουβλερὴ πελώρια κάμα, τρο-
χημένη στ' ἀκόνι. Ἐνῶ ἀνέβαινε πρὸς τὸ Σαράϊ, βρέθη-
κεν ἔξαφνα σὲ μιὰ γωνιά ἀντίκρου σιτὸν κακοῦργο, ποῦ τὸν
ἔφερναν δεμένον ἀπ' τὴ φυλακὴ. Κιζρίνιασεν ἡ δυστυχι-
σμένη ἀπ' τὴν ταραχὴ τῆς κι' ἄφηκεν ἄθελα νὰ πῶσῃ τὸ
μαχαίρι, ποῦ ἐπρόκειτο ὕστερα ἀπὸ λίγες ὥρες νὰ βαφῇ μὲ
αἷμα ἀνθρώπινο. Ἀπ' ἐκεῖ τράβηξεν ἴσα σὶ τὸ Δικαστήριον.

— Δὲν θὰ μπορέσω ἀφεντάδες μου νὰ τὸ κάνω, τοῖς εἴ-
πε μὲ τρεμουλλιάζουσα φωνή. Ἐγὼ ποῦ δὲν ἔκοψα οὐ-
τε κόττα σὶ τὴ ζωὴ μου, μπορῶ τώρα νὰ σφάξω ἄνθρωπο;
"Ὁχι! δὲν μοῦ βαστάει ὡς τόσο ἡ καρδιά...

— Τότε τί φωνάζεις σὶ τὰ χαμένα; ἐρωτᾷ ὁ πρόεδρος.

— Τὸ χάλι μου μ' ἔκανε ἀφεντάδες μου. Καὶ νὰ μὲ
συμπαθᾶτε σὰ γυναῖκα πούειμαι.

— Μὰ δὲν σοῦ ἔσφαξεν αὐτὸς τὴν κοπέλα σου; Τέτοιον
νταβὰ δὲν κάνεις;

— Τὴν ἔσφαξε σὸν ἀρνί! ὁ κακοῦργος, ὁ φονιάς. "Α-
λυωτος νὰ βγῇ Χριστιέ μου. "Αχ! καρδιά μου — ἔλεγε κατ'
ἐαυτήν — ἄφησε νὰ πάρω τὸ αἷμα τῆς μοναχῆς, τῆς ἀκρι-
βῆς μου Μαλάμω! Φορτοῦναμ' Μαλάμω!! Πῶς σκιάζομαι
πάλι ἔτσι ἡ κακομοῖρα! Αἷμα νὰ μὴν ἰδῶ, γιατί μὲ πιάνει
κακὸς παλμός. Ἀλλ' ὅχι! δὲν θὰ τὸν ἀφήσω! μοῦ ἔκαψε
τὴν καρδιά. Θὰ πάρω τὸ αἷμα! πάλι....

"Αν δὲν μοῦ ρτάκῃ ὡς ἐκεῖ ἡ καρδιά, δὲν βάζετε, ἀφεν-
τάδες κανένα ἄλλον νὰ τὸν σφάξῃ ἐκεῖ μπροστὰ μου;

— Νὰ κυτιάζωμε γυναῖκα, νὰ κυτιάζωμε.

*
**

"Εβαλαν τότε δεξιὰ κι' ἀριστερὰ νὰ βροῦν τὸν δῆμιον.
Κανένας δὲν ἔρχονταν, καὶ γίνεται καινούργια ἀπόφασις
νὰ κρεμασθῇ σὶ τὰς 15 Ὀκτωβρίου ἡμέραν Πασασκευήν.

"Ετσι πέρασαν δυὸ ἐβδομάδες κοντὰ ἀπ' τὴν ἀπό-
φασιν, ὡς οἷον ἤρθε καὶ τὸ Βασιλικὸ Φερμάνι γιὰ τὴν κα

ταδίκη.

Τὴν Παρασκευή, ἡ κρεμάλα εἶχε στηθῇ οὐτὴν πλατεῖα τοῦ Σαραγιοῦ. Ὁ κόσμος τοῦ παζαργιοῦ ποῦ περνοῦσεν ἀνύπολιτος ἅμα ἀντίκρουζε τὴν κρεμάλα σιέκονταν καὶ ῥωτοῦσεν ἄπορα:

— Ποιὸν θὰ κρεμάσουν;

— Τὸ Παναγῇ ἀπ' τὸ Νιερβεντίστες ποῦ σκότωσε τὸ τσιουῖπρα — ἀπαντοῦσε μισοβάρβαρα ἔνα; Ἀλβανὸς χωροφύλακας.

• •

Τὸ ὥρολόγι τοῦ Δημαρχείου ἐσήμανε δώδεκα. Ἡ πλατεῖα εἶχε γεμίσει ἀπὸ κόσμον καὶ κοσμάκην, τὸν ὁποῖον ἔφερεν ἐκεῖ, ἀπὸ ὅλα τὰ ἄκρα τῆς πόλεως, ἡ μυστιηριώδης περιέργεια νὰ παρακολουθήσῃ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ἐνὸς ὁμοίου του.

Ἡ μάνα, ἐκεῖ κολῶνα, δὲ σπαρνοῦσε. Ὁλόγυρά της εἶχαν μαζευνθῇ, σὰ μελίσι γύρω σὶ τὸ κρινί, ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά, καὶ μ' αὐτὴ προσεκτικὸ ἄκουαν ὅλοι, τὴν κακόμοιρον τὴ μάνα νὰ μολογάει τὰ χάλια καὶ τὰ βάσανά της.

— Ἀφῆσέ τον γυναῖκα τὸν δυστυχῇ! Συχώρα τον εἶπε κάποιος.

— Ἀχ! τὸ σκυλλί! Ἐγὼ νὰ τὸν σχωρέσω; Μῶκαψε τὴν καρδιά, μῶσφαξε τὸ βλασιάρι μου, καὶ θέλει σχωρεμό; Κρεμάλα! Κρεμάλα!

— Νὰ σοῦ μάσωμε καὶ μιὰ συνδρομὴ ἀπὸ κάμποσες λίρες, εἶπεν ἄλλος, γιὰ νὰ φυλάξης τὸ σπίτι σου. Μὴν τὸν πέρνης σὶ τὸ λαιμό σου. Ἀφῆσέ τον! Ποιὸς ξέρει πῶς βρέθηκε κι' αὐτὸς ἐκείνη τὴν ὥρα!

Ἡ Νίτσα ἔσκυψε τὸ κεφάλι καὶ ἔπεσε σὶ τὴ σκάφι.

— Ἐλα ὁῶ γυναῖκα — τῆς μήνυσε τέλος ἕνας λερωμένος — ἔχω λόγον κι' ἀπὸ τὸ Δεσπότη νὰ σοῦ εἰπῶ. Ἡ κο-

πέλα σου πάει τώρα, δὲν ξανάρχειται. Καὶ νὰ τὸν κρεμάσης καὶ νὰ τὸν ἀφήσης, γιὰ σένα τὸ ἴδιο κάνει. Σὸκανε κακό, κάμε του καλό. Κι' ἄς τὸ ἰδῇ ὁ Θεός. "Εἶσι μᾶς λέγει καὶ τὸ Εὐαγγέλιο ποῦ πιστεύομε.

— Αὐτὸ ποῦ δὲν γίνεται, σὰς τὸ εἶπα. Ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ, αὐτὸς θὰ φάῃ τὴν κρεμάλα. Τελείωσε. Δὲν μετάνοιωσα. Κι' ἂν ἐγὼ τὸν σχωρῶσω, μάφηνει ἡ καρδιά μου ἢ χαροκαμμένη νὰ τὸ κάνω; Δὲν εἶνε ἔτσι παπᾶ μου;

* *

Ἡ ὥρα χιτῆσεν τώρα μία καὶ μισή. "Εξαφ-
να ἀκούεται θόρυβος. "Ολοι γυρίζουν τὰ μάτια. "Ερ-
χονται οἱ χωριφύλακες, αἱ ἀρχαὶ κι' ὁ κατάδι-
κος. Ἀδυνατισμένος ἀπὸ τὴ μοῦχλα τῆς φυλακῆς,
χλωμὸς στὸ πρόσωπο, μὲ μάτια βορκωμένα ἀπὸ συγ-
κίνησι, περιέφερεν ἄπορα τὰ βλέμματά του. Τῇ στιγμῇ πεῦ
ἀντίκρινε τὸ ἀπαίσιον ἰκρίωμα μὴ ἀναιριχίλα πέρασε σ'
ὅλο τὸ κορμὶ τοῦ καὶ τὰ πόδια του ἔρχισαν νὰ λιγώνουν, νὰ
τρέμουν...

— "Αχ! κακοῦργε, φονιᾶ! ἠκούετο συχνὰ ἡ φωνὴ τῆς
μάνας.

Κ' ἐνῶ τὸν ἀνεβάζουν στὸ τραπέζι ὅπου ἀκουμπᾷ τὸ
φονικὸ σχοινί, ὁ εὐαγγελέας διαβάζει τὸ Φερμάνι γιὰ κρέ-
μασμα.

Τὰ μάτια τώρα τοῦ κόσμου εἶναι προσηλωμένα σὴν τε-
λευταία ἐξομολόγησι τοῦ καταδίκου.

— Χάρισέ το, χάρισέ το, ἀκούσθηκε μὴ μνηρίδοτομη
φωνή.

— Λυπήσου τὰ νειᾶτά του! Συχώρα τον, ἀκούεται γιὰ
δευτέρα φορά.

Μερίκη "Αποψις Ιωαννίνων

Μετ' ὀλίγον τὸ ἀπαίσιο σχοινὶ περισφίγγει τὸ λαιμὸ τοῦ
Παναγῆ καὶ τὰ πόδια του σπασμωδικὰ κινούμενα, δείχνουν
τὰ τελευταῖα σημεῖα τῆς ζωῆς!....

: :

Ἡ καρδιὰ τῆς μάνας δὲν τὸ ἐχάρισε!

Γιάννινα, Ἰούλιος 1912

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΜΕΡΤΖΟΣ

ΕΞΥΠΝΑ καὶ ΚΟΥΤΑ

— Εἰς χωρικὸς εἰσῆλθεν ἡμέραν τινα εἰς ἓν ὀπτικὸν κατό-
σιημα καὶ ἐζήτησεν ἓν καλὸν ζεύγος διόπτρων. Ὁ ὑπάλληλος
τῷ παρουσίῳσεν ἰδίᾳ ζεύγη κατὰ σειρὰν ἀλλ' ὁ χωρικὸς τὰ ἀπι-
ποιεῖτο λέγων διὸ δὲν βλέπει τίποτε. Ὁ πωλητὴς παραιτήσας
τότε διὸ ὁ χωρικὸς ἐκράτει τὸ βιβλίον ἀπὸ τῆς ἀνάποδης καὶ ἐκ-
πληκτικὸς τὸν ἠρώτησεν.

— Εἰξεύρεις νὰ ἀναγινώσκεις;

— Ἐὰν εἴξευρον νὰ ἀναγινώσκῃ δὲν θὰ εἶχον ἀνάγκην δι-
όπτρων, ἀπῆντησεν ὁ ἀφελὲς χωρικός.

Η ΑΓΑΠΗ

Κι' ἀπ' τοῦ τάφου τὰ σπλάγχνα ἀκόμη
εἰς' ἀγάπη μου πάντα, θὰ πῶ.

ὦ σκληρά! ἕως πότε ἡ πίκρες, — ἕως πότε ἡ αὖρες νυχτιές,
ἕως πότε τὸ πλᾶνο σου βλέμμα — θὰ μοῦ ῥίχνῃ πικρὲς σαϊ-
[τιές;

ὦ! Θεέ, ποῦ τὸν ἥλιο ἀφήνεις — καὶ αὐτὸν τὸν φονιὰ νὰ
[ξεσταίνη,
γιατὶ τόσο τὴ δόλφια καρδιά μου, — μαλακὴ νὰ τὴν ἔχῃς πλα-
[σμένη;

Γιατὶ μέρα καὶ νύχτα φωνάζω — καὶ μὴ μόνῃ νὰ 'δῶ λα-
[χταρῶ;

Γιατ' αὐτὴ, τὴ ζωὴ καὶ τὸ μέλλον — πῶς θὰ δώσῃ σ' ἐμὲ νὰ
[θαρρῶ;

Μὲ τὸ ἄχ! τοὺς παλμοὺς καὶ τοὺς πόνοὺς — μὲ τὸ ἴσως....
[θὰ ἦμ' εὐτυχής....

Τώρα νοιώθω πῶς χάνω τοὺς χρόνους — καὶ τὴ δύναμ'
[αὐτὴ τῆς ψυχῆς.

Ἰδού, τῶρ' ἀντὶ νᾶχω κοντὰ μου — 'κείνην πῶλεγε λόγια
[γλυκά,

εἰς τοῦ χάρου τὴν κλίνῃ ῥιγμένος, — χύνω δάκρυα, κλαίω
[πικρά.

Ἀποθνήσκω..... Θεέ..... ἓνα μόνον. — νὰ μοῦ κάμῃς μιὰ
[χάρι ζητῶ,

Τὰ ματάκια ποῦ μ' ἐβλεπαν τότε μίαν μόνῃ στιγμὴ νὰ τὰ δῶ,

ΤΡΙΚΥΜΙΑΙ

Χθὲς πῆγα πάλι μοναχὸς σ' ἐκεῖνο τ' ἀκρογιάλι
θυμάσαι ἑκείνη τῇ βραδιά, ποῦ μαστε ἐγὼ καὶ σὺ
Σ' τὴ σκάλα ποῦ καθούμαστε μὲ μιὰ χαρὰ μεγάλη,
καὶ εὐτυχεῖς, ὥραις χρυσαῖς περάσαμε μαζύ.

*
* *

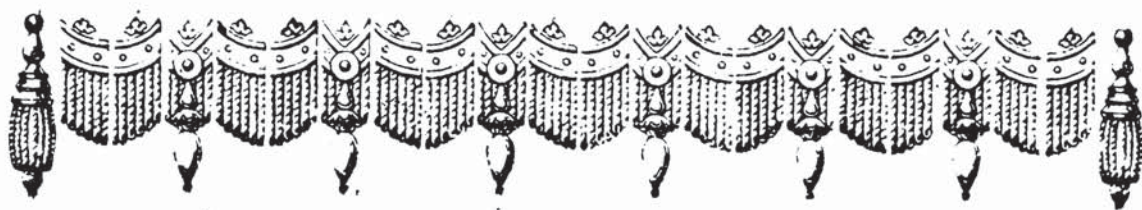
Τὸ φεγγαράκι τὸ χλωμό, τὸ κύμα δὲν φιλοῦσε,
γαλήνη πιά δὲν ἦτανε καθὼς σὰν ἦσουν σύ.
Ἡ τρικυμία ἀλύπητα τῇ σκάλα ἐκτυποῦσε,
καὶ τὰ κομμάτια ἔπερναν τὰ κύματα μαζύ.

*
* *

Καὶ τὴν καρδιά μου ἀλύπητα οἱ πόθοι τὴν κτυποῦνε
σὲ τρικυμία μ' ἔριξες μ' ἀδιαφορία σύ.
Καὶ ἀρπάζουνε, σὰν κύματα, οἱ χρόνοι ποῦ περνοῦνε
καὶ ταῖς χρυσαῖς ἐλπίδες μου καὶ τ' ὄνειρα μαζύ.

ΑΝΔΡ. ΚΟΚΚΩΝΗΣ

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ο ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 1813 — 1838

Τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1913 συμπληροῦνται 75 ἔτη ἀπὸ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων! Ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἔτη παρήλθον, ἀφ' οὔτου ὁ πτωχὸς καὶ ἐνάρετος ἱπποκόμος ἔλαβε τὸν ἀμαράντινον τῆς ἀθανασίας στέφανον ἐν ἡλικίᾳ 25 ἐτῶν, Ἐκατὸν δὲ ἔτη συμπληροῦνται ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του.

Ζόφος πυκνὸς ἐκάλυπτεν τὴν Ἥπειρον κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Αἱ ἀλλεπάλληλοι καταστροφαί, ἃς εἶχεν ἀποφέρει εἰς τὸν ἀτυχῆ τόπον ἡ σαραπεία τοῦ Τεπελενλή καὶ οἱ σάλοι τοῦ αἱματηροῦ ὁγῶνος τοσοῦτον ἀπελπιστικῶς εἶχον ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ τῶν Χριστιανῶν, ὥστε εἶχον ἀπολέσῃ οὕτω πᾶσαν ἐλπίδα βελτιώσεως τῆς καταστάσεώς των καὶ ἐθεώρουν περιττὴν τὴν δυστυχῆ ζωὴν των. Ἀφ' ἐτέρου δὲ αἱ καταπιέσεις καὶ αἱ καταδυναστεῖαι τῶν τότε Ἀλβανῶν τυρρανίσκων καὶ αἱ ταπεινώσεις καὶ οἱ ἐξευτελισμοὶ καὶ αἱ ἀγγαρίαι, ἃς ὑφίσταντο οἱ Χριστιανοὶ ἐκ μέρους τῶν κρατούντων, οἵτινες ἐθεώρουν αὐτοὺς ὡς κτήνη εἶχον ἀπαγοητεύσῃ τόσον τὸν λαὸν καὶ ἰδίᾳ τῆς ὑπαίθρου χώρας, ὥστε τὸ θρησκευτικὸν καὶ ἔθνικὸν αἰσθημα ἅπαν στενῶς συνεκράτουν τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὰς πατρίους πεποιθήσεις καὶ αἱ ἐξωμόσεις ἐγένοντο σωρηδόν. Εἰς τοῦτο δὲ τὰ μέγιστα συνέτεινεν καὶ ἡ μεγάλη ἀμάθεια κλήρου καὶ λαοῦ, ἡ γενικὴ οἰκονομικὴ κατὰστασις τῶν Χριστιανῶν ἐλεεινὴ καὶ ἡ πολλαπλῶς ὕλικὴ ἀνακούφισις τῶν ἐξομούντων. Καὶ εἶχον μὲν θέσει τὸν

πρῶτον φραγμὸν εἰς τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο ῥεῦμα ἢ διέλευσις
τοῦ Ἀγίου Κοσμᾶ, ἀλλ' αἱ περιστάσεις ἦσαν τόσοι δεινὰ
διὰ τὸ γένος, ὥστε πολὺ δυσκόλως συνεκρατεῖτο ὁ λαὸς εἰς

Ὁ Νεομάρτυς Γεώργιος

ἴδιαν ὀρησκεῖαν, ἐξ ἧς μόνον περιφρόνησιν, ἐξευτελισμοὺς,
καταλεινώσεις, βασάνους, πένταν καὶ τυραννίαν ἐκαρποῦτο.
Καὶ ὅσον τὸ πνευματικὸν μέρος τῆς ὀρησκεῖας ἀνεπαρκῶς

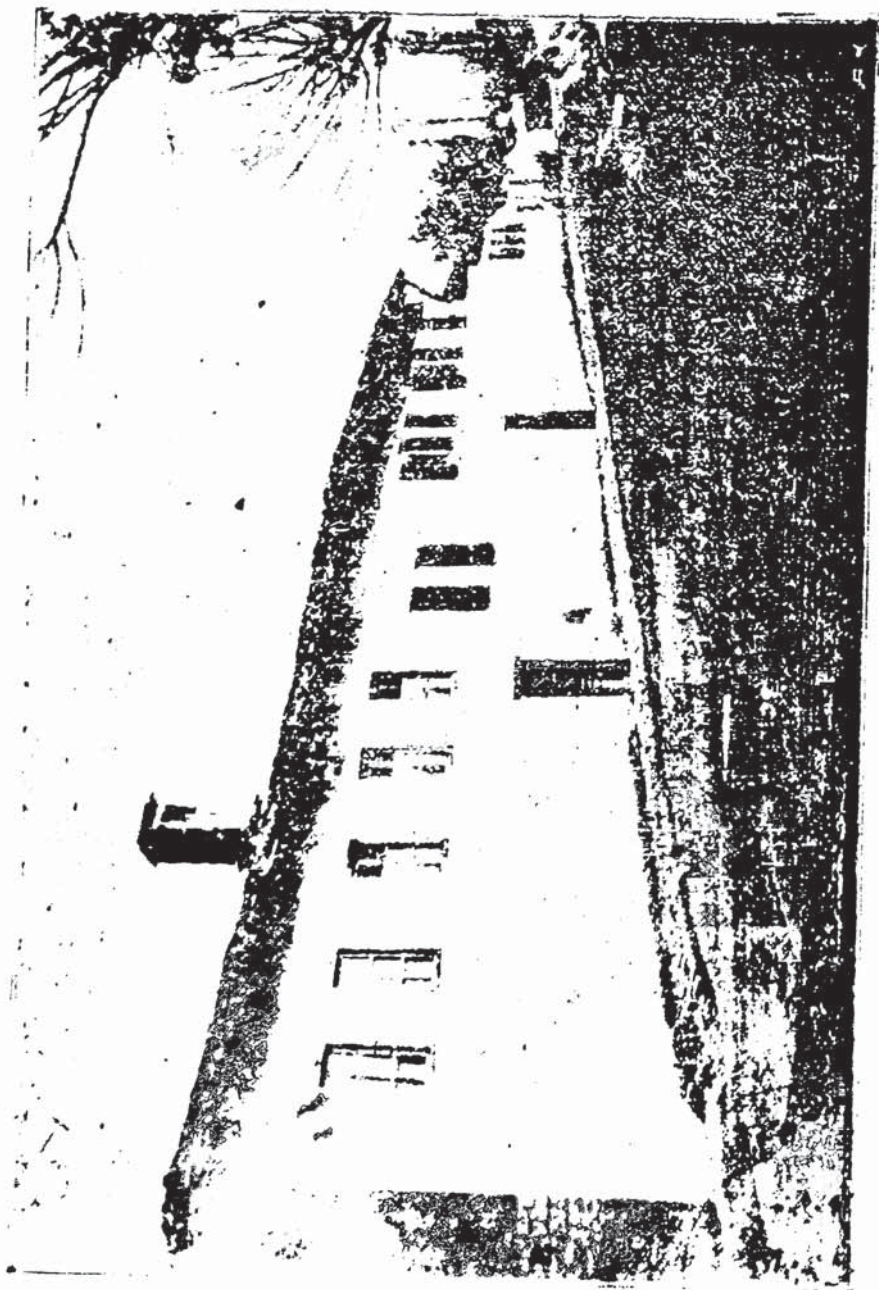
διδασκόμενον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τελείως ἀπὸ τῆς ὑπαλθροῦ λείπον βαθμηδὸν ἐλησμονεῖτο, καὶ ὡς παράδοσις μόνον ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν μεταδιδόμενον παρεῖχεν ὀλίγας ἀκτῖνας παρηγορίας καὶ ἐνεψύχου τοὺς μᾶλλον εὐσεβεῖς ἐκ τοῦ λαοῦ.

Ἐν μέσῳ τοιαύτης ὀρησκειτικῆς καὶ ἡθικῆς καταπτώσεως ἐπῆλθεν ἀπρόοπτος ὁ ἀπαγχονισμὸς τοῦ νέου Γεωργίου. Ἐκ Μακεδονίας ἔλκων οὗτος τὸ γένος εἶχεν παραλειφθῆ παιδιόθεν ὡς ἱπποκόμος παρὰ τινι ἰσχύοντι Μωαμεθανῷ, τὸν ὁποῖον συνώδευσε καὶ εἰς Ἰωάννινα, ὅπου καὶ ἐνυμφεύθη καὶ ἐγένετο πατὴρ ἄρρενος τέκνου. Καὶ ὁμὲν κύριός του ἐκάλει τὸν Γεώργιον πάντοτε κατὰ τὴν τότε συνήθειαν μὲ Ἰσλαμικὸν ὄνομα «Χασάν», ἀλλ' ἡγάπα καὶ ἐξετίμα αὐτὸν διὰ τὴν τιμιότητά του καὶ εὐχαρίστως ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ τελῇ τὰ Χριστιανικά του καθήκοντα. Τοῦτο ἐσκανδάλισε τινὰς τῶν φανατικωτέρων Μωαμεθανῶν οὔτινες καὶ κατήγγειλαν αὐτὸν εἰς τὸν Ἱεροδίκην ὅστις συνεκέντρον τότε ὄλην σχεδὸν τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ὅτι Μουσουλμᾶνος ὢν ἐξήτει νὰ γίνῃ Χριστιανός. Ἡ διαδικασία τοῦ ὑπῆρξεν σύντομος. Κατόπιν ὀλίγων ἐρωτήσεων τοῦ Ἱεροδίκου, εἰς τὰς ὁποίας ὁ νέος Γεώργιος ἀταράχως καὶ ὑπερηφάνως ἀπήντα ὅτι ἦτο εἶναι καὶ θὰ ἀποθάνῃ ὢν τοιοῦτος καὶ κατόπιν τῆς μαρτυρίας δύο προσώπων, ὁρκισθέντων ὅτι ἐγνώριζον αὐτὸν ὡς Μωαμεθανὸν Χασάν, ὑπεβλήθη οὗτος εἰς τριημέρους φρικώδεις βασάνους, ὅπως ἐξαναγκασθῇ νὰ δεχθῇ τὴν κατάθεσιν τῶν μαρτύρων ὡς ἀληθῆ. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰς βασάνους ὑπέμεινεν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀταραξίας καὶ γαλήνης, ἦν μόνον οἱ μάρτυρες τοῦ Εὐαγγελίου ἰγνώρισαν κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀπαγχονισμοῦ θάνατον, ὅστις καὶ ἐξετελέσθη τὴν προῖαν τῆς 17 Ἰανουαρίου τοῦ 1838, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, ἀριστερόθεν τῆς κεντρικῆς θύρας τοῦ φρουρίου παρὰ τὴν τάφρον τῆς συνοικίας «Κορυμανιό».

Ἡ σταθερότης τῆς πίστεως ἦν ἐδειξεν κατὰ τὰς ἀνακρίσεις, ἡ θαυμαστὴ μεγαλοψυχία του κατὰ τὰς φοβερὰς του βασάνους καὶ αἱ ὀπτασίαι καὶ τὰ θαύματα, ἅτινα εὐθύς

ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἐνήργουν, ὑπῆρξαν διὰ τὸν ταλαι-
πωρούμενον Χριστιανισμόν ἡ βαθυτέρα καὶ ἰσχυροτέρα

·Η Οἰκία τοῦ Νεομάστορος Γεωργίου·

ἀνακούφισις καὶ πρηγορία. Ὡς ἀσπραπὴ διεδόθη ἀνὰ τὴν
·Ηπειρον ὅλην τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀγίου, καὶ ὁτὶφος τοῦ

καὶ ὁ οἶκος του μετεβλήθησαν εἰς γενικὸν προσκύνημα, ὅπου ἄπειροι ἀσθενεῖς τὸ τε σῶμα καὶ τὸ αἶσθημα ἐζήτουν τὴν θεραπείαν των καὶ ἤντιλουν θάρρος διὰ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐλεεινῆς ζωῆς των. Τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἀνεπτερῶθη καὶ ἡ πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ πεποιθήσεις ἐγένετο τόσον βαθεῖα καὶ τόσον γενική, ὥστε αἱ ἐξομώσεις ἔκτοτε ἔπαυσαν καὶ ὁ λαὸς εὗρε τὴν ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν βασάνων του ἐν τῇ γλυκεῖᾳ ἀναμνήσει τοῦ νέου μαρτυρίου καὶ ἐν τοῖς καθημερινοῖς θαύμασιν τοῦ Νεομάρτυρος. Ὁ Ἡπειρωτικὸς Χριστιανικὸς πληθυσμὸς ἀναθάροσε καὶ ὁ λαὸς μᾶλλον εὐέλπιδες ἐπεδόθη εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς θρησκείας καὶ τῶν γραμμάτων. Τὰ θρανία τῶν ὀνομαστῶν σχολείων τῶν Ἰωαννίνων ἐπληρώθησαν καὶ πάλιν μαθητῶν καὶ οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι των ἔδωκαν νέαν ὥθησιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, ἐκ παραλήλου πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, βοηθοῦντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν μεγάλων κληροδοτημάτων τοῦ Καπλάνη καὶ τῶν Ἀδελφῶν Ζωσιμαδῶν. Τὸ μαρτύριον τοῦ Νεομάρτυρος δὲν ἐστήριξεν μόνον τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν Χριστιανῶν τῆς μαύρης ἐκείνης ἐποχῆς, ἀλλ' ἀνύψωσε καὶ τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα καὶ ἐνεφύσησε τὸ θάρρος ἐκεῖνο ὅπερ ἀνέσυρε τὴν Ἡπειρον ἀπὸ τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ μαρασμοῦ, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ σθένος νὰ ἀνυψωθῇ εἰς μίαν τῶν μᾶλλον ὑπερηφάνων ἐστιῶν τοῦ Γένους. Ὁ Νεομάρτυς Γεώργιος δὲν εἶναι μόνον ΑΓΙΟΣ ἀλλὰ καὶ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΣ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐβδομηκοντατεντιαετηρὶς Αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐορτασθῇ πανηγυρικώτατα οὐ μόνον ἐν τῷ τόπῳ τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς ταφῆς του, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ γωνίᾳ ὅπου ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλαχίστη Ἡπειρωτικὴ κοινότης. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ θεωροῦμεν ὑπερτατον ἐθνικὸν καὶ Χριστιανικὸν καθήκον νὰ διενεργηθῶσιν, τῇ πρωτοβουλείᾳ τῶν Ἡπειρωτικῶν Μητροπόλεων, τῶν Ἡπειρωτικῶν Συλλόγων, Ἀδελφοτήτων καὶ τῶν Ἡπειρωτικῶν Ἐφημερίδων καὶ Ἡμερολογίων, Πανηπειρωτικοὶ ἔρανοι πρὸς ἀνέγερσιν μεγαλοπρεποῦς ναοῦ ἐν ᾧ νὰ στεγάζονται

τὸ μαρτύριον καὶ ὁ τάφος τοῦ μεγάλου Ἀγίου μας, μετὰ τῶν ἄλλων δύο νεομαρτύρων Κοσμά καὶ Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων τὸ αἷμα τῶν ὁποίων ἐπότισε καὶ ἐκαλιέργησε τὴν Χριστιανικὴν καὶ Ἑθνικὴν ὑπόστασιν τῆς πατρίδος.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 17ῃ Αὐγούστου 1912

ΣΤ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑΣ

ΕΞΥΠΝΑ ΚΑΙ ΚΟΥΤΑ

Εἰς κύριος ἀπένταρος ἔγραψεν τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν.

Ἀγαπητέ μου φίλε, ἔχω μεγάλην ἀνάγκην διακιοσίω φράγκων μοι κάμνεις τὴν χάριν μεγάλως ἐὰν μὲ δανείσης τοῦτο τὸ μικρὸν ποσὸν διὰ τινὰς ἡμέρας:

Υ. Γ. Τόσον ἐντρέπομαι διὰ τὴν αἰτησίν μου ὥστε ἀπέστειλα ἓνα ἀγγελιοφόρον κατόπιν τοῦ κομιστοῦ διὰ νὰ πάρῃ ὀπίσω τὴν ἐπιστολὴν μου. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν προφθάσῃ. Μετ' ὀλίγον ἔφθασε καὶ ἡ ἀπάντησις ἐκ μέρους τοῦ φίλου του.

Ἀγαπητέ μοι φίλε μὴ ἀνησυχῆς περισσότερον. Δὲν πειρᾷ διότι ὁ ἀγγελιοφόρος σου δὲν ἐπρόφθασε τὸν κομιστὴν ἐπειδὴ οὗτος ἔχασεν αὐτὴν καθ' ὁδόν.

ΠΑΡΑΘΟΝΟΝ ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΗΣ

Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Παναγιώτου Κ. Λαμπρίδου

Ἐχάραξ' ἡ Ἀνατολὴ αὐγερινὸς κι' πούλια
Βγῆκα στὴ σκάλα κι' ἔκατσα τὰ ξένα συλλογιούμαι
ὅταν λαλοῦν ἢ πέρδικες ὅταν λαλοῦν τ' ἀηδόνια,
Καὶ τὸ γοργὸ χελιδονάκ' ψηλὰ στὴ πυργουλιὰ μου
— Χελιδονάκι μου γοργὸ ποῦ σχίζεις τὸν ἀγέρα,
"Ὅταν πουλίμ' ταξειδεύτῃς στὸν τόπο σου νὰ πάγῃς
"Εχω κι' ἐγὼ τὸν ἄντρα μου στὴ ξενητεῖὰ χαμένον,
Ἀντιλογιὰ δὲν μῶστειλε οὔτε κομμάτι γράμμα,
ἂν θὰ χωρίσῃ σπῆτι τοῦ ἂν πῆρ' ἄλλη γυναῖκα,
Νὰ δέσω στὸ ποδάρι σου μεταξωτὸ μαντηλὶ.
Γεμάτο ἀπὸ δάκρυα μιὰ ἐντογιὰ 'στὴν ἄκρη,
"Αν δὲν ἐρθῇ κι' ἂν δὲν φανῇ μὲ γεῖά του μὲ χαρά του
Κι' ἂν θὰ ριμάξ' τὸ σπῆτι τοῦ ἄς τῶχ' αὐτὸς τὸ κρῖμα
Ἐγὼ πάλι θὰ παντρευτῶ ἄλλον ἄντρα θὰ πάρω,
Νὰ μπαινοβγαίνω στὸ χορὸ μὲ τὰ φλωριά στὸ φέσι,
Νὰ λάμπῃ τὸ κημέρι μου, νὰ τρίζουν τ' ἀλυσσίδια.

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΙ' Ο ΓΙΑΝΝΟΣ

Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Παναγιώτου Κ. Λαμπρίδου

Στοιχειὸ ὅτι βρούσι κάθονταν καὶ τρώει το' ἀνδρειωμένους,
Τοὺς ἔφαγε τοὺς ἔσωσε κανέναν δὲν ἄφηκε,
Μόνος ὁ Γιάννος ἰῶμεινε, ὁ Γιάννος ξαῖκουσμένος,
Γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ πρόγευμα καὶ δεῖπνο ἂν τοῦ μείνῃ,
Τοῦ Γιάννου κακοφάνηκε καὶ σὲ κακὸ τὸ πῆρε,
Πιάνει καὶ ζώνει τὸ σπαθὶ πέρνει καὶ τὸ κονιάρι,
Καὶ τὴν αὐγὴ ξεκίνησε νὰ πάῃ ν' ἀντιαμοθυνε.
Τ' ἀνιάμωσε τὸ χαιρετὶ σὶ τὴν ἄκρ' ἀπὸ τῆ βρύση,
— Καλῶς τὸ Γιάννο πῶρχειτε, κυλῶς τὸ πρόγευμά μου,
Κι' ἂν θὰ μοῦ μείνῃ ἴποια τὸ δεῖπνο μου θὰ κάνω.»
Σηκώθη καὶ τενιώθηκε τὸ Γιάννο γιὰ νὰ φάῃ,
Κι' ὁ Γιάννος χαμογέλασε καὶ τὸ Σπαθί του βγάζει,
Καὶ τὸ Στοιχειὸ φοβήθηκε καὶ κίνησε νὰ φύγῃ,
Πειτ' ὁ Γιάννος τὸ κονιάρ' καὶ καταγῆς τὸ ῥίχνει,
Γεέχει κι' ἀπὸ κατόπι του τοῦ κόφτει τὸ Κεφάλι,
Καὶ πέρνει τὸν ἀνύφορο καὶ ψηλοὶ ἀγρουδοῦσε.
— Ἐγὼ εἰμ' ὁ Γιάννος ξαῖκουσιός, ὁ Γιάννος ξαῖκουσμένος,
Ὅπου σκοιῶνω τὰ στοιχειὰ ποῦ τρώβν το' ἀνδρειωμένους.»

AIMER C' EST VIVRE,

VIVRE C' EST SOUFFRIR

Μὲ τὰ δλόξανθα μαλλιὰ της ἐρριμμένα ἀτιμελῶς ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τὰ ὠραῖα κασιανὰ της μάτζα καρφωμένα πρὸς τὴν γλανκὴν τοῦ Σαρωνικοῦ θάλασσαν ὥς νὰ ἤθελε νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς τὸν ὀρίζοντά της τὸ Ἰνδαλμά της, ξενητεμένου πρὸ πολλοῦ, ἱστατο ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ἀκουμβησμένη ἐπὶ τῶν κιγκλίδων μὲ χάριν θεῆς ἐνῶ εἰς τὸ μικρὸ της δεξιὸ χέρι ἔσφιγγε σπασμωδικῶς ἓνα μικρὸ τειράγωνο χαρτάκι τὴν εἰκόνα Του.

Οἱ γλάροι δλόλευκοι, χαρωποί, ἐλούοντο εἰς τὴν παραλίαν ζωγραφίζοντες ἐπὶ τῶν λείων ὑδάτων τοῦ Σαρωνικοῦ διὰ τῶν ποδῶν καὶ πτερύγων των, εἰκόνας ἀσυλλήπτους, φαντασιώδεις, τὰς ὁποίας τὰ κασιανὰ της μάτζα ἀφίνοντα γιὰ μιὰ στιγμή τὸ ἔμψ προσθέν των ἀπέραντον κενόν, ἐπιπιον λαίμαργα ἐπάνω εἰς τοὺς πρωτοτύπους αἰτιοὺς ζωγράφους τοὺς ζωγραφίζοντας ἐπὶ τῶν ὑδάτων μὲ τόσην χάριν καὶ μέσα εἰς τόσα παιγνίδια τοὺς ἐρωτιάς των.

Μὲ τὴν κάτασπρην ἐοθῆτα της, ἥτις ἐφαίνετο ὥς νὰ ἦτο ὑφασμένη ἀπὸ τὸν κάτασπρον τῶν Ἑλληνικῶν Θαλασσῶν ἀφρὸν ἐκλινε τώρα τὸ ὠραῖον της σῶμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς πρὸς τὴν ὑποκάτω της ἀπλουμένην ὄνειρώδη Ἑλληνικὴν θάλασσαν καὶ παρετήρει μὲ μεγαλειέραν προσοχὴν, μὲ ζήλεια τὰ ἐρωτικά γλῶρων παιγνίδια.

Ἀπὸ μακρὰν ἓνα σμήνος διαβατικῶν ποτιλιῶν ἀκαθορίστου χρωματισμοῦ ἔνεκα τῆς ἀποσιτάσεως ἤρχετο γοργὸν μὲ τρεῖς σμούς χαρωπούς, ἐσήκωσε τοὺς διανυγεῖς ὀφθαλμούς της εἰς τὰ ἐ-

κύτταξε μὲ παράπονον ἀλλὰ καὶ μὲ ἀπορίαν κορυφὴν ἐλπίδα καὶ προπορευομένην τρόπον τινα διὰ τῶν ὑψουλισμῶν της, τὰ ἔφερε ἀνωθὲν της, τὰ ἐκύτταξε μὲ προσοχὴν ἥσαν σιαχινόχορα — ἥσαν οἱ ἀγγελιοφόροι της — Τὴ ἀφῆκε νὰ παρέλθωσι ἀφ' οὗ καὶ τοὺς εἶπεν, καὶ τὰ ἠκολούθησε ἔπειτα ἐξ ὅσισθεν ἔως διου ἐχάθησαν εἰς τὸν δολύζοντα.

Οἱ Γλάροι κάτωθεν της χορησώμενοι τῶρα ἀπὸ τὰς χρυσῆς τοῦ ἡλίου ἀκτίνας μὲ κραυγὰς πλέον ὄξεῖς μὲ φτερούγισμα πλέον γοργὸν ἐξηκολούθουν τὰ ἐρωτικά των παιγνίδια καὶ τὸ λούσιμον εἰς τὰργυρά πλέον νερά, ἐνῶ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν οἱ πλέον ἀναιδεῖς διήρχοντο ἔμπροσθεν της καὶ λοξεύοντες τὴν κεφαλὴν των τὴν ἐκύτταζον μὲ εἰρωνείαν διὰ τὴν μοναξιά, ἣ ὅποια τὴν ἐτριγύριζεν.

Τὸ ἀντελήφθη καὶ αὐτὴ καὶ σὰν νὰ ἐφοβεῖτο μὴ τὴν ἀκούσῃ κανέν ἀπὸ τὰ εἰρώνα ἐκεῖνα πούλγᾳ ἐπιθίρισε κρυφά:

— *Aimer c' est vivre et vivre c' est souffrir.*

— Μεγάλη ἀλήθεια — ἐπρόσθεσε καὶ τὴν στιγμήν ἐκείνην συνέκρινε τὴν ὥραϊαν τῶν γλάρων ζωὴν μὲ τὴν ζωὴν της.

Ἐνεθυμήθη τότε μίαν ἐποχὴν καθ' ἣν τότε μόνον ἔζη ἐποχὴν τέρψεων καὶ ἐλπίδων, ἕνα γαλάζιο παρελθόν, μίαν μορφὴν γεμάτην ἀπὸ ζωὴν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ζωὴν ἤθελε νὰ ἀνιλήσῃ ζωὴν καὶ αὐτὴ καὶ εὗρισκε τὴν ζωὴν της τότε ὁμοίαν μὲ τὴν ζωὴν τῶν γλάρων καὶ ἡσθάνειο δι' ἔζη ἀνέπνεε τότε ἐνῶ τῶρα ἔπασχε, ὑπέφερε ἐπὶ δίοι ἔζη, ἔζη τότε διότι ἡγάπα ὑπέφερε τῶρα διότι ἔζη.

— *Aimer c' est vivre, vivre c' est souffrir! ἐπα-
νέλαβε.*

— Ὅταν ἀγαπᾷ τις ζῇ καὶ ὅταν ζῇ ὑποφέρει!

Ἀλληλένδοτα, συνενωμένα! Τὸ ἐν δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ τοῦ ἄλλου. Ζῇ τις διότι ἀγαπᾷ καὶ ὑποφέρει τις διότι ζῇ. —

Καὶ μέσα εἰς τὰς σκέψεις αὐτὰς πνιγμένη ἔβαλε τὸ χέρι της τὸ λαξευτὸ σιὰ σιγήθια ἐπάνω διὰ νὰ σταματήσῃ τοὺς παλμοὺς ἐνῶ ὁ νοῦς, ἣ φαντασία της ἐφτερούγιζε γιὰ μιὰ στιγμή πέραν τῶν ὁκεανῶν... διὰ νὰ γυρίσῃ πάλιν σιτὴν ἴδια στιγμή ν' ἀναδι-
φύσῃ τὰς σελίδας ἐνὸς παρελθόντος ὥραϊου, φωτεινοῦ, νὰ καλῇ τ-

χίοη τὸς γλᾶρους τοὺς αἰωνίως εὐτυχεῖς, νὰ στρέψη ἔπειτα τὰ μάτια της πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἔλαβον τὰ στυκτόχροα πουλιά καὶ νᾶριστιενάξῃ ὅσοις ἂν αὐτὰ ὅλα ἓνα στεναγμὸν ἀνακουφίσεως ἐλπίδων διότι ἤθελε νὰ ζήσῃ ἐπειδὴ ἡγάπα καὶ ἡδιαφύρει διότι ἔπασχε, ἐπειδὴ ἔζη.

Ἐφερε τότε τὰ μάτια της πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις πρὸς τὸν Λυκοβητόν, πρὸς τὸν Ὑμητιόν, πρὸς τὸ Φίληρον πέρα πρὸς τὸν Αἰγάλεω καὶ ἐσταμάτησε εἰς τὰ ἱερά τοῦ Παρθενῶνος μάρμαρα προσεκτικῇ σὺν νὰ ἐθαύμαζε διὰ μυριοστὴν φορὰν τὴν δαιμόνιον τέχνην, ἐνῶ ἐπροσηύχετο νοερῶς καὶ ἐξήτει ἀπὸ τὴν Γλαυκώπιδα τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὀνείρων της.

Ἐπανήλθε πάλιν πλησίον τῶν γλᾶρων ἀντίκρουσε πάλιν τὸ μέρος, ποῦ ἐχάθησαν τὰ πουλιά καὶ εἰς τὸ ἀντίκρουσμα αὐτὸ τῆς ἐφάνη ὅτι εἰς τὴν γωνίαν τοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ της μεγάρου προσέβη μία σκιά! καὶ τὸ σῶμα της διέτρεξε τότε ἀνατριχίλας, ἀνατριχίαις καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας νὰ παύσῃ.

Καὶ ἡ φαντάσια της γοργὰ σὺν ἀστραπῇ ἐισαλαπάτησε τότε τὰ πέντε ποῦ τὴν ἐχώριζον χρόνια ἀπὸ μιᾶ ἄλλης στιγμῆς καὶ ἐπῆγε νὰ ἐντροφήσῃ εἰς μίαν ἄλλην στιγμὴν μιᾶς ἄλλης πρωτῆς θλιβερᾶς ἡμέρας καὶ ἐκείνης, ἀλλὰ πλέον ὠραίας μὲ πειρὸ περισσοτέρας ἐλπίδας. Κι' ἐπανελάμβανε νοερῶς τότε τὸ περιεχόμενον ὁρωτοῦ ἐπιστολῶν ἰδικῶν της καὶ ἰδικῶν τοῦ ἐν αὐτῷ τὸ χέρι της ἄθελα ἔφερε κρυφά, κρυφά, ἐμπρὸς της, ἐμπρὸς τὰ μάτια της τὸ μικρὸ χαρτάκι ποῦ ἀπὸ τόση ὥρα ἔοφινγε μεταξὺ τῶν δακτύλων της.

— *Aimer c' est vivre.....*

Ἐπανελάβε διὰ τριτὴν φορὰν Καὶ ἕνας σωρὸς ἀιαμνήσεων τῆς ἐπλημύρρησαν τῆς ἐγέμισαν τὰ στήθεα.

Καὶ χωρὶς κατὰ νὰ αἰσθάνηται καταβεβλημένη ἔκλινε τὸ ὠραῖον σῶμα της ἐπάνω εἰς μίαν ὑψηλὴν γεμάτην ἀπὸ γαρούφαλλα κόκκινα γλάστραν καὶ ἔμεινε ἐκεῖ ἀναλίσθητος λιπόθυμος ἀναλίσθητος μέσα εἰς ἕνα κόσμον σκέψεων μεριμνῶν ὠραίων, μὲ τὸ χέρι συνεοφισμένον εἰς πυγμὴν.

Ἐμείνε μεταξὺ τῶν γαρουφαλλιῶν καὶ τῆς εὐωδίας τῶν ἄρκυ-
τὰ λεπιά, εὐτυχῆς μέσα εἰς τὰ εὐτυχισμένα λουλούδια μέσα εἰς τὰς
ὥρας ἀναμνήσεις μὲ τὰ κλειστὰ μάτια καρφωμένα ἐπάνω σὲ μιὰ
μορφὴ ἐπάνω σ' ἓνα σῶμα, σὲ μιὰ ψυχὴ, τὸ ὅποῖον ἔσφιγγε μὲ
τρέλλαν καὶ μὲ πᾶθος ἐνῶ τὰ κερασένια χεῖλη προσπαθοῦσαν νὰ
προσφέρουν τὸ γλυκὸ γιαντὴν ὄνομα, ἂν καὶ ἤθελον καὶ προσπα-
θοῦσαν.

Καὶ ἐπάλαιε, ἐτάλαιον τὰ χεῖλη της νὰ συναρμολογήσουν, τὸ
γλυκὺ ἐκεῖνο ὄνομα καὶ μέσα εἰς τὴν πάλιν ἐκείνην τὴν ὥραν
τὴν εὐτυχῇ ἀλλὰ καὶ σκληρὰν ἓνα σμῆνος ἀγρίων νησῶν διερχό-
μενον ἀνωθέν της σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὴν παρηγορήσῃ νὰ τὴν ἐλευ-
θερώσῃ ἐπανάλαβε τὲς μακρόθεν ἀκουσμένας μονοτόνους κραυγὰς
τῶν.

Ληιοβὰγ Ληιοβὰγ....

Ἀνετινάχθη εἰς τὰς φωνὰς τῶν νηιῶν καὶ μὲ τὴν εὐστοργίαν
φαντασίαν της μετέπλισε, ἀνέστρεψε τὰς κραυγὰς τῶν καὶ μαζὺ
μὲ τὸν σιENAΓΜὸν ποῦ ἐλάφρυνε τὰ σιῆθη της τὰ χεῖλη ἐψιθίζον
τὸ ὄνομα ποῦ τόση ὥρα προσπαθοῦσαν νὰ εὔρωσι καὶ μαζὺ μαθὲν
διὰ τεῖαῖοι τὴν τῶρα φορὰν ὥς ὄρκον ὥς ἀπόφασιν:

— *Aimer c' est vivre....*

Elissabethville 19 Ἰουνίου 912.

ΩΚΕΑΝΕΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΑΙΣ “ΕΙΚΟΝΕΣ.,

“ΦΕΓΓΑΡΙ ΚΑΙ ΛΙΜΝΗ.,

Τὸ φεγγάρι τῶμορφο σι' οὐρανοῦ τὸ δῶμα
περπατεῖ ἀξέννοιαστο, λές καὶ μέσ' σὲ χρῶμα
κόκκινο τὸ βούτηξε κῆποιο μέγα χέρι
κι' ὕστερα τὸ πῆταξε τ' οὐρανοῦ ἀστέρει!

Τῇ θωροιά του ἤρεμα 'στὰ νερὰ τῇ ῥίχνει
καὶ ἡ λίμν' ἡ ἔμμορφη τῇ χαρὰ της δείχνει
μ' ἓνα ἀπαλώτατο κῦμα ποῦ κιλάει
καὶ θωρρεῖς τὴν ὄψι της σὰ νὰ σοῦ γελάει!

ΑΠΟ ΤΑ “ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.,

“ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ.,

Τὶ ἔμμορφα! Δίπλα 'σὶ τῇ γωνιᾷ
δίπλα 'στὰ ξύλα τ' ἀναμένα
ἀγκαλιασμέν' οἱ δυὸ σφικτὰ — σφικτὰ
τὰ λέμε τὰ παλῆὰ τὰ περασμένα
κι' ἐνῶ θὰ συλλογίσμαι τὰ τριαντάφυλλα,
ποῦ γύρανε 'σὶ τῇ γῇ ξεψυχισμένα
τὰ τὰ θαρρῶ 'στὰ μαγουλάκια σου
γλυκὰ — θερμὰ ζωντανεμένα!

ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΕΙΑΣ

ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ

πρόν κ. Χ. Χρηστοβοσίλη αφιερώνεται

Ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὴν δύση, του, ὄντας σὰν ἀστραπή
διεδοθήκε στὸ χωριὸ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα καὶ ἀπὸ σπίτι σὲ σπί-
τι ἡ τρομερὴ εἰδότης:

Τάσος Βεθούρης

ρὲς, τοὺς ἀναθεματισμένους;

— "Εργούνται γιὰ παι-
δομάζωμα!!...

— Φορτοῦνα μας καὶ
γαλασιὰ μας!... Τὰ παι-
δάκια μας!...

— "Ἄη Γιώργη μου,
γλύτωσ' τὸ παιδί μου καὶ
πάρε μ' ἐμένα!...

Μὲ μιὰς τὸ χωριὸ
ἄλλαξεν ὄψη καὶ ἀπὸ ἡ-
συχο καὶ ἀξέγνοιαστο ποῦ
εἶταν ὡς τὰ τώρα, ἄρ-
γισε νὰ καταλαμβάνεται
ἀπὸ φόβο, καὶ τρομαγτι-
κὲς καὶ ἀπελπιστικὲς φω-
νὲς μαννάδων καὶ παιδι-
ῶν ἀκούονταν ἀπ' ὅλα τὰ
μέρη.

Τοὺς εἶδατε, μω-

— Ἀκοῦς λέει; Προβολουσαν καβάλλα σάν λυσσασμένοι ἀπ' τὸ Σταυρό... Σταμάτησαν στὸ μετόχι τ' "Ἀγ. Θανάση κ'" ἔστειλαν κι' ἐφώνηξαν τὸν παπᾶ καὶ τοὺς προεστούς...

— Καὶ τί χαλεύουνε;...⁽¹⁾

— Τί χαλεύουνε, λέει;.... **Παιδομάζωμα!!!**... Ἄλλοι στές μάννες πῶχουν παιδιὰ. Κάλλια νὰ μὴν τὰ γεννοῦσαν. Οἱ ἔρημες θὰ τὰ χάσουν στὰ ζῶντα!... Θὰ γίνουμε γενίτσαροι, γιὰ νὰ ῥθουνε μεθαύριο ὕστερ' ἀπὸ χρόνια, νὰ χαλᾶνε τὸ βίό μας, νὰ ἐρίζουνε τοὺς παπᾶδες μας καὶ τὲς ἐκκλησιᾶς μας καὶ νὰ μᾶς τυραννοῦνε! Ἄχ!

— Κ' εἶνε πολλοί;

— Καμμιά πενηνταριά.... ὅλοι ἀρματωμένοι ὡς τὰ δόντια. Καὶ χαλεύουνε εἴκοσι ὡς τριάντα παιδιὰ δέκα ὡς δώδεκα χρόνῳ νὰ τὸ καθένα.

Λυπητερά· λυπητερά ἔρχισε νὰ χτυπάη ἡ καμπάνα τοῦ γωριοῦ σάν σὲ κίνδυνο καὶ σάν σὲ θάνατο... Καὶ δὲν εἶτανε Θάνατος, δὲν εἶτανε καὶ χειρότερ' ἀπ' τὸ Θάνατο, ἡ τρομερὴ αὐτὴ ἀρταγὴ τόσων ἀθῶων πλυσμάτων τόσων παίδων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποῦ ἐμελλαν ν' ἀρπαχτοῦνε ἀπλᾶ καὶ ἀλύπητα ἀπ' τὲς ἐγκαλιὰς τῶν μαννάδων του καὶ νὰ καταταχτοῦνε στὸ ἄγριο τάγμα τῶν Γενιτσάρων, χάνοντας καὶ τὴ θρησκεία τους καὶ τὸν Ἑθνισμό τους;

— Μητρό μου, παιδί μου, ἔλα μέτα, ἔλα γρήγορα μέσα, νὰ μὴ μου σ' ἀρπάξουνε τὰ θεριά... Ἄχ! παιδάκι μου, κάλλια νὰ νοιγεν ἡ γῆς νὰ με καταπιῇ, κάλλια νὰ σὲ ἰδῶ νεκρὸ μπροστά μου καὶ νὰ σὲ θάψω μοναχὴ μου στὸ μαῦρο μνήμα, παρὰ νὰ σ' ἀρπάξουν αὐτὰ τὰ θεριά καὶ νὰ σὲ κάνουν κι' ἐσένα γενίτσαρο!...

Τὸ παιδί τρομαγμένο μπῆκε μέσα, κ' ἡ μάνα διπλομαντάλωσε τὴν πόρτα ἀπὸ μέσα.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι' ἓνα χτύπημα δυνατὸ στὴν πόρτα ἔκκλεψε μάννα καὶ γυρὸ νὰ τρομάξουν.

(1) χαλεύω=ζητῶ (ἐν Ἡπειρῷ εὐχρηστον)

Δὲν ἀνοιξαν. Δεύτερο χτύπημα δυνατότερο ἀνάγκασε τὴν δύστυχημένην μάννα νὰ ῥωτήσῃ ποῖος εἶνε, ὅταν μίᾳ φωνῇ ἄγρια ποῦ ἔκαμε τὸ αἷμά της νὰ παγώσῃ μέσα στὲς φλέβες της ἀκούστηκεν ἀπ' ἔξω.

— Ἀνοιξε, μωρὴ σκρόφα, καὶ δός μας τὸ παιδί σου γενίτσαρο!...

Ἀστραπή ἔπεσε στὸ κεφάλι τῆς δύστυχης, τὸ αἷμά της πάγωσε μὲ μιᾶς, δέθηκεν ἡ γλῶσσά της, κόπηκαν τὰ πόδια της, δὲν ὑπόρεσε νὰ σταθῇ ὀρθία καὶ ἔπεσε καταγῆς λιπόθυμη.

... Ὅταν ἤρθε στὸν ἑαυτὸ της, ἀνοιξε τὰ μάτια της ὀρμητικὰ καὶ κύτταξε γύρω της φωναζοντας. — Μητρό μου, παιδί μου, ἐδῶ εἶσαι;...

Καμμιὰ φωνὴ δὲν τῆς ἀπολογήθηκε.

Κατάλαβε ἡ δύστυχη τὴ συμφορὰ ποῦ τῆς ἤρθε καὶ ἔπεσε πάλι κάτω ξερὴ καὶ μηδενισμένη...

... Ἐγλυχοχάραξε, ὅταν ἡ δύστυχη μάννα, ξυπνῶντας ἀπ' τὸ ἐκθὺ τὸν ὕπνον της — ποῦ θὰ προτιμοῦσε νάταν αἰώνιος — ὥρμησε σὰν τρελὴ ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι... Ποῦ νὰ παῇ; Ποῦ νὰ τρέξῃ; Ποῦ νὰ ῥεῖ τὸ παιδί της; Καλὰ ἂν τὸ βρῇ, θὰ τὸ ἰδῇ τοῦλάχιστο γιὰ τελευταία φορὰ, θὰ τ' ἀγκαλιάσῃ γιὰ στερνὴ φορὰ καὶ θὰ τοῦ πῇ οὐδὲ λόγια, ὦ! οὐδὲ λόγια μονάχα: νὰ μὴ γαστῇ τὴ θρησκεία του καὶ τὸν Ἑθνισμό του!!...

Ἀλλ' ἂν εἶχαν φύγει; Ὡ ρεῖκη! Ὡ τρομάρα της!... Ἐτρεχε σὰν τρελλὴ στοὺς ὁρόμους τοῦ χωριοῦ, ὅταν ζύγωσε στοῦ Παπᾶ τὸ σπίτι. Ἐξάλλη, λαχανιασμένη χτυπᾷ στὴν πόρτα. Σὲ λίγο τῆς ἀνοίγουν.

— Ὁ παπᾶς! ποῦ εἶνε ὁ παπᾶς; φωνάζει!... Τὸ παιδάκι μου! ἄχ! τῆς ἔρριψε... Τῆς σκονταμμένης!... μοῦ τὸ πήρανε γτέες!... Δὲν τό εἶδα!... Τὸ Μητρό μου! Θέλω τὸ Μητρό μου! Ποῦ μοῦ τὸν ἔγουνε νὰ τὸν ἰδῶ θέλω... Νὰ τοῦ πῶ οὐδὲ λόγια.. Τὸ παιδί μου!... Τὸ παιδί μου...

— Δὲν εἶπε σὺ μονάχα, κακὴν γυναικα, πῶχασες τὸ παιδί σου, ἀπολογήθηκε ὁ παπᾶς. Ἐἴκοσι καὶ πλεότερες μαννάδες βάλανε τὰ μαῦρα σὲ μιὰ βραδεῖα... Ἰπομονή!... Ὁ

Θεὸς μεγάλος εἶνε!...

—Τὸ παιδί μου, τὸ μονάκριβό μου θέλω ἐγώ, παπᾶ μου, νὰ τὸ ἰδῶ ἀκόμη μιὰ φορά... Νὰ τοῦ δώκω τὴν εὐχή μου... Πές μου τί γένηκε νὰ τρέξω, νὰ φλετουρήξω γιὰ νὰ τῶῤῥω!!

—Σῦρε στὸ κονάκι τ' Ἀγ. Θανάση, ἐκεῖ ναι τοί...

Σὰν ἀνεμος πετάγτηκεν ἡ κακόμοιρη καὶ σὲ μιὰ στιγμή βρέθηκε στὸ μετόχι τ' Ἀγ. Θανάση.

Οἱ ἄγριοι γενίτσαροι εἶχανε τὰ παιδιὰ στὴ μέση, πῶχλαι-
αν καὶ μύρονταν τὰ δυστυχισμένα περιμένοντας τὸν παπᾶ νάρ-
θῃ νὰ τὰ διαβάσῃ καὶ νὰ φύγουνε... Ἐκεῖ, ἀνάμεσα στᾶλλα
τὰ παιδιὰ ποῦχαν πάρει ἀπ' τὸ χωριὸ βρίσκονταν καὶ τὸ παιδί
της, ὁ Μητρος της!...

—Μάννα μου, μανούλα μου, γλύτωσέ με —φώναξε τὸ
παιδί, σὰν ἀντίκρουσε τὴ μάννα του— γλύτωτέ με ἀπ' τὰ χέ-
ρια αὐτῶν τῶν θεριῶν...

—Παιδί μου, παιδάκι μου! ἄχ τὴν ἔρημη! κάλλιά νᾶπε-
φτε ἀτραπὴ νὰ μ' ἐκαιγε! Παιδί μου, θὰ σὲ γάσω, ἄχ! ἡ μυ-
ριόρρημη, ἡ ξάλλοιμη!... Μὰ ὄχι! ὄχι! Δὲν θὰ σ' ἀφήσω, ὄχι!
κι' ὥρμησ' ἀγριωπὰ στὴ μέση στὰ παιδιὰ κι' ἀγκάλιασε μά-
λιστα τὸ παιδί της κ' ἔκαμε νὰ τὸ πάρῃ νὰ φύγῃ... Μὰ δυὸ
ψηλοὶ κι' ἄγριοι γενίτσαροι τὴν σταμάτησαν:— Ποῦ τὸ πά-
νης, μωρή, τὸ παιδί;...

—Θὰ τὸ φέρω, θὰ τὸ φέρω πάλ', ἐφέλλισ' ἡ δύστυχη. Σᾶς
ὀρκίζομαι ποῦ θὰ τὸ φέρω πάλε... Θέλω νὰ τὸ λούσω καὶ νὰ
τὸ στολίσω μὲ τὰ γιορτιάτικα τὰ ροῦχά του καὶ τὸ φέρω πάλε
σὰν γαμπρό...

—Λές ψέματα, μωρή...

—Ὅχι, ἀγᾶ μου! ἐλάτε μαζί μου στὸ σπίτι μου νὰ διῆτε
πῶς δὲν σᾶς γελῶ...

—Οἱ δυὸ γενίτσαροι ἀπὸ περιέργεια περισσότερο, ἀκολου-
θῆσανε τὴ μάννα μὲ τὸ παιδί ὡς τὸ σπίτι της.

Μπῆκε αὐτὴ μὲ τὸ Μητρο μέσα στὸ σπίτι κ' οἱ δυὸ γενί-
τσαροι περίμεναν στὴν πόρτα...

Σὲ λίγην ὥρα ἡ μάννα μὲ μιὰ ἄγρια λάμψη στὰ μάτια

βγήκε στην πόρτα κ' είπε στους γενίτσαρους νά μπούν νά πάρουν τὸ παιδί της ντυμένο καὶ στολισμένο.

Ὅταν μπῆχαν μέσα οἱ γενίτσαροι βρέθηκαν μπριστὰ σ' ἓνα θέαμα τραγικώτατο: τὸ παιδί νεκρὸ καὶ χιλιοκυματισμένο — κοιτονταν ξαπλωμένον πάνω σ' ἓνα κρεῖβάτι, πλημμυρισμένο στὸ αἷμα...

— Ἦώρα πάρ' τε το, σκυλλιά, εἶπ' ἡ μάνα ἀγριωπῆ καὶ μὲ φλογερὰ μάτια.

Οἱ γενίτσαροι τρομαγμένοι εἶπαν κατὰ λόγια σὲ γλῶσσα τούρκικη κ' ἔτρεξαν νά βγούν ἀπ' τὸ σπίτι μὲ φρίκη...

Δὲν εἶχαν κατέβῃ ἀκόμη κάτω ἀπ' τὴν σκάλα, ὅντας ἀκούστηκε μιὰ ἔρυντερή ντουφεκιά ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὸ σπίτι ἧης κ' ἓνας ἀπ' τοὺς δύο σωριάττηκε κάτω νεκρός.

Δεύτερη ντουφεκιά ἔστειλε καὶ τὸν ἄλλον στὸν Ἄδη...

Σὲ λίγο ἀκούστηκεν ἀκόμη μιὰ ντουφεκιά κ' ὕστερα ὅλα ἡσύχασαν...

: : : : : : : : : : : : : : : : : : : :

Ὅταν οἱ γειτόνοι ἔτρεξαν ἔντρομοι στὸ σπίτι της νά ἰδοῦν τί τρέχει, εἶδανε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας δύο κουφάρια τούρκικα ποῦ κοιτονταν πλέοντας στὸ αἷμά τους, καὶ μέσα στὸ σπίτι, τὴν θύττυγη μάνα πεσμένη νεκρὴ πάνω στὸ κορμί τοῦ σφαγμένου παιδιοῦ της!...

ΤΑΣΟΣ ΒΙΔΟΥΡΗΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Η ΞΕΝΗΤΕΙΑ

Χιλιάδες στολίδια κρεμιούνται στὰ στήθια,
Τὸ πρῶτο της γέλοιο σκορπίζει μὲ χάρι
Κι' ἀρχίζει χιλιάδες νὰ λήη παραμύθια
Κρυφά, εἰς τὸν νέον ποῦ θέλει νὰ πάρῃ.

Τὴν νύχτα ἐμπρός του μὲ γέλοιο στὰ χεῖλη
Φορεῖ χρυσαφένια! διαμάντια γεμάτη!
Ἐπὶ πίσω τὰ τόσα παιδιὰ της —οἱ θρύλλοι—
Καθένα τὼν λέγει στὸς νέον καὶ κάτι

Μὲ δάχτυλο ὅλο χρυσὰ δαχτυλίδια
Τοῦ δείχνει τὸ δρόμο κατάλευκο δρόμο!!
Ἐνῶ τὰ παιδιὰ της γεμάτα στολίδια
Τὸν παίρνουν, καὶ φεύγουν, ἐπάνω στὸ ὦμο.

Τὸ δάκρυ τῆς μάνας, τὸ κύμα τὸ πλύνει
Τ' ἀγέρι σκορπίζει ἀπ' τὰ στήθη τὸν πόνο
Μ' ἐλπίδας γεμίζει τὰ στήθια ἑκείνη...
—Ἐκεῖ.... πάλιν θ' ἀναι μετὰ λίγον χρόνον.

Μονάχος! Κανένα δὲν ἔχει στὴν ἄκρη
Ἐκείνη.... Ποτέ του γλυκερὰ μιὰ μιλιὰ
Τὸν δέρνει ὁ πόνος τὸν πνίγει τὸ δάκρυ
—Ἀνάθεμα νᾶχης πικρὴ ξενητεία!

ΕΤΗΝ ΤΥΧΗ ΤΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΣ

Συνήθης ἡ φρόσις αὕτη παρὰ τῷ Ἑπειρωτικῷ λαῷ, ἣτις νομίζω δι' ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἐξῆς γεγονότος ἀναγομένου εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ φοβεροῦ τυράννου τῆς Ἑπείρου Ἀλῆ πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ διαβόητος οὗτος τύραννος ἐιρομοκράτει τὴν Ἑπειρον, Ζαγορίσιος τις μετὰ ἀποδημίαν πολλῶν ἐτῶν ἐπανέκαμπεν ἐκ Ρουμανίας, ἣτις ἦτο τότε χρυσοφόρος Πακτωλὸς διὰ τοὺς Ἑπειρώτας, εἰς τὴν φίλην πατρίδα του συναποκομίζων καὶ τὸ προῖδ' πολυειῶν μόχθων καὶ ἀγώνων συνιστάμενον ἐκ χιλίων περίπου Βενετικῶν φλωρίων κεκρυμμένων ἐπιμελῶς ἐν τῷ δισακίῳ του.

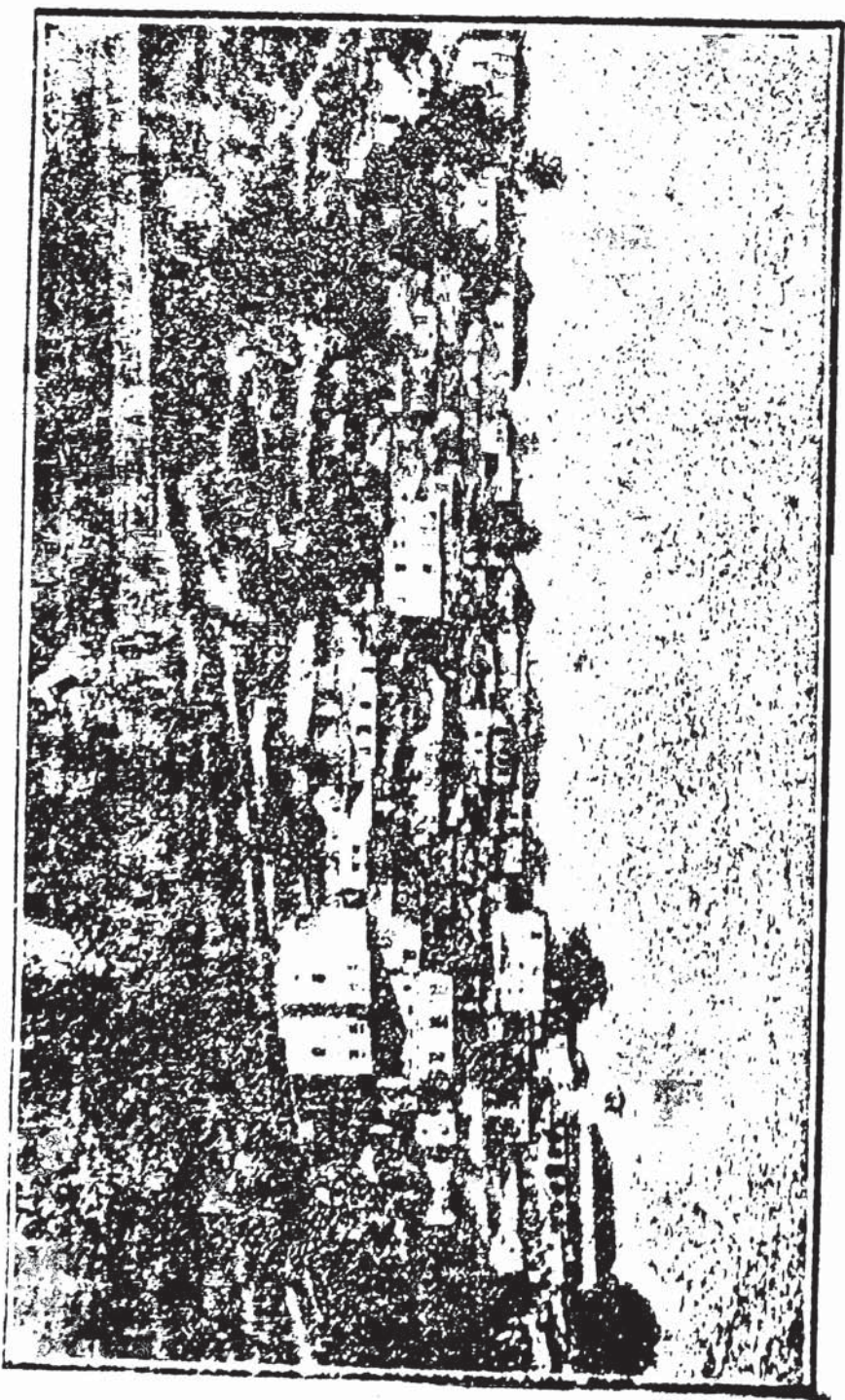
Ὅτε ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν ὄρμον τῆς Σαγιάδας χρησιμευούσης τότε ὡς ἐπινείου τῶν Ἰωαννίνων, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε Ξενοδοχεῖον ἵνα καταλύσῃ ἐζήτησε στέγην παρὰ τινι τῶν κατοίκων αὐτῆς μειερχομένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν ἀγωγέα καὶ χρησιμοποιούντων καὶ τὴν μικρὰν οἰκίαν τῶν ὡς ξενοδοχεῖον. Κατὰ κακὴν του ὁμῶς τύχην συνήντησε τὸν λερέα τοῦ χωρίου ὅστις προσεφέρθη προθυμότατα νὰ φιλοξενήσῃ αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ του λέγων δι' οἱ ἀγωγεῖς εἶχον μεταβῆ εἰς Ἰωάννινα, ὁπόθεν τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνην ἀνεμόνοντο. Ὅλως ἀνύποπτος ὁ ταξειδιώτης λαβὼν τὰς ἀποσκευάς του κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φιλοξένου τούτου λερέως συζῶντος μετὰ τῆς εὐειδοῦς καὶ πολυλόγου πρεσβυτέρως του ἐν εὐπρεπεῖ ὁπωσοῦν οἰκίᾳ, ἐνθα πολλὰς περιποιήσεις ἀπένειμαν τῷ ξένῳ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνην. Ἐγερθεὶς τὴν πρωτὴν ὁ ταξειδιώτης ἐξῆλθε

τῆς οἰκίας τοῦ ἱερέως πρὸς εὐρεσιν ἀγωγέως, ἵνα αὐθιγὰς μετὰ τὴν μεταβῇ εἰς Ἰωάννινα, κατέλιπε δὲ τὸ δισάκκιόν του μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ κεκρυμμένου θησαυροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἱερέως μηδὲν κακὸν ὑποπιεσόμενος παρὰ τοῦ καλοῦ ἐκείνου ζεύγους τοῦ ἐξασκοῦντος τὴν φιλοξενίαν πρὸς ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν, ὥς τὸν ἐβεβαίουν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐν τῷ δειπνῶ.

Μικρὸν ὁμως μετὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ ἡ καλὴ κάγαυή πρεσβυτέρα κινουμένη βεβαίως ἐκ τῆς περιεργείας, ἐξ ἧς καὶ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύως ἤνοιξαν τὸν ἀσκὸν τοῦ Αἰόλου, ἠρεύνησε τὸ δισάκιον τοῦ ξένου καὶ ἰδοῦσα τὸν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένον θησαυρὸν ἐθαμβώθη ἐκ τῆς λάμπειας τῶν χρυσῶν φλωρίων καὶ προσεκάλεσε τὸν σύζυγόν της ἱερέα, ὅστις ἐπιλαθόμενος ἐντελῶς τῆς ὀγδόης ἐντολῆς ἀφῆρεσε τὸ ἐκ λευκοσιδήρου κυτίον, ἐν ᾧ εἶχεν αὐτὰ ὁ ξένος καὶ ἔδωσε πάλιν τὸ δισάκκιον, καθ' ὃν τρόπον εἶχεν αὐτὸ ὁ ξένος. Μετ' ὀλίγον ἐπανελθὼν οὗτος μετὰ τοῦ ἀγωγέως καὶ ἐτοιμάζων πρὸς φόρτωσιν τὰς ἀποσκευὰς του ἔκρινε καλὸν νὰ ἴδῃ καὶ τὰ ἐν τῷ δισακκίῳ περιεχόμενα. Φαντάσθητε ὁμως τὴν ἐκπληξιν αὐτοῦ, ὅτι ὁ θησαυρὸς του εἶχεν ὑπεξαίρεθῇ ἔμεινεν ἐμβρόντητος καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν δὲν ἠδύνατο ν' ἀρθρώσῃ οὐδὲ λέξιν. Τέλος ὁμως συνελθὼν παρεκάλε τὸν ἱερέα ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν θησαυρόν του, ἀλλ' οὗτος ἐξοργισθεὶς καὶ μαρτυρόμενος θεὸν καὶ ἀνθρώπους διὰ τὴν τιμιότητά του πῦξ καὶ λάξ ἀπέπεμψε τὸν ξένον ἐκ τῆς οἰκίας του ἀποκαλῶν αὐτὸν ἀχάριστον καὶ ἀναιδῆ ψεύστην.

Κακῶς ἔχων ἀφίκετο ὁ ἀτυχὴς ταξειδιώτης τὴν ἐπομένην ἡμέραν εἰς Ἰωάννινα καὶ κατέλυσεν εἰς τι χάνι, ἐνθα κλαίων καὶ ὀδυρόμενος διηγῆθη τὸ πάθημά του εἰς τοὺς προσελθόντας νὰ χαιρετίσωσιν αὐτὸν συγχωρούς του, οἵτινες προέτρεψαν αὐτὸν νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως εἰς Ἀλῆ πασαῖν καὶ νὰ καταγείλῃ τὴν αἰτιμον ταύτην προᾶξιν τοῦ ἀναξίως φέροντος τὸ ἱερὸν σχῆμα Λευίτου καὶ χαρίζων εἰς αὐτὸν τὸ κλαπέν ποσὸν νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ τῷ

Μπαγγιά (Ζαγόρηον)

ἀποδώσῃ ἐλάχιστον μέρος ἐξ αὐτοῦ πρὸ συντήρησίν του. Μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ὁ ταξειδιώτης ἐνέκρινε τὴν πρότασιν τῶν συγχωρίων του καὶ τὴν ἐπομένην ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ σεράγιον τοῦ φοβεροῦ τυράννου ἄγουσαν. Ἀφικόμενος ἐκεῖ ἐδήλωσεν εἰς τοὺς θυρωροὺς τοῦ τυράννου, διὲν ἦν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ἄλῃ πασσᾶν ἀνέμενε δὲ νὰ εἰσαχθῇ παρ' αὐτῷ. Μετ' ὀλίγον χειροκρότημα τοῦ ἄλῃ ἐκάλεσε τὸν θυρωρὸν καὶ διέταξε νὰ εἰσαγαγῇ τὸν ταξειδιώτην, παρ' οὗ ἀνέμενε ἴσως μεγαλοπρεπὲς τι δῶρον κατὰ τὸ καυτερωμένον ἔθος ἐπὶ τῆς τυραννίας του. Ὡχρὸς καὶ τρέμων εἰσῆλθεν ὁ ταξειδιώτης εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ τυράννου, ὅστις φέρον βαρύτιμον μὴλωτὴν καὶ καλπάκιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκάθητο ἐπὶ ἀνακλίντρον ὀκλαδὸν καπνίζων διὰ πολυτίμου καπνοοὐρίγγου, καὶ μετὰ τρεῖς ἐδαφιαίους τεμενάδες γονυκλινῶς διηγῆθη εἰς αὐτὸν τὸ ἐν Σαγιάδῃ πάθημά του παρακαλῶν αὐτόν, ἵνα ἐκ τῶν χρημάτων του, τὰ ὅποια θὰ ἐξῆγεν ἐκ τοῦ ἱερέως, δώσῃ εἰς αὐτὸν ἐλάχιστον ποσόν, τὸ δὲ λοιπὸν κρατήσῃ αὐτός.

Ἀφ' οὗ ὁ ἄλῃς ἤκουσε ταῦτα μετὰ μικρὰν σκέψιν εἶπεν εἰς τὸν ταξειδιώτην «Πρόσεχε, μωρὲ Ρωμῆ, μὴ μοῦ λές ψέματα, γιατί ἀλλοίμονον σὲ σένα, ἂν ὁμῶς λές ἀλήθεια σ' ὀλίγο θὰ ἔχῃς τὰ φλωριά σου πῆς μου μόνον σὲ ποιὸ χάνι θὰ εἰσαι.» Ὁ ταξειδιώτης τῷ εἶπε τότε εἰς ποῖον χάνι διέμενε καὶ ἠὺχαρίστησε γονυκλινῶς τὸν σατράπην ἀσπασάμενος τὰ κράσπεδα τοῦ ἱματιοῦ αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθεν ἀκροποδῆτι βάλτων καὶ καρκινοβατῶν μέχρι τῆς θύρας.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ὁ ἄλῃ πασσᾶς ἀπέστειλε δύο τσοχαντάρηδες εἰς Σαγιάδαν μὲ διαταγὴν νὰ φέρωσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὸν ἱερέα εἰς Ἰωάννινα.

Τούτου γενομένου προσεκάλεσε τὸν ἱερέα καὶ τὸν ἡρώτησεν ἂν πράγματι ἀφῆρεσε τὰ φλωριά τοῦ ξένου τὸν ὁποῖον πρὸ ἐβδομάδος εἶχε φιλοξενήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐπειδὴ

δὲ, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ὁ ἱερεὺς ἠρνήθη τοῦτο ἀποκαλῶν τὸν καταγγέλαντα αὐτὸν ἄτιμον ψεύστην καὶ βεβαιῶν αὐτῷ ὅτι πῶς ἔσται ὅπως οὐ φανήσονται, ὁ σὺ δὲ ἡ δὴ ἀποκαταστήσεις ἐπὶ τὸν πάλιν τὸν θυρωρὸν καὶ εἰτάξεν αὐτὸν νὰ φέρῃ τὰ πρὸς γραφὴν ἀναγκαῖα καὶ δώσῃ εἰς τὸν ἱερέα. Μενῶ δὲ ὁ Ἀλῆς εἶπε· «Γράψε, μωρὲ παππᾶ, σιὴν παπαδιά σου ἓνα γράμμα, γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν μοῦ λές ἀλήθεια ἢ ὄχι».

Ὁ ἱερεὺς ὑποπιεύων ἤδη τὸ τέχνασμα τοῦ τυράννου, τρέμων προσεπάθησε νὰ διαβεβαιώσῃ αὐτὸν περὶ τῆς ἀθωότητός του καὶ ν' ἀποφύγῃ τὴν γραφὴν, ἀλλ' ὁ πασσᾶς μὴ ἀκούων τῆς δικαιολογίας αὐτοῦ εἶπε. «Γράψε αὐτὸ ποῦ θὰ σοῦ εἰπῶ καὶ μὴ λές πολλὰ γιατί ἐγὼ δὲν τ' ἀκούω. Τώρα θὰ φανῇ ἂν ἔχῃς δίκη ἢ ὄχι». Οὕτω λοιπὸν ὁ ἱερεὺς καὶ ὑπαγόρευεν τοῦ Ἀλῆ ἔγραψε τὰ ἐξῆς:

«Παπαδιά μου

Μάθε ὅτι ὁ πολυχρονεμένος Βεζύρης μας μὲ ἔφερεν ἐδῶ καὶ ζητεῖ τὰ φλωριά τοῦ ταξειδιώτου, ποῦ ἐπήραμεν ἀπὸ τὸ δισάκκι του, λοιπὸν ἅμα λάβῃς τὸ γράμμα μου ἀμέσως νὰ δώσῃς αὐτὰ στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Πασσᾶ, διότι γλυτωμὸ δὲν ἔχω.»

— «Ὑπόγραφέ το τώρα, μωρὲ καὶ νὰ τὸ σιέλῃω ἐγὼ τὸ γράμμα σιὴν παπαδιά σου, γιὰ νὰ ἰδοῦμε, ἂν τὰ πῆρες οὐ τὰ γρόσια ἢ ὄχι.»

Ὁ ἱερεὺς προσεπάθησε καὶ πάλιν ν' ἀποφύγῃ τὴν ὑπογραφὴν του ψιθυρίσας σιὴν τύχη τῆς παπαδιάς, ἐλπίζων εἰσέτι τι ἐκ τῆς διακρινούσης τὴν πρεσβυτέραν τοῦ εὐφυίας καὶ πονηρίας. Ἀτυχῶς ὁμως ἡ πρεσβυτέρα τοῦ διε ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ τοσούτου ἐφοβήθη περὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὥστε εἰποῦσα «κακὰ νὰ γίνουν τὰ φλωριά μπροστὰ

σιδὸν παππᾶ μου» ἔδωκεν εὐθὺς εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Ἀλῆ τὸ ἐκ λευκοσιδήρου κυτίον τὸ περιέχον τὰ φλωρία, οἷτινες ἐκόμισαν αὐτὸ εἰς τὸν τύραννον. Οὗτος δὲ χαίρων διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του ἀμέσως προσεκάλεσεν ἐκ τοῦ χανίου τὸν Ζαγορίσιον, πρὸς τὸν ὁποῖον παρουσιασθέντα εἶπε. «Πάρε, μωρὲ Ζαγορίσιε, τὸ κουτί σου μὲ τὰ φλωρία καὶ μάθε τί ἀξίζει ὁ Ἀλῆ πασσᾶς».

— «Πολυχρονεμένε Βεζύρη μου,» ἀπεκρίθη ὁ Ζαγορίσιος «αὐτὰ εἶνε δικά σου· ἐγὼ τὰ εἶχα χαμένα, σὺ μοῦ τὰ ἔβγαλες, ὅ,τι θέλεις δόσε μου.»

— «Πάρια μωρὲ καὶ σύρε σιὸ σπίτι σου, φουκαρᾶ, νὰ χαρῆς μὲ τὴ γυναικᾶ σου, ποῦ σὲ περιμένει τόσα χρόνια σ' ἐμένα φθάνει ὁ παπᾶς.»

Καὶ οὕτω ὁ Ζαγορίσιος ἔλαβε τὰ φλωρία του καὶ ἀπῆλθεν εὐχαριστῶν τὸν Ἀλῆ πασσᾶν δι' ἐδαφιαίων τεμενάδων καὶ ὑποκλίσεων εὐχόμενος ἅμα τὰς καλλιτέρας εὐχὰς δι' αὐτόν. Ὁ δὲ σαιράπης, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε πληροφορηθῇ ἀκριβῶς διὰ τῶν μυστικῶν του ὁργάνων ὅτι ὁ Ιερεὺς ἦτο λίαν εὐκατάστατος ἔχων ἱκανὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν καὶ ἠνάγκασεν οὕτω τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ νὰ ἐκποιήσῃ ἐν πρὸς ἐν τὰ κτήματα καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν εἰς τὸν Ἀλῆν, ἵνα ἀπαλλάξῃ τὸν παππᾶν της.

Κ. Ἡλ. Παπαγεωργίου

ΘΡΗΝΟΙ

Ἐκεῖ ποῦ πέφτει τὸ νερὸ τοῦ ἄσπρου καταρράχτη
κι' ἀκούεται τὸ βγγητὸ μὲς τοῦ γκρεμοῦ τὸ ῥέμμα,
Ἔλα ἐκεῖ νάκούσωμε τοῦ πόνου μας τὸν κράχτη
ὦ! ἔλα νὰ θρηνήσωμε, νὰ χύσωμε τὸ αἷμα.

*
* *

Ἐκεῖ ἀπάνω στὸ ῥαηδιό, ποῦ σκούζουν τὰ γεράκια,
ὅπου βροντοῦν τὰ σύννεφα κι' ἡ ἀστραπὴς φλογίζουν,
ὦ! ἔλα νὰ χοριάσωμε τὸ θρῆνο τὰ φαρμάκια
π' ὀλομηρεῖς, ὀλονυχτεῖς τὰ στήθημα μας ξεσχίζουν.

*
* *

Ἐκεῖ βαθειὰ στὴ δερματιὰ ποῦ πέφτουν τὰ κοτρόνια,
π' ἐχολογοῦνε ἢ σπηληές καὶ τὰ θεριὰ γοργιάζουν,
ἄς πᾶμε γιὰ νὰ κλάψωμε τὰ νειᾶτα μας, τὰ χρόνια.
ποῦ στὴ γλυκειὰ ἀγάπη μας πεθαίνουν, μαραγκιάζουν,

*
* *

Στοῦ σκοταδιοῦ τὴν ἐρημιὰ, στὸ θρῆνημα τοῦ Γκιώνη,
ἐκεῖ ποῦ κλαῖνε τὰ νερά, κρυφὰ μοιρολογοῦνε.
ἐκεῖ καὶ τὴν ἀγάπη μας, ποῦ μέρα νύχτα λιώνει,
τὰ στήθημα μας ἀδιάκοπα ἄς κλαῖνε, ἄς θρηνοῦνε

*
* *

Ἐκεῖ ποῦ πέφτει τὸ νερὸ τοῦ ἄσπρου καταρράχτη,
ποῦ στοῦ Βορρηᾶ τὸ φύσημα τὰ δένδρα βαργομᾶνε,
ἔλα ἐκεῖ νάκούσωμε τοῦ πόνους μας τὸν κράχτη
ὦ! ἔλα νὰ θρηνήσωμε ἐκεῖ ὅπου θρηνᾶνε.

Τσερβέρ, 20/5/912

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΛΑΝΟΣ

Σ' ΕΝΑ ΚΑΡΑΒΙ

Ποῦ πᾶς καράβι, σιγαλὰ σᾶν φάντασμ' αὐτοῦ πέρα
Καὶ ποιῆς καρδιῆς στὰ στήθια σου νὰ πάλλουνσι γροῖ-
(κᾶς;

Ζύγωσε λίγο' δὲν κυττᾶς ὅπ' ἔπεσεν ἡ μέρα
Κ' ἔρχετ' ἡ νύχτα; Μακρὺνὰ καράβη μὴν τραβᾶς!...

Ζύγωσε λίγο νὰ σοῦ πῶ δυὸ λόγια πονεμένα.
Σᾶν πᾶς, καράβι, μακρὺνὰ στῆς "Ἡπειρου τὰ μέρη
Καὶ ἰδῆς βουνὰ περὶ φᾶνα μὲ δένδρα φουντωμένα.

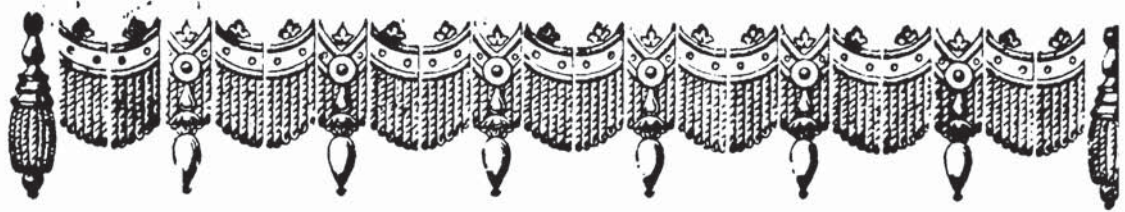
Σᾶν πᾶς ἐκεῖ καράβι μου στῆς "Ἡπειρου τὴν ἄκρη,
Νὰ δώσης ἓνα φίλημα στὸ ἅγιο ἐκεῖνο χῶμα
Καὶ πές: «Τὸ στέλλ' ἀπὸ μακρὺνὰ μαζὶ μ' ἓνα του δι-
(κρυ.
"Ἐνα παιδί σου, ποῦ κρατοῦν τὰ μαῦρα ξέν' ἀκόμα.»

Καὶ ὕστερα παρ' ἀπὸ τῆς γῆς ἓνα κομμάτι χῶμα
Καὶ φέρ' το μου, στὸ γύρισμα, νὰ τῶχω φυλαχτό,
Νὰ τὸ φιλῶ νυχτόμερα μὲ δακρυσμένον ὄμμα...
"Ω! κᾶν' το μου, καράβι μου, γιὰ χάρι στὸ ζητῶ!...

Ἐν Ἐπιβάταις

ΤΑΣΟΣ ΒΙΛΟΥΡΗΣ

ΜΗ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ

Θὰ πηγαίνω θὰ πηγαίνω

Δὲν εἶχε λησμονήσῃ τὴν πατρίδα του, ἐνεθυμεῖτο πάντοτε τὴν μητέρα του, γράβαν τώρα, τὸν πατέρα του, γέροντα καὶ αὐτὸν μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς λευκὰς ἀναμφιβόλως καὶ ποθοῦντας νὰ ἐπανείδωσι τὸ παιδί των ποὶ τόσα χρόνια γυρίζει στὴν ξενητεία. Ἐνεθυμεῖτο τὰς ἀδελφάς του μὲ τὰς ὁποίας ἐπαιξε ὅταν ἦσαν μικρὰ παιδιὰ καὶ θὰ τὰς ἔβλεπε γυναῖκας, μητέρας μὲ παιδιὰ.

Ἐνεθυμεῖτο τὸ μικρὸ κομψὸ σπιτάκι του ἀκόμῃ, τὸ μέρος ὅπου ἐκοιμᾶτο, ὅπου ἔτρωγε, τοὺς παιδικούς του φίλους μὲ τοὺς ὁποίους ἐπαιξε καὶ ἔκαμε πομπότους εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἰς τὰ λειβάδια καταπράσινα γεμάτα ἀπὸ ἀνθῶν πολυποίκιλα σκορπίζοντα ῥόδων, εἰς τὰ χλοάζοντα βουνὰ ποῦ σκορπισμένα ἔδω καὶ ἐκεῖ ἔβοσκον τὰ πρόβατα τοῦ χωριοῦ του συνοδευόμενα ἀπὸ περιχαρῆ νέον βοσκόδι ποῦ μὲ τὴν φλογέρα του ἐγέμιζε τὴν ἀτμοσφαῖραν μὲ μελαγχολικοὺς ἰδιορhythμούς πόνους.

Τὰ ἐνεθυμήθη ὅλα καὶ τοῦ ἐφάνησαν σὰν ἓνα ὄνειρον ἀτελείωτο.

«Ἀπονη ξενητεία!» ἐψιθύρισε.

«Θὰ πηγαίνω, εἶπε, καὶ δὲν θὰ ξαναγυρίσω πειά,»

Εἶχε ἀποφασίσῃ νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ διὰ παντός, νὰ γλητώσῃ ἀπὸ τὰ βάσανα ποῦ ἀπὸ τόσα χρόνια ἐβασάνιζον καὶ τὰ

ὅποια ὑπέφερε χωρὶς ποτὲ γογγύση, χωρὶς κατὰ τῆς τύχης του νὰ παραπονεθῇ ποτέ, ἀλλ' ὑπομένων ἐπαρηγόρει τὸν ἑαυτὸν του ἐπαναλαμβάνουν εἰς κάθε του συμφορὰν «Μὴ χειρότερα.»

Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ἐπανεβλέπε τὴν πατρίδα του χωρὶς ὁμῶς νὰ τὸ πιστεύῃ τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ὠνεροπόλει.

Οὐδεὶς τὸν ἐγνώριζε, οὐδένα ἐγνώρισε.

Διευθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν του ὅπου εὔρε τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του καθημένους μαζὶ καὶ συνομιλοῦντας.

Τοὺς ἐπλησίασε καὶ γεμάτος ἀπὸ συγκίνησιν ἠθέλησε νὰ τοὺς ἐναγκαλισθῇ ἀφ' οὗ τοὺς ὡμολόγησε πρῶτον ὅτι ἦτο τὸ παιδί των. Πλὴν φεῦ! Οἱ γονεῖς του ἠρνήθησαν· «Ἰσως κάμεις λάθος τοῦ εἶπον, δὲν ὁμοιάζεις νὰ εἶσαι τὸ παιδί μας.»

Τὸν ἐνόμιζον πτωχὸν διαβάτην, τὰ ἐνδύματά του τὸ ἐμαρτύρουν.

Ἀλλὰ πρὸς τί καὶ ἂν ἦτο τὸ παιδί των ἀφ' οὗ χρήματα πολλὰ δὲν ἐφαίνετο νὰ ἔχῃ!

Ἐπροτίμουν νὰ μὴν τὸν γνωρίσουν γιὰ παιδί των καὶ νὰ τὸν περιμένουν πλούσιον.

Ἡ ξενητεία δὲν τοῦ ἐφάνη τόσῳ ἄπονη ὅσῳ πρῶτα καὶ ἀπεφάσισε νὰ ξαναγυρίσῃ ἐπαναλαμβάνων καὶ πάλιν τὸ «Μὴ χειρότερα.»

Ξενητεμένος

ΜΗ ΓΡΑΨΗΣ

Μὴ γράψης μή, μόν' ἄφισε, νὰ σβύσουν ἓνα—ἓνα

Ὅνειρα πλάνα, μάταια, ποῦ ἔπλασα γιὰ σένα

Ὅνειρα ποῦ φαντάστηκα, σὰν ἤμουνε σιμά σου

Κ' ἐλπίδαις ποῦ φτερούγισαν, τριγύρως' τ' ὄνομά σου

Μὴ μοῦ ξυπνᾷς τοὺς πόθους μου, μὲ πλάνας ἀναμνήσεις

Χαραῖς σβυσμένης ἐποχῆς, μὴ θέλεις ἀναστήσης

Ἄς λαχταρῶ παντοτεινά, τὰ πρῶτα γράμματά σου

Ποῦ μοῦ θυμίζουν ταις στιγμαῖς ποῦ πέρασα σιμά σου

Ἀφ' οὗ περάσαν αἱ στιγμαῖς καὶ πίσω δὲν γυρίζουν

Ἄς λείπουν καὶ ἡ ἀνάμνησις ποῦ μᾶς ταις ἐνθυμίζουν

Ἴσως καὶ οἱ πόνοι θὰ χαθοῦν, καὶ ὄνειρα ἀγαπημένα

Σ' τὴν ἄβυσσο ποῦ σβύνουνε, ὅλα τὰ περασμένα.

Ἄνδρ. Κοκκῶνης

Ο ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ

Ὁ Γεροσουλιώτης μάζεψε τὸν πόνο τοῦ πολὺν καιρῷ. Σὲ κανέναν ὅμως δὲν ξεμολογιόνταν τὸ σκοπὸ τοῦ. Χρόνια ἦταν περασμένα ποῦ τοὺς ξέρασε τὸ κῦμα τ' ἄδικο τῆς μοίρας τῆς σκληρῆς, στὸ πράσινο ἀκρογιαλὶ τῶν Κορφῶν. Κι' ἐνῶ οἱ ἄλλοι μ' ἀνθοβότανα γελοῦσανε τὴν πεῖνα καὶ τὴ συμφορὰ τους, κι' ἐνῶ βρῖσκανε κάποια παρηγοριὰ στὰ κάλλη τοῦ φιλόξενου νησιοῦ, ὁ Γεροσουλιώτης εἶχε ἄλλοῦ τὸ νοῦ τοῦ. Ὁλημερὶς ἀγνάντευε τὰ ξεροβούνια τ' ἀντικρυνά. Κι' ὁλονυχτὶς ὁ πόθος τοῦ ἄγρυπνος τὸν πολεμοῦσε.

Κάποτε, βράδυ, γύρισε στὸ σπίτι χτυπημένος σὰν ἀπὸ καινούρια συμφορὰ.

— Ὁ ἄμοιρος ἐγώ, εἶπε τὶ κατάρρα μ' ἤρξε! Ὁ Θεὸς μ' ὠργίστηκε!

Ἔκαψε τοὺς ἄλλους νὰ τρομόξουν, Παιδιὰ κι' ἐγγόνια τὸν τριγύρισαν. Ὁ γέρος χτύπαγε τὰ στήθη του.

Πάει τὸ Σοῦλι, φώναξε. Πάει πειά!

Ἐκλαψε, κι' ὕστερα σώπησε βλοσυρός. Στὰ φιλικὰ τὰ λόγια οὔτε καὶ πρόσεξε. Οἱ Σουλιῶτες οἱ ἄμοιροι συνίδιζαν μὲ τῆς πατρίδας τὸ χαμό. Ἡ ἐλπίδα μοναχὰ περίσσεψε ἀπ' τὰ περασμένα τους. Ὁ γέρος ἔδειξε πειὸ ὕστερα νὰ μαλακῶνῃ. Ἐφαγε γελαστός,

καὶ πλάγιασε. Καὶ τὴν αὐγὴ δὲ βρέθῃκε στὸ στρῶμα του.

Μὲ παροκάϊκο εἶχε περάσῃ στ' ἀκρογιάλι τὸ στεριανό. Βαστοῦσε τάρματά του, σὰ σὲ πόλεμο. "Αδειος ἀπὸ κάθε ἄλλο φόρτωμα. Νηστικός, ποιὸς ξέρει πόσο πλανήθῃκε καὶ ποῦ. Κάποτε νύχτωσε ὅξω ἀπὸ τὸ Σοῦλι. Καὶ μπῆκε στὸ χωριὸ ἀθώρητος, ἂν ὑπῆρχε κι' ἄλλη ζωὴ ἐκεῖ Χαιρετάει τὸ Σοῦλι ὁ γέρος καὶ δὲν ἀντιχαιρετιέται. Νὰ τὰ σπίτια τώρα τὰ γειτονικά, ὅλα βουβά ! Κι' ἄδεια καὶ νεκρικά. Γυμνὲς χάσκουν αἱ θύρες τους καὶ τὰ παρσίθυρα.

*
* *

Μισόπνοος καὶ ξαλισμένος ἀπ' τὴν κούραση, ὁ Γεροσουλιώτης, θαρρεῖ πῶς βρίσκειτο σ' ἄλλο Σοῦλι, φανταστικό. Στέκεται καὶ φωνάζει κανένα γείτονά του.

— Γειὰ χαρά σου, καπετὰν Ζυγούρη ! Καλῶς σὰς ἦῤρα κι' ὅλους σας !

"Απόκριση καμμιὰ. Νὰ καὶ τὸ σπίτι τὸ δικό του ! Νάτος κι' ὁ γεροπρίναρος ὁ φουντωτός, νὰ καὶ τὸ ξεροπήγαδο στὴν πέτρινην αὐλή. "Ομως ἡ θύρα εἶναι κλεισμένη. "Ανοίγει, βλέπει στὴ γωνιὰ φωτῖα ζωντανεμένη. Σὰν ν' ἄχασε τὸ νοῦ του μόνημιὰ στιγμή. "Ἐπειτα ὅλα φανήκανε νὰ ξαστερώνουν. Καὶ τὸ ξαστέρωμά τους ἦταν ἡ τρέλλα του. Μ' ἀνοιχτόκαρδη ματιὰ κυτάζει γύρω. Στρωμένο τὸ παραγῶνι, κι' ἡ φωτιά λαμπρὴ τὸν κράζουν. Κι' ἔτοιμο τὸ τραπέξι τὸ φτωχικό Κάθεται σταυροπόδι καὶ τοιμάζεται νὰ πέσῃ στὸ φαῖ, σὰ θεριὸ ὁλονήστικο. Καὶ τότε θόρυβος ἀκούγεται στὴν αὐλή. Τρεῖς ἀρβανῖτες μπαίνουν στὸ σπίτι. Στέκονται ξαφνισμένοι. Καὶ κρατοῦνε στὰ χέρια τους τ' ἄρματα.

— Τ' εἴστε σεῖς ; ρωτάει ὁ γέρος ἡσυχα.

Δὲ συλλογιέται τίποτε κακό. Κι' ἄξαφνα ὅλα τὰ φαντάζεται Κι' ὀρθός, καὶ φοβερός σὰ σκιάχτρο, καθὼς εἶχε γίνῃ ἀπὸ τοὺς κόπους κι' ἀπ' τοῦ νοῦ του τὸ παραδαρμό, κρᾶζει στοὺς Ἀρβανῖτες.

— ὦρέ, τί θέλετε στὸ Σοῦλι ἐσεῖς, σκυλιά ; Τὸ Σοῦλι ψέματα εἶναι πῶς τὸ πήρατε ! Τὸ Σοῦλι ξῆ !

Κι' ὥς νὰ τραβήξῃ τὸ σπαθὶ ὁ Γεροσουλιώτης, ἔπεσε νεκρός.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ἀνέκδοτα

Ὁ Διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος πρὸς νεαρὸν συγγραφέα.

— Ὅταν γράφετε, κύριε, πρέπει νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ὁ ἀμαθέστατος ἄνθρωπος πρέπει νὰ σᾶς ἐννοεῖ.

Καὶ ὁ νεαρὸς συγγραφεὺς πρὸς τὸν διευθυντὴν

— Εἴπετέ μας λοιπόν, παρακαλῶ πολὺν μέρος τοῦ ἄρθρου μου δὲν ἡγνοήσατε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΗΣ

ΤΡΑΠΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ

*Ρίξε, Θε' μου, μιὰ βροχούλα, ρίξε μιὰ βροχή
Και καήκανε τὰ χόρτα τὰ γενήματα.
"Ακου, Θε' μου, τὴ θερμὴ μας τὴ θερμὴ εὐχὴ
Δεῖξε τῆς καλῆς καρδιᾶς σου τὰ μηνύματα*

*
* *

*Βρέξε, Θε' μου τὰ χορτάρια νὰ γενοῦν τρανὰ
Νὰ παχύνουν νὰ τρανέψουνε τ' ἀρνάκια μας
Μὲ λουλούδια νὰ μορφήνουν ῥάχες καὶ βουνὰ
Νὰ κυλιοῦνται καὶ νὰ παίζουν τ' ἀγοράκια μας*

*
* *

*Θέ' μου, ρίξε μιὰ βροχούλα. Μιὰ χορταστικὴ
Νὰ ψωμόσουνε τὰ σιάρια, τὸ κριθάρι μας
Νὰ χορταίν' ἡ προβατίνα ἡ λευκὴ — λευκὴ
Νὰ γιομίσ' ἀφράτο γάλα τὸ καρδάρι μας.*

*
* *

*Βρέξε, Θε' μου, νὰ ντυθοῦνε ὠμορφὴ στολὴ
Τὰ ἔξωκλήσια σου τὰ ἅγια τὰ κισόπλεχτα
Λειτουργοῦν νὰ σοῦ παλίνουν ἄσπρη καὶ καλὴ
Οἱ κοπέλλες στὰ καλάθια τους τ' ἀνθόπλεχτα.*

Ζίτσα

ΣΩΤ. ΠΑΠΠΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ

ΟΙ ΕΠΙΔΡΟΜΕΙΣ

Τρ'α εἶδη μυρμήγκων ἀπαντῶσιν ἐν τῇ κεντρῷ Ἀφρικῇ. Οἱ μέλανες ἢ ἐπιδρομεῖς ἐπιλεγόμενοι, οἱ μικροὶ μέλανες καὶ οἱ λευκοὶ ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς εἶνε πιεροφοροί.

Εἵπομεν ὀλίγα τινὰ ἐν πρώτης περὶ τῶν λευκῶν ἐχόντων μεγάλην σχέσιν μὲ τὸ θέμα μας.

Οὗτοι εἶναι πολυπληθέσιεροι ὅλων· ἔχουσι χρῶμα λευκὸν πλὴν τῆς κεφαλῆς των δυσαναλόγου πρὸς τὸ σῶμα των, ἥμισυ εἶναι ὑπέρυθρος. Εἶναι λίαν φίλεργοι. Μὴ ὑποφέροντες τὸ θάλλπος τοῦ ἡλίου διαμένουσιν ὑπὸ τὴν γῆν ἀνορύσσοντες τὸ χῶμα εἰς σωροὺς ἔχοντας οὐκ ὀλίγον ὑπερμεγέθων κώτων ἀντιστραμμένων μὲ περίμετρον παρὰ τὴν βάσιν πεντήκοντα μέτρων συνήθως καὶ ὕψος δεκαπέντε (1)

Καταστρέφουσι πᾶν ὅ,τι κατὰ τύχην συναντήσωσι.

Διατρυνῶσι τὰ παρακείμενα δένδρα πολλάκις καὶ ἐγκαθιστάμενοι κατατρῶγουσι τοὺς κορμούς αὐτῶν ἐνοσφρεύοντες χῆμα, τὸ ὁποῖον ἀπολιθοῦται μετὰ καιρὸν λαβάνον τὸ σχῆμα τοῦ ἐξαφανισθέντος διατρήτου κορμοῦ.

Οἱ ἐπιδρομεῖς εἶνε ὅλως διήφοροι τῶν λευκῶν. Ἐχουσι χρῶμα μέλαν, εἶνε ἐπιμηκέστεροι, λίαν εὐκίνητοι, ὀλίγον φίλιργοι καὶ πολὺ ἰσχυρότεροι. Θανάσιμοι δ' ἐκείνων ἐχθροὶ καὶ ἐκείνων κἀμνους τὰς ἐπιδρομάς των.

Τοὺς συναντῶς, ὅπου καὶ ἂν τύχῃς. Πάντοτε εἰς ἐπι-

(1) Ἡ ἅπασα σχεδὸν ἡ κεντρικὴ Ἀφρικὴ εἶνε κατοπαρμένη ἀπὸ τοὺς κωροειδεῖς τοῦτους σωρούς, δένδρεφους συνήθως, ἀποσκληρυνομένους ἐν καιρῷ ἀνομβρίας εἰς ὕψιστον βαθμόν. Ἀπέχει δὲ ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τριᾶκοντα μέτρα συνήθως.

δρομῆς ἢ ἐπιστρέφοντας ἐξ ἐπιδρομῶν. Σπανίως ἐξέρχονται δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς ἀποζῶσι.

Ἀξία παρατηρήσεως εἶνε ἡ τάξις μεθ' ἧς οἱ ἐπιδρομεῖς ἐκτελοῦσι τὰς ἐκστρατείας. Ἐχουσι τοῦ ἀνιχνευτῆς των, λεπτοφυέστεροι οὗτοι καὶ εὐκίνητοίτεροι, οἵτινες πρὸ τῆς ἐπιδρομῆς ἀνιχνεύουσι τὴν λεῖαν, τοὺς πλαγιοφύλακας καθ' ὅλα ὁμοίους μὲ τοὺς ἀνιχνευτὰς ἐπιτηροῦντας δὲ συνάμα καὶ ἔργα ἀγγελιοφόρων καὶ ἀξιωματικῶν.

Οὗτοι διευθύνουσι τὴν ἐκστρατείαν. Προηγοῦνται ἀνιχνευταί, πλαγιοφυλαττοῦσιν οἱ πλαγιοφύλακες, ἔπονται οἱ μεγαλείτεροι, οἱ νεώτεροι καὶ οἱ ἀνάπηροι ἀκολουθοῦσιν ἀποτελοῦντες μέλαιναν οειρὰν συμπαγεῖαν καὶ ἀεικλίνητον καμπυλουμένην πολλάκις καὶ πολυθλασμένην.

Οὐδέποτε ἀποπλανοῦνται.

Μόλις φθάσωσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον δίδεται τὸ σημεῖον τῆς ἐπιθέσεως· φουρφουρισμὸς διατρέχει τὰς τέξεις παρατεταμένος, αἵτινες διαλύονται καὶ ἀκάθεκτοι ἐπιπίπτουσι κατὰ τῆς φωλεᾶς τῶν λευκῶν ἀμυνομένων πάντων ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς καὶ μὴ τολμώντων νὰ ἐξέλθωσιν.

Οἱ ἐπιδρομεῖς δὲν ὑποχωροῦσι ἀλλὰ μετὰ μαλίσ διατρυπῶσι τὴν φωλεὰν τῶν λευκῶν καὶ εἰσέρχονται.

Φοβερά τότε σφαγὴ λαμβάνει χώραν. Οἱ λευκοὶ κατακερματίζονται μόλις ἀνθιστάμενοι καὶ ἡ τ. λεῖα καταστροφὴ συντελεῖται εἰς μικρὸν χρόνον διάστημα. Ἡ φωλεὰ παντελῶς ἐρημοῦται χωρὶς οὐδεὶς τῶν ἐπιδρομέων νὰ πάθῃ τι.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς καταστροφῆς δίδεται τὸ σημεῖον τῆς ἐπιστροφῆς. Φουρφουρισμὸς παρατεταμένος, καὶ ἕκαστος τρέχει, ὅπως ἀνασυνταχθῇ συναποφέρων δύο ἕως τρία πτώματα λευκῶν, προπορεύονται καὶ πάλιν οἱ ἀνιχνευταί, πλαγιοφυλλατοῦσιν οἱ πλαγιοφύλακες.

Α. Ζωρδούμης

Η ΜΑΝΝΑ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ

Ίδέτε το πῶς ἔρχεται τὸ κύμα τ' ἀγριεμένο;
τὸ ἓνα σκάζει σιτὴ στεργιά, τ' ἄλλο σιτὸ σύντροφό του,
πρὶν φτάσ' σὲ βράχια ἢ ἀμμουδιὰ σιτῶ πέλαγου τῇ ῥάχῃ,
κι' ἄλλο σιτὰ πλάγια καραβιοῦ καλοαρματωμένου

*
* *

Κ' ἡ μάνα τοῦ ναύτη σιτοῦ νησιοῦ τὸ ἀκρογιάλι κάτω
μὲ στήθια παλμοκίνητα, ἀκίνητη θωράει
τὴν ἀφρισμένη θάλασσα, ποὺ σὰν νεκροταφεῖο,
κάθε τῆς μπόρα, θάνατο, καὶ κάθε κύμα μνήμα.

*
* *

Καὶ μὲ τῆς σκέψης τὰ φτερὰ τὰ πέλαγα γυρίζει
μὴν τύχει κι' εὕρει πούθενά τὸ μοναχὸ τὸ γυιὸ τῆς,
πῶχει καιρὸ νὰ τὸν ἰδῇ, καιρὸ νὰ τὸν φιλήσῃ,
πῶχει χρόνο δόλακερο ποῦ ἔφυγε σιτὰ ξένα.

*
* *

Κι' ἀμίλητα τὰ κύματα μὲ θλίψι τὰ ῥωτάει,
Θάλασσα, κύματα γοργά, ποῦ ἔρχεσθ' ἀπ' τὰ ξένα,
εἰπέτε μου τι ἔχετε σιτὲς δόλπες σας γραμμένα:
Ἐλπίδα, Θάρος καὶ Ζωὴ ἢ θάνατο καὶ θλίψι...

Πάργα

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΕΡ

ἙΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ.

Κατιδὼν τὴν παντελῇ ἔλλειψιν συλλογῆς δημο-
τικῶν ποιημάτων πρὸς χρῆσιν τῶν Σχολείων μας,
ἀνέλαβον νὰ ἐκδώσω ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον συλ-
λογὴν τῶν δυνατωτέρων δημοτικῶν ποιημάτων
μετὰ πολλῶν σημειώσεων. Τοῖς πᾶσι δὲ τυγχάνει
προφανῆς ἡ ἐξ ἐνὸς τοιούτου ἔργου ὠφέλεια, διότι
οὐ μόνον ἐν μέγα κενὸν εἰς τὰ ἐκπαιδευτικά μας θὰ
πληρωθῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ καλαισθητικὸν αὐθῆμα
τῶν μαθητῶν, τὸ ὁποῖον σήμερον πνίγεται ὑπὸ τὰς
μᾶλλον ἀηδεῖς μορφὰς τῆς μπακάλικης ποιήσεως,
θ' ἀναπτυχθῇ καὶ οἱ τιμαλφεῖς ὕμνοι τῆς Ἑθνι-
κῆς μας Μούσης τοῖς πᾶσι θὰ γίνουν «κτῆμα ἐς
αἰί.» Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης παραθέτομεν ἐν-
ταῦθα ἐν ἀπὸ τὰ δυνατώτερα καὶ συγκινητικώτερα
ἀριστουργήματα τῆς δημώδους μας ποιήσεως.

Ο ΧΑΡΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ

—Γιατ' εἶνε μαῦρα τὰ βονίᾱ καὶ στέκουν βουρκωμένα;
Μὴν ἄνεμος τὰ πολεμᾷ, μήνα βροχὴ τὰ δέρνει;
—Οὐδ' ἄνεμος τὰ πολεμᾷ κι' οὐδὲ βροχὴ τὰ δέρνει,
Μόνο διαβαλὲν ὁ Χάροντας μὲ τοὺς ἀπεθαμένους.

Ἡπειρωτικὰ Δημοτικὰ Τραγούδια

Ὁ Ρόβας

Ὁ Ρο-βα-α-α-ας ἔ- - ξε-κι-νη - - -
σε ὁ Ρο-βα-α-α-ας ἔ- - ε-ε-ξε
κι-νη - - - σε μεσ-τη βλα-χια να
πα-γη α-ενσε Ρο-βα - - -
μου μεσ-τη βλα-χια να - - - πα-γη α-ε-νσε
Ρο-βα - - - μου

(Σύνθεσις: Γεωργίου Καλύβα)

Σέρνει τοὺς νιοὺς ἀπὸ μπροσιά, τοὺς γέροντας κατόπι,
Τὰ τρυφερὰ παιδόπουλλα σ'τὴ σέλλ' ἀραδιασμένα.
Παρακαλοῦν οἱ γέροντες, τ' ἀγόρια γονατίζουν.
— «Κόνεψε, χάρο, σὲ χωριό, κόνεψε κᾶν σὲ βρύση,
Νὰ πιοῦν οἱ γέροντες νερὸ ἢ οἱ νιοὶ νὰ λιθαρίσουν
Καὶ τὰ μικρὰ παιδόπουλλα νὰ μάσουνε λουλούδια.»
— «Ὁχι!... χωριὰ δὲ θέλω 'γώ, σὲ βρύσει δὲν κονεύω.
'Ερχοντ' οἱ μάννες γιὰ νερὸ γνωρίζουν τὰ παιδιά τους,
Γνωρίζοντα τ' ἀντιρόγυνα καὶ χωρισμὸ δὲν ἔχουν.»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Β ο υ ρ κ ω μ έ ν α, ἐκ ρ. «βουρκώνω» = σκοτεινιάζω, θολώνω. «μά-
τια βουρκωμένα» = θολὰ ἀπὸ τὰ δάκρυα. «β ο υ ρ κ ο ς», = μέρος ἐλῶδες,

2, Μ ἦ ν ἢ μ ῆ ν α = μῆ, μήπως.

3) Ο ὅ δ' ἄ ν ε μ ο ς τὰ π ο λ ε μ ῶ κτλ. Συχνάκις εἰς τὰ δημοτικὰ
ποιήματα ὁ ποιητὴς ἐρωτῶ διατί συμβολίνει τι καὶ τὴν ἀπάντησιν δίδει πάλ-
λιν ὁ ἴδιος θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς διὰ τῶν ἰδίων στίχων, ὡς π. χ. καὶ τὸ
ἑξῆς.

«Τι γῆν' ὁ ἀχὸς ποῦ γίνεται κ' ἢ ταραχ' ἢ μεγάλη;

«Μήνα βουβάλια σφάζονται, μήνα βουνὰ γκρεμιοῦνται;

Οὐδὲ βουβάλια σφάζονταικ' οὐδὲ βουνὰ γκρεμιοῦνται.

Ἐν ἀρνήσει μετὰ τοὺς ἐπαναλαμβανομένους διὰ τοῦ «ο ὅ δ' ἐ» ἢ «μ ῆ δ' ἐ»
ἢ «ο ὅ τ' ἐ» ἢ «μ ῆ τ' ἐ» στίχους ἀκολουθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στίχος διὰ
τοῦ «μ ο ν ο ν» ἀρχόμενος, ὡς ἐνιαῦθα: «μόνο διαβαλ' ὁ Χάροντας κτλ.»

4) Χά ρ ο ν τ ι α ς = ἄλλος τύπος τοῦ «Χάρος»

5) Σ έ ρ ν ε ι τ ο ὺ ς ν ι ο ὺ ς ἀ π ὸ μ π ρ ο σ τ ῖ ᾱ -διότι οἱ νέοι δύναν-

«Ἡπειρωτικὴ Ψυχὴ»

ται νὰ περπατῶσι γρήγορα χωρὶ νὰ κουρασθῶσιν, ἐνθ' οἱ γέροντες ἔρχον-
ται κατόπιν, ὡς εὐχόλως κουραζόμενοι, καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὰ μὴ δυνά-
μενα νὰ βαδίσουν εἶναι εἰς τὴν σέλλαν τοῦ ἵππου ἀραδιασμένα. Εἰς τὴν
δημοτικὴν ποίησιν τὰ πάντα εἶνε ψυχολογημένα.

6) Κατόπι = ὀπίσω τοπικῶς. «Πηγαίνω ἢ παίρνω τὸ κατόπι» = ἀπο-
λουθῶ. Ὡς χρονικὸν ἐπίρρημα = ὕστερον· ὡς τὸ «δίνω κατόπι» = ὕστερον.

7) Παίδος λλ = προτιμότερον ἢ κατάληξις «πouλλος» νὰ γρά-
φηται μὲ 2 λ., ὡς ἐκ τοῦ λατιν. ὑποκοριστικοῦ «pullus» προσελθούσα.

8) Σέλλα = σάγμα, σαμάρι. λέξις λατιν. = «sella.»

9) ἀραδιασμένα, ἐκ ρ. «ἀραδιάζω» = 1) θέτω εἰς ἀράδαν, γραμμὴν· ἐπὶ ρ.
«ἀραδιαστά» «ἀράδ' ἀράδα» 2) φλυαρῶ π. χ. «τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ μ' ἀραδιά-
ζεις ;» = ποῦ φλυαρεῖς. 3) ἐπιπλήττω, μαλλώνω. π. χ. «τὸ ἀράδιασε ὀλω-
τῶ πρεπε» = τὸν ἐμάλλωσε.

10) Τ' ἀγόρια, ἐκ τοῦ «ἄωρος» — λέγεται τὸ «ἀγόρι» καὶ εἰς τινα
μέρη τοῦ ἑλληνισμοῦ «ἄρουρος» ἢ ὁ ἄγροντρος, ἢ «τ' ἀγοῦρι» — ὁ μὴ ὠρι-
μάσας ἀκόμη νέος. ὁ μὴ ἡλικιωθεὶς, ὁ ἄωρος.

11) Κόνεψε ἐκ ρ. «κονεύω» (λέξις τουρκικὴ) — καταλύω, κάμνω κατά-
λυμα. (ἐκ τοῦ «κονάκ», — μέγαρον καὶ κατάλυμα.)

12) Νὰ λιθαρίσουν — νὰ γρίψουν τὸ λιθάρι, νὰ ἀγωνισθοῦν εἰς
τὸ ριζιμιὸν τῆς πέτρας.

13) Νὰ μάσουνε — τὸ ρ. «μαζώνω,, καὶ «μαζεύω,, ἀόρ. ἔμασα, ἐ-
μάζεψα καὶ ἐμάζωξα· ρηματ. παρὰ γ. — «τὸ μάζωμα,,

14) Ὁχι ! .. — ἀποτόμως καὶ τραχέως ἀπαντᾷ ὁ σκληρόκαρδος χόρος εἰς
τὰς παρακλήσεις τῶν ὑποθαμένων.

15) Τοσαύτη εἶναι ἡ μητρικὴ ἀγάπη καὶ ἡ συζυγικὴ ἀφοσίωσις ὥστε
καὶ αὐτὸς ὁ Χάρος φοβεῖται αὐτήν. Ἡ δημώδης ποίησις εἰς τοσοῦτον ὕ-
ψιστον βαθμὸν ἀναβιβάζει τὴν συζυγικὴν στοργήν, ὥστε νὰ παριστᾷ καὶ αὐ-
τὸν τὸν ἀδυσώπητον χάροντα φοβούμενον ταύτην.

Τάσος Βιδούρης

Η ΡΑΠΙΣΜΕΝΗ ΚΑΡΔΙΑ

Όταν ή μαύρη καταχνιά τόν ήλιο σκοτινιάση
Και τὰ δροσόλουσια βουνά χιόνε πολὺ σιεπάση
Τότε τὰ λούλουδα μαδοῦν οἱ κάμποι δέν ἀνθοῦνε
Και τὰ πουλιά σιές ρεματιές γλυκά δέν κελαῖδοῦνε.
Όταν και τῇ φτωχῇ καρδιά ὁ θάνατος μαράνη
Τότε ή δύστηχη οἰγὰ τραγούδια δέν τονίζει
Τοῦ γέλοιου τὸ χαμόγελο σ' αὐτὴν περὶ δέν ἀνθίζει....
Και ή καρδιά μου νέκρωσε ἄσμα νὰ πῇ δέν ξέρει
Έμαθε μόνον θὰ θρηνηῇ μὰ ὅχι και τὰ χαίρει
Τὰ λούλουδά της μάδησαν πόνοι τῆς γῆς μεγάλοι
Εἶν' ή καρδιά μου πιάβουβή, ἄσμα χαρᾶς δέν ψάλλει
Τόσο τῆς εἶτανε γραφιδὸ μὲ τὴν χαρὰ νὰ ζήσῃ
Ὁ Πλάστης τὸ ἠθέλησε ή νειδίη της νὰ δύσῃ
"Αχ ! ή καρδιά μου ράγισε μοιάζει λύρα σπασμένη
Κι' ὅποια καρδιά ραγίσθηκε δέν ζῇ πλέον πεθαίνει.

Καβάλλα

• ΠΑΛΛΟΥΣΑ ΚΑΡΔΙΑ •

„ΓΙΑΝΝΙΝΑΙ”

Εἶχεν ἔλθῃ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ χινοπώρου διὰ τὰ μελετήσῃ τὸν τόπον.

Φορτωμένος μὲ βιβλία, μὲ σημειώσεις, μὲ χειρόγραφα—τέλος πάντων μέγα πλῆθος προῶγματα ὁχληρά, ποῦ δὲν σάφηνουν ποιεῖ τὰ χαρῆς ἀληθὺν ἓναν τόπον :

— Τί τὰ θέλεις ; — τοῦ εἶχα εἰπῇ. — Ἐσὺ ἔρχεσαι σὰν γιατρός οὐδὲ ἀρρώστιον. Δὲν ἔρχεσαι σὰν ἀγαπητικὸς σιτὴν ἀγαπητικιά του : Μὲ τὰ μάτια σου δηλαδὴ μονάχα καὶ μὲ τὴν καρδιά σου γεμάτη. Πῶς θὰ μπορέσης τὰ κάμης ταξεῖδι μέγα τέτοιον βαρὺ φόρτωμα βιβλία ;

Ἐγελάσαμεν ὀλίγον τότε καὶ ἔπειτα ἀπὸ κάμποσον καιρὸν κατάλαβε καὶ αὐτὸς οὕτω εἶχα δίκαιον : Διότι ἦλθεν ὁ χειμῶνας— ἔνας χειμῶνας βαρὺς, συννεφιασμένος, ὁχληρός : Γιαννώικος χειμῶνας ποῦ ὅλο βρέχει καὶ ὅλα φαίνονται σὰν τὰ μούχλιοσαν τριγύρω. Τὸ βράδυ ὅλη ἡ ἀγορὰ κλείνει ἐνωρίς, ἡ περιπολία μανταλώνει τὰ μαγαζιά, βρέχει, ὅλο βρέχει καὶ αἱ σάλπιγγες αἱ σιροαιωνικὲς ἀπὸ τὰς δυὸ— ἰλὰ Τούρκα—τὸ βράδυ σαλπίζουν τὸ σύνθημα τοῦ ὕπνου, μὲ διαταγὴν σιτὴν ὁποῖαν δὲν ἔχει καὶ λόγους κανέναν τὰ μὴ συμμορφωθῇ.... Τότε συμμαζεύεται ὁ καθένας κάπου— δπου—εὐρὴ συντροφους. Καὶ ἀρχίζει καὶ οἱ δμιλλες, πάντα σύμφωνες μὲ τὸν καιρὸν : Μονότονες, ἴδιες, αἰώνια ἴδιες : Ἡ πολιτικὰ ἢ Κοινοτικά.

Δὲν ἐπέρσε μῆνας καὶ συνείθισε κάπως καὶ αὐτὸς μὲ τὴν τὴν ζωὴν μας. Ἐμβῆκε σὺλες μας τὲς δμιλλες, σὺλα μας τὰ κοινοτικὰ καὶ σὺλα μας τὰ μουσικά. Ἐβαπτίσθηκα τέλος πάντων Γιαννιώτης. Γιατὶ ὁ τόπος μας, ὅτι ἄλλο καὶ ἂν δὲν ἔχη, ἔχει μίαν δύναμιν τρομερὰν καὶ ἀκατανίκητον τὰ οὐδὲ ἀφομοιώνῃ μὲ τὸν

λαυτόν του :

— Τώρα μπαρείς, ἂν θέλῃς—τοῦ εἶπα ἓνα δειλινό—νὰ μπῆς πλέον καὶ σὲ ψηφοδέλτιον. Τίποτε δὲν σοῦ λείπει. Ἐμαθες νὰ κακογλωσσεύῃς, νὰ γλωσσοτρῶς, ἔμαθες τὰ κόμματα, τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ μας—τί ἄλλο σοῦ λείπει; Ἐχεις καὶ παρὰδες καὶ θὰ ἐπιτύχῃς ἀφευκτα. Οἱ ξένοι καὶ οἱ παραλῆδες πάντα ἐπιτυγχάνουν ἐδῶ. Ἐπειτα ἓνα ψηφοδέλτιον μὲ παραλῆδες εἶνε πάντοτε μία σεβαστὴ παρὰταξις, ὅπου τὸ πλῆθος αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κάμῃ τεμενά.... Πιστεύεις;

Ἔτσι ἐπεράσαμεν ἓνα πολὺ μακρυνὸν καιρὸν συννεφιασμένον καὶ βροχερόν : Μὲ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς κοινοικίας συζητήσεις. Ἐκαθήμεθα κάθε ἀπόγευμα εἰς τὸ γραφεῖον, ἐκλειούσαμεν καλὰ τὰ παραθύρια καὶ ἐκαπνίζαμεν καὶ οἱ δύο μας μὲ πάθος ἀνθρώπων, ποῦ ἰῶβαλαν ἢ ν' σφισκιοκτονήσουν ἀπὸ τὸν καπνὸν, ἢ νὰ μουχλιάσουν ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὰς ἀτελειώτους συζητήσεις γιὰ τὰ πράγματα τῆς ἡμέρας... Αὐτὸς εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ χλωμαίνῃ καὶ πῶς καὶ ἐγὼ ἐννοιωθῶ πλέον ἓναν ἐλαφρὸν ρευματισμὸν σι' ἀριστερόν μου πόδι. Μ' αὐτὴν τὴν ἀξιόλογον δίαιταν μᾶς εὗρε καὶ δ Μάϊος.

*
* *

Ὑστερα ὁμοῦς ὁ καιρὸς ἄρχισε νὰ γλυκαίνῃ. Ὁ οὐρανὸς ἐγίνονταν κάθε βράδυ ἥσυχος καὶ ὥραϊος. Τάνοιχτὰ παραθύρια ἦταν γεμάτα ἀπὸ γαλανὸν οὐρανὸν καὶ ἓνα ἀεράκι δροσερὸν ἀνέμιζε τὴν κορυφὴν τόσον χορηγούμενα, ποῦ ἐχάριζονταν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ν' ἀφοσιώνηται νὰ τὴν κυτιάσῃ πῶς ἀνεμίζεται σιτὸν ἐσπερινὸν τὸν ζέφυρον. Ὅπου νὰ γύριζε τὸ μῖτι ἐκντιτοῦσεν ἓνα κλαρὶ φουντωμένο. Γιατὶ τὰ Γιάννινα τὴν ἀνοιξιν εἶνε οἷον ἓνα μπουκέτο σπήμια ἄσπρα, σφιχτὰ τυλιγμένα μέσα σὲ πλῆθος πράσινα κλωνάρια καὶ φύλλα :

Ὅστις ἐμπορούσαμεν πλέον νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τίποτε ἀπὸ τὰ συνειδησμένα καὶ παλαιὰ τοῦ χειμῶνος :

— Μερικοὶ ἄλλοι ποῦ ἔμειναν ἀκόμῃ γι' αὐτὰ—μοῦ εἶπεν ἓνα βράδυ—μοῦ φαίνονται οἷον ἄνθρωποι, ποῦ δὲν ἐννοίωσαν ἀκόμῃ ὅτι ἀνθίσαν τὰ λουλούδια.

— Ἐχεις δίκην—τοῦ εἶπα.

Μία ἐφημερίδα μεγάλη, μὲ ὀκτὼ μεγάλες σελίδες, γεμάτες νέο καὶ εἰδήσεις ἦταν ἀπὸ ἡμέρες μελαγχολικὰ πλαγιασμένη σὲ ναν καταπέν. Ἐμοιαζε σὰν μιὰ γυναῖκα τοῦ καφὲ—κονσέρτι, ποῦ ἔβαλεν ὅλα τὰ φκιασίδιά της ἓνα πρῶτ', ποῦ εἶσαι κουρασμένος καὶ δὲν ἔχεις ὄρεξιν νὰ γυρίσης κἄν τὰ μάτια σου ἐπάνω της : Οὔτε αὐτός οὔτε κι' ἐγὼ εἶχαμεν στοχασθῇ ἀκόμη νὰ τὴν διαβάσωμεν.

Ἡ γειτονικὴ τριανταφυλλιά τοῦ κήπου εἶχεν ἀνθίσῃ, κι' ἓνα κλωνάρι μὲ χίλια μικρὰ, ἄσπρα τριανταφυλλάκια ἀκουμβεῦσε σχεδὸν τὸ προσωπάκι του, γραμμένον καὶ χαρωπὸν μέσ' τὰ χεῖλη τοῦ παραθυριοῦ :

— Τὰ νέα τῆς ἡμέρας—μοῦ ἔλεγε κάθε βράδυ, ἅμα ἀνοίγε κανένα καινούργιο μπουμποῦκι.— Κάθε δειλινὸν αὐτὴ ἢ τριανταφυλλιά τυπώνεται σὲ νέαν ἔκδοσιν. Ἐπρόσεξες ;

Κι' ἐμοσχοβολοῦσε τόσο γλυκὰ καὶ δυνατὰ, ποῦ μᾶς ἐρορχνε καὶ τοὺς δύο στὴν ὥραίαν ψυχικὴν κατ᾿αστάσιν νὰ μὴν ἐνθυμούμεθα διὰ ζοῦν πολιτικά κι' ἐφημερίδες παρὰ μόνον τρεντιάφυλλα κι' ὥραϊα δειλινά.

— Ψὲς ἐδοκίμασα νὰ γράψω ἓνα τραγοῦδι—μοῦ ἐξωμολογήθη ἓνα ἀπόγευμα ὃ σύντροφός μου.—Ξέρεις πῶς τὰ Γιάννινά σας, ἅμα τὰ πάρη ἢ ἀνοιξίς εἶνε ἀγαπημένα ; Ὅλο τὸ βράδυ ψὲς ἐσυλλογιζόμουν διὰ ὃ Κροσιτάλλης ἔχει δίκην σιὰ «Πεξογραφήματα» του νὰ θυμίζεται τὴν Καραβατιὰ καὶ τὸ βουνό της.

Ἐχαιρόμουν μὲ χαιρέκακον εὐχαρίστησιν νὰ τὸν ἀκούω. Μοῦ ὠμολογοῦσε τέλος πάντων ἐκεῖνο, γιὰ τὸ ὁποῖον ἐγελοῦσεν εἰρωνικά ὅλον τὸν χειμῶνα, ὅταν τοῦ τὸ ἔλεγα ἐγὼ : Πόσες φορὲς δὲν μοῦ εἶχε βλασφημῆσθαι τὴν πατρίδα μου ἀπὸ τὸν καιρὸν ποῦ ἦλθεν ! Χωρὶς κακία, ἀλήθεια, κι' εὐγενικά καὶ μὲ στενοχώριαν—ὅπως μὲ πληξὶν βαθειάν. Ὅταν μοῦ ἤρχετο τὸν χειμῶνα κάθε βράδυ λασπωμένος, κυνηγημένος ἀπὸ κανέναν ἀστεινόν, ποῦ τὸν ἐκύτταζε μὲ τὸ καπέλλον, σὰν ὑποπτον ἄτομον, τυλιγμένος σιτὸν ἀδιάβροχον μανδύαν του, ἐλεεινός, μὲ φοριώματα λάσπης καὶ κουβέντας διὰ τὰς κοινοτικὰς ἐκλογάς, πρῶτα πρῶτα θὰ ξεθύμανε μ' ἀναθέματ' ἐναντίον τῶν δρόμων, τοῦ φωτισμοῦ, τῶν ἀνθρώπων, τοῦ οὐρανοῦ, ἐμένα, τοῦ ἑαυτοῦ του, ποῦ ἦλθεν—ἐναντίον ὅλων, ὅλων μίς :

— Πότε νά φύγω ! μοῦχλιασα !...

— "Ομως τώρα τὸ καλοκαῖρι ἔχετε ἕνα γέλοιο διαρκές. "Ολην τὴν ἡμέραν τὰ Γιάννινά σας γελοῦνε. "Ο,τι κι' ἂν ἰδῆς στὸν δρόμον, ὅ,τι κι' ἂν ἀκούσης—σῦρε τὸ βράδυ στὸν μῶλον καὶ κύττα, κύττα πολλὴν ὥραν τὴν λίμνην. "Εχεις προσέξει ποτὲ τώρα τὸ καλοκαῖρι τὴν λίμνην τῶν Γιαννίνων ; "Εχετε ἕναν θησαυρὸν ποῦ μπορεῖ νὰ χαλερῆται κανένας μόνον νὰ τὸν βλέπῃ. Τοῦτο ἤθελα νὰ γράψω πές.

"Αλήθεια, ἀπὸ τὸ παραθύρι ἐφαίνεται πέρα ὅλη ἡ λίμνη μας. Σὲν ἕνας στρωτὸς, γυαλιστερός, κάτασπρος καθρέπτης, βαλμένος μὲ χάριν σὲ πράσινην τιαχειὰν κουρνίζαν. Σὸλην τὴν ἀπλάδα τοὺς μόνον κάπου ἕνα μικρὸν θαμβὸν σημαδάκι, ἔμοιαζε σὰν μιὰ πετυλοῦδα καθισμένη σιὸ γυαλὶ ἑνὸς μεγάλου καθρέφτου :

— Θᾶνε κανένα καϊκάκι ; μὲ ῥώτισεν.

— "Ενας νησιώτης, ποῦ θὰ ψαρεύῃ ἀκόμα, τοῦ ἀπήντησα, ἐπάνω σιὰ νερὰ ποῦ ἐβουτοῦσε τᾶσπρα τῆς μπράτσα ἡ Κυρὰ—Βασιλική.

Τοῦτο ἔφθασε νὰ τοῦ ξυπνήσῃ τοὺς παλαιούς καὶ μὲν ποῦ εἶχε νὰ μελετήσῃ τὸν τόπον. Κι' ἄρχισε νὰ μὲ ρωτᾷ χίλια θυό : Μοῦ ἐξητοῦσε πληροφορίας γιὰ τὸ νησάκι τῶν Γιαννίνων, γιὰ τὸ κάστρον, γιὰ τὸ κάθε τι. "Εξαιρετικὰ τοῦ ἄρεσκεν νὰ κυτιᾷ ἀπὸ τὸ παραθύρι τὸ νησί καὶ μὲ ρωτοῦσεν ἐξαιρετικὰ γι' αὐτό.

"Εφάνταζεν ἀντικρὺ καθισμένο ἐπάνω σιὰ νερὰ, σαν ἕνα καλαθάκι γεμάτο σπῆγια καὶ προσινάδα :

— Ξέρεις τίποτε γιὰ τὸ νησί σας ;

— "Ο,τι μόνον ξέρω, γι' αὐτό. τοῦ ἔλεγα, εἶναι μόνον ἀναμνήσεις, ποῦ ἔχω ἀπὸ τὸν καιρὸν ποῦ μαζὶ μὲ τ' ἄλλα παιδάκια τὸ ἐχαιρόμεθα τὸ βράδυ διὰν ἐνολυμβούσαμε σιὸς γυαλοῦς του. Τὸ κυτιᾷς ;

"Επλησίαζε νὰ πλαγιάσῃ τὸ δειλινὸν καὶ ὁ ἥλιος ἀπὸ τὴν δύσιν ἀντικρὺ ἐφώτιζεν ὑψηλά—ὑψηλὰ τὸ βουνόν, τὲς κορυφὰς τῶν ἱερῶν, τὰ σπῆγια τῶν Λυγκιάδων ἐπάνω σιὸ βουνόν, ὅλα ὅσα ἦσαν ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ νησί. Αἱ λεῦκες ἁράδα—ἁράδα σιὸ ἀκρόλιμνον ἐσιέκοντιαν μὲ σοβαρὰν γαλήνην σὰν μιὰ συνοδεία ἀπὸ ἀρχοντικὰς γυναῖκες μὲ δλόχρυσους φιόγκους σιὰ μαλλιά. "Ανάμεσα

ἐφαίνετο τὸ νησάκι ἀπηθωμένον σιὰ νερά :

— Τότε, ποῦ εἵμεθα παιδάκια, μᾶς ἐφαίνετο σὰν ἓνα μεγάλο πανέρι, γεμάτο ἀπὸ κάμποσα σπήτια καὶ πολλὰ κλαριά. Τὸ καλάμι, ποῦ τὸ ζώνει ἐλέγαμεν ὅτι εἶνε μιὰ γαρνιτούρα ἀπὸ φύλλα. Καὶ ὅπως ὁ νοῦς μας ἦταν πάντι σ' ὅτι ἀρέσει σιὰ παιδιὰ αὐτὸς ὁ βράχος, ποῦ σιὴν κορυφὴν του εἶναι ἐκείνη ἢ μικρὴ ἄσπρη ἐκκλησίτσα τοῦ Ἀη—λιᾶ μᾶς ἐφαίνετο σὰν μιὰ τοῦρα μ' ἓνα μεγάλο κουφέτο σιὴν κορυφὴν...

Πρῶτην φορὰν τὸν εἶδα καὶ γέλασεν μὲ τὴν καρδίαν του ἔπειτα ἀπὸ πολὺν καιρὸν συννεφιασμένον καὶ μελαγχονικόν :

— Βλέπεις ; τοῦ εἶπα— γέλαει κανένας μὲ τὴν καρδίαν του καὶ σιὰ Γιάννινα, ἅμα τὰγαπᾷ.

Κι' ἄλλες ἱστορικὲς πληροφορίαι δὲν ἔχει τὸ νησί σας ;

— Ἐνα τραγουδάκι ἤθελες λοιπὸν νὰ γράψης ψῆς ἢ τὴν ἱστορίαν τοῦ νησιοῦ ;

Ἐγέλασεν. Ὅμως ἐνόησα ὅτι εἶχα ἄδικον....

Ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν νὰ μελετήσῃ τὸν τόπον καὶ τοῦ ἦταν ἴσως ἀδ' ἀφορὸν τὸ τί ἡσθάνομουν ἐγὼ ὅταν ἤμουν παιδί :

— Θὰ προτιμοῦσες ἴσως ἓνα γῦρον πρὸς ἐκεῖ καλύτερον π' αὐτὰ ποῦ σοῦ διηγούμαι ;

— Ἔτσι φαίνεται μοῦ ἐπιθύρσειν εὐγενικά.

*
* *

Περιπλέαμεν τ' ἄλλο τὸ βράδυ μ' ἓνα ἀργὸ καῖκι τὸ νησιῶν Γιαννίνων.

Ἐφυσούσεν ἓνας δροσερὸς Θρασκῆς καὶ τὰ νερά ἐφλοίσβον σιὰ πλάγια τοῦ καϊκιῦ : Πολύλογα καὶ πολύφωνα—σὰν νερά ποῦ χαϊδεύουν ἓνα καῖκι τὸ βράδυ καὶ ἐξυπνοῦν χίλιες ἱστορίες. Κάθε φορὰ, ποῦ ἐβουτούσεν ὁ νησιώτης το κουπί, ἀνοιγαν καὶ παραύονταν τὰ γαλανὰ νερά, σὰν τὰ ἐξαογαλίζονταν τὰ νεφρά ἐπὶ τοῦ παιδιοῦ. Κι' ἐγελοῦνταν σὰν ἄκακα στοματάκια, ποῦ λέγουν ἓνα πλῆθος ἀνοησίαις ἀσυνάρτητες—χαριτωμένες ὅμως τόσον, ποῦ νὰ κρατοῦν σὲ μιαν ὥραιαν εὐχαρίστησιν τὴν προσοχὴν τῆς ψυχῆς ἐπάνω των. Ὁ σύντροφός μου ἐμουρμούριζεν σιγαλά.

— « Φυσᾷ βορρηᾷς, φυσᾷ Θρασκῆς σιὰ Γιάννινα καὶ σιὴν λίμνη.... »

Τὸν εἶδα σιὰ μάτια, ἐνεθυμήθηκα τὸν διαλογισμὸν τοῦ καὶ τὸν στίχον :

— Θὰ θυμᾶσαι τὴν Κυρὰ Φροσύνην τοῦ Βαλαωρίτου τοῦ εἶπα :

— Γιάννινα ! μοῦ ἐπιθύρισε μὲ καῦμόν, ποῦ μ' ἔκαμε ν' ἀφροτιωθῶ μὲ πάθος σιωπηλὸν σιὲς φωνές ποῦ ἄφηναν τὰ νερά σιτὴν βραδυνὴ ἡσυχίαν !

— Τί μέρες ἀλήθεια, εἶλαν καὶ τοῦτα τὰ νερά ! μοῦειπε.

Ἐσεῖς ἔχετε θαμμένην ἐδῶ μίαν ἱστορίαν γεμάτην συγκίνησιν ποίησιν, καὶ ρεμβασμόν. Τὸ βράδυ αὖτις κουβεντιάζει ἡ λίμνη ἐσεῖς ἔπρεπε νὰ εἶσθε ὅλοι ποιηταὶ καὶ νὰ τὴν γροικᾶτε. Κόσμος, ψυχές ζωοῦλες, ὅλα τὰ πᾶντα ἀναδεύονται μέσα σὲ τοῦτα τὰ ἥσυχα νερά. Τάκουετε τὸ καλοκαῖρι κἄν ;

— Τὸ καλοκαῖρι πίνουμε κρούο νερὸ ἀπ' τὸ Κρουονέρι, τρώομε τὰ ψάρια καὶ τὰ πουλιὰ τῆς λίμνης. Ὅσο γιὰ τὸ νερὸ τῆς λίμνης ξέρουμε μόνον ὅτι εἶνε χωνευτικόν. Οὔτε καὶ κανένας μας ποτὲ ἐσυλλογίσθη ὅτι μαζὶ μὲ τὸ νερὸ ποῦ πίνει, πίνει καὶ κανέναν ἀναστεναγμὸν τῆς Κυρὰ Φροσύνης...

*
**

Ἐνύχτωνεν ἡμερὰ. Καὶ περιπλέαμεν ἀργὰ τὸ νησάκι τῶν Γιαννίνων.

— Ἀλήθεια, ξέρεις τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν ;

Πῶς ἐπνίγη αὐτὴ ἡ ἀλλόκοτος γυναῖκα ;

Συμμά καὶ ἀπέναντί μας ἔντεκε τὸ φρούριον, ἄκριτον σιωπηλὸν εἰς τὴν σκιάν τῆς νυκτός, Ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα ὁ μιναρὲς ἐνθύμιζε κἄπου ἐκεῖ τὸν τάρπον τοῦ Ἀλῆ... Καὶ τὸ καῖκι ἔπλεεν ἐπάνω εἰς τὰ νερά, ποῦ, ὅπως ἐβούλζαν δλόγυρα σιὸ κάστρον διηγοῦντιαν μπαλάντες πλέον ἀγαπητές, διότι ἦσαν πεθαμμένες :

— Τί νὰ ξέρω ! τοῦ ἀπήνητορα— Ἦσαν λέγουν μὲν γυναῖκα εὐμοσση, πανδοευμένη. ποῦ τὴν ἔπνιξεν ὁ Ἀλῆς διότι δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ Τοῦρκα...

— Τοῦρκα ἢ ἐρωμένη τοῦ ;

Ὁ σύντροφός μου ἐρρέμβαζεν :

— Τὴ παράξενη ὅμως γυναῖκα ! Πάντα εἶσι παράξενη μοῦ

ἐφάνη. Πῶς τὸν Μουχιάρη, ἕναν Τοῦρκου, γυναῖκα αὐτή, ἑλλη-
νίδα πανδρενμένην τὸν ἔβαζε σιὸ κρεββάτι της καὶ σιὸ κρεββάτι
τοῦ Ἀλῆ ἐπέθουνεν καὶ δὲν ἐπάτησε ;

— Μετάνοιωσε λέγουν. γιὰτὶ ἐκριμάτισε. Καὶ τὸ τραγοῦδι ποῦ
ἀπέμεινε τοῦτο λέει : « Ἀπὸ σταυρὸ δὲν ἔχει χρεῖα γιὰτὶ ἑοισαύ-
ρωσε τὰ χέρια..... »

Ὁ νησιώτης μᾶς ἄκουε μὲ μίαν σοβαρὰν προσοχὴν :

— Καὶ σὺ ἄκουσες τίποτε σιὸ νησί σου γι' αὐτό ; τὸν ἠρώ-
τησεν ὁ σύντροφός μου.

— Ὁ πάππος μου ἐμολογοῦσε πῶς ὁ Ἀλῆ-Πασσὰς τὴν ἔ-
πνιξε μὲ δεκοχιὼ ἄλλες ὁμοιές της σιτὴν λίμνην μέσα.

— Γιατί ;

— Γιατὶ ἤθελε τὸν Μουχιάρη καὶ αὐτὸν δὲν τὸν ἤθελε.

— Κι' ὅστερα ;

— Ὑστερα.... Ὁ νησιώτης ἀπέλυσε τὸ κουπὶ καὶ ἔξυσε τὸ
κεφάλι. — Γυναῖκα ἀφεντικό ! Τὸν Μουχιάρη τὸν ἀγαποῦσε.
Τὸν γέρο μπορεῖ καὶ νὰ τὸν συχαίνονταν κι' ὅλας ! Ποιὸς τὰ ξέρει
αὐτιά ;

*
* *

Ἐκοντεύαμεν νὰ φιλοσοφήσωμεν σιὰ σοβαρὰ μὲ τὰς ἀναμνή-
σεις αὐτάς. Ὅμως ἕνα φεγγάρι ὀλόγιομον ἐπάνω ἀπ' τὸ βουνὸν
ἔπνεσε πέρα σιὰ νερὰ καὶ τὰ νερὰ ἀνέλαμψαν γελαστιά.

Ἦπειτα ὁ Θρασκῆς ἐκόπασεν ἐντελῶς, ἐμύριζεν σὰν ἀπὸ
φύκη τὸ νέον καλάμι καὶ ἡ λίμνη ἔγινεν ἡσυχῇ, ἡσυχῇ ἀγαπητῇ,
πλέον ἀγαπητῇ : Λίμνη Γιαννιώτικη, ἡ λίμνη τοῦ Γιαννιώτη, ἡ
γεμάτη ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τὰς ἰδικὰς του.

— Νὰ εἶται τώρα εἶναι σὰν ἕνα β. βλίο κλεισμένον, ποῦ τὸ ξέ-
ρεις οὐ ἔχει ὥμορφα πράγματα μέσα Συμφωνεῖς ; Ἐπλησιάζα-
μεν σιμὰ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ βράχου τοῦ νησιοῦ ποῦ λέγεται
« Μύτικα. » Ἐκεῖ εἶνε ἡ γνώριμη πανόρχαια σπηλιὰ ἡ κλασικὴ ἡ
« Βάβω. » Γιατὶ τὸ κοίλωμα τοῦ βράχου ἔχει ἰσχυρὰν ἠχὼ καὶ εἶ-
ναι τὸ παιγνίδι τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων, καθὲ καλοκαῖρι
ποῦ διασκεδάζει ὁ κόσμος ὁ κόσμος μὲ τὰ καῖκια σιὸ νησί. Καὶ
καθὲ καῖκι ποῦ θὰ περάσῃ ἐκεῖθεν, θὰ σταθῇ μπροστὶ σιτὸν

βράχον καὶ ἄποιος ἀπὸ τὸ κοῖτι μέγας ἢ μικρός, θὰ σηκωθῇ καὶ θὰ φωνάξῃ :

— Βάβω !

Κι' αὐτή, ἀπὸ ἀμέτρητα χρόνια, ἀκούει φωνές χιλιάδες, γλυκεῖες φωνίτσες γυναικεῖες καὶ ἀθῶες παιδικές φωνές τραχειές καὶ ἀγριωπές μεθυσιμένες νὰ τὴν φωνάζουν ἀπὸ 'κεῖ σιωπηλὴν μάστιγα, ἀπὸ ἀμολόγητα χρόνια ὅλων τῶν ἱστοριῶν τῆς λίμνης καὶ τοῦ νησιοῦ καὶ κανενας δὲν χαλάει τὸ χαιῆρι :

Κι' ἀπαντᾷ :

— Βάβω !... Εἶπε καὶ ὁ σύντροφός μου. "Ὅμως ἐφώναξε χομηλὰ, ἀνήμερα, σὰν ξένος κι' ἡ φωνή του μόλις ἐπροπέρασε τὴν πρῶραν τοῦ καῖκιοῦ μας, γιατί ἐπερνοῦσε στὴν οἰκίαν ἓνα ἄλλο καῖτι. Ὁ νησιώτης ἐτραγουδοῦσε σιγανὰ, σιγανὰ, ποῦ δὲν ἀκούονταν τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα μόνον μὲν ἐπὶ τῷ τραγουδιοῦ του : «Γιάννισα.» Καὶ ὅπως ἦταν γλυκεῖα ἢ βροδυὰ, γλυκεῖα ἢ λίμνη, ἀγαπητὰ τὰ Γιάννισα καὶ ὁ νησιώτης ποῦ ἐπερπερνοῦσεν ἀργὰ τὰ ἐτραγουδοῦσεν, ἐσηκώθηκα στὴν πρῶραν τοῦ καῖκιοῦ καὶ ἐφώναξα δυνατὰ :

— Γιάννισα !

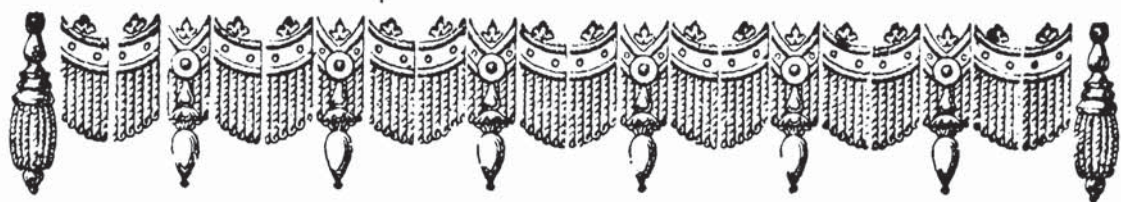
Καὶ φωνὴ βαθειά, δυνατὴ, γεμάτη παλλόμενον γόητρον ἐξύπνησε τὴν κοιμισμένην φωνὴν τῆς «Βάβως» καὶ κάτω ἀπὸ τὸ σιωπηλὸν φεγγάρι ἀντεκλυομένη ἡ ἡχώ ὑπὲρ τὴν γαληνὴν ἡρεμίαν τῶν ὑδάτων καὶ παθητικὸς ἀνιλάλος ἐπεριπάτησεν ὑπὲρ τὴν Παμβώτιδα φωνάζων μ' ἀγάπην καὶ καῦμόν πρὸς τὴν κοιμάμενην πόλιν.

— Γιάννισα !!!!!

Γιάννισα 19)5)912

Γ. ΠΕΛΛΕΡΕΝ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ ΣΤΟΝ ΞΕΝΙΤΕΜΜΕΝΟΝ

Η ΠΕΙΡΩΤΗΝ

Χρυσὸ πουλάνι ποῦ πετᾷς ψηλὰ εἰς τὸν ἀγέρα
"Ακουσε κἀτι θὰ σοῦ εἴπῃ μιὰ δύστηνη μητέρα;
"Ακουσε πόνους καὶ καῦμους ποῦ ἔχω σ' τὴν καρδιά μου
καὶ μέρα νύχτα μὲ τρυποῦν βαθεῖα στενάγματά μου.
Εἶμαι Μητέρα καὶ πονῶ καὶ τέτοιο δάκρυ χύνω
ποῦ στέρεψαν π' τὸ βογγητὸ τὰ μάτια κι' ἀπ' τὸ θρήνο
"Ἐχω παιδί σ' τὴν ξενιτειὰ πολὺ μακρὰ σ' τὰ ξένα
καὶ σ' ἔρωτῶ, τὰ νιάτα του ἂν εἶδες τὰ γραμμένα.
"Ακουσε στάσου, μὴν πετᾷς πουλὶ ξενητεμένο
ἔχω' να λόγῳ νὰ σοῦ εἰπῶ, κρυφὸ καὶ πικροσμένο!
"Ἐκεῖ ποῦ πᾶς στὰ μακρὰ, ἀντάμωσε τὸ γιό μου.
Πές του μέ στέλλ' ἡμᾶνα σου καὶ ψάλε τὸν καῦμό μου.
Πές του ἐδῶ πῶς ἄφησε μιὰ, μᾶνα μιὰ γυναιῖκα
γρόνια νὰ τὸν' δοῦν, σωστά, σ' τὰ μάτια, δέκα.
ἄφησε δόλια διορφονεῖα μὲ δυὸ μικρὰ βλαστάρια.
ποῦ λάμπουν τὰ ματάκια τους σὰν τὰ μαργαριτάρια.
Πές του πουλί, πῶς ἄρραξαν τὰ μάτια μου τηρῶντας
τὸ ἀκριβὸ καὶ μοναχὸ παιδί μου καρτερῶντας.
Τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια μου τὰ δέρνει μιὰ τρεμούλα
κι' ἀπὸ τὸν πόνο τὸν πολὺ ραγίζει' ἡ καρδοῦλα
Στὸ στῆθος μου ἀκούμπησε τοῦ χάου τοῦ μαχαίρι
καὶ πλέον τέτοια βάσανα ψυχὴ δὲν ὑποφέρει.
«'Απλωσε, πάρ' το δόστου το τὸ μαῦρο μου μαντήλι
«πῶχει 'να δάκρυ μου θερμὸ καὶ φίλημ' ἀπ' τὰ χεῖλη

«νὰ τῶχῃ γιὰ ἐιθύμησι κι' ὅταν γυρίσῃ πάλι
 «καὶ βρῇ τότε τὴ μάνα τοῦ στοῦ χάρου τὴν ἀγκάλη,
 «πὲς τοῦ ν' ἀνάψ' ἓνα κηρὶ σ' τοῦ τάφου μου τὸ μνημα
 «Φύγε καὶ πῆς' τοῦ τὴν εὐχὴ τὴ στέλλω μὲ τὸ κῆμα.

Καὶ τὸ πουλὶ γοργόφτερο ἐχάθη σιὸν αἰθέρα
 Πετάει τρέχει μακρὰ σιὰ ξένα, νύχτα μέρα.
 Ἦ μάνα τὸ καρτέρας χαιρετισμὸ νὰ φέρῃ.
 ἅπ' τὸ παιδί ποῦ βρίσκεται σιῆς ξενιτειᾶς τὰ μέρη.
 Πέρασαν χρόνια καὶ καιροί, καὶ μιὰ καλὴ ἡμέρα
 Νὰ τὸ πουλὶ καὶ ἔρχεται καὶ λέγει σιτὴ μητέρα :
 » Ἀντάμωσα τὸν γυόκα σου, τὸν εἶδα πικραμένον
 » καὶ ἀπὸ σεκλέτια καὶ καῦμοῦς τὸν εἶδα φορτωμένον
 » Εἶχε δυὸ χροῖνα ἄρρωστος βαρετὰ εἰς τὸ κρεβάτι
 » καὶ δὲν σταμάτησε ποτὲ τὸ δάκρυ ἅπ' τὸ μάτι.
 » δὲν εἶχε μάνα νὰ τὸν ὀδῇ, τὸν πόνο τοῦ νὰ γιάνῃ
 » καὶ τὴ γυναῖκα σιὸ πλευρὸ ταῖς πίκραις νὰ γλυκάνῃ.
 » Εἶμ' Ἠπειρώτης καὶ πονῶ μοῦ εἶπε γιὰ πατρίδα
 » πονῶ γιὰ τὴν μητέρα μου ποῦ χρόνια δὲν τὴν εἶδα.
 » Πονῶ γιὰ τὴν γυναῖκά μου, πονῶ γιὰ τὰ παιδιὰ μου
 » Πάντοι' ἐκεῖ ἔχω τὸ νοῦμ' καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου,
 » Φταίει ἡ τύχη ἡ σκληρὴ, μοῦ εἶπε, καὶ ἀρχίζει.
 » ἓνα θερμό τοῦ δάκρυο σιὸ μάτι νὰ σφουγγίξῃ.
 » Τὰ βάσανα τοῦ μάραναν τὰ νιάτα καὶ τὰ κάλλη
 » καὶ νὰ τοῦ πέφτῃ ἀρχισε καὶ πάχνη σιὸ κεφάλι.
 » Αὐτὰ μοῦ εἶπε, δύστυχη μητέρα, τὸ παιδί σου
 » καὶ τῶρα πάλι θὰ τὸν ἰδῶ ἐκεῖ μὲ τὴν εὐχὴ σου.

Τρέχει, πετάει τὸ πουλί κι' ἡ δύστυχη μανούλα
 σωριάζεται λιπόθυμη μὲ εἶγος καὶ τρεμοῦλα
 Πέρασαν χρόνοι δυὸ καὶ τρεῖς κι' ὁ νῆδος τότε γυρίζει
 καὶ σιῆς γλυκειᾶς μανούλας του, τὸ μνημα γονατίζει.

σκύφτει, φιλεῖ τὸ χῶμα της, παρήπονο τὸν πιάνει
καίει κανδύλα καὶ κ' ἰοὶ καὶ μυριστὸ λιβάνι.
ζητεῖ τῆς μάνας τὴν εὐχὴ ποῦ πῆγε πικραμένη
κ' ἢ προσευχὴ τ' ἐν σ' τὸν Θεὸν ὡς ἀστραπὴ πηγαίνει,
«ὦ Ἡπειρώτικα παιδιὰ, ποῦ φεύγειε σὰ ξένα
καὶ εἶθε φιλοπατρίδα σὶνὸν κόσμον ξακουσμένα
«τοὺς φίλους σας καὶ συγγενεῖς ποτὲ μὴ λησμονῆτε·
«κ' ἀπὸ καρδιὰ γὰρ τὴ γλυκειὰ πατρίδα νὰ πονῆτε.

Ἐν Κλεισαρίῳ τῇ 15ῃ Μαΐου 1912.

Μιχ. Παπαδόπουλος

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ἄν εἰνχὲς κ' ἀπέκτησες δοκιμασμένον φίλον, εἰς τὴν
καρδια σου δυνατὰ σιδεροκαρφωσέ τον.

Ἄν καίθησαι στὴν θέσιν σου κανεῖς δὲν σὲ σηκώνει.
Εἰς ὅλους δίδε τὸ αὐτί, σ' ὑλίγους τὴν φωνήν σου·
παῖρνε τὴν γνώμην καθενὸς, ἀλλὰ σὺ κρίνε μόνος.

—Κάμε καλὸ κ' ἄς κοίτεται σὰν νᾶσπειρες κριθάρι,

ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

«Τὸ ὄνομα τοῦ Μιχαήλ Ἀναγνωστοπούλου ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ φήμη εἰς τὰς Ἑνωμένας πολιτείας, ἀλλὰ τὸ ἔργον του εἰς τὴν ἀνθρωπότητα».

Ὁ Μέγας εὐεργέτης, Μιχαήλ Ἀναγνωστοπούλος ἐγεννήθη τὴν 7ην Νοεμβρίου τοῦ 1837 εἰς τὸ Πάπιγκον (τοῦ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου, τὸ ὄρεινόν αὐτὸ χωριὸν τὸ ὁποῖον περιέλαβε πάντοτε μὲ ὅλην τὴν στοργὴν καὶ τὴν λατρίαν του. Ἡ Ἠπειρος τότε, ὅπως καὶ σήμερον ἦτο ὑποτελὴς εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀλλὰ τὰ ὄρεϊνά αὐτῆς μέρη, ἀπρόσιτα εἰς τὸν Τουρκικὸν στρατὸν, ἀπὸ πύλαων καὶ κάποιας ἐλευθερίας.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀναγνωστοπούλου ἦτο ἐντιμὸς καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος ἀλλὰ πτωχὸς καὶ οὐκ ἐσχέπετο διὰ τὸν υἱὸν του ἢ νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ ὥς ἀπεκαθιστάντο καὶ οἱ ἄλλοι συμπολίται του, ἓνα καλὸν ὀηλοδὴ ἐργάτην. Ἀλλ' ὁ Μιχαήλ Ἀναγνωστοπούλος ἔτρεφε ἔρωτα πρὸς τὰ γράμματα, ἐζήτη μὲν ὥς ἀνωτέραν καὶ ἐσχέθη νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο, ἐξοικονομῶν οἱ ἴδιος τὰ ἀπαιτοῦ ἐνα γράμματα, τυχὼν δὲ ὑποστηρίξεως τῆς ἐκεῖ κοινότητος μετέβη εἰς Ἰωάννινα ὅπως ἀκούσῃ γυμνασιακὰ μαθήματα.

Εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν ἐτελείωσεν τὴν Ζωσιμαίαν Σχολὴν καὶ μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας καταταχθεὶς εἰς τὴν φιλολογικὴν Σχολὴν ἐξ ἧς ἐξήλθεν ἀριστεύσας.

Ὁ Μιχαήλ Ἀναγνωστοπούλος λαβὼν τὸ διπλῶμά του ἤρχισεν νὰ ἀσχολῆται εἰς τὴν συγγραφὴν διαφόρων κριτικῶν μελετῶν αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύοντο εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Κατὰ τὸ 1861 ἐξεδόθη εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ πρώτη ἡμερησίᾳ ἐφημερίς ὁ περίφημος «Ἐθνοφύλαξ» καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος προτελήθη ὡς ἀρχισυντάκτης αὐτῆς. Ὁ ἐθνοφύλαξ ἦτο φύλλον ῥιζοσπαστικὸν, ὑπερχμυνομένος τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν ἐναντίον τῶν αὐθαιρεσιῶν τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος 24 τότε ἐτῶν ἔγραφε δριμύτατα ἄρθρα, δις συλληφθεὶς καὶ φυλακισθεὶς ἐπὶ ἐξυδρίσει κατὰ τοῦ βασιλέως.

Κατὰ τὸ 1862 ἐξερράγη ἡ ἐναντίον τοῦ Ὁθωνος ἐπανάστασις εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ νεαρὸς καὶ ζωηρὸς καὶ φιλεῦθερος Ἀναγνωστόπουλος ἔλαβεν ἐνεργέστατον μέρος, γεγονὸς διὰ τὸ ὁποῖον, εἶχε εἰλικρινῶς μετανόησιν καὶ διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσεν νὰ ἐκφράζη τὴν λύπην του, χαρκτηριζὼν τὴν ἔξωσιν τοῦ Ὁθωνος ὡς τὴν μεγαλητέραν ἀνοησίαν καὶ παραφροσύνην τῶν Ἑλλήνων.

Κατὰ τὸ 1867 ὁ Μέγας Ἀμερικανὸς Φιλέλλην Σαμουήλ Χάου εἶχεν ἐπισκευθῇ τὰς Ἀθήνας, ἐλθὼν νὰ διανείμῃ βοηθήματα συλλεγέντα ἐν Ἀμερικῇ χάριν τῶν γυναικοπέδων τῆς Κρήτης, τὰ ὁποῖα εἶχον πλημμυρίσῃ τὴν Ἑλλάδα, φεύγοντα τὰς καταστροφὰς τῆς μεγάλης Κρητικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866.

Ὁ Χάου διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν του ἐζήτησεν νὰ προσλάβῃ Ἕλληνα τινα ὡς βοηθὸν καὶ γραμματέα του ἐτυστήθη δὲ εἰς αὐτὸν ὡς κατάλληλος ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ὅσους κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἶχε παραιτηθῇ τοῦ «Ἐθνοφύλακος».

«Ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Χάου καὶ προσληφθεὶς ὡς ἰδιαιτερός αὐτοῦ γραμματεὺς εἰργάσθη μετὰ πραγματικῆς δραστηριότητος μετὰ τιμῆς καὶ ἀφιλοκερδείας μεγάλης προσελκίσας τὴν συμπάθειαν καὶ ἐκτίμησιν καὶ τὸ ἐνδοαρέρον τοῦ Χάου.

Ὅταν ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος φιλέλλην ἐτελείωσεν τὸ ἱερὸν καὶ φιланθρωπικὸν ἔργον τῆς διανομῆς τῶν βοηθημάτων παρῶτ τρυνε τὸν ἰδιαιτερόν του γραμματέα νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν

Βοστώνη. Ὁ Ἀναγνωστοπούλος καίτοι διατάζων κατ' ἀρχάς διὰ τὸ μέγα ταξιδίον του ἀπεφάσισεν ἐν τέλει νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἔκαμε τὸ ταξιδίον του τοῦτο κατὰ τὸ 1867. Ὁ Ἀναγνωστοπούλος ἐλθὼν εἰς Βοστώνην ἔτυχε θερμῆς ὑποστήριξεως ἐκ μέρους τοῦ Σαμουήλ Χάου καὶ ἐπεδόθη μετὰ ζέσεως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἀγγλικῆς ἀσχολούμενος εἰς τὴν παράδοσιν Ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰς τοὺς τυφλοὺς.

Κατὰ τὸ 1870 προσερέθη εἰς τὸν Ἀναγνωστοπούλον ἡ θέσις τοῦ καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς ἓν γυμνάσιον τῶν δυτικῶν πολιτειῶν ἀλλ' οὗτος ἐπροτίμησεν ὅπως παρῃμένῃ ἐν Βοστώνῃ.

Ὁ χαρακτήρ τοῦ εὐγενοῦς Ἰππειρώτου ἐλθόντος εἰς Βοστώνην καὶ ἐγκατεστάντος πλησίον τοῦ Φιλέλληνο· προστάτου του ἀπεδείχθη ὑπέροχος. Ἐντὸς μικροῦ σχετικῶς διαστήματος ἀπέμαθε τὴν Ἀγγλικὴν καὶ ἐπέδειξε τὴν δραστηριότητα καὶ ἐπιμέλειαν διὰ τὸ φιλάνθρωπον καθήκον ὅπερ διηύθυνεν ὁ Δόκτωρ Χάου, ὥστε ὁ εὐγενὴς Ἀμερικανὸς εἶπε κατακτηθῆ τέλειως ὑπὸ τοῦ φιλοτίμου Ἑλλήνου. Καὶ ὅτε ἔρως εὐγενὴς καὶ ἀγνὸς ἤνωσε τὰς καρδίαις καὶ τὰς ψυχὰς τῆς ἀδελφῆς φιλελληνίδος καὶ γλαφυρᾶς ποιητρίας καὶ συγγραφέως Ἰουλίας Ρομάνας Χάου καὶ τοῦ Μιχαήλ Αναγνωστοπούλου, ὁ γηραιὸς ἰατρός δὲν ἐδυσκολεύθη καθολοκληρίαν νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν προσφιλῆ τοῦ θυγατέρα εἰς τὸν ἀγαπημένον τοῦ Ἑλληνα τὸν ὅποιον ἀπὸ πολλοῦ ὡς ἄλλον υἱὸν του ἐλάτρευε.

Ὁ γάμος τῆς ὀσπινίδος Ἰουλίας Ρομάνας Χάου μετὰ τοῦ Μιχαήλ Ἀναγνωστοπούλου ἐτελέσθη τὴν 31 Δεκεμβρίου 1870 δυστυχῶς ἢ εὐτυχῶς τοῦ Ἀναγνωστοπούλου καὶ συζύγου δὲν διήρκησεν ἐπὶ μακρόν, ἀποθανούσης τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ συντρόφου ἐν ἔτει 1880.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δόκτωρος Χάου ἐπισυμβάντος τῷ 1876 ἐκλήθη ὁ Μ. Ἀναγνωστοπούλος παρὰ τοῦ συμβουλίου τοῦ Ἰνστιτούτου νὰ διαδεχθῇ αὐτὸν εἰς τὴν ὑψηλὴν, καὶ λίαν

ἐμπεπιστευμένην θέσιν τοῦ λαμπροῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ καθη-
δρύμοτος.

Τὸ συμβούλιον τῆς Σχολῆς ἀπέβλεπεν εἰς τὸν Ἀναγνω-
στοπούλου ὅχι ὡς πρὸς γαμβρὸν τοῦ Χάου ἀλλ' ὡς τὸν ἀξιώ-
τερον τῶν ἐν τῇ σχολῇ καθηγητῶν.

Ἡ ἐκλογή τοῦ ὑπῆρξεν ὁμόφωνος, παρήγαγε δὲ ἐκπληξί-
ν τινα εἰς τὸ κοινόν, διότι τοιαύτη σπουδαία θέσις ἐδόδετο εἰς ξέ-
νον.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Ἀναγνωστοπούλου ἐδικαίωσε τὰς προ-
σδοχίας τῶν ἐκλεξάντων αὐτόν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἡ σχο-
λὴ αὕτη τοσοῦτον προήχθη ὥστε δικαίως θεωρεῖται ἐν τῷ κό-
σμῳ ἐκπαιδευτήριον τῶν τυφλῶν.

Τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἀναγνωστοπούλου κατηρτίσθη τυπογρα-
φεῖον ἐν τῇ σχολῇ καὶ ἐξεδόθησαν δι' εἰδικῶν χαρακτήρων ἀ-
ναριθμητὰ βιβλία χάριν τῶν τυφλῶν, βιβλία ἐκπαιδευτικὰ καὶ
μουσικὰ.

Οἱ μαθηταὶ τῆς σχολῆς ταύτης καὶ τοὶ τυφλοὶ ἀπολυούσι
πλήρως μορφώσεως φιλολογικῆς καὶ τέχνης.

Εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἐνέργειαν τοῦ
Ἀναγνωστοπούλου ὀφείλεται καὶ ἡ ἰδρύσις ἰδιαίτερου νηπια-
γωγείου τῶν τυφλῶν τὸ ὅποιον ἔχει σήμερον περιουσίαν ὑπὲρ
τὰ 2 ἑκατομμύρια δελλαρίων· τὸ ἔργον τοῦ Μ. Ἀναγνωστο-
πούλου καὶ διευθυντοῦ τοῦ μεγάλου καθιδρύματος ὑπῆρξε γι-
γάντειον, θ' ἀπηρτοῦντο δὲ σελίδες πολλαὶ ὅπως ἀποριθμῆσθαι τις
ἔστω καὶ ἐν περιλειφεί τὰς βελτιώσεις, τὴν πρόοδον, τὸν πλοῦ-
τον, καὶ ὅλα τὰ μέγα ἄτινα ἐπέφερον ἐν αὐτῷ ἡ ἀκαταπόνητος
καὶ ἡ ἀκατανίκητος ἐργατικότης αὐτοῦ ἀλλ' ὁ πρὸς τὴν πατρί-
δα τοῦ πόθος ἐὲν ἡπαυσεν ἔστειλε δὲ κατ' ἔτος χρήματα ὑπὲρ
τῆς σχολῆς τῆς πατρίδος του.

Κατὰ τὸ 1906 ἀπεφάσισε ὅπως ἐπ' σκευθῇ τὴν πατρίδα
του ἵνα τὸν ἐπανίδωσιν οἱ συγγενεῖς του ἐν τῷ μεταξῷ, εἶχεν
πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπισκευθῇ τὰ Ἰωάννινα ἦτο δὲ τὸ δεύτερον
ταξιδιόν του καὶ τὸ τελευταῖον, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἔμεινε ἐπὶ
τινα καιρὸν μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς Πρέβεζαν ὅπου εἶχον ἐλθεῖ οἱ

συγγενεῖς του διαμείνας ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ἀνεχώρησεν διὰ τοῦτον Σεφερίνο τῆς Ρουμανίας ὅπου εὐρίσκετο εἰς θεῖος του ὅπου ἀσθενήσας ἀπέθκε διαθέσας ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν εἰς ἀγαθοεργήματα. Ἐκ τῆς περιουσίας του μέρος ἀφῆσεν εἰς τὰ ἐν Ἀμερικῇ Φιλανθρωπικὰ καταστήματα, τὴν κοινότητα Παπίγκου ὅπως λειτουργήσουν τὰ σχολεῖα τελείως, καὶ μέγα μέρος εἰς ἀνέγερσιν νέου γυμνασίου εἰς Κόνιτσαν.

Ὁ Μιχαὴλ Ἀναγνωστόπουλος καίτοι ἔζησεν ἐπὶ τεσσαρακονταετιαν σχεδὸν ἐν Ἀμερικῇ, μέτῳ εὐγενεστέρου Ἀμερικανικοῦ κοινοῦ, ἐκτιμώμενος καὶ ὑποληπτόμενος παρ' ὅλων, πρέμεινε τέλειος Ἑλλήν καὶ ἀνδρὸς πατριώτης. Ἡ εὐγενὴς καρδία του οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐπαυσεν πάλλουσα ὑπὲρ τῆς ὠραίας πατρίδος μας τῆς ὁποίας τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ δόξα ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν τὸ ἰσχυρότερον ὀνειροπολημάτου. Αἱ ὑπὲρ τῆς πατρίδος χρηματικαὶ θυσίαι του εἶναι τοῖς πᾶσι γνωσταὶ δὲν ὑπάρχει δ' εἰς οὐδένα ἢ ἐλαχίστη ἀμφισβόλησις ὅτι καὶ ὁλόκληρον τὴν ἀναλόγως μεγάλην αὐτοῦ περιουσίαν ὑπὲρ ταύτης κληροδοτεῖ διὰ τῆς διαθήκης του **Αἰωνία ἡ Μνήμη του.**

Ἀλέξανδρος Ἰ. Πρωτοσύγκελλος

Ἀνέκδοτα

Λωποδύτης τις δρμᾶ κατὰ τινος διαβάτου κρατῶν μάχαιραν

— Τὴ φωτιά σας, ἀφεντικό.

Καὶ ὁ διαβάτης παρουσιάζων τὸν σωλῆνα περιστροφῆς

— Λάβετε, παρακαλῶ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΣ

ΠΙΚΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΙΝ' Η ΖΩΗ ΜΑΣ ΒΑΣΑΝΑ!!!

Κάτω, απ' ένα πλάτανο, χονδρό 'περήφανο βαθύσκιο,
έτρεχε ρυάκι καθαρό, κυλῶντας 'στὰ νερά του λιθάρια ό-
λοκάτασπρα.

"Ήτανε ήσυχο, πολὺ ήσυχο τὸ διαυγές ρυάκι, ἐνῶ ὁ
πλάτανος 'περ'φανος, σαλεύοντας τὰ φύλλα, σκορποῦσε ἄ-
έρι δροσερὸ σὲ κάθε του διαβάτη, πέριοντας τὴν δροσοῦλα
του 'π'τὸ καθαρὸ ρυάκι.

Κι' ἐνῶ θαρρῶντας ψίδυρος, ὡσὰν νανούρισμα γλυκὸ
ἐκοίμιζε τὴ φύσι, ἕνας διαβάτης διάβηκε νὰ δροσισθῇ λι-
γάκι ἀπ' τ' ἀεράκι τ' ἀπαλὸ καὶ βλέποντας τὴ φύσι !!! τὴ
γόεσσα, τὴ ψεύτικη, αὐτὴ τὴ μαγεμένη, ποῦ ὅλο χύνει βάλ-
σαμο 'σ' τὸν ἄπελπι θνητό!...

"Εγύρισε κι' ὠμίλησε μὲ πόνο μὲ καῦμό, 'ποῦφευγε
τόσο χαρούμενα γοργὰ 'ςὰν τὸ τρελλό..... Γιατὶ ρυάκι ὁλό-
ταχα κι' ἀνήσυχα διαβαίνεις; Ρυάκι ποῦ γελούμενο, τὸ
ρεῦμά σου ποῦ τρέχει; "Αχ τὰ νερά σου μοιάζουνε τὴ
ψεύτικη ζωὴ!.. Τὸ τρέξιμο τὸ ρεῦμά σου τὲς μέρες τοῦ
θνητοῦ !!!

Κι' ἐνῶ μὲ βάσανα διαβαίνει τὸν καιρὸ ἐσὺ ὅλο χα-
ρούμενο στὴ μάσσα σου τὴν ἀχόρταγη πέφτεις σ' αὐτὸ
τρελλό...

Τρέχα γοργὰ ρυάκι μου μὴ χάνης τὸν καιρὸν σου,
παίξε σ' αὐτὸν τὸν ψεύτικο τὸν μάταιο τὸν κόσμον !!!

Εἴν' ἡ ζωὴ μας βάσανα ὅλο καὶ γέμνη, τὸν κόσμον
δέρον' ἀλύπητα ἢ πίκρα τὸ φαρμάκι. Εἴν' ἡ ζωὴ πολὺ πι-
κρὰ ὁ τοιοῦτον ἢ καρδιὰ πονέση. Τρέχα ρυάκι τρέχα !! ψάλλε
γλυκὰ ; χαρούμενα τ' ἀμίλητο σκοπὸ σου !! καὶ χύσε λίγο
βάλσαμο 'ς τὴν ἀπελπι καρδιά μου !!!... τρέχα...

Θεο)νίκη

ΑΓ. ΤΣΙΩΜΟΥ.

Ἀνέκδοτα

Ξεύρετε πότε ὁ ἀνὴρ ἀνομολογεῖ εἰλικρινέστατα τὴν ὑπε-
ροχὴν τῆς γυναικός;

“Οἷαν ῥάπτῃ μόνος τοῦ εἰς τὸ φόρεμά τοῦ ἐν κομβίον
χωρὶς δακτυλίδραν, κτυπῶν τὴν βελόνην εἰς τὸν τοῖχον διὰ
νὰ τὴν περάσῃ μέσα καὶ σύρει αὐτήν με τοὺς ὀδόντας τοῦ διὰ
νὰ τὴν τραβήξῃ ἔξω.

ΕΝΑ ΦΙΛΙ

Μέσ' τῆς ζωῆς τὸ δύσβατο
καὶ ἄχαρο μονοπάτι
Ποῦ ἡμοίρα μ' ἔρριξε κ' ἐμέ
περαστικὸ διαβάτη.

*
* *

"Αν ἴσως δὲν συνήντησα
τὴν εὐτυχία, ὥς τόσο,
Θὰ εὗρισκα κα' πού δυὸ σταλιᾶς
ἀπ' τῆς χαρᾶς τὴν δρόσο

*
* *

Καὶ ὅμως 'στὸν νοῦν δὲν μ' ἔμεινε
ἀπ' τὴν ζωὴ μου ἄλλη.
'Ανάμνησις καλλίτερη
γλυκειὰ καὶ πιὸ μεγάλη

*
* *

'Απ' τὴν στιγμή τὴν ἀφθαστη
καὶ ἀξέχαστη γιὰ μένα
Ποῦ βρέθηκαν τὰ χεῖλη μας
γιὰ μιὰ στιγμή ἐνωμένα.

Σμύρνη.

'Ανδρ. Κοκκῶνης

ΗΙΕΡΕΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΟΝΕΙΡΕΜΕΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

«Ἡ πειρὸ παλὰ ἱστορία ὁ θάνατος φαίνεται πρῶτον πάντων

«γιά τὸν καθένα μα: ξεχωριστά. (Τουργκένιεφ)

—Ποῦθε εἶναι τὸ γράμμα; ῥώτησε ἡ ἄρρωστη μέσα πρὸ τὰ σιρώματα 'ποῦ βρισκόνταν κουκουλωμένη, τὸ χωριάτη ποῦ τῆς τῶφερνε καὶ τῆς τῶδωκε χωρὶς νὰ τῇ χαιρετήσῃ.

—'Απὸ τὲς κοπέλλες σου, ἀπάντησε ἐκεῖνος· ἡμουν χιτὲς ἐκεῖ· εἶναι οἶαν θέλει ὁ Θεὸς κι' αὐτὸ τὸ γράμμα μοῦ τῶδωκαν καὶ μὲ παρεκάλεσαν νὰ τὸ φέρω στὰ χέρια σου μοταχὸς μου· νὰ μὴ δώκω κανενοῦ ἄλλουνοῦ ἐχτὸς ἀπὸ τὴν ἀφεντιά σου.

— Σ' εὐχαριστῶ, ἐτραύλισε ἡ ἄρρωστη.

Ὁ χωριάτης ἔφυγε.

Γιόμισαν τὰ μάτια τῆς δύστηνης μάνας ἀπὸ δάκρυα καὶ μιὰ τρικυμία ἄρχισε νὰ νὰ φουσκώνῃ στὸ στήθος της. Ἦφερε τὸ γράμμα στὰ χεῖλη της τὸ φίλησε, τὸ φίλησε. τὸ φίλησε, κύτταξε τὴν πανωγραφή τὸ μυρλοστήκε, τὸ μεταφίλησε καὶ μὲ χερια κρεμάμενα ἔσκισε σιτὴν ἄκρη τὸ φάκελλο.

Ἐβγαλε κατόπι ἀπὸ μέσου ἓνα κομμάτι χαρτί, τ' ἀνοιξε, οκούπισε τὰ δάκρυά της μὲ τὰ μῆλα τοῦ χεριοῦ της καὶ τὸ ζύγωσε στὰ μάτια της, γιὰ νὰ τὸ διαβάσῃ. Ἐγνώρισε τὸ

γράφιμο τῆς μεγαλείτερης θυγατέρας τῆς καὶ ἄρχισετὸ διά-
βασμα.

Ἀγαπημένη μας μητέρα,

— Δὲν ξέρεις πόσο μᾶς ἐπόνεσε νὰ σὲ ἰδοῦμε. Ἐκὰὴ ἡ
καρδιά μας. Ἐξ μῆνες ἔχομε ποῦ χωριστήκαμε, καὶ μᾶς
φαίνεται πῶς πέρασαν ἕξη χρόνια. Καὶ νὰ λαβαίναμε κα-
νένα γράμμα σου, καὶ θὰ παρηγοριούμιστα, μὰ ὅλο ὁ
πατέρας μᾶς γράφει. Δὲν σοῦ λέμε πῶς δὲν τὸν ἀγαποῦμε
κι' αὐτόν, μὰ θέλομε νὰ μᾶς γράφῃς καὶ σὺ. Τόσο πολλές
δουληὲς ἔχεις ὅσο ποῦ μᾶς ἀλησμόνησες ;....»

Δὲν μπόρεσε ἡ δύστυχη μάνα νὰ ξακολουθήσῃ παρα-
κάτω. Οἱ λυγμοὶ τῆς εἶχαν πιάσει τὸ λαιμό, τὰ δάκρυα τῆς
εἶχαν θολώσει τὰ μάτια. Ἄφηκε νὰ πέσῃ βαρὺ τὸ κοκκα-
λιασμένο χέρι τῆς ἀπάνω στὰ στρώματα ἄφηκε νὰ χυθοῦν
ποτάμια τὰ δάκρυά της, ἄφηκε νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγο τὸ φου-
σκωμένο στήθος τῆς καὶ ὕστερα ξαναπῆρε τὸ γράμμα καὶ ξα-
κολούθησε τὸ διάβασμα.

«Ἐμεῖς, μάνα, δὲν σὲ ξεχνοῦμε καθόλου, Ὅ,τι μᾶς
εἶπες, διὰν μᾶς ξεκίνησες ἀπ' αὐτοῦ τὸ κάνουμε. Ἡ Νί-
τσα τὸ λησμονάει καμμιὰ φορὰ σὰ μικρότερη ποῦ εἶναι μὰ
ἐγὼ τῆς τὰ θυμίζω. Ἀ! ποῦ νὰ ἰδῇς τὴ Νίτσα μας πόσο
γέρεψε καὶ ὠμώρφηνε. Καὶ δὲν σοῦ ἀφήνει τίποτα, μη-
τέρα. Σοῦ μοιάζει πολὺ. Ὅλοι ἐδῶ σὶν χωρὶς αὐτὸ λέν.
Κ' ἐγὼ αἶα τὴ γλέπω μοῦ φαίνεται ὅτι γλέπω ἐσένα καὶ
ξεχνῶ ὀλίγο τὴ λύπη μου ποῦναι μακριὰ σου. Ἀν δὲν εἴ-
ταν κι' αὐτὴ δὲν ξέρω τί θὰ γένουμουν...»

Διακόπηκε πάλι ἀπὸ τὸ παράπονο ἡ ἄρρωστη, ἔβηξε
καμπόσον καὶ ὕστερα ξακολούθησε :

«Πολλὲς φορὲς καιτόμεστε σὶν κῆπο καὶ κουβεντιά-
ζομε οἱ δύο μας. Ὅλο γι' αὐτοῦ, μητέρα, κουβεντιάζουμε
πῶς θὰ κάμωμε διὰν θᾶξθωμε, τί θὰ σοῦ ποῦμε, τί θὰ
σοῦ φέρωμε ἀπὸ ἔδω, ἂν θὰ βροῦμε τὸ σπίτι μας. ὅπως τ'
ἀφήκαμε καὶ καὶ τέτοια. Κι' καὶ μὲν ἡ Νίτσα πολλές φο-

ρὲς κἀίνεται σιὸ παρτιθῦρι τοῦ σπιτιοῦ ποῦ γλέπει πρὸς αὐτοῦ καὶ σοῦ φωναζει ὅσο ποῦ βαρυνέται. «Μάνα, λέει, ἔ-
λα νὰ μὲ πάρης ! ἔλα α α εἰμ' ἐδῶ ω ὦ ! Καὶ τὰ βράδυα πολ-
λὲς φορὲς σὲ γλέπει σιὸν ὕπνο της καὶ ὅταν σηκώνεται τὸ
πρωτ' μοῦ λέει «'Εγὼ πῆγα σιὴ μάνα τώρα» ἢ «ἦρθε ἢ
μητέρα ἐδῶ ἀπόψε καὶ μὲ πῆρε σιὴν ἀγκαλιά της καὶ μὲ
φίλησε.» Μὰ κ' ἐγώ, μητέρα, σὲ γλέπω κάθε βράδυ σιὸν
ὕπνο μου, κι' ὅταν ξυπνῶ κλαίγω ποῦ ἦταν ὄνειρο.

Δὲν μᾶς λυπᾶσαι μητέρα ; Κι' ἄλλη φορὰ σοῦ γρά-
ψαμὲ στείλῃς μίαν ἄλλοιο καὶ ἕναν ἄνθρωπο γιὰ νὰ μᾶς
πάρῃ. Μᾶς ἐπόνεσε πολὺ νὰ σὲ ἰδοῦμε.»

Ἡ θυγατέρες σου

Χρυσὴ καὶ Νίτσα.

«Τ' ἀκοῦς, μητέρα, νὰ μὴ ξεχάσης νὰ στείλῃς τὸν ἄν-
θρωπο μὲ τὸ ἄλλοιο, καὶ μᾶς πόνεσε πολὺ, κλπ.»

Σκόλασε τὸ γράμμα ἢ ἄτυχῃ μάνα καὶ μία κτινούργια
φοβερὴ φορτοῦνα σηκώθηκε μέσα της μία ἀγωνία μεγάλη.
Δάκρυα καὶ βήχας μαζὺ τὴν ἔπνιγον καὶ τὸ φουσκωμένο
σιτῆθος της ἐφαίνονταν πῶς θ' ἀνοίξῃ, γιὰ νὰ βγάλῃ ὅλο
ἐκεῖνο τὸ φαρμάκι ποῦχε καταπιεῖ καὶ φουσκώσει. Ὁ τό-
πος τὴν ἀνάρριχνε κι' αἰσθάνονταν ὅτι τὸ μυαλό της χορο-
πηδοῦσε μέσα σιὸ κεφάλι της· τὰ μηνίγγια της χτυποῦσαν
δυνατὰ καὶ τὸ πρόσωπό της εἶχε γένει πυροκόκινο.

Πάλι δὴ τὼς τὰ δάκρυα ξελάφρουναν ὀλίγο τὰ σιτῆθος της
καὶ τῆς ἔδωκαν ὀλίγη ἡσυχία.

Ὑστερ, βυθίστηκε σὲ σκέψεις· σκέψεις πικρὲς, σκέψεις
μαῦρες.

Ἀρχισε ἀπὸ μακρὰ, ἀπὸ καιρὸ καὶ χρόνια. Πάνω —
κάτω ἀπὸ τὴν παιδικίαν της τὴ ζωὴ. Τῆς ἦρθαν σιὴν ἐν-
θύμια ὅλα ἐκεῖνα τὰ καλὰ ποῦ πέρασαν ὅταν ἦταν μικρὴ,
μὲ τοὺς γυν.ῖς της, κ' ἐσύγκρινε τὰ δικὰ της τὰ νειῶτα

μὲ τοῦτα ποῦ θὰ περάσουν τὰ κορίτσια της, ὁρφανὰ καὶ στερημένα, γιατί θὰ κρεμιόνταν ἀπὸ χέρια ξένα. Θυμήθηκε μὲ ποιά ὄνε ρα εἶχε ἔρθει σὲ 'κεῖνο τὸ σπῆτι ποῦ βρόσκονταν τὰρα κοιτάμενη, μὲ ποιὲς χρυσὲς ἐλπίδες, πόσα ὄνειρα εἶχε πλέξει, ὅταν γέννησε αὐτὰ τὰ δύο ἀγγελούδια της κ' ἤγλεπε τὸ τέλος κι' αἱμάτωνε ἡ καρδιά της ποῦ βγῆκαν τόσον ψεύτικα....

"Ἦγλεπε σιὸ χρυσὸ τῶν κοριτσιῶν της μέλλο ν' ἄρχεται μιὰ ἄσπλαγχνη ψυχὴ, μιὰ φαρμακωμένη μητριὰ, νὰ τὸ καταστρέψῃ. "Ἦγλεπε τὰ κορίτσια της νὰ λιώνουν, νὰ καταστρέφονται μαζὺ μ' αὐτὸ καὶ δὲν ἤγλεπε καμμιά ἐλεημονιά-ρα ψυχὴ, ν' ἀπλώσῃ τὸ χέρι νὰ τὰ βοηθήσῃ, νὰ τὰ ὀδηγήσῃ νὰ τὰ σώσῃ.

Καὶ ἤγλεπε..... ὦ ! ἤγλεπε πολλὰ φοριτὰ ἡ τοιμοθά-νατη μάνα καὶ τὸ στήθος της φούσκωνε καὶ τὰ μηνίγγια της χτυπούσανε.

.....

*
* *

— Καλησπέρα, εἶπε ὁ ἄντρας της ὅταν γύρισε τὸ βράδυ ἀπ' ὅξω πεῦχε βγῆ νὰ ξεσκάσῃ. Πῶς νύχτωσες ;

"Απάντησ' ὅμως δὲν δόθηκε.

Κεῖνος ὑπόθεσε πῶς κοιμᾶται καὶ δὲν τῆς ξαναμίλησε. Συνδαύλισε μόνο τὴ φωτιὰ, ἄναψε τὴν λάμπα, πῆρε ἓνα βιβλίο κι' ἄρχισε νὰ διαβάζῃ.

Μεγάλῃ ἡσυχίᾳ ἐπικρατοῦσε σιὸ σπῆτι μόνο ἡ ἀναπνοὴ του ἀκούγονταν κι' αὐτὴ ὄχι κανονικὴ. "Αντρας αὐτός, κ' αἰσθάνονταν μέσα του κάποιον ἀλλόκοτο φόβο καὶ πότε ἔρριχνε τὰ μάτια του σιὸ βιβλίο καὶ πότε σιὸ κρεββάτι τῆς ἄρρωστης.

«Μπᾶ ! ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του· πῶς κοιμᾶται ἔτσι βαθεῖά ;
γιατὶ νὰ μὴ ξυπνήσῃ ἀκόμα ;»

«Νίτσα μου» εἶπε ἑξαφνα ἡ ἄρρωστη ποῦ κοιμοῦνταν
«ἔλα ἐδῶ κορίτσι μου, ἐδῶ... στήν ἀγκαλιά μου... ἔλα τώρα
ποῦ σοῦ λέγω, ἔλα νὰ σὲ φιλήσω λίγο... Τί κάνεις ἔτσι ;
Ἔσὺ μ' ἀγαποῦσες, μ' ἐγύρευες... τὸ ξέχασες ;....Γιὰ ἐγὼ
ἤοθα τώρα.... γιατί δὲν μὲ ζυγώνεις ;.... Χρυσῇ, πάρε τὴ
Νίτσι κι' ἐλᾶτε ἐδῶ.... ἐδῶ, ἐδῶ στήν ἀγκαλιά μου... ζυγώ-
στε κοιναῖ... μὰ τί κάνετε ἔτσι ;... γιατί φεύγετε ;... ἀπὸ
ποιὸν φοβιέστε ;... ἐλᾶτε ἐδῶ ποῦ σᾶς λέγω...»

Ἐσηκώθηκε τότες ὁ ἄνδρας τῆς κ' ἐπῆγε σιμά της.
Τὴν κύτταξε ὀλίγη ὥρα κ' ὕστερα ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ κε-
φάλι της. Μὰ τί νὰ ἰδῇ ! δὲν ἦταν κεφάλι ἐκεῖνο, ἦτο κα-
μίνι !

Ἰσια βγῆκε νὰ φωνάξῃ τὸν γιατρό, ποῦ κάθουνταν
ἐκεῖ στήν γειτονιά καὶ σὲ λίγο γύρισε μαζὺ μ' αὐτόν..

Ὁ γιατρός ἔπιακε τὸ σφυγμὸ τῆς κ' ἐτάραξε ἀπειπι-
στικὰ τὸ κεφάλι του. Ἡ ἄρρωστη ἑακολουθοῦσε τὸ παρα-
μίλημα. «γιατὶ κάνετε ἔτσι παληοκόριτσα, ἤλεγε, γιατί μὲ
σκηνιάζετε ;.... ἐλᾶτε νὰ σᾶς φιλήσω λίγο....ἐλᾶτε γιατί θὰ
φύγω !...Δὲν θὰ μὲ ἰδῆτε πλιά !...»

Ὁ γιατρός ἐκαληνύχτισε κ' ἔφυγε. Κατόπι σ' αὐτόν
βγῆκε κι' ὁ ἄντρας τῆς ἄρρωστης, γιὰ νὰ βρῇ καμμιὰ ἀπὸ
κεῖνες τὲς «ξεπολυάοες,» ποῦ κλειοῦν τὰ μάτια καὶ σα-
βανώνουν ἐκεῖνους π' ἔχουν κολλητικὲς ἀρρώστιες καὶ ποῦ
δὲν ἔχουν κανένα δικό τους, γιὰ νὰ τοὺς κάμῃ αὐτὸ τὸ ἱερὸ
καθῆκον. Γύρισε ὕστερα ἀπὸ κάμποση ὥρα μαζὺ μὲ μιὰ
γρηά.

— Παναγίτα μου, δὸς τῆς καλὴ ἀπαλλαχὴ ἐμουρμούρισε
ἐκείνη μπαίνοντας στὸ δωμάτιον κ' ἔκανε τὸ σταυρό της.
Ὑστερα πῆγε πρὸς τὰ εἰκονίσματα, ἀναψε τὴν καντηλά
κι' πῆρε μιὰ ἀπὸ τὲς εἰκόνες στὸ χέρι της.

— Γιὰ πιάσε, εἶπε στὸν ἄντρα τῆς ἄρρωστης, καὶ τῶ-
δωκε τὴν εἰκόνα «εἶναι βαρὺ χωρὶς ἄλλο θάνατο ἔχομε...»

Σὲ λίγο ἐκεῖ στή γειτονιά ἕνα σκυλί οὐρλιάστηκε.

— Γιά τὸ λάει καὶ τὸ σκυλί, ἐπρόσθεσε μὲ περηφάνεια, γιὰτὶ ἐπικυρώνουνταν ἡ προφητεία της.

— "Αμποτες νὰ γλυτιώσῃ ἀπὸ τὰ βάσινα, εἶπεν ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ συγκινηθῇ καθόλου ἀπὸ τὴ σκληρὴ αὐτὴ προφητεία τῆς γρηᾶς. "Εγὼ θὰ πάγω νὰ ἡσυχάσω λιγάκι. "Ἐσὺ σκούπισε καὶ διόρθωσε τὸ σπῆτι, γιὰτὶ θ' ἄρθῃ κόσμος αὐτοῖο νὰ παρηγορήσῃ.

"Ἡ γρηᾶ ἐφτακαθ' ἰρισμένη, τὸν κύττιξε πονηρά, τάρραξε τὸ κεφάλι της μὲ περιφρόνησι καὶ ἄρχισε τὴ δουλειά της. "Ἐκεῖνος ἔφυγε. "Ἡ ἄρρωστη δὲν ξαναπαραμίλησε. Μέσα της ἐπάθ'ανε τὴν τελευταία ἀγωνία· τὴν ἀγωνία τοῦ θανάτου.

"Ἡ γρηᾶ ἀφοῦ σκόλασε τὴν δουλειά της ἐκάθησε σιμὰ στή φωτιὰ ἀκουμπῶντας τὸ κεφάλι στὸν τοῖχο τῆς γωνιάς. "Οἱε ἄρχισε νὰ βρέχῃ μονότονα, μελαγχολικά. Μὲ σταλαγματιὰ ἀπὸ τὴ σκεπὴ ἔπεφτε κανονικὰ ἀπάνω σ' ἕνα πεταγμένο παληοτενεκὲ κ' ἐβαστοῦσε ἕνα μελαγχολικώτατο χρόνο. Κάθε χτύπος τῆς σταλαγματιᾶς στὸ τενεκὲ ἐγιόμιζε καὶ τὴν ψυχὴ τῆς γρηᾶς μὲ μελαγχολία κ' ἐκείνη ἡ σκληρὴ, ποῦ τόσους εἶχε ξεκινήσει γιὰ τὸ αἰώνιο ταξειδί, ἄρχισε νὰ σκέφτεται καὶ νὰ αἰσθάνεται κἄποια ἀλλόκοτα θλίψι ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Τρομαχτικὴ ἡσυχία ἐπικρατοῦσε στὸ δωμάτιο. Πότε, πότε τὴν χαλοῦσε κἄνα τσρρρ τῆς κατῆλας.

"Ἡ ζέστη τῆς φωτιᾶς, ὁ μονότονος ἦχος τῆς βροχῆς καὶ ὁ λυπητερὸς χρόνος π' ἐκρατοῦτε ἡ σταλαγματιὰ, πῶλεφτε ἀπαθῶς στὸν παληοτενεκὲ καὶ τὸ περισσότερο ἢ σκέψεις, ἀποκοίμησαν τὴν γρηᾶ.

"Ἐκοιμήθηκε κάμποση ὥρα. "Όταν ξύπνησε τρομαγμένη πρῶτη φροντίδα της ἦταν νὰ ἰδῇ τὴν ἄρρωστη.

Τῆς ἔπιασε τὸ χέρι, μὰ τὴν ἤυρε παγωμένη. "Ἦσαν ἀργὰ πλειὰ νὰ τὴν περιποιηθῇ. "Ἡ πεθαμένη εἶχε κάμει μόνάχη της ὅ,τι θὰ τῆς ἔκανε ἡ γρηᾶ. Εἶχε κλείσει τὰ μάτια

της κι' εἶχε σιαυρώσει τὰ χέρια της.

Τὸ σιόμα της ἐξέφευγε ὀλίγῃ, μὴ ὅχι γιὰ ν' ἀσχημίσῃ τὸ πρόσωπο· τοῦναντίον γιὰ νὰ τοῦ δώκῃ κάποια χάρι κἀνοντας ἓνα χιμόγελο.

«Τόσα καὶ τόσα λείψανα ἔχω ἰδῆ ὥς τώρα,» ἐμουρμούριζε ἡ γρηδᾶ, ἐνῶ τὴν συγύριζε καὶ τὴν σιβάνωνε, μὰ τέτοιο ποτές μου. Ποιὸς ξέρει τί θ' ἄγλεπε ἡ καϋμένη τὴν ὥρα ποῦ ξεψυχοῦσε, ποιὸς ξέρει τί λαμπρὸ οἶνορο.... Τὲς κοπέλλες της μπορεῖ....

.....

.....

Πολίτσανη

Μιλτ. Ἀθ. Οἰκονομίδης

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

— Ἡ σακκοῦλα ἀργὰ χορταίνει καὶ γρήγορα πεινᾷ.

Μῦθο τὸ δάκρυ γίνεταί, διὰ γὰρ μάνα ῥέη.

— Λόγος καὶ λιθάρι φεύγουν καὶ δὲν πιάνονται· ὅποιος λαλεῖ χωρὶς νὰ σκέπτηται, τουφεκίζῃ χωρὶς νὰ σημαδεύῃ.

ΣΤΑ ΔΥΟ ΜΟΥ ΑΔΕΡΦΑΚΙΑ

"Εστεκαν μεσ' στὸ κῆπὸ μου
δυνὸ λούλουδα. Γιὰ μένα
δυνὸ ἀδερφάκια μὲ χαρὰ
σφιχτοαγκαλιασμένα

*
* *

Τὰ σκάλιζα κάθε πρωῒ
τὰ πότιζα τὸ γιῶμα
καὶ πρόσμενα μὲ μιὰ χαρὰ
τὸ ἔμμορφό τους χρῶμα.

*
* *

"Ἦλθ' ὁ καιρὸς ἀνοίξανε
σκορπίσαν τὴ μοσκιά τους
σκορπίσθησαν τὰ φύλλα τους
ξέγειραν τὰ κλωνιά τους

*
* *

"Ενα πρωῒ πολλὰ πρωῒ
μπῆκα νὰ τα σκαλίσω
καὶ τὴ γλυκερά τους μυρωδιά
μὲ χάρι νὰ ρουφίξω.

*
* *

"Ἀλλ' εἶχαν γείρει τὰ φτωχὰ
τὸ δόλιο τους κεφάλι
καὶ ξεψυχάει τὸνα τους
στοῦ ἄλλου τὴν ἀγγάλη.

Η ΑΤΥΧΗ

« Ἀνάθεμά σε ξενιτειά

μὲ τὰ φαρμάκια· πῶχεις!.. »

Ἦταν μῆνας Γεννῶρης, καρδιά τοῦ χειμῶνα. Ὁ Βορρῆς ἔξω βογγοῦσε· τὰ παρθύρια ἔτριζαν.

Δένδρα πανύψηλα, λεῦκες καὶ γηραλέες φτελῆες ἔσκυβαν τὲς θεόραιες κορφές των σιτὴ γῆ, σὰ νὰ προσκυνοῦσαν τὸ δημιουργό των διαβαίνοντα ἀπ' ἐκεῖ. Ἀλλων τὰ κλωνάρια θραύονταν ἀπὸ τὸ δυνατὸ ἀγέρα κι' ἄλλα ξεριζώνονταν κι' ἔπεφταν χάμου σὰ γενναῖοι πολεμισταί, διὰ χτυπιῶνται καίρια.

Βροχὴ μαζὶ καὶ χιόνι ἦταν ἡ κατακλείς τῆς τέτοιας θεομηνίας.

Ἐλεγε πῶς τὰ στοιχεῖα εἶχαν μουσικὴ συναυλία, τῆς ὁποίας τ' *accompannement* ἀποτελοῦσαν τὰ χτυπήματα τῆς δυνατῆς βροχῆς ἀπάνω σινοὺς τοίγγους τοῦ ἐξώσιεγου καὶ στα γυαλιὰ τῶν παρθυριῶν...

Ἦταν περίπου ἡ ὥρα δέκα τῆς ἡμέρας καὶ ὁμως εἶχε σουρουπώσει καὶ φαίνονταν οἷον νὰ ἦταν μία τῆς νύχτας.

Σ' τοὺς δρόμους οὔτε ψυχὴ οὔτε ζωὴ δὲν φαίνονταν.

Οἱ μαγαζιῶται εἶχαν κλείσει τὰ μαγαζιά τους κ' εἶχε πάει ὁ καθένας σὺν σπῆτί του...

Ἐξω ἀπὸ κάπου — κάπου διέσχιζε τὸν ἀγέρα ἓνα μο-

νότονο «κρά—κρά,» ἡ φωνὴ τοῦ κόρτικα γυρεύοντος τροφὴν
νὰ φύγῃ ἔς ἐκείνη τὴν κοσμοχαλασίαν...

Ἐνταῦθα σπῆτι μέσα κίθοντιον δύο παιδιὰ καὶ μιὰ γυναικα
σιμὰ ἐστὶ φωτιά, τῆς ὁποίας αἱ σπινθὲς λαμπύριζαν
μέσας τὸ παράωρον ἐκεῖνο σκοτάδι.

Ἡ θλίψις ἡ σιανοχώρια ἦσαν χυμένη ἐπὶ πρόσωπα
δύων. Ἡ γυναῖκα μάλιστα, μιὰ γρηῃά, εἶχε ἀπάνω της περὶ
τοὺς ἐβδομηντα Γεννάρηδες, μ' ἓνα καταζαρωμένο πρό-
σωπο, μὲ χιονισμένα μαλλιά, ποῦ τὰ σφικτιόδενε ἓνα μαῦρο
μαντύλι, καὶ ὀφθαλμοὶ χωμένα μέσα ἐπὶ κόγχες, σὰ σὲ παν-
άρχαιον βράχον δύο τρύπες ἀγριμιῶν, ἦσαν πλεῖον λυπη-
μένα καὶ φαίνονταν πολλὰ νὰ εἶχε ὑποφέρει σιτοῦ βίου της
τὸ δρόμο...

Ὁ Γιώργος, τὸ μεγαλύτερον ἀπ' τὰ δύο παιδιὰ, ἓνα
παιδί τῆς τύχης καιάτρεγμα, ὄρφανὸν ἀπὸ μάννα καὶ πα-
τέρα, ποῦ εἶχε ἔς τὸν κόσμον βλέμμα παρήγορον καὶ χάϊδι
μονάχα τὸ βλέμμα καὶ τὸ χάϊδι τῆς γρηῃάς, τῆς Νόνας του,
κι' ἐλπίδα μονάχα σιὸν παντοδύναμον καὶ προνοητὴν γιὰ
ὅλα Θεοί, μὲ μιὰ φωνὴν τρεμουλιαστὴ καὶ μισοσβυσμένην ἀπ'
τὸ πολὺν τὸ κρῦον καὶ τὴν δυστυχίαν καὶ μ' ἓνα μάτι πῶλεγε :
«Ὅλα τοῦ κόσμου εἶνε μάταια... ἀποτείνεται πρὸς τὴν
Νόνα του καὶ λέγει :

— Μανίτσα, διηγήσου μας καμμιὰ ἱστορίαν, νὰ περά-
σωμε τὴν ὥραν μας...

— Ἡ Νόνα τοῦ Γιώργου, ἀφοῦ ἔξυσε τὸ κεφάλι της
δύο—τρεις φορές μὲ τὰ κοκκαλένια δάκτυλά της, ἄρχισε
μὲ τὴν ἰδιάζουσα φωνὴν τῶν γρηῃων νὰ διηγείται ἔς τὰ παι-
διὰ μιὰ ἱστορίαν πολὺν περιπεισιώδη καὶ θλιβερήν, τὴν ἱστο-
ρίαν τῆς ἀτυχῆς, τοῦ κοριτικοῦ της καὶ μητέρας τῶν παιδιῶν :

— Εἰτε τώρα, παιδί μου, σαραντὰ—σαρανταπέντε χρό-
νι, ὅπου ἀπόχτησα ἓνα κορίτσι φεγγαροπρόσωπο, τὴν μη-
τέρα σας, τὴν ὁποία τὴν ἔβγαλε ὁ μπάρμπα Θύμιος, ὁ
νοννός της ἔς τ' ὄνομα : Ἐλένη.

Ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ πάππος σας—Θεὸς σχωρῶτον

Συμπόσιον εξοχικόν ἐν Ζαγορίῳ

—είχε ξεπέσει· αι δουλιές του δὲν πήγαιναν καλά καὶ τὸ δύστιχο κορίτσι γεννήθηκε μέσα σὲ λύπες καὶ σὲ δυστυχία. Κι' ὅσο αὐξανε κατὰ χρόνια, τόσο αἱ δουλειές τοῦ πάππου σας, ἀντὶ νᾶρθουν 'στὴν προτέρα κατάστασι, πήγαιναν ὁλοένα πρὸς τὰ κάτω. Κι' ἐνῶ προτιέτρα ἦταν ἕνας ξακουστός δερματέμπορος, κὺρ—Γιάννης μὲ τ' ὄνομα, τότε κατήντησε ὑπάλληλος 'ς ἕναν δικό του προτιτερινὸ ὑπάλληλο....

"Ε ! τᾶχει ὁ κόσμος αὐτά !.... Ποιὸς ἀν'βαίνει, ποιὸς κατ'βαίνει.... Ὁ κόσμος τοῦτος ὁ ψεύτικος εἶναι μιὰ κλίμακα, 'ς τὴν ὁποία ὅσο κι' ἀν'βῇ κανένας, θὰ ἀναγκασθῇ ἔπειτα νὰ κατ'βῇ.

Στάθηκε λιγάκι, πῆρε τὴν τσιμπίδα κι' ἔσιαζε τὰ ξύλα τῆς φωτιάς, ὁ ὁποία εἶχε σταχτιάσει ὀλότελα κι' ἔπειτα ξακολούθησε, ἐνῶ ὁ βορρηᾶς φυσομάνανε καὶ φουσκωμένα—φουσκωμένα τὰ κύματα τῆς λίμνης τῆς Ἰωάννας σπάραζαν τὲς σάρκες τῆς :

— Μέσα σὲ λύπες γεννήθηκε. Ἔτσι σὲ λύπες ἀντιγράφηκε κι' διαν ἔγεινε ὀώδεκα χρόνων τὴν στείλαμε νὰ μᾶθῃ καμμιὰ δουλειά. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τύχη τὴν εἶχε ρίξει μέσα 'ς τὴ δυστυχία καὶ 'ς τὰ βάσανα, γρήγορα ξοικειώθηκε μὲ τὴν δουλειὰ καὶ τὴν ἀγάπησε τόσο, ποῦ ὕστερα ἀπὸ δύο χρόνια ἔμαθε τὸν ἀργαλειὸ 'ς τὴν ἐντέλεια.

Καμμιὰ ἀπὸ τὲς συνομόλικές τῆς δὲν ἤξερε νὰ κἀνῃ οἶαν τὰ κενίσιμα τῆς μητρὸς σας. Ζωντανὲς ζωγραφιὲς κεντιοῦσαν τὰ χέργια τῆς 'ς τὰ κελίμια καὶ τὲς μαξιλάρες. Πειοῦσε ἡ σαῖτα ἀπ' τὰ χέργια τῆς κι' ἔτριζε κι' ἐοκάνιαζε ὁ κάρινος ἀργαλειὸς σὲ κάθε τῆς χτύπημα.

..

Ἐκεῖνα τὰ χρόνια σὲ μερικὰ χωρὰ τῆς Ἠπείρου εἶχανε ὑφαντήρια, 'ς τὰ ὁποῖα πήγαιναν ἡλικίας κορίτσια κι'

ἐμάθαιναν ἀργαλειὸν κι' ἔκαμναν ἔπειτα τὰ προικιά τους
μὲ τὰ χέργια τους. Ἐνῶ τώρα ; . . . Ἐξέπολιτισθῆκε ὁ κό-
σμος ! . . .

Ἦν ἓνα π' αὐτὰ τὰ χωριά πῆγε κ' ἡ μητέρα σας, ὅταν
ἔγεινε δεκαῆξ—δεκαεφτά χρόνων, ὡς διδασκάλισσα ἔς τὸ
ὕφαντήριον....

Δὲν πέρασαν ἕξη μῆνες, ἀφ' ὅταν πῆγε, κι' αἱ προξε-
νειὲς πῆγαιναν κι' ἔρχονταν, ὅχι γιατί τῆς ζήλευαν τὰ πλού-
τη καὶ τὸ βίον, ἀλλὰ γιατί τῆς ζήλευαν τὴν ὠμορφιάδα καὶ
τὴν καταγωγή, πρὸ ἧσαν κορίτσι τοῦ κύρ—Γιάννη.

Πολλοὶ πλούσιοι τὴν γύρευαν σὲ γάμο, ἔς τὰ σπήτια
τῶν ὁποίων θὰ καλοπερνοῦσε καὶ ζοῦσε κυρὰ, ἀλλ' ἡ τύχη
τῆς τῆς τὸ εἶχε ἀλλιῶς γραμμένο καὶ πανδρεύθηκε καὶ πῆ-
ρε ἓνα παιδάκι μόλις δεκαεννεδὲς χρόνων, τὸν Βασιλάκη,
παιδὶ ἀρχαίας οἰκογενείας τοῦ χωρίου Π...., φτωχὸ. ἀλλὰ
ἔξυπνο καὶ γραμματισμένο, ποῦχε, κατὰ τὸ λέγειν του, τὰ
πλούτη ἀπάνω του. Κ' εἶχε δίκηρο! Γιατὶ καμμιά φορὰ μπο-
ρεῖ κανένας πλούσιος νὰ φτωχύνῃ κι' ἐπειδὴ δὲν εἶναι μα-
θημένος σὲ δουλειὰ νὰ δυστυχήσῃ ἐνῶ ὁ φτωχὸς κι' ὁ ἔξυ-
πνος μπορεῖ μὲ τὴ δουλειὰ του νὰ ὑπερνικήσῃ ὅλα τὰ μπό-
δια τοῦ βίου.

Δεκαεφτά λοιπὸν χρόνων ἡ μητέρα σας, δεκαεννιὰ αὐ-
τὸς ταίριαξαν σὰ χρυσὸ ζευγάρι περιστρεφῶν κ' ἦσαν γεμᾶ-
τοι ἐλπίδα γιὰ τὸ μέλλον. Ἀλλὰ ἄλλα σκέπτεται ὁ ἄνθρω-
πος νὰ τοῦ συμβοῦν κι' ἄλλα τοῦ συμβαίνουν. Γι' αὐτὸ κι'
αὐτοὶ ἐπὶ κάμποσους μὲν χρόνους ζοῦσαν εὐτυχισμένοι, σὰ
ζευγάρι χελιδονιάων μέσ' ἔς τὴ φωλιτσα των, ἔπειτα ὁμοῦ
μετὰ, ἀφοῦ ἀπόχτησε σὰς τ' ἄμοιρα, ἀπεφάσισε νὰ μισέψῃ
γιὰ ν' ἄβρῃ τύχην καλύτερον...

★ ★
★

Μιὰ τρίτη—κακὴ ὥρα— ἓνα ἀμάξι στέκοιτο ἔξω ἀπὸ
τὸ σπήτι μας καὶ περίμενε νὰ πάρῃ τὸν πατέρα σας.

Τ' ἄλογα μὲ ἀνυπομονησιὰ χλεμεντροῦσαν καὶ χτυποῦσαν ἀνυπόμονα τὴ γῇ μὲ τὰ δυνατὰ πόδια τους· κι' ὁ πατέρας σας ἐξ ἄλλου βιαστικὰ ἀποχαιρετοῦσε τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους μὲ πλειὸ μεγάλη ἀνυπομονησίᾳ πότε νᾶμβῃ 'ς τὴν ἄμαξα, γιὰ νὰ φύγῃ.

Ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ ἀποχαιρέτισε ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, ἐμβῆκε 'στὴν ἄμαξα μὲ μιὰ μιὰ μεγάλη χαρὰ ζωγραφισμένη 'στὸ πρόσωπο, σὰ νὰ μὴ πῆγαινε 'στὰ ξένα. σὰ νὰ μὴ ἄφινε 'πίσω γυναῖκα καὶ παιδιὰ, γιὰ πῆγαινε γιὰ τὸ καλὸ τοῦ σπητιοῦ του καὶ γιὰ τὴ πρόοδο τῆς οἰκογενείας του, ἐνῶ ἡ μητέρα σας ἔκλαιγε κι' ἐσκάνιαζε γιὰ τὸν καλὸν τῆς, ποῦ γιὰ καιρὸ δὲν θὰ τὸν ἔγλεπε, ποῦ γιὰ καιρὸ δὲν θὰ τὸν ἔγλεπε, ποῦ γιὰ καιρὸ θ' ἄλειπε ἀπὸ κοντά τῆς, ἴσως καὶ.... γιὰ πάντα!....

Ὑστερα ἀπ' ἓνα μῆνα, ἀφ' ὅταν ἔφυγε λάβαμε τὸ πρῶτο γράμμα. Ἦταν ἀπὸ τὴν Ρουμανία καὶ μᾶς ἔγραψε πῶς ἔπιακε μιὰ πολὺ καλὴ δουλειὰ κι' ὅτι μ' ἄλλο γράμμα θὰ στείλῃ καὶ παράδες.

Ἡ χαρὰ τῆς μητέρας καὶ σᾶς, τὰ ὅποια ἦσαν μικρὰ καὶ δὲν νοιώθαιαν τίποτε, ἀλλὰ βλέποντας τὴ μητέρα σας νὰ χαίρῃ χαίρουσαν καὶ σεῖς, ἦταν ἀνέκφραστη. Τῆς φάνηκε πῶς τὸν εἶδε...

Τὰ γράμματα πῆγαιναν κι' ἔρχονταν μαζὶ μὲ χρήματα καὶ χίλιες δυὸ ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον.. Ἀλλ' ὁ καιρὸς διαβαίνει κι' ὁ πατέρας σας δὲν φαίνονταν νὰ γυρίσῃ.

Μετὰ πέντε χρόνους τὰ χρήματα ἄργεψαν· κ' ὕστερα ἀπὸ πῶνα χρόνο κι' αὐτὰ τὰ γράμματα.

Σεῖς εἴχατε γείνει ἐφτά — ὀχτὼ χρόνων. Θέλατε φορέματα, τροφή. .. Γι' αὐτὸ κ' ἡ δύστυχη μητέρα σας ἀναγκάσθηκε κι' ἔβαλε τὸν ἀργαλειὸ, γιὰ νὰ τὸ βγάλῃ πέρα. Καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴ δουλειὰ τῆς κατώρθωνε καὶ σᾶς ἔβγαζε 'ς τὸν κόσμον σὺν ἀρχοντιόπουλα, κι' ὁποῖος ρωτοῦσε : « Εἴχατε κἀνα γράμμα, κυρὰ — Δένη ἀπ' τὸ Βασιλάκη; » ἤκουε νῆ σιερεότυπη ἀπάντηση τῆς μητρὸς

σας : «Ναί ! εἶχαμε !.... εἶχαμε καὶ χρήματα !....»

Πέρασαν ἔτσι κι' ἄλλα πέντε χρόνια ἀπὸ τότες κι' οὔτε γράμμα οὔτε τίποτε· ὅτε 'ς τὰ πέντε χρόνια ἀπάνω, ἀφ' ὅταν ἄργεψε τὰ γράμματα, δηλαδή 'ς τὰ ἑνδεκα, ἀφ' ὅταν ἔφυγεν ἀπ' ἐδῶ, λάβαμε τὸ τελευταῖο γράμμα, τὸ μαῦρο γράμμα, πῶς γραφε μέσα ἑνὰς φίλος τοῦ πατρὸς σας μὲ μιὰ ἀταχτα γραμμένη ἰδιόχειρο ὑπογραφή του τὸ θλιβερὸ μαντάτο πῶς ψυχομαχοῦσε καὶ δὲν ἦταν ἐλπίδα γιὰ τὴν ζήσῃ.

«Ἐλένη μου, ἔγραφε μέσα τὸ γράμμα, ξεύρω ὅτι πολὺ σ' ἐλύπησα τόσα χρόνια μένοντας 'ς τὰ ξένα.

Πολὺ ὁμως θὰ οὐ λυπήσῃ τὸ ὅτι δὲν θὰ μὲ ξαναῖδῃς !... Ταξειδεῖω τὰ γύριστο ταξίδι... Ἡ μαύρη μοῖρά μου μοῦ τὸ εἶχε γραμμένον ὅτι μὴ ξαναῖδῃ πατρίδα, μὴ ξαναῖδῃ γυναῖκα καὶ παιδιά... Σοῦ στέλλω μὲ τ' ἀγεράκι τῆς αὐγῆς τελευταῖο γλυκὸ ἀσπασμὸ τῶρα 'ς τὴν τελευταία πνοὴ τῆς ζωῆς μου εὐρισκόμενος.... Νὰ μῶχῃς τὰ παιδιά καλά ! Φίλησέ τὰ 'μάτια καὶ πῆς τα, ἅμα μεγαλώσουν, πῶς εἶχαν κι' αὐτὰ πατέρα, περὶ γιὰ τὴν πρόοδό των ἐμίσησε καὶ δὲν τὸν ξαναγύρισε ἢ κακὴ Μοῖρα.... Ἀδυνατῶ ἄλλα !... Ἀπάνω 'ς τὸν οὐρανὸ καλὴ ἀντάμωση, χρυσό μου ταῖρι.... ξεψυχῶ !....»

»Ο ἀπερχόμενος σύζυγός σας Βασιλάκης»

*
* *

Μαχαῖρι δέικοπο ἦταν τὸ γράμμα αὐτὸ καὶ τὴν ἔκοψε κατάκαρδα κι' ἔπεσε χάμω λιποθυμισμένη κι' ἀναίσθητη.

Ὑστερα ἀπὸ λίγο τὴν ξανάῤφραν 'ς τὸν ἑαυτὸν της. Ἀπὸ τότες ὁμως πῆγε ἐκεῖνη ἢ γλυκάδα τοῦ προσώπου της. Τὰ χεῖλη της ἔγειναν ὠχρὰ καὶ τὰ 'μάτια της χῶθηκαν μέσα καὶ κατήντησε νευρική.

Ἵστερα ἔπασε ἔτι καὶ ββάτι καὶ ἔλυσε κάθε μέρα σάν τὸ κερί. Τὸ μόνον δὲ ὄνομα πῶβγαζε ἔτι παραληρήματά της ἔς τοὺς πυρετοὺς ἦταν τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός της: «Ἄχ! Βασιλάκη μου» ἔλεγε καὶ ἔκλαιγε καὶ ἐτραβοῦσε τὰ μαλλιά της. σάν τρελλή.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀσθενεία τὴν κατέβαλε καὶ τὴν ἔρριξε ἔς τὰ γερά καὶ μιὰ ἀνοιξιάτικη μέρα, ἔτι χρόνον ἀπάνω, πῶλαβε τὸ μαῦρον γράμμα, παρέδωκε τὸ πνεῦμά της, ἐνῶ μόλις τριάντα ἀνοιξες εἶχαν ἀνθίσει ἀπάνω της.

Ὅλ' ἡ γειτονιά καὶ ὁλος ὁ κόσμος τὴν ἔκλαψαν. Κι' ἄλλος ἔλεγε τοῦτο, ἄλλος ἐκεῖνο, γιὰ τὸν πρόωρον θάνατό της ἐνῶ κανένας δὲν ἤξερε καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμα τοὺς συγγενῶν ποῦ εἶχε λάβει τέτοιο γράμμα ἀπὸ τὸν ἄνδρα της ὅτι εἶχε ἀποθάνει. γιὰ τὸ εἶχε κρατήσει μυστικό...

*
* *

Ἐδῶ τελείωσε ἡ διήγησις τῆς γοηᾶς καὶ τὰ δύο ὄρφανὰ ρίχτηκαν σὶ τὸ λαιμό της καὶ ἐν «Ἄχ! Μάννα μου Πατέρα μου!» βγήκε ἀπὸ ἀπὸ δύο στόματα, ἐνῶ τὰ χεῖλια τῆς γοηᾶς δέθηκαν καὶ ὅλων τὰ ῥάτια πλημμύρισαν ἀπὸ δάκρυα.....

Πάργα—Γεννάρης τοῦ 1912.

Γεώργιος Μπάερ

ΧΑΡΙΣΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΟΥ ΦΙΛΗ

ΚΛΕΟΝΙΚΗ ΜΑΡΟΥΛΗ

Γιατὶ Παρθένα μου γλυκεῖα
Νὰ ἔχῃς τόση χάρι
Νὰ σὲ στολίζῃ ἡ εὐμορφία
Καὶ φυσικὸ καμάρι

Εἶσαι ἡ αὖρα τῆς αὐγῆς
Τὸ φέγγος καὶ ἡ δρόσος
Εἶσαι τὸ χάσμα τῆς ζωῆς
Ἀκτινοβόλος πόθος

Ἄνθη ἀξίζουνε γιὰ σὲ
Ῥόδα λευκὰ καὶ κρῖνα
Γιατ' εἶσαι ἀνθηρότατη
Σεμνὴ ὥσάν τὰ ἴα

Ἄνθη ἀξίζουνε γιὰ σὲ
Νὰ στέψῃ τὸ κεφάλι
Ὁ ἀδιάρρηκτος δεσμός
Μὲ λεμονιάς κλωνάρι.

ΑΠ' Τ' ΑΘΑΝΑΤΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

Η ΦΛΟΓΕΡΑ

κ. Ν. Πουρναρα

— "Ήσυχά ποδναι τὰ βουνά, ἤσυχοι ποδναι οἱ κῆμποι
"Ήσυχαις ποδναι ἡ λαγκαδιαὶ καὶ τὰ κλαριά κ' ἡ βρύσσαις,
"Ήσυχαις ποδναι κ' ἡ σπηλαιαί! Κι' αὐτὰ τὰ νυχτοπούλια
Γλήγορ' ἀπόψε κούρνιασαν τὰ μαῦρα καὶ δὲ σκούζουν.
Καὶ σύ, φλογέρι μου, γιατί, γιατί δὲν ἡτυχάζεις;
Τ' ἔχεις καὖμένη, καὶ βογγᾶς καὶ κλαῖς κι' ἀναστενάζεις,
'Σ ὄλην αὐτὴ τὴν ἔρημιά, σ' ὄλην αὐτὴ τὴ νύχτα,
Καὶ λὲς τραγοῦδι θλίβερο καὶ παραπονεμένο,
Καὶ τὸν ἀντίλαλο ξυπνᾶς 'σταὶς λαγκαδιαίς, 'στὰ δάση,
Ξυπνᾶς κι' ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς τὴν ὥμορφη τὴ πλάσι;...
Εὖλο δὲν ἤσουν ἀλλαλο κι' ἀνώφελη βεργούλα,
Κ' ἐγὼ ὁ μαῦρος σοῦ χάρισα ἀνέρη τὴν ψυχὴ μου;
Σὺ δὲ αὖθις ἀθάνατη πόνῃ καὶ πόνο καὶ γλυτεῖα,
Ποῦ σὲ ζυλεύουν σὰν σ' ἀκοῦν ἀκόμα καὶ τ' ἀηδόνια.
Τ' ἔχεις φλογέρα, καὶ μοῦ κλαῖς καὶ μοῦ παραπονιέσαι;
Μὴ προμαντεύῃς θάνατο, μὴ προμαντεύῃς χάρο;
Μὴ μ' ἐμπεξέρισες κ' ἐσύ καὶ θέλεις νὰ μ' ἀφίσης;
"Ἡ μήνα τῆς ἀγάπης μου τὸ χωρισμὸ θυμᾶται
Καὶ κλαῖς καὶ θὲς τὸν πόνο μου νὰ μερασθῇς μ' ἐμένα;
Τ' ἔχεις, φλογέρα, πὲς μου το, πὲς μου το, μὴ σωπαίνης.
Τὶ κλαῖς μονάχη καὶ ξυπνᾶς τὴν πλάσι ἀπὸ τὸν ὕπνο;

Καὶ τὸν κρυφὸ τὸν πόνο μου ξυπνᾷ· καὶ τὴν καρδιά μου,
Κι' ἀρχίζει τ' ἀναστέναγμα, ἀρχίζει καὶ τὸ κλάμα!
Φαρμακωμένη ἡ δύστυχη μέρα μὲ μέρα σβύεται,
Ἄφ' ὄντας τὴν ἀγάπη μου τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν.
Σώπα, φλογέρα· μὴ μοῦ λὲς τραγοῦδι τῆς ἀγάπης.
Σώπα, καὶ μὴ μοῦ τὴν θυμᾶς!..... Ὅχι, φλογέρα, πές το,
Πές το, καὶ μὴ τὴν λησμονᾶς· κάλλιο νὰ λησμονήσω
Ὅλον τὸν κόσμον, νὰ χαθῶ, νὰ μαρανθῇ ἡ καρδιά μου,
Μὲ τῷμορφό της τ' ὄνομα ἔσθ' στόμα μου ἅς πεθάνω,
Παρὰ νὰ τὴν ἀπαρνηθῶ καὶ νὰ τὴν λησμονήσω!....
Πές το, φλογέρα, μὴ σωπᾶς, καὶ πάρτο ἀπ' τὴν ἀρχή του.

— Μικρὸς κι' ἐγώ, κι' αὐτὴ μικρὴ, δέκα χρονῶν ἀκόμα
Παιδιά ἀπονήρευτα, μαζὶ ἐξοῦσταν ἔσθ' πλάϊα,
Περιβοσκούσαμεν μαζὶ τὰ δύο μας τὰ κοπάδια
Καὶ τὰ ποτίζαμεν μαζὶ ἔς τῆς ποταμιᾶς τὸ ῥέμμα,
Μαζὶ ἐμεσημεριάζαμεν εἰς τῆς σπηλιᾶς τὸν ἔσκιον,
Μαζὶ ἔς τὰ δάση ἐτρέχαμεν κι' ἐκόβαμεν λουλούδια,
Καὶ ταῖς νυχτιάς περνούσαμεν μαζὶ σὲ μιὰ καλύβι,
Μ' ἀγάπαγε σὰν ἀδερφό, κι' ἐγὼ σὰν ἀδερφή μου.
Πόσαις φοραῖς μέσ' ἔσθ' αὐλακιοῦ καθόμασταν τὸ φρύδι,
Κ' ἐπαίζαμεν μὲ τὸ νερό, πόσαις φορὰς ἔσθ' χόρτα
Μ' ἔρριχνε σὰν παλαίβαμεν πόσαις φοραῖς ἔς τὰ δάση
Σὰν μάτωνε τὸ χέρι μου αὐτὴ μοῦ τὸ φίλοῦσε!...
Κι' ἂν δάκρυζαν τὰ μάτια μου κι' ἂν πόναγα ποιέ μου,
Αὐτὴ μ' ἐσφόγγιζ' ἐλαφρά, κι' ἀδερφικὰ ἡ καυμένη
Μὲ χίλια χάρδια καὶ φιλιὰ μοῦ πέραγε τὸν πόνο.
Ὅμως ἐγὼ δὲν ἔπλωσα ποτὲ νὰ τὴν φιλήσω.
Ποιὰ ἀπ' τὴ ψυχὴ μου δύναμι, ποιοὺ χέρι ἀπ' τὴν καρδιά
[μου

Ἀθῶα κι' ἐγὼ νὰ τὴν φιλῶ μ' ἐβίσταγε, δὲν ξέρω.
Μὲ τέτοια ἀθῶα φιλήματα, μ' ἀθῶα παιγνίδια τέτοια,
Ἡμεῖς ἐμεγαλώναμεν καὶ πέραγαμ τὰ χρόνια.
Ἐγὼ παίρνα παλληκαριὰ κι' αὐτὴ ὠμορφιά καὶ μάγια.
Ὡς πῶφεξε μιὰ χαρταετή, τῆς ἀνοιξῆς μιὰ μέρα,
Ποῦ ἐγνώρισα ἔσθ' ἄνθος καὶ ἔσθ' χαμόγελό της

Κάποιο μυστήριο αγνώριστο ὡς τότε στήν καρδιά μου.
 Λαχτάρησα σάν νάπεςσε 'ς τὰ σωθικά μου σπίθα.
 Κι' ὅσο ποῦ ἤ μέραις πέρασαν γενόντιν φλόγα ἤ σπίθα,
 Κ' ἡ φλόγα μ' ἔκαψε βαθιά, ὅμως μὲ τέτοια γλύκα,
 'Οπ' ἄλλαξα μὲ μιᾷς ζωῇ· ἐθάμπωνε ἡ ματιά μου
 'Απὸ μιὰ λάμψι, γκαρδιακὴ καὶ παραδείσια λάμψι
 Σὰν κύτταξα τὰ μάτια της· σὰν μοῦ χαμογελοῦσε
 "Ἐλεγα γῆ πῶς δὲν πατῶ, πῶς περπατῶ τὰ οὐράνια·
 Τὰ αἵματά μου ἐπάνωνα σὰν κάθονταν σὺμά μου,
 Κι' ἔτρεμα σὰν τὸ κίλαμο σὰν μ' ἔπιανε ἀπ' τὸ χέρι·
 Καὶ τὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν γιὰ ἐμέν' ἀλλάξαν τότες,
 "Ἀλλάξε τὸ μουρμουρητὸ τῆς λαγκαδιᾶς, τῆς βρύσις,
 "Ἀλλάξε τ' ἀναστένυχμα τ' ἀγέρι μὲς' 'ς τὰ δέντρα,
 "Ἀλλάξαν κ' ἡ μοσχοβολιὰς τῶν λουλουδιῶν γιὰ ἐμένα,
 "Ἀλλάξε τῆς αὐγῆς τὸ φῶς, τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
 "Ἀλλάξαν τὴ φεγγαβολιὰ τ' ἀτιέρια τὸ φεγγάρι,
 Κ' ἡ κόρη ἀπ' τότες ἀλλάξε'ς τὴ βίθρη τῆς καρδιᾶς μου,
 Κ' ἐκείνη ἡ ἀγίπ' ἡ πιιδικὴ, ποῦ γι' αὐτὴν ἡ ἰθῶα,
 "Ἐγεινε ἀγίπη τῆς καρδιᾶς κι' ὅλο τοῦ νοῦ μου ἀγάπη·
 'Απ' τότες ἀλλάξεις καὶ σύ, φλογέρα μου, τὸν ἦχο,
 Καὶ δὲν μοῦ τραγουδᾷς γλυκά, πόνους, φλογέρα, χύνεις!

Μιὰ μέρ' αὐτὴ πάει 'ς τὸ χωριό.... Σὰν ἔλειψε ἀπ' ἐμπρός
 Σκοτείνιας' οὐρανὸς καὶ γῆ, ἀνατολὴ καὶ δύσι, [μου
 Κ' ἐννοιωσα τότε ἀβάσταχτον, πάρα βαρὺν τὸν πόνο,
 Μὲ συνεπῆρε ἡ φλόγα του καὶ πέρασ' ἀπ' τὸν νοῦ μου
 Σὲν ἔρθη ἡ κόρη τὴν αὐγὴ νὰ τῆς τὸ μολογήσω...
 Περνοῦν τρεῖς μέραις, -τρεῖς χρονιὰς γιὰ ἐμέ,- καὶ δὲν ἐφά-
 Καὶ μιὰ φαρμακωμένη αὐγὴ μῶρχετ' ἓνας δικός της [νη
 Καὶ παίρνει τὸ κοπάδι της καὶ πάει κι' αὐτὸς καὶ φεύγει.
 'Ακαρτερίω ἰδίμα ἐγώ, νάρθη μὴ μιὰ μέρα ἡ κόρη,
 Γιὰ νὰ τῆς πῶ τὸ ντέρτι μου, τὸν πόνο τῆς ἀγάπης.
 Εἶπα 'ς τ' ἀτιέρια τ' οὐρανοῦ, 'ς τῆς νύχτας τὸ φεγγάρι,

Ἦν τὸν ἥλιο τὸν χρυσόλαμπρο, ἦν τὴν ἀηδόνια καὶ ἦν τὴν ἀγέρι
 Νὰ μοῦ τὴν φέρουν μιὰν αὐγή, καὶ δὲν μ' ἀκούη κανένα.
 Νυχτόημερα παρακαλῶ Ἀγίους καὶ Παναγία,
 Τόξω ἀσημένια τάματα, καὶ δὲν μ' ἀκοῦν κ' ἐκεῖνοι.
 Ἄν μοῦ τὴν ἔφερνες ἐσύ, σ' ἐχρύσωνα, φλογέρα!...

Ἐάφνου ἡ φλογέρα ἐσώπασε καὶ σβύεται τὸ τραγοῦδι.
 Τὰ φουντωτὰ κοντόκλαδα μεριάζουνε μπροστά του,
 Καὶ ἦν τὸ γοργὸ ἀναμέρισμα κἄποιο κορμὶ προβάλλει.
 Μὴν εἶνε Λάμια τοῦ γιालοῦ καὶ τῆς ἐρμιᾶς Νεοαῖδα;
 Μὴν εἶνε τοῦ βουνοῦ Ἑωθιὰ καὶ Μάγισσα τῆς βρύσης;...
 Κόφτ' ἡ φλογέρα τὸν ἦχόν κι' ὁ νηὸς δοθὼς φωνάζει:
 — Ἄν εἶσαι τοῦ βουνοῦ Ἑωθιὰ καὶ Μάγισσα τῆς βρύσης,
 Γύρνα καὶ κρύψου ἦν τῆς σπηλιάς καὶ κρύψου ἦν τὰ νερά σου
 Καὶ μὴ πατᾶς τὸν τόπο μου, μὴν ἔρχεται ἦν ἐμένα.
 Γιατ' ἔχω γκόλφι καὶ σταυρό, κι' ἀγάπη στὴν καρδιά μου.
 — Δὲν εἶμαι Λάμια τοῦ γιालοῦ καὶ τῆς ἐρμιᾶς Νεοαῖδα,
 Οὔτε καὶ τοῦ βουνοῦ Ἑωθιὰ καὶ Μάγισσα τῆς βρύσης,
 Μόν' εἶμαι ἡ πρώτη ἀγάπη σου κ' ἡ ἀγάπη σου ἡ αἰώνια.
 Φωτιά νὰ κάψῃ τὰ φλωριά, τὰ γρόσια τοῦ γονιοῦ μου,
 Λύκος νὰ φάῃ τὰ πρόβατα κι' ἐκεῖνον τ' ἀγριοπούλια.
 Τὸ χωρισμό σου δὲ φτουρῶ, καὶ δὲ βαστάω τὸν πόνο,...
 Ἦν τὴν ἀγκυλιά σου πάρε με, ἂν μ' ἀγαπᾷς ἀκόμα,
 Κ' ἔλα νὰ φύγουμε μακριά, νὰ πᾶμε ἦν ἄλλον τόπο,
 Ἀχώριστοι νὰ ζοῦμε οἱ δύο, μὲ μιὰ καρδιά, μιὰ ἀγάπη.
 Νὰ περπατοῦμε τῆς ἐρμιᾶς, τ' ἀπάτητα τὰ δάση,
 Ποῦναι τὰ γάργαρα νερά, τ' ἀμάξευτα λουλούδια,
 Ποῦ κελαῖδοῦν ἀνύποπτα ἢ πέρδικες, τ' ἀηδόνια.
 Ἄπὸ τὸν κόσμον νὰ χαθῇ, νὰ σβύσῃ τ' ὄνομά μας.
 Κι' ὁ κόσμος πάλι νὰ χαθῇ, νὰ σβύσῃ ἀπ' τὴν καρδιά μας.
 Κ' ἡ ταιριασμένη ἀγάπη μας νᾶν ἕνας κόσμος ἄλλος.

Νὰ πάρουμ' ἀπὸ τῆς μυρτιαίς, νὰ πάρουμ' ἀπ' τῆς δάφναις
 Νὰ πλέξουμε μιὰ χαμηλὴ μόνον γιὰ ἐμᾶς καλύβα.
 Ἀγαπημένοι, ἀχώριστοι μονάχοι μας νὰ ζοῦμε,
 Κι' ἂν θὰ χαθοῦμε, πάλ' οἱ δυὸ μαζί μας νὰ χαθοῦμε...

.....

Κάποιος διαβάτης μὲ καιρὸ διαλάλησε μιὰ μέρα,
 "Οἱ σ' ἀπόκρυφην ἐρμιὰν εὔρε χρυσῇ φλογέρα.

ΕΞΥΠΝΑ καὶ ΚΟΥΤΑ

Ὁ ἰσθμνῆς — Περὶ ἐργον προᾶγμα λατρός, ἡ ἀσθενεία
 μου μὲ κάμει σὺν τῷ χρόνῳ νὰ χάσῃ τὸ μνημονικὸν μου.

— Ὁ ἱερός. — Ἀληθῶς, δὲν παρατήρησα τοῦτο
 διότι ἔχετε λησμονήσῃ νὰ μοῦ πληρώσῃτε τοὺς μισθοὺς τοῦ
 παρελθόντος ἔτους. —

★
 ★ ★

Ὁ πάππος πρὸς ἑγγονον.

— Μικρὲ μου εἶναι πολὺν αἰσχροὺν νὰ λέγῃ τις ψεύματα,
 Τοιό, ὅταν ἐγὼ ἤμην μικρὸς δὲν ἐψευδόμην ποτέ.

— Ὁ τοτός. Ἀλλὰ ἀπὸ πότε ἤρχισες;

ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΕΛΒΙΝΟΥ

ΔΡΟΒΙΑΝΗ

Ἡ Δρόβιανη εἶνε κωμόπολις τῆς Ἡπείρου, ὀνομαστή διὰ τὴν εὐφυΐαν τῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι ἀνέκαθεν ἔχαιρον φήμην ἀνθρώπων γοτιματισμένων καὶ εἶχεν ὑπηρεσίας εἰς διάφορα μέρη ὥς καὶ σγέσεις ἐμπορικὰς μὲ τὴν Κέρκυραν μὲ τὴν Βενετίαν, μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ μὲ διάφορα ἄλλα μέση τῆς Εὐρώπης. Ἀπεντῶνται Δρόβιανται διεσπρμένοι εἰς διάφορα μέση τῆς Εὐρώπης, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀσίας, οἷνες διεκρίθησαν ἐπὶ τῇ ἐπιχειρητικότητι τοῦ πνεύματος.....

Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Δροβιάνης λειτουργεῖ σχολὴ Ἑλληνικὴ, ἐν ᾗ — τὸν τῷ χρόνῳ προτιγυμένης καὶ βελτιουμένης — μορφώνοντο οἱ νέοι ἐφοδιαζόμενοι διὰ τῶν ἀναγκῶν πρὸς τὸν βίον τῶν γνώσεων. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἀνέκαθεν ἐν Δροβιάνῃ οὐ μόνον γλῶσσα μορφώσεως καὶ λατρείας ἀλλ' ἐν χρήσει καὶ ἐν πάσαις ταῖς βιωτικαῖς ἀνάγκαις τῶν κατοίκων Ἡ Δρόβιανη δυσλογουμένως διεκρίθη ὥς φυτοβόλον κέντρον τῆς Κάτω Ἡπείρου καὶ συνετέλεσε τὰ μάλιστα εἰς τὴν διάσωσιν καὶ ὑποστήριξιν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, καθ' οὓς σκότος μέγα ἐκάλυπτε τὰ πέριξ κείμενα χωρία. Ἡ σχολὴ αὕτη ἦν-θει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης τετάτης ἐκατονταετηρίδος, καθ' ἣν ἐποχὴν μνημονεύεται καὶ εἰς διδάσκαλος ὀνόματι Γκίνης, εἰς οὗ τὴν οἰκίαν διενυκτέρευσε ὁ Νεῖλος ὁ ἰδου-τῆς τῆς βασιλικῆς μονῆς Γηρομερίου. Τὰ γράμματα ἐνταῦθα ὅπως εἶπομεν ἐκαλλιεργοῦντο ἀνέκαθεν. Καὶ ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς ἀφικόμενος ἐνταῦθα συνεχάρη κατὰ τὴν πρῶτην αὐτοῦ περιοδεῖαν τοὺς προεστούς καὶ προκόλτους τῆς κωμοπόλεως, διότι εὗρεν ἐν αὐτῇ σχολεῖα δυνατὰ καὶ

κλήρον πεπαιδευμένον. Ὁ Ἅγιος οὗτος εἰς μὲν τὴν Ἄνω Κοινότητα διενυκτέρευσεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μαλλᾶ εἰς δὲ τὴν Κάτω εἰς τὰς οἰκίας τοῦ Ζήσου Μουσιάκη καὶ Μήτση Παπᾶ καὶ ἐδίδαξεν ἅμα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐνθα ὁ πρὸς περιστολὴν καὶ ἐκποίησιν παντὸς κοσμήματος λόγος κατέπεισεν ἀμέσως τὰς σεμνὰς τῆς Δροβιάνης γυναῖκας, αἵτινες χάριν τῶν ἱερῶν γραμμάτων πωλήσασαι πάραυτα πᾶν κόσμημα τὰ ἐκ τούτων ἱερὰ χρήματα κατέθεντο εἰς ἀσφαλὲς μέρος, ὧν ὁ τόκος συνεψηφίζετο εἰς ὃν μισθὸν τῶν διδασκάλων κρὶ μέχρι τινὸς ἐκαλεῖτο «Κοσμᾶ Μπορτζεσί». Προσέτι ὁ Ἅγιος συνεχίρη καὶ τοὺς ἱερεῖς διὰ τὴν ἀναίμακτον καθ' ἐκάστην λειτουργίαν «καθ' ἱερουργίαν» ἢ ὅποια ἐτελεῖτο ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου μέχρι τινός.

Οἱ προεστοὶ τῆς Δροβιάνης εἰργάζοντο εἰλικρινῶς καὶ μετὰ παραδειγματικῷ ζήλου καὶ ὑπὲρ τῆς σχολῆς καὶ ὑπὲρ παντὸς ἄλλου δεικνύοντες οὐ μόνον εὐθικρίσιαν ἀλλὰ καὶ ἐπιμέλειαν δυνατὴν ἐν πάσαις ταῖς συζητηθεῖσιν ὑποθέσεσιν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ γέροντες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθυσίαζον οὐ μόνον χρήματα ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν, ὥς οἱ Ἰωάννης Πράτσικας καὶ Χρήσιος Ζάβαλης οἵτινες διὰ τὴν πατρίδα ἐπροτίμησαν ν' ἀποθάνωσι. Καὶ ὁ μὲν ἀπεβίωσεν ἐπὶ Ἀλῆ πασοῦ Τεπελενλῆ εἰς τὰς εἰρκτὰς τῶν Ἰωαννίνων, ὁ δὲ ἐδηλητηριάσθη ἀπὸ τινος ἐν Ἰωαννίνοις ἐχθροῦς, ὁπότεν ἠθέλησε νὰ διεκδικήσῃ τὰ δικαιώματα, αἵτινα εἶχεν ἡ Δρόβιανη ἀπέναντι τῆς Βασιλομήτορος. Ὁ Τεπελενλῆς φυλακίζει τοὺς προεστούς, ἐξουρίζει τὰς οἰκογενείας, ἀπειλεῖ ὅτι θὰ μετοικήσῃ τὰς Κοινότητας εἰς τὸ Καστρί (Ἀκρόπολιν) καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων ἀποσιόλων καὶ ἐπάνω θὰ φέρῃ νὰ κατοικήσωσι Τοῦρκοι. Μόλας αὐτὰς τὰς προσπάθειας οἱ Δροβιανῆται πιστοὶ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διεξεδίκουν πάντοτε τὰ πατροπαράδοτα δικαιώματα πολεμοῦντες ἐναντίον τοῦ φοβεροῦ τυράννου καὶ τῶν ἀπειροπληθῶν τυρανίσκων τῆς τότε ἐποχῆς.

Δρόβιανη

ΝΙΚ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ

ΣΤΗΝ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΗ ΗΠΕΙΡΩΤΙΣΣΑ

ΣΤΟΝ ΕΡΧΟΜΟ ΤΟΥ

“Ανοιξε τὴν ἀμόλυντ’ ἀγκαλιά σου
Κι’ ἀγκάλιασε καὶ πάλι τὸν καλὸ σου
Καὶ μέσ’ στῶν τίμιων πόθων τὸ μεθύσι
Σβύσε τὸν χρονιασμένο τὸν καῦμό σου

Θάψε βαθειὰ τοὺς πόνους καὶ τὲς πίκρες
Καὶ ξέχασε τὴ μαύρη μοναξιά σου
Καὶ πλάγι στὸν καλὸ σου τὸν ξενίτη
Χάρου τὰ νεῖάτα καὶ τὴν ὠμορφιά σου

Ζίτσα

ΣΩΤ. ΠΑΠΠΑΣ

Εὐκολόπιστον

Ἡ φίλία ὅταν ᾗ εἰλικρινὴς εἶνε κτῆμα ἀναφαίρετον,
θησαυρὸς ἀκένωτος καὶ εὐτυχὴς ὁ κεκτημένος ταύ-
την.

Θεο)νίκη

ΑΓ. ΤΣΙΩΜΟΥ.

ΤΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΜΑΝΔΗΛΙ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐπέστρεφον πεζῇ ἀπὸ τῆν Ὀρλεάνην εἰς τὴν ἑπαυλίαν Βαρδύ. Ἐμπροσθεν μου καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐβαδίζε ἐν σύνταγμα τῆς ξένης φρουρᾶς. Ἐπέσπευσα τὸ βῆμα διὰ νὰ ἀκούσω αὐτὴν τὴν οἰρωτικὴν μουσικὴν, τὴν ὁποίαν τόσο ἀγαπῶ. Ἀλλὰ παραδόξως πὼς αὕτη εἶσα· μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ταμπουρισμοί τινὲς ἠκούοντο δεικνύοντες τὸ βῆμα τῶν στρατιωτῶν. Μετὰ ἡμισείας ὥρας πορείας εἶδον τὸ σύνταγμα νὰ εἰσέρχεται εἰς ἓνα περίβολον, πέριξ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε δάσος ἐκ δρυῶν. Ἡρώτησα τότε ἓνα γνωστὸν μου λοχαγόν, ἂν θὰ κάμουν ἀσκήσεις ἐκεῖ.

— Ὁχι, μοῦ ἀπήντησε, θὰ δικάσωμεν καὶ πιθανώτατα θὰ τουφεκίσωμεν ἓνα στρατιώτην, ἐπεὶ ἡ ἐκλεψὲς τὸν χωρικόν, εἰς τοῦ ὁποίου χθὲς τὸ βράδυ ἐκοιμήθη.

— Πῶς ἀπεκρίθη, θὰ τὸν δικάσητε, θὰ τὸν καταδικάσητε καὶ θὰ τὸν τουφεκίσετε συγχρότως;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη, αὐτοὶ εἶνε οἱ νόμοι μας. Ἄν εἰσθε περίεργος, μείναιε ἵνα παρασιῇτε εἰς τὴν δίκην αὐτὴν· δὲν θὰ διαρκέσῃ πολὺ.

Ἀγαπῶ πολὺ τὰς συγκινήσεις καὶ μετ' εὐχαριστήσεως συνάμα καὶ περιεργεῖς ἠκολούθησα τὸν γνωστὸν μου λοχαγόν.

Τὸ Σύνταγμα εἶχε σχηματίσει τειράγωνον. Ὅπισθεν τῆς τελευταίας γραμμῆς καὶ πλησίον τοῦ δάσους, στρατιῶται τινὲς ἔσκαπτον ἓνα λάκκον. ἔχον διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου καὶ ἐλπειδῇ ὅλα ἐν τῷ στρατῷ γίνονται μετὰ τάξεως, ὑπάρχει βεβαίως κάποια πειθαρχία διὰ νὰ

σκάφη τις τὸν λάκκον ἐνὸς ἀνθρώπου.

Εἰς τὸ κέντρον ὁ ἀξιωματικὸς ἐκάθητο ἐπὶ τῶν ταμπύρλων· ὁ δὲ 9^{ος} πρὸς τὰ δεξιᾶ καὶ ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἔγραφε λέξεις τινὰς ἐπὶ ἰῶν γονάτων του, ἀλλὰ ἀμελῶς πως καὶ μετ' ἀταραξίας, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ εἰς ἀνθρώπος ἀνευ τύπων.

Ἐφώναξαν τὸν καιηγρούμενον. Ἦτο νέος ὑψηλὸς με εὐγενῇ καὶ γλυκεῖαν μορφὴν. Μετ' αὐτοῦ ἐπροχώρησε καὶ μία γυνή, ἡ μόνη μάρτυς εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ διὰ τὸ συνταγματάρχης ἡ θέλησε νὰ τὴν ἐρωτήσῃ «εἶνε ἀνωφελές, εἶπεν ὁ σιρταιώτης, θὰ τὰ ὁμολογήσω ὅλα: Ἐκλεψα ἓνα μανδῆλι σὲ σπῆτι αὐτῆς τῆς γυναικός.» —

Ὁ Συνταγματάρχης. — Σὺ Πίτερ, ὅλοι σὲ ἐξεΐμουν ὥς ἓνα πολὺ καλὸ παιδί.

Πίτερ. — Εἶνε ἀληθές Συνταγματάρχα μου, πάντοτε προσεπάθησα νὰ εὐχαριστῶ τοὺς ἀρχηγούς μου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐκλεπτα, δὲν τὸ ἔκαμα δι' ἐμέ, ἀλλὰ διὰ τὴν Μαρίαν.

Ὁ Συνταγματάρχης. — Ποιᾶ εἶναι αὐτὴ ἡ Μαρία;

Ὁ Πίτερ. — Ἡ Μαρία ἡ ὁποία κατοικεῖ ἐκεῖ κάτω... στὴν πατρίδα..... ὅπου εἶναι ἐκείνη ἡ μεγάλη μηλέα..... ἄχ! δὲν θὰ τὴν ξαναῖδῶ πρῶτ'...

Ὁ Συνταγματάρχης. — Δὲν σὲ ἐννοῶ Πίτερ ἐξηγήσου καλλίτερα.

Ὁ Πίτερ. — Ἰδοὺ, Συνταγματάρχα μου, ἀναγνώσατε αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, καὶ τοῦ ἔτεινε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν τῆς ὁποίας αἱ λέξεις ἐνεχαράχθησαν βαθύως εἰς τὴν μνήμην μου.

« Ἀγηπητέ μου φίλε Πίτερ »

Δράττομαι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ νεοσυλλέκτου Ἀρνὸλ διὰ τὸ σύνταγμά σου, ἵνα σοῦ στείλλω αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν καὶ ἓνα μεταξωτὸν χρηματοφυλάκιον, πρὸς χρῆσιν σου. Ἐκρῦφθηκα πάρα πολὺ ἀπὸ τὸν πατέρα μου γιὰ νὰ τὸ κάμω· διότι πάντοτε με ἐπι-

Κωδονοστάσιον Ἀγ. Αἰκατερίνης
Ἐν Ἰωαννίνοις
Ἀνεγερθὲν ἐνεργείᾳ Πρωτοσυγγέλλου
Ἀνθίμου Κτενιάδου

πλήττει, ἐπειδὴ σὲ ἀγαπῶ τόσοι πολὺ καὶ μοῦ λέγει
ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθῃς πλέον. Δὲν εἶνε ἀλήθεια ὅτι
θὰ ἐπανέλθῃς; Ἐπὶ τέλους καὶ ἂν ποτὲ δὲν ἐπανέλ-
θῃς ἐγὼ ἐν τούτοις θὰ σὲ ἀγαπῶ. Σοῦ ὑπeschέθην νὰ
σὲ ἀγαπῶ καὶ νὰ σὲ νυμφευθῶ, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν
ἐσήκωσες τὸ γαλάζιο μου μανδῆλι καὶ μὲ τὸ ἔφερεις.
Πότε λοιπὸν θὰ σὲ ἐπανίδω; Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ
εὐχαριστεῖ εἶναι, καθὼς μοὶ εἶπον, ὅτι ἐκτιμᾶσαι ὑ-
πὸ τῶν ἀνωτέρων σου καὶ ἀγαπᾶσαι ἐκ τῶν συντρό-
φων σου. Ἀλλὰ ἔχεις ἀκόμη 2 ἔτη νὰ κάμῃς. Κάμε
τα γλήγορα καὶ ἐλθέ, διότι τότε θὰ νυμφευθῶμεν
«Χαρε ἀγαπητέ μοι Πίτερ»

Ἡ ἀγαπῶσά σε ΜΑΡΙΑ

Υ. Γ.) Πρὸς πᾶνθσον νὰ μοῦ στείλῃς δῶρὸν τι
ἐκ τῆς Γαλλίας, ὅχι ἀπὸ φόβον μὴ σὲ λησμονήσω, ἀλ-
λὰ γιὰ νὰ τὸ ἔχω πάντοτε μαζὶ μου. Θὰ φιλήσῃς ἐ-
κεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ μοῦ στείλλῃς. Εἶμαι πολὺ βεβαία
ὅτι ἀμέσως θὰ εὕρω τὴν θέσιν τοῦ φιλήματός σου.»

Ὅταν ἐτελείωσε ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς ὁ Πίτερ ἐπα-
νῆρχισε: «Ὁ Ἄρνολ μοῦ ἔφερε αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν χθὲς
τὸ βράδυ, διὰν μοῦ ἔδωσαν τὸν ἀριθμὸν τῆς κατοικίας μου.
Ὅλην τὴν νύκτα δὲν ἠδυνήθην νὰ κοιμηθῶ. Ἐσκεπτόμην
τὴν πατρίδα καὶ τὴν Μαρίαν. Μοῦ ἐζήτει ἓνα δῶρον ἐκ
Γαλλίας. Δὲν εἶχον καθόλου χρήματα. Εἶχα λάβῃ προκα-
ταβολικῶς ὅλον μου τὸν μισθὸν διὰ νὰ τὸν δώσω εἰς τὸν
ἀδελφόν μου καὶ τὸν ἐξάδελφόν μου. Σήμερον τὸ πρωὶ ὅ-
ταν σηκώθῃκα νὰ φύγω, ἀνοιξα τὸ παράθυρόν μου. Ἐνα
γαλάζιο μανδῆλι ἐκρέματο. Ἐσχον τὴν ἀδυναμίαν νὰ τὸ
πάρω καὶ νὰ τὸ βάλλω εἰς τὸν σάκκον μου. Κατέβηκα σιτὸ
δρόμο. Μετενόησα. Ἡμην ἔτοιμος νὰ γυρίσω εἰς τὸ σπῆτι,
ὅταν αὐτὴ ἡ γυνὴ ἦρχετο ὀπισθὲν μου. Εὕρον τὸ μανδῆλι

εἰς τὸν σάκκον μου. Ἴδου ἡ ἀλήθεια, ὁ νόμος θέλει νὰ με τουφεκίσῃ. Τουφεκίσατέ με ἀλλὰ μὴ μὲ περιφρονεῖτε».

Οἱ δικασταὶ δὲν ἠδύναντο νὰ κρύψουν τὴν συγκίνησίν των. Ἐν τούτοις κατὰ πλειονοψηφίαν κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ἦκουσε τὴν καταδίκην του μὲ ἀταραξίαν, ἔπειτα πλησιάσας τὸν λοχαγὸν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν δανείσῃ 4 φράγκα. Τὸν εἶδον ἔπειτα προχωροῦντα πρὸς τὴν γυναῖκα, εἰς ἣν εἶχαν ξαναδώσῃ τὸ μανδῆλι καὶ ἤκουσα αὐτὴς τὰς λέξεις «Κυρία ἰδοὺ 4 φράγκα, δὲν ξέρω ἂν τὸ μανδῆλίσας ἀξίξῃ περισσότερο, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν σινέβαινε τὸ πληρῶνω τόσο ἀκριβὰ ὥστε καὶ οεῖς θὰ μοῦ χάρισῃτε τὸ ὑπόλοιπον.»

Λαβὼν λοιπὸν πάλιν τὸ μανδῆλι τὸ ἐφίλησε καὶ τὸ ἔδωκε εἰς τὸν λοχαγὸν «Ἀρχηγέ μου, τοῦ εἶπε, μετὰ 2 ἔτη θὰ γυρίσῃτε πρὸς τὰ βουνά μας. Ἄν πᾶτε πρὸς τὸ μέρος τοῦ χαριοῦ μου, ζητήσατε τὴν Μαρίαν. Δόσατέ της αὐτὸ τὸ γαλάζιο μανδῆλι, ἀλλὰ μὴν τῆς πῆτε πόσον τὸ ἡγόρασα» Ἐπειτα ἐγονάτισεν, παρεκάλεσε τὸν Θεὸν καὶ στερεῶ τῷ βήματι ἐβάδισε πρὸς τὸν θάνατον.

Ἀπεμακρύνθη τότε καὶ εἰσῆλθα εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, ἵνα μὴ ἴδω τὸ τέλος αὐτῆς τῆς τραγωδίας. Μερικοὶ τουφεκισμοὶ, συφεκισμοὶ μὲ εἰδοποίησαν περὶ τοῦ τέλους της. Ἐπανῆλθον μετὰ 1 ὥρην. Τὸ σύνταγμα εἶχε ἀπομακρυνθῇ. τὸ πᾶν ἡούχαζε. Ἀλλὰ ἀκολουθῶν τὸ ἄκρον τοῦ δάσους ἵνα εὕρω τὸν δρόμον μου παρειήρησα ὀλίγα βήματα ἔμπροσθέν μου, ἵχνη αἵματος καὶ τὴν γῆν νεωστὶ ἐσκαμμένην. Ἐλάβον ἓνα κλάδον δρυός, τὸν ἔκαμα εἰς σχῆμα σταυροῦ καὶ τὸν ἔθηκε ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ δυστυχῶς Πίτερ Ἀρημονηθέντος ὑφ' ὧν τῶρα ἐκτὸς ἐμοῦ καὶ τῆς Μαρίας.

(Κατὰ παράφρασιν)

«Ναυαγός»

Vivre aussi heureux et aussi

satisfait qu' un poisson dans l' eau.

ΕΠΙ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΤΟΥ ΑΔΙΑΗΜΟΥ

Γ. ΖΑΙΡΦΗ

Ποτέ μου εἰς τὸ σπῖτι σου δὲν πάτησα ποδάρει,
Ποτέ μου δὲ μοῦ ἔτυχε νὰ σοῦ ζητήσω χάρι,
Ποτέ μου δὲν ηὐτύχησα ν' ἀκούσω τὴν φωνήν σου
Οὔτε εἰς λεύκωμα νὰ ἰδῶ τὴν σεβαστὴν μορφή σου.

* *

Πρὸς σὲ λοιπὸν ὀλοτελῶς εἶμ' ἄγνωστος καὶ ξένος
'Ανήκω σ' ἄλλο θρήσκευμα ἀνήκω σ' ἄλλο γένος
'Αλλὰ εἰς τὴν καρδίαν μου ξένος ἐσὺ δὲν εἶσαι
Σοῦ εἶχα μέσα τὸν βωμὸν γιὰ νὰ δοξολογῇσαι.

* *

"Ὅσες φορὲς ἐμάθυνα τ' ἄπειρα ψυχικά σου
"Ἐνα κερὶ σοῦ ἄναβα, ἀμέσως στ' ὄνομά σου
Καὶ πάλιν ὅταν ἄκουα βαρεῖα πῶς ἀσθενοῦσες
Καὶ τὴν ὑγίαν σου νὰ βρῇς ἐδῶ κι' ἐκεῖ γυρνοῦσες.

* *

'Εζήτουν ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς ἰδικήν μου χάρι
Νὰ μὴ ἀφήσῃ τὸ σκληρὸ τὸν χάρο νὰ σὲ πάρῃ
Τὰ κρίματά σου ἄβυσσος, Θεὲ καλὰ τὸ λένε
Ποιὸς τώρα θὰ παρηγορῇ τόσους πτωχοὺς ποῦ κλαῖνε.

Ποιὸς θὰ τοὺς δίδῃ στρώματα κάρβουνα τὸν χειμῶνα
Καὶ τὰ μικρὰ τὰ ὀρφανὰ χωρὶς προστάτη μόνα!
Σὰν θ' ἄχουν μόνον σκέπασμα τὴν ἐντροπὴν σιτὸν ὦμον
Πῶς θὰ τολμήσουν τοῦ σχολειοῦ νὰ πάρουνε τὸν δρόμον

*
* *

"Οταν δὲν θ' ἄχουνε ψωμὶ γυμνὰ καὶ λερωμένα;
Ποιὰ πόρτα θὰ κτυπήσουνε; μὲ χέρια παγωμένα
Καὶ πόσες πόσες ὀρφανὲς καὶ πόσες φτωχοπούλες
Τώρα θὰ καταντήσουνε χειρότερ' ἀπὸ δοῦλες!

*
* *

Ζαρίφη δὲν ἀπέθανε τὸ μέγα ὄνομά σου,
Μονάχα εἰς τὸν οὐρανὸ ἐπῆρες τὴν καρδιά σου.
Γιατὶ δὲν εἶχε πονθενὰ τόπον ἐδῶ νὰ μείνῃ
Σὺ ζῆς, πλὴν φεῦ! ἀπέθανεν ἡ ἐλεημοσύνη.

Ἐγράφη ἐν Ἀδριανουπόλει τῇ 31/12 Ἀπρι-
λίου 1884 ὑπὸ Gustave Laffont (Προξένου
τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐν Ἀδριανουπόλει.)

Αὐλὼν τῇ 5/18 Μαΐου 1912

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Σωτηρ. Κολλέα.)

Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΝΕΙ

Κάμποδες ώρες δπάνω από τὸ Πρεμέτι, σιὴ ῥίξα μιᾶς ῥά-
χης ψηλῆς εἶναι ἓνα χωριό, ἀρβανιτοχώρι, ἴσα με ἐβδομήντα σπύ-
ρια. Ἀπὸ τὰ σπύρια αὐτὰ τὰ πενήντα εἶνε τούρκικα καὶ τὰ εἴκοσι
χριστιανικά. Ἡ ῥίχη αὐτὴ συγκροτούμενη με ἄλλες ῥάχες ἀτλώ-
νεται γύρω σιὸ χωριὸ σὴν μισὸ στεφάνι καὶ εἶναι ὅλη ντυμένη με
πεῦκα τετράψηλα καὶ πυκνά. Μέσα ἀπὸ τὸ δάσος αὐτὸ ἀναβου-
σοῦνε νερὰ κούι καὶ ἀρθονα. Ἐκεῖ πρὺ σκαλινῶν τὰ δέντρα τοῦ
δαίτου ἀρχίζουν τὰ σπήρια τοῦ χωριοῦ. Τὰ σπύρια εἶναι ἔλα μιὰ
φκιάση. Ἀτλᾶ, μέτρια, χυσιμένα με μαύρη πέτρα καὶ σκεπαμέ-
να με μαῦρες πλάκες, τὰ περισσότερα δέματα με κηπάκια καὶ χω-
ράκια. Ἀνάμεσα σιὰ σπύρια σ' ἓνα ψηλὸ καὶ ἀτέραντο σιάδι ξε-
χωρίζει ἀπὸ μακρὸν ἓνα σπύρι ψηλὸ καὶ μεγάλον. Εἶναι τὸ παλᾶτι
τοῦ μτή χυσιμένο με ἀσβέστη καὶ ἄσπρο πελεκητὸ λιθάρι, με
σχῆμα ἀκανόνιστο με τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα παραθύρια σὲ ὅλους
τοὺς τοίχους, με τὰ σιδερένια τοῦ μτιλκίνια, τὲς ταράτσες καὶ
τὲς πλατινὲς ἐξώθυρες. Σὲ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος ἔχει ἀ-
νοιγμένες σιὸς γεροὺς τοίχους πολεμιστρες καὶ μετερίζια. Τρι-
γύρω σιὸ παλᾶτι βολήκεται ἓνας μακρὸς ἀτελείωτος κήπος, κλει-
σιένος με ψηλὸ τοῖχο. Μέσα εἶνε φυτεμένα λογῆς τῶν λογιῶν
δένδρα, ὑπύρια, ἀμπέλι πέργουλι. Καὶ ἀνάμεσα τρέχει ἀπὸ μιὰ
πειρένια καὶ σκαλιστὴ βρύση νερὸ κούο καὶ δροσερό.

Ἐκεῖ μέσα ζοῦσε ὁ Μτήης μετὴν κυρά του, τὰ παλληκάρια
τούς δούλου καὶ τὲς δούλες. Ὁ Μπήης ἀνὴρ ἄνθρωπος μεσόκαι-
ρος, γερός, με ἀνάστημα μέτριο καὶ κανονικὸ, με μάτια μεγάλα
καὶ ἐκρησαστικά με μύτη γρυπὴ καὶ μαλοῖα μαῦρα, φοροῦσε φου-
σιανέλλες, περλιὰ ἄσπρα κεντημένα με μαῦρα κενιήδια, ποκά-
μισο πλατυμάνικο, σελιάχι σιὴ μέτη του ἀπὸ πετοὶ καταικόκινο,

φορτωμένο με κομποῦρες ἀσημένιες καὶ μαχαίρια δίκωπα καὶ μακρυά. Στὰ πόδια του φοροῦσε πάντα τσαρούχια κόκκινα με φοῦντες λίγες, μαῦρες καὶ μεταξένιες. Ἡ κυρά του, γυναῖκα εἴκοσι πέντε χρονῶν, ἦτανε πανέμορφη. Ψηλὴ καὶ ἴσια σὰν κυπαρίσι, λιγνὴ στρογγυλοπρόσωπη, με μάτια μέτρια καὶ καστανόμαυρα, στρογγυλὰ καὶ τόσο γλυκὰ, ποῦ μποροῦσαν κάθε ἄνθρωπο νὰ τραβήξουν κοντά της, νὰ τὸν ἀπολιθώσουν. Τὸ προσωπὸ της ποτὲ ἥλιος δὲν ἰώβλεπε καὶ ἦτανε διάφανη καὶ λαμπερὴ σὰν τὸ κρύσταλλο, ἄοπρη, τρυφερὴ καὶ κόκκινη, σὰν τὸ ἀγριοτραντάφυλλο. Τὸ μονόκριβο καμάρι καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ Μπέη.

Ὅλο τὸ χωριό, τὸ λαγγάδι, ἡ περιοχὴ τοῦ χωριοῦ καὶ πέρα ἀκόμη σιῆς ἄλλες ράχες, διάστημα ὥστερες ὥρες, ἦταν κτήμα, τσεφλίκι τοῦ Μπέη. Ἐδούλευαν, ἐδούλευαν οἱ χωριάτες τοῦρκοι καὶ χριστιανοὶ χειμῶνα καλοκαῖρι καὶ κουβαλοῦσαν τὸ ἔμπορον τῆς δουλιᾶς σιὸ σεράϊ τοῦ Μπέη. Γυμνοὶ καὶ ξυπόλυτοι νησιτικοὶ κομοιορσιασμένοι αὐτοί, ἐξοῦσαν καὶ δούλευαν γιὰ τὴν καλοζωὴ καὶ καλοπέραση τοῦ Μπέη των. Καὶ τόσο εἶχαν συνειθίσῃ, ποῦ πίστευαν σιὰ ἀληθινὰ ὅτι γι' αὐτὸ μόνο τοὺς ἔκανε. Τίποτε δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὸ παλάτι τοῦ Μπέη. Τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, καθὼς λέγουν, εὗρισκες μέσα. Ὁ Μπέης περνῶνε τὸν καιρὸ του πέρνοντας τὰ δέκατα γύρω σιὰ χωριά. Βολὲς βολὲς πήγαινε σιὰ γιδοπρόβατὰ του δικάζε καὶ λιοῦσε τὲς φιλονικίες τῶν χωριάτων, ἔκανε καὶ τὸ σαράφη δάνειζε χρήματα, ἔπερνε ὁμόλογο, πρῶτος σιῆς χαρὲς σιὰ πατηγίρια καὶ σὲ κάθε ὑπόθεση τοῦ χωριοῦ. Εἶχε κάτση σιὸ οβίρκο τῶν χωριάτων, χωρὶς αὐτοὶ νὰ τὸ θέλουν, σὰν κυρίαρχος βυσιληᾶς. Τοῦτο τῷδειχναν καὶ τὰ σπίτια τῶν χωριάτων, ποῦ μικρὰ ἄχαρα καὶ συμμαζεμένα γύρω ἔφερναν τὴν ταπεινὴ σὺνη καὶ τὸ προσκύνημα σιὸ πανύψηλο παλάτι.

Ἦτανε ἀνοιξη. Ὅλα εἶχαν πρασινίσῃ καὶ εἶχαν φορτωθῇ λογῆς λογῶν λουλούδια. Τὸ λαγγάδι, τὰ δένδρα τοῦ χωριοῦ, τὰ χωράφια τὰ σελῶ, τὰ κηπήρια καὶ τ' ἀμπέλια, ὅπου τὰ γίριζες τὸ μάτι σου δὲν ἔβλεπες παρὰ πρασινάδα. Τὸ χρώμα τῶν σπιτιῶν πνίγονταν σιτὴ τόση πρασινάδα. Κι' αὐτὸς ὁ ἥλιος καὶ ὁ οὐρανὸς με τὰ γλυκὰ των χρώματα δὲ μποροῦσαν ν' ἀντισταθοῦν σιὸ πρασινο χρώμα ποῦ πλημύριζε σιὸ χωριὸ με τὴν περιοχὴ του. Ἀεράκι δροσερὸ καὶ ἥσυχο κουνιάριζε τὰ φύλλα καὶ τὲς κορφὰς καὶ τ' ἄνθια καὶ ράνιζε μ' αὐτὰ τοὺς δρόμους καὶ τὰ σπίτια τοῦ χω-

ριοῦ. Ἦσαν ἐροθῆ ἡ γιδοπροβάτα τοῦ μπέη ἀπὸ τὰ χειμάδια καὶ ὅλα ἔβροσκον καὶ λημέριαζαν μέσα σιὸ δάσος σκορπισμένα σιὰ ἰσκιωμένα πεῦκα. Κι' ἄκουες τὸν ἥχὸ τῶν κοιδουνιῶν νὰ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὸ δάσος ἀνακατωμένος μὲ τὴν ἀνοιχτόκαρδη φωνὴ τοῦ κούκου, καὶ τὸ γλεκολάλημα τῶν ἀηδονιῶν σὰν τονισμένο τραγοῦδι. Δὲν εὗρισκες ἄνθρωπο μέσα σιὰ σπίνι. Ὅλοι ἦταν ἔξω. Ἄλλοι σκάλιζαν τ' ἀραποσίτια ἄλλοι κουβαλοῦσαν κλαδὶ καὶ μάζωναν χλωρὸ χοιτάρι. Τὰ κορίτσια ἔβροσκον τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια τραγουδῶντας τὰ τραγούδια τῆς χαρᾶς. Ἡ φωνὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ λαλήματα τῶν πτερινῶν καὶ κελιδήματα τῶν χελιδονιῶν καὶ τὰ νερά, ποῦ πότιζαν τοὺς κήπους μὲ τὰ λαχανικά καὶ τὰ τριαντάφυλλα, φανέρονταν πῶς ἡ ἀνοιξή μὲ ὅλο τὸ ἐπιτελεῖό της εἶχε θρονηθῆ σιὸ χωριό. Τὸ χωριὸ αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἦταν σωσὸς παράδεισος. Παράδεισος ὅμως ποῦ κατοικοῦσαν οἱ καταδικασμένοι τῆς μοίρας. Τέτοια χωριὰ γεμάτη δροσιὰ χάρι καὶ ὠμορφιὰ βροῖσκει κανένας πάρα πολλὰ σιὴν Ἡπειρῶ, ὅπου καὶ νὰ στρίψη. Δὲν εἰμπορεῖ ὅμως καὶ νὰ τ' ἀπολάβῃ καὶ νὰ νιώσῃ τὴν γλύκα τους ἐξ αἰτίας τῆς κατηραμένης τῆς λησιείας. Ἐκεῖνος ποῦ καταλάβαινε τί θὰ εἴπῃ ζωὴ τέτοιον καιρὸ καὶ τραγοῦσε τὰ δῶρα καὶ τὰ καλὰ τῆς ἀνοιξῆς ἦταν ὁ μπέης μὲ τὴν κυρά του. Ζοῦσαν εὐτυχισμένοι. Τίποτε δὲν τοὺς ἐροῦνίζε τὴν κενεὰ Ὁμπέης ἀγαποῦσε τὴν γυναῖκα του μὲ τὸ παραπάνω τρελλαίνονταν γι' αὐτή. Ἡ κυρὶ ἦταν εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ μπέη καὶ ἀπὸ τὰ χίλια καλὰ, ποῦ εἶχε. Τὴν εὐτυχία ὅμως ἐδῶ τῆς γῆς τὴν ἔκανε ὁ Θεὸς μόνο γιὰ τροφὴ τῆς φθονερῆς μύρας, ποῦ στέκεται μ' ὀρθάνοιχτα μάτια νὰ τὴν καταπῇ κάθε στιγμή. Τὸ ἀχόρταγο σιόμα της δὲν μπόρεσε νὰ ξεφύγῃ καὶ ὁ εὐτυχισμένος μπέης μας,

*
* *

Ἐκεῖνες τὲς ἡμέρες, ἴσα μὲ τὸ ἔμπα τοῦ Μάη, εἶχε ρογιασθῆ νὰ βόσκῃ τὰ γιδούρια τῶν χριστιανῶν ὁ Γιώργος ὁ πιστικός. Ἦνα παιδί παλληκάρι, ὡς εἶκουσι πέντε χρονῶ σωσιὸς λεβέντης, ψηλὸς μὲ λίγο μυθρὸ μουτικάκι μελαχροινὸς μὲ σγουρὰ μαῦρα μαλλὰ σὰν τὸ κατόνι μὲ μάτια σὰν τὸ μαῦρο σταφύλι γεμάτα ἀπὸ ζωὴ καὶ γλύκα, ξεσκύρματος, πειαχτὸς σὰν τὸ ἐλάφι ἀποφυσιστικός καὶ ἄφοβος μὲ τὸ παραπάνω. Σπίνι δὲν εἶχε. βιὸ οὔτε.

Ἡ μόνη του περιουσία ἡ μόνη του χαρὰ καὶ εὐτυχία ἦταν ἡ πυξαρένια του φλογέρα. Αὐτὴ κλειοῦσε μέσα γιὰ αὐτὸν ὅλες τὲς χαρὲς τοῦ κόσμου. Καὶ εἶχε μάθῃ νὰ τὴν παίζει ὁ Γιώργος τόσο τεχνικὰ καὶ μαγεμένῳ, ποῦ ἄλλος πρῶτος δὲν τῷ βγαίνει σιὸ λάλημα. Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα, ποῦ ἄρχισε νὰ βόσκη τὴν κοπή, ἔδωκε σιὸ χωριὸ νὰ καταλάβῃ τί τεχνίτης ἦταν σιὴ φλογέρα. Τὴ μέρα ἐκείνη τὴν ἔπαιξε μὲ ὅλη τὴ δύναμι καὶ τὴν προσοχή του, ὡς τόσο ποῦ ἔκαμε τὲς ἠηφάδες καὶ τὲς γρηῆς τοῦ χωριοῦ, ποῦ δούλευαν ἐκεῖ τριγύρω ν' ἀφήκουν τὴ δουλειά τους καὶ μὲ σιόμα ἀνοιχτὸ καὶ αὐτιά τεντωμένα νὰ τὸν ἀκοῦνε ὅλη τὴν ἡμέρα. Κι' ὅταν γύρισαν τὸ βράδυ σιὸ χωριὸ γιὰ τίποτε δὲν μιλοῦσαν παρὰ γιὰ τὸ λεβέντη τὸ Γιώργο καὶ γιὰ τὴ φλογέρα του. Ὅλοι σὲ μιὰ στιγμή ἔμαθαν ὅτι ὁ Γιώργος ὁ τσιομπᾶνος εἶνε πρῶτος λαλητῆς σιὴ φλογέρα. Καὶ μιὰ γρηῆ γνώριμη σιὴν κυρά τοῦ μπέη, πῆγε τὴν ἴδια μέρα γιὰ νὰ παραστήσῃ σιὴν κυρά τὸ λάλημα τοῦ Γιώργου.

— Τοῦτο εἶναι ἄλλο πράμα, κυρά μου, τῆς εἶπε. Ποιὲ σιὴ ζωὴ μου δὲν ἀκουσα τέτοιο λάλημα. Καὶ τὸν πεθαμένο μπορεῖ νὰ ἀναστήσῃ. Ἐλῶ εἶναι νᾶχη κανένας ἐκατὸν αὐτιά νὰ τὸν ἀκούῃ. Νὰ τὸν ἀκούῃ καὶ νὰ τὸν ἰδῇ; μαναχὴ σου καὶ τότε θὰ μοῦ πῆς καλὰ μούλεγες. Ἄλλο νὰ σοῦ πῶ ἐγὼ κι' ἄλλο νὰ ἀκούσης μοναχὴ σου.

Τὴν ἄλλη μέρα περίεργη ἡ κυρά νὰ τὸν ἰδῇ στάθηκε σιὴν ἐξώθυρα τοῦ παλαιοῦ μὲ τὲς δοῦλες, ἐκεῖ θὰ περνοῦσε ὁ Γιώργος τὸ μεσημέρι, ὅταν θᾶφερνε τὰ γίδια. Ἀμα πέρασε τὸν σταμάτησε καὶ ἄρχισε νὰ τὸν ρωτῇ γλυκὰ γλυκὰ πῶς πονάει σιὸ χωριὸ της, ἂν παίζει τὴν φλογέρα καὶ πῶς θέλει κι' αὐτὴ νὰ τὸν ἀκούσῃ νὰ τὴ λαλήῃ ἔτσι καθὼς λέει ὁ κόσμος. Ὁ Γιώργος γίνηκε καταικόκκινος ἀπὸ τὴν ἐντροπὴ του. Τίποτε κυρά μου, τῆς εἶπε, φτωχοὶ ἄνθρωποι ἡμεῖς τί νὰ κάνουμε; λαλοῦμε ἔτσι γιὰ νὰ ξεχάσωμε τὴ φτώχεια. Καὶ ρούπησε κάτω τὸ δρόμο σὲν ἀγρίμι σὲ λαγῶντας περήφανα τὰ γίδια μὲ τὴν μακρυὰ του κλίτσι. Ἐνῶ σου κυρά μου, συλλογιόνταν καὶ θὰ ἰδῇς βράδυ τί παιδί εἶναι ὁ Γιώργος. Εἶσαι καὶ σὺ μιὰ, ποῦ δὲν εἶναι ἄλλη μὰ κι' ἡ φλογέρα τοῦ Γιώργου δὲν πέφτει κάτω.... Ἡ κυρά μπῆκε μέσα σιὸ σαράγι στοχασμένη, δίχως ὁρεξή. Τότῃ βαθειὰ ἐντύπωση τῆς ἔκαναν τὰ ῥιῖα τοῦ πιστικοῦ, τὸ ὠμορφο κεφάλι του τ' ἀγαλματένιο του κορμὶ ὡς ποῦ ὁ νοῦς της δὲν ξεκολλοῦσε εὐκόλα ἀπὸ κονιά

ιου. Είχε μπρός στα μάτια της τὴν εἰκόνα τοῦ Γιώργου καὶ χαίρονταν ἅμα θυμιοῦνταν πῶς πάλι θὰ περάσῃ νὰ τὸν ἰδῇ κι' ἦταν ἀνυπόμονη ν' ἀκούσῃ τὴ φλογέρα του.

Τὸ καλύβι. ποῦ κοιμῶνταν ὁ Γιώργος ἦταν λίγο παρακάτω ἀπὸ τὸ παλάτι. Ἐνα καλύβι λαιώμπαστο μὲ δυὸ παραθυράκια. Μιὰ φουντωτὴ καὶ μεγάλη ἀμυγδαλιὰ ἦταν φυτωμένη ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν του. Στὸν ἴσκιό της ἀποκάτω ἔκανε πάντα μεσημέρι ὁ Γιώργος. Ἐκεῖ ἔβγαινε καὶ κοιμοῦνταν ὅλα τὰ βράδια. Γὸ βράδυ ἐκεῖνο ὁ Γιώργος εἶδε κι' ἔπαυε ὅσο νὰ νυχτώσῃ. Ὅταν ξαναπέρρισε τὸ βράδυ ἴσα μὲ τὸ σουρούπωμα ἡ κυρὰ πάλι ἦταν σιτὴν πόρτα της καὶ τὸν παρῆγγειλε νὰ λαλήτῃ τὴ φλογέρα γιὰ νὰ τὸν ἀκούσῃ κι' αὐτή. — Τὸ ζούδιο, ἤλεγε ὁ Γιώργος τὸ βράδυ, τί εἶναι ἔτσι φκιασμένη καλύτερη κι' ἀπ' τὴ φλογέρα μου! πῶς ἔχει τέτοια λιλιὰ γλυκότερη κι' ἀπ' τὴ φλογέρα μου :,... Πολὺ μοῦ μπῆκε σιτὴ συλλοή. Κι' ἐγὼ ἀπόψε γιὰ χάρι της θὰ λαλήσω ὥς τὰ μεσάνυχτα, θὰ τὴν κάνω νὰ διαμάξῃ μὲ μένα ν' ἀπομείνῃ μὲ τὸ σιόμα ἀνοιχτό.....

Εἶχε νυχτώσει καλὰ, φεγγάρι δὲν ἦταν μονᾶχα τ' ἀστέρια ἔφεγγαν σιτὸν οὐρανό, ὅταν ὁ Γιώργος βγήκε ἔξω ἀπὸ τὸ καλύβι του ἔκατσε σταυροπρόδι κάτω ἀπὸ τὴν ἀμυγδαλίτ, πῆρε τὴ φλογέρα κι' ἀρχίνησε νὰ λαλήτῃ. Μὲ τὸ πρῶτο λάλημα ἡ κυρὰ βρέθηκε σιτὸ παραθύρι κι' ἐκεῖ ὀκουμπισμένη σὲ μιὰ πολυθρόνα ἀφικράζονταν τὴ φλογέρα. Ὁ Γιώργος λαλοῦσε μὲ τὸν γλυκύτερο ῥυθμό. Ἐπαίξε τὰ καλύτερα μοιρολόγια, τὰ καλύτερα τραγούδια, λές καὶ χύνονταν οἱ ποιητὴ ἀπ' τὴ φλογέρα οἱ καῦμοι τῆς νιότης του, ὁ πόνος καὶ τὸ παράπονό τῆς καρδιᾶς του. Νόμιζες πῶς ὅλα τ' ἀηδόνια τῆς λαγκαδιᾶς ἦταν συναγμένα μέσα σιτὴ φλογέρα καὶ τραγουδοῦσαν. Τραγουδοῦσε τὸ στέναγμα ποῦ κάνει ὁ βοριάς τὸν χειμῶνα μὲς σιὰ δέντρα, τραγουδοῦσε τὸ κλιάμα καὶ τὸ παράπονο τοῦ ἐρημίτη Γκιώνη, τραγουδοῦσε τὸ ἥσυχο σουλνάρισμα τῆς βρύσης καὶ τὸ γλυκὸ μουρομούρισμα τοῦ ἀβλακιοῦ. Ἐπαυε νὰ ξαποσιένῃ λίγο, γιὰτὶ ἀλάφρωνε καὶ λάρωνε ὁ πόνος τῆς καρδιᾶς του καὶ ἀρχίζε πλεῖο δυνατώτερο πλεῖο γλυκότερο ἀπὸ πρῶτα. Πότε ἀνέβαινε ἡ ψυχὴ του πρὸς τὴ φλογέρα του σιτὸν οὐρανό, πότε χαμήλωνε σιὰ κατὰβραθα τῆς γῆς. Πότε ἔιρεμε πῶς τρέμουν τὰ φύλλα τῶν δέντρων τὰ δειλινὰ τοῦ Μάη, πότε ξεψυχοῦσε, πότε ζονιάνευε.....

Τὰ τραγούδια αὐτὰ πρὸ βγαίνουν ἀπ' τὴ φλογέρα τὰ ῥοφουῶσε

ἡ ψυχὴ τῆς κυρᾶς, ὅπως τὸ ξερὸ καὶ διψασμένο χῶμα ὁφθαί τῇ δοροιά. Ἐγερνε τὸ κεφάλι λιγνυμένη σιτὴν πολυθρόνα κι' ἤθελε ποτὲ ποτὲ νὰ μὴ ἔτανε ἡ φλογέρα, ποτὲ νὰ μὴ σηκωθῇ ἀπ' ἐκεῖ. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ στενάγματα, οἱ πόνοι, οἱ καῦμοι καὶ τὸ παράπο- να πᾶσβαιναν βραχιά, βραχνὰ ἀπ' τὴ φλογέρα χαράκισηκαν σιτὴν καρδιά της τόσο ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ ξεχωρήσῃ καλὰ, καλὰ, ἀν αὐτὴ τραγουδοῦσε ἢ ὁ πιστικὸς μὲ τὴ δική της καρδιά μὲ τὸ δικό της σιόμα. Ἐπαιζε ὁ πιστικὸς τὴ φλογέρα....

Σι' αὐτὴ τῆς θυμῶς καὶ σιτὴν καρδιά της λαλοῦσε ἀκόμα. Δὲν μποροῦσε νὰ χωρίσῃ σιτὸ νοῦ της τὸ βροσκὸ ἀπ' τὴ φλογέρα καὶ τὴ φλογέρα ἀπὸ τὸ βροσκὸ. Κατάλαβε ἀργότερα, ὅταν πῆγε νὰ κοιμηθῇ πῶς τᾶθλε τ' ἀγαποῦσε καὶ τὰ δυὸ περισσότερο κι' ἀπ' τὴ ζωὴ της κι' ἀπὸ τὸ Μπέη ἀκόμα. Ἀπὸ τὸ Μπέη εὐχαριστημένη ἦσαν καὶ πολὺ ἰδὼν συμπαθοῦσε, μὰ ἔνιωσε πῶς ὁ Μπέης ποτὲ ὡς τώρα μὲ τὰ τόσα γλυκὰ λόγια ποῦ τῆς ἤλεγε δὲν μπόρεσε νὰ κἀνῃ τὴν καρδιά της νὰ χτυπᾷ καὶ νὰ λαχταρᾷ ἔτσι ὅπως χτυποῦσε καὶ σπάρραζε τὴ φλογέρα τοῦ πιστικοῦ.... Ἦρθε κι' ὁ Μπέης ἀπ' τὸ Προμέυ ποῦ εἶχε πάει νὰ μπάσῃ παράδες σιτὴν κάσα γιὰ τὰ δέκατα εἶνε τὴν κυρὰ του ἀνόρεχτη, βαρετοσυλογι- σμένη. Τὸ κεφάλι της, τὰ χέρῃ της φλόγιαζαν. Εἶπε κι' αὐτὸς σιτὴν ἄρχῃ πῶς εἶναι θᾶναι ἄσροσση γιὰ τοῦτο εἶναι ἀδιάθετη. Οἱ μέρες περνοῦσαν, ἡ μὲν κοντὰ σιτὴν ἄλλη καὶ ἡ λύπη δὲν ἄφηνε τὴν τρυφερὴν ψυχὴ τῆς κυρᾶς. Σιὰ χαμένα καρτεροῦσεν ὁ κακόμοι- ρος Μπέης, μέρες καὶ βδομάδες μέσα κλεισμένος κοντὰ σιτὴν γυναι- κά του, νᾶρθῇ ἡ πρώτη χαρὰ σιτὴν καρδιά της.... Τῆς ἔλεγε τὰ γλυκότερα λόγια, τῆς ἀγόραζε τὰ καλλίτερα στολίδια καὶ φροέματα, ἔπαιζε καὶ γελοῦσε μ' αὐτὴν, τῆς μολογοῦσε τὰ παρξενώτερα παραμύθια καὶ τὲς πιδ ἁσιεῖς ἱστορίες, τὴν ἔβγαζε περὶπατο σιτὲς σιᾶνες σι' ἀμπέλια, τὴν γλεντοῦσε σὲ ὅλα τὰ γλέντια τοῦ χω- ριοῦ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τῆς φέσῃ τὸ προῖτο γέλιο τῆς ψυχῆς της, τὴν πρώτη ὄρεξη κι' εὐτυχία. Μὰ σιᾶθηκε ἀδύνατο. Ἐκυρὰ διαν μιλοῦσε ὁ Μπέης δὲν ἄκουε παρὰ μόνο τὴ φλογέρα τοῦ πιστικοῦ, ποῦ εἶχε πάντα σι' αὐτὴ τῆς. Καὶ τὴν πονεμένη της καρδιά δὲν τὴν λάρωναν παρὰ τὰ τραγούδια τοῦ Γιώργου. Ἡ μέρα γι' αὐτὴν ἦταν κόλλαις. Ἡ συντροφιά τοῦ Μπέη τὴν στενοχωροῦσε πάρα πολὺ. Καρτεροῦσε μὲ λαχτάρα πότε νὰ νυχτώσῃ πότε νᾶρθῇ τὸ οκοιάδι νὰ σκεπᾶσῃ τὴ λύπη της, νὰ μὴ τὴν βλέπῃ ὁ Μπέης.

“Ἦθελε νὰ κάθῃται δλομόναχη σ’ ἓνα σιδηρένιο μπαλκόνι π’ ἀγνώ-
νιευε σιὸ καλύβι τοῦ πιστικοῦ, νὰ κουβεντιάζῃ μὲ τὴ γλυκειὰ καὶ
ἀχώριστη σκέψη τῆς. Ἦθελε νὰ παραδίνεται σ’ αὐτὴν δλάκερη
κι’ ἄς τὴν καιάσιρφε ἄς τῆς τρυποῦσε τὰ νειάια. Αὐτὸ δὲν τὸ
λογάριζε. Καὶ κάθε βράδυ παρακαλοῦσε τὸ Μπέη μὲ παραπονο-
νὰ τὴν ἀφήνῃ τ’ ἀκούῃ τὴ φλογέρα γιὰτὶ κάπως τῆς ἄρεγε τὴν
ἔκανε καλλίτερα. Ὁ Μτέης, ποῦ τίποτε δὲν τῆς ἀρνιῶνταν,
βλέποντες πῶς ἡ κυρά του μὲ τὴ φλογέρα τοῦ πιστικοῦ γιαιτρεύο-
νταν γιὰ μὴ σιγμῇ, τῆς ἔδωκε τὴν ἄδεια νὰ κάθῃται μονάχη σιὸ
μπαλκόνι ὅσο ἤθελε. Κι’ ἐκεῖ καθισμένη ἡ κυρά κάθε βράδυ,
ἐνιωθε νὰ σιαλάζῃ σὺν πόνῳ τῆς πληγῆς τῆς βάλαμο κι’ ἀγά-
λιασμα ἀφθονο ἀπὸ τὴν ἡσυχία τῆς νύχτας, τὴ γλυκειὰ λάμψη τοῦ
φεγγαριοῦ ἀπ’ τὰ λυγρὰ τριγούδια τῆς φλογέρας κι’ αὐτὰ τὰ
κερκίδια ποῦ λαλοῦσαν ἄκοπα καὶ σιγανὰ σιὰ χωράφια τὰ μπα-
κάκια, ποῦ φώναζαν καὶ φλυαροῦσαν σιὸ νερὸ τοῦ ἀύλακιοῦ τ’ ἀ-
τέρισ, ποῦ λαμπύριζαν....

••

Ὁ μπέης ἔξυπνος ἀνθρώπος καὶ ἀγρυπνος, καθὼς ὅλοι οἱ
ζηλιάρηδες βλέποντας τὴν κυρά του κάθε βράδυ νὰ τὸν ἀφίνη
σιὸν ὕπνο καὶ πειάζειται ἀπ’ τὸ κρεβάτι γιὰ ν’ ἀκούῃ ὅξω σιὸ
μπαλκόνι τὴ φλογέρα τοῦ τοιομπάνου ὑποπιεύθηκε μὲ μιᾷ πῶς
ὁ χαλῶσμός τῆς εὐτυχίας του καὶ τῆς χαρᾶς τοῦ σπιτιοῦ του ἦταν
ὁ τοιομπάνος μὲ τὴ φλογέρα του. Ἀλλῶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἐ-
ξηγήσῃ πῶς ὅλην τὴν ἡμέρα, ποῦ δὲν ἦταν ὁ πιστικός ἡ κυρά του
γένονταν τοῦ πειθαμοῦ καὶ τὸ βράδυ πάλι ζωνιάνευε καὶ χαίρονταν
ἀκούοντας τὴ φλογέρα. Αὐτοῦς πρέπει νὰ λείψῃ νὰ λείψῃ ἀπ’ ἐ-
δῶ εἶπε. Καὶ ἓνα πρωτὶ ντύνεται τῶματά του, πέρνει ἀπὸ κοντὰ
τὰ παλληκάρια του καὶ πρὶν ἀκόμα φέξῃ καλά, ἔρχεται σιὸν τοι-
ομπάνο καὶ τὸν διατάζει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ τσεφλῆκι του τὸ γλη-
γορότερο ἀλλῶς νὰ τὸ σκεφτῇ καλά. Ὁ Γιώργος, παιδὶ παλληκά-
ρι τοῦ ἀντιλογήθηκα θυμωμένος ὅτι αὐτοῦ τὸν μπέη δὲν τὸν γνω-
ρίζει. Ἐκεῖνοι ποῦ τὸ διώρισαν τοιομπάνο ἐκεῖνοι μποροῦν νὰ
τὸν διώξουν καὶ. Ὁ δυστυχισμένος ὁ Γιώργος! Ὁ μπέης τὸν
φοβέται κι’ αὐτοῦ δὲν ἐνιωθε καθόλου τὰ λόγια του. Εἶχε γίνει
ἄλλος ἀνθρώπος. Μάγια εἶχε μὰ δὲν ἔβλεπε τίποτε γύρω του.

Αδινά είχε μὰ δὲν ἄκουε. Ψωμί στὸν ὕπνο του δὲν ἔβρινε. *Υ-
πνος γλυκὸς δὲν τὸν ἔπιανε. *Ὀλὴν τὴν νύχτα κι' ὅλην τὴν ἡμέρα
ἦταν μὲ τὴ φλογέρα σιὸ σιόμα. Εἶχε ξετρολλάνει τὰ πουλιά τοῦ
λόγγου μὲ τὴ φλογέρα του. Τὰ γλῶττα, ποῦ ἔβρασκε σιτάλιζαν κι' αὐ-
τὰ νησιτικὰ ἀκούοντας τὰ πονετικά τραγούδια του. Πουθενὰ ἦσαν
χία δὲν εἶχε καὶ καταριῶνταν τὴν ὥρα, ποῦ ἔμαθε τὴ φλογέρα
καὶ τὴν ἡμέρα ποῦ ἦρθε σιὸ χωριὸ ἐκεῖνο πιστικός.

.....

*Ἦτανε μῆνας τρουητής. Σύννεφα πυκνά καὶ μαῦρα εἶχαν σκε-
πάσει τὸν οὐρανὸ γεμάνα ἀπὸ βροντὲς καὶ ἀστραπές. Κἄμποσες
γυναῖκες, ποῦ εἶχαν πάει σιὸ λόγγο γιὰ ξύλα, γύρισαν ἴσα μὲ τὸ
δειλινὸ σιὸ χωριὸ σκούζοντας. Γιατὶ βοῆσαν τὸν καϋμένο τὸ Γι-
ῶργο, τὸν πιστικὸν τους σκοτωμένον ἀπάνω σ' ἓνα μάρμαρο. Κρα-
τοῦσε ἀκόμα σφιχτὰ τὰ χεῖρα του τὴ φλογέρα ἑτοιμος νὰ τὴ λαλή-
σῃ. Τριγύρω στέκονταν τὰ γλῶττα του καὶ βήλιαζαν κι' αὐτὰ λυπη-
μένα. *Ἐνα σκυλὶ δικό του εἶχε ἀνεβῆ ἐπάνω σιὸ μάρμαρο κοντὰ
σιὸ κεφάλι καὶ γούρλιαζε λυπητερά. *Ὁ Νοτιάς, ποῦ φνοῦσε μὲ
δύναμη ἀνάμεσον σιὰ πεῦκα θρηνοῦσε καὶ στένοζε σὰν νὰ εἶχε πᾶ-
ρει ἀπὸ τὸ ξεψύχημα τοῦ Γιῶργου τὸ θοῆνο καὶ τὸ παράπονό του
*Ὅλο τὸ χωριὸ συμπαθοῦσε κ' ἔκλαιε τὰ νειάτα τοῦ Γιῶργου...

— Μὰ δὲν εἶχε σταμό, δὲν εἶχε λαρωμό, ἔλεγε μ'ὰ γρηὰ σὲ
κἄμποσες ἄλλες γρηοῦλες, σὰν νὰ τοῦνηταν τὰ μελλούμενα...
*Ἄλλες πάλι ἤλεγαν πῶς ἀπ' τὸ πολὺ καὶ ζηλεμένο λάλημα, ποῦ
ἔκανε, μαζεύτηκαν τὰ ξωτικά ὅλα καὶ τοῦ πῆσαν τὸν ἴσκιον γιὰ
τοῦτο πέθανε. *Ὁ καθέννας καὶ τὸ λόγο του. *Ὁ μπέης ὅμως στέ-
κονταν σιὸ μπαλκῶνι χαρούμενος καὶ ἔκανε γούστο μὲ τὲς ἀνοη-
σίες τοῦ κόσμου καὶ μουρμούριζε: Τὸ κεφάλι του τὸ ἔφαγε ἡ φλο-
γέρα..... τοῦδωκα καὶ κατὰλαβε καλὰ μὲ ποιὸν εἶγε νὰ κάνῃ.... ὁ
μπέης δὲ χωρατεύει.... *Ἐξω ἔπεφτε βροχὴ μὲ τὸ καντάρι. *Ἡ
κυρὰ δὲν εἶχε καὶ τὴ κακὴ αὐτὴ εἶδη-η ἦσαν μέσα. *Ἐκεῖ ποῦ ἀ-
φικροῦσαν τὰ σκούγματα τοῦ κόσμου σιάσπησε. Τὰ μάτια της θό-
λωσαν τῆς ἦρθε μιὰ ἀνιράλα καὶ μὲ τὴ ζάλη σιὸ κεφάλι, ποῦ δὲ μπό-
ρεσε νὰ βασάνῃ ὁρμὴ παρὰ πῆγε καὶ πλάγιωσε ἴσια σιὸ κορβάνι
της. *Ἐκεῖ ξαπλώθηκε σὰν ἀναίσθητη.... Μπῆκε κι' ὁ μπέης μέ-
σα... Τὴν εἶδε ξαπλωμένη καὶ τᾶχασε! ἔτρεξε ἀνήσυχος, τῆς ἔπιασε

τὰ χέρια, τὸ κεφάλι, ποῦ ζεματιοῦσεν ἀπ' τὴν κάψη. Τὴ δώκησε τί ἔχει τί εἶναι ἔτσι... Ἀπὸ τὴ μέρα ἐκείνη δὲν σήκωσε πλειὰ κεφάλι ἢ κυρά. Εἶχε γίνει ζωὴ βασανισμένη. Δὲν ἤθελε νὰ βλέπῃ τὸ φῶς, ν' ἀκούῃ ἀνθρώπινες κουβέντες... Κι' διὰ τὴν ἔπιανε μεγάλη ζέση, τίποτε ἄλλο δὲν φώναζε χαμένη μέσα σὶ τὸν βαθὺν τὸν ὕπνου τῆς παρὰ θέλω τὴ φλογερά....

Στὸ παραμύθημα αὐτὸ νιώθοντας ὁ μπέης πῶς ἡ γυναῖκα του ἀρρώστησε καὶ κονιεύει ν' ἀποθάνῃ γιὰ τὸν πιστικό, λύσιαζε ἀπ' τὸν πιστικό, λύσιαζε ἀπ' τὸ κακὸ του. Κι' ὅσο τὴν ἀγαποῦσε τόσο καὶ τὴ μισοῦσε. Ὅσο λυποῦνταν τόσο καὶ χαίρονταν. Δὲν ἤθελε ὁμῶς καὶ νὰ πεθάνῃ. Γι' αὐτὸ ἤφευγε τοὺς καλλίτεροους γαιτροὺς ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ μάζεψε τὰ γιαιτρικὰ ὅλον τοῦ κόσμου νὰ τὴν γιαιτρέψῃ. Αὐτὴ γειαιγεμὸ δὲν εἶχε. Οἱ γιαιοὶ τοῦ εἶχαν πῶς ἐπιθε ἀπὸ μαγασμό.

Σὲ λίγους μῆνες ὅσοι, ἀφοῦ ἔθαψαν τὸν τοιομπάνο οἱ χωριάτες ὁρμηνοῦσαν καὶ ἔθαφταν τὴν κυρά τους. Ὁ μπέης τῶρριξε κατόπι σὶό πιστὶ γιὰ νὰ λησμονήσῃ τὴ λύπη του. Ἐκανε οἷον τρελλός καὶ πολλὰς φορὰς σιτὴν ἀπελπισιὰ του μειάνωνε κι' ἤλεγε ὡς ζοῦσε ὁ πιστικός καὶ νὰ εἶχα τὴ γυναῖκα.

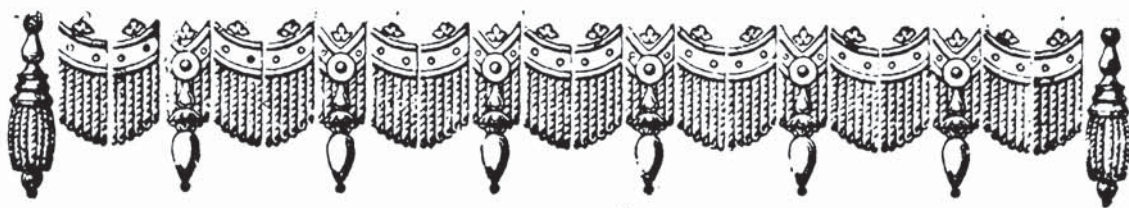
Τώρα ἀπὸ τῶμορφο καὶ ψηλὸ ἐκεῖνο παλάμι ἡ εὐτυχία ἔφυγε καὶ μέσα κατοίκεψε ἡ μαύρη δυστυχία καὶ βασίλευε ἡ ἐρημιά. Τὰ παραθύρια του ποτὲ δὲν ἀνοίξαν. Φωνὴ χαρούμενη ποτὲ δὲν ἀκοόστηκε νὰ βγαίῃ ἀπὸ μέσα. Ὁ κῆπος κι' ἡ αὐλὴ γιέμισαν μεθεριωμένα ἀγκάθια καὶ τὸ μπαλκόνι τῆς κυρᾶς ἄρχεψε νὰ γκρεμίζεται...

Ὅταν καμμιά βραδεῖα καλοκαιρινὴ ἀκούεται σιτὴν ἀντικρυνὴ τὴ δάχη καὶ σιτὴ λογκαδιὰ ἢ φλογέρα κανενὸς πιστικοῦ ὅλοι ἀνατριχιάζουν θυμῶνται τὸ Γιώργο καὶ μοιρομυρίζουν. Ἡ φλογέρα τοῦ οκοιῶνει...

Τσερβάρι (Ζαγοριοῦ)

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΛΑΝΟΣ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Ήταν χαράματα τ' ἀστέρια τρεμοσβύναν,
ὅταν γλυκότηκες φωνές πολλές καμπάνες δίναν.
Ἀπ' ἐὰ πολλὰ καμπαναριὰ ποῦ βρίζκονται τὸν κόσμον
βρέθηκε κι' ἓνα σὲ χωριὸ λησμονημένο μόνο

Ξημέρωνε πρωτοχροσιά, καὶ τοῦτο δὲν ἤχοῦσε
γλυκότηχα σὰν τ' ἀδέλφια του, μόνε βογγολοοῦσε.
Βογγολοοῦσε ἄκαρδα, γιὰτὶ σὲ λίγη ὥρα,
θὰ σήμαινε μιᾷς χριστιανῆς τὴν τελευταία ὥρα.

Μόλις τ' ἀστέρια σβύνανε κ' ἡ ἐκκλησιὰ χτυποῦσε,
σὲ μιὰ ἀκροῦλα τοῦ χωριοῦ μιὰ μάνα ξεψυχοῦσε.
Κι' ἔτσι λοιπὸν συντροφιαστοὶ ὁ χρόνος μὲ τὸ χάρο
πόσες μανοῦλες σὰν αὐτὴ δὲν ἔφεζαν στὸ τάφο;!

Μυσόπολις τῇ 7)1)1912

Δημ. Α. Ἀλεξανδρίδης

ΤΑ ΕΝ ΖΙΤΣΗ, ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΥΠΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Κ. ΛΑΜΠΡΙΔΟΥ

Η ΟΚΝΑ Ή ΜΠΟΥΓΙΑ

Ἡ ὀκνά ἢ μπουγιά. Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τῶν Γάμων, ἔρτοι τὴν Περμπτην μετὰ τὸ γεῦμα, οἱ γονεῖς τοῦ Γ'αμπροῦ στέλλουν εἰς τὴν Νύμφην τὴν ὀκνά, ἢ μπουγιά μὲ ἓναν ἐκ τῶν πληρσιεστερων συγγενῶν ἔφιππον ἐπὶ ἡμιονοῦ, λαμπρῶς ἐστολισμενοῦ, θέτουν ἐπ' αὐτοῦ ἐν ὀσσάκκιον ἐμπεριέχον ἐν Πλαστάρι ψωμί καθαργισ (ἐκ σιτοῦ), μίαν πλόςκα κρασί, τὴν ὀκνά, καὶ διάφορα γλυκίσματα οἷα τὰ παιοιά.

Ὅταν ὁ φερων τὴν ὀκνάν φθάσῃ πρὸ τῆς οἰκίας τῆς Νύμφης, ῥίχνει ἐν πιστόλιον προαναγγελλων τοὺς Γ'άμους καὶ συγχρόνως λέγει τὴν ἐπομενὴν εὐχὴν. «Καλὴ προκοπὴ καλορροϊκὰ νὰ μᾶς προκοψοῦν τὰ παιοιά, καὶ εἰς τὰ στέφανα μὲ ὕγειαν.» εἶτα ξεπεζεύει, κατεβάζει τὸ ὀσσάκκιον καὶ τὸ παραδίδει εἰς τὸν Συμπεθερὸν ἢ Συμπεθεράν.

Εἰς ἐκ τῶν συγγενῶν τῆς Νύμφης τοῦ προσφέρει κρασί, ἢ ῥαχὶ μὲ διάφορα ἐγχώρια γλυκίσματα καὶ πινων εὐχεται πάλιν τὴν ἄνω εὐχὴν, εἶτα τοῦ παρατίθεται τραπέζιον.

Ἡ Συμπεθερὰ ἀλλάζει τὸ πλαστάρι, καὶ τὸ κρασί τὰ βάζει εἰς τὸ ἴδιον ὀσσάκκιον καὶ τὸ παραδίδει εἰς τὸν φέροντα, συγχρόνως τοῦ δίδει κατὰ συνήθειαν καὶ ἐν μαντήλι. Τὸ ὀσσάκι-

ον ἐκεῖνος τὸ θέτει ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου, καθβαλκεύει καὶ τὸ φέρει πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμπροῦ καὶ τὸ παραδίδει εἰς τὴν μητέρα του, ἐκείνη δὲ τοῦ οἶδει ἐν μαντῆλι. (α)

Ὁ ὄκνᾳ ἢ πλὴγὰ στέλλεται ἐκ μέρους τοῦ Γαμπροῦ κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν, διὰ νὰ ἐάψῃ ἢ Νύμφη τὰ μαλλιά της, καθὼς καὶ ὅλα τὰ παρευρεθέντα συγγενικά Κοράσια

* *

Τὰ προζύμια. Τὴν πέμπτην τὸ ἑσπέρας προσκαλοῦνται ὅλοι οἱ συγγενεῖς διὰ τοῦ Βλάμη, (ὁ Γαμπρὸς κατὰ συνήθειαν κάμνει ἑνὴν Βλάμη διὰ νὰ τὸν συνοδεύει εἰς τὰ ἀριστερά του) ἢ εἰς ἑλλειψιν τοῦ Βλάμη, εἰς νέος ἐκ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν μὲ τὴν ἀκόλουθον φράσιν: «Κοπιάσ' τέ στῆς Μπουγιᾶς»

Ἀφ' οὗ συναχθοῦν ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι παρατιθεται τραπέζι. Δειπνοῦν ὅλοι ἐν στενωῷ κύκλῳ, καὶ κατόπιν μετὰ τὸν δεῖπνον ἀναπιάνουν τὰ προζύμια, γίνονται δὲ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

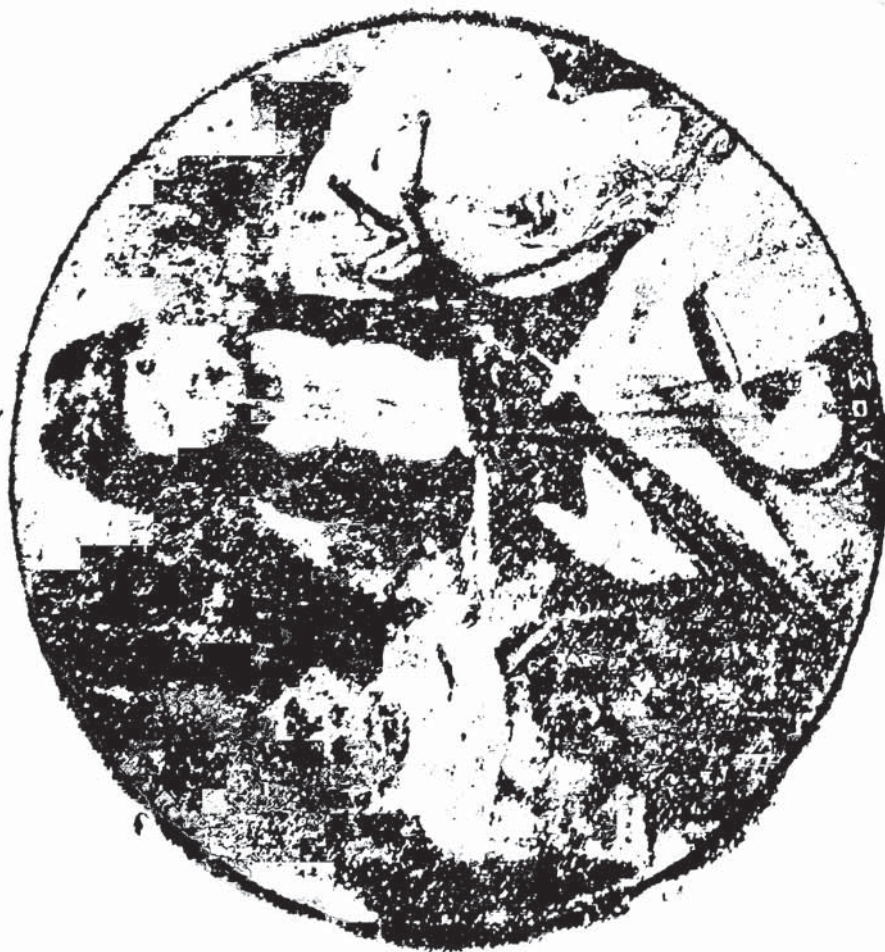
Ἐν τῷ μέσῳ τῶν συναθροισθέντων παρουσιάζεται μία γυνὴ μὲ μίαν σκάφην εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τὴν ζυμωτικήν. Τὰ θέτει ἐπὶ τοῦ ὀχπέδου.

Ἡ μήτηρ, ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς τῆς νύμφης, ἡ μεγαλειτέρα, ἡ ἔχουσα ἄντρα, ἡ ἄλλη πλησιεστέρα γυνή, βάζει ἀλεύριον σίτινον εἰς μίαν σίταν καὶ τὴν φέρει ἐμπρὸς τῶν κορασίδων. Τότε μία ἐξ αὐτῶν, ἡ πλησιεστέρα, ἡ ἔχουσα γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ ἄλλα κοράσια, τὴν πέρνει εἰς τὰς χεῖρας, τὴν θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τῶν συναθροισθέντων, καὶ ὁ καθεὶς ῥίχνει νόμισμα ἐντὸς τῆς σίτης, ὅ,τι προαίρεται. Τὴν πέρνει πάλιν ἡ ἰδίᾳ γόνυπέτει πρὸ τῆς σκάφης καὶ ἀρχίζει νὰ κοσκινίζῃ.

Ὅλα τὰ ἄλλα κοράσια, καθὼς καὶ αἱ παρευρεθεῖσαι νέαι

(α) Χάριν ἀστεϊσμοῦ, ἂν ὁ φέρων τὸ διοςάκκιον δὲν προσέξῃ, ἀντὶ τοῦ πλισταργιοῦ, τοῦ βάζουν μίαν μαυρόπλακα.—

Σουλῶτις

Ἀγγελικὴ Τσιώμου

γυναίκες τὴν περικυκλοῦσι, ὄρθιαι, κοσινιζοντας δὲ τραγου-
δοῦν τὸ ἀκόλουθον ᾠσμα συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Κο-
ρασίδων.

ᾠσμα

- » Τὼρ' ἀνθίζ' ὁ Γάμος τὼρα λουλουδίζει,
- » Τὼρα λουλουδίζει καὶ πιάνουν τὰ προζύμια,
- » Κοράσια τ' ἀναπιάνουν μὲ μάννα μὲ πατέρα,
- » Μ' ἀδελφία καὶ ξαδελφία μὲ γυιοὺς καὶ παλληκάρια.»

Ἐκ μέρους τῆς Νύμφης

- » Εὐχῆσού με Πατέρα τὼρα ποῦ κοσκινίζουν
- » Τὼρα ποῦ κοσκινίζουν καὶ πιάνουν τὰ προζύμια,
- » Κοράσια τ' ἀναπιάνουν μὲ μάννα μὲ πατέρα,
- » Μ' ἀδελφία καὶ ξαδελφία μὲ γυιοὺς καὶ παλληκάρια.

Οὕτως καὶ εἰς μητέρα.

εἰς ἀδελφία,
εἰς ξαδελφία,
καὶ γειτόνους

Ἀπαντήσεως ὄλων ᾠσμα

- » Τὴν εὐχὴν μας νά'χῃς
- » Θεὸς νὰ σὲ προκύψῃ.

Τὰ συναχθέντα χρήματα τὰ μένοντα ἐντὸς τῆς σίτης, με-
τὰ τὸ κοσκίνισμα τὰ μοιράζονται τὰ Κοράσια, τὸ δὲ ζυμαρίον,
τὸ μαζεύουν καὶ τὸ χρησιμοποιοῦν διὰ τὸ πλάσταιρι τοῦ στεφα-
νώματος. Εἶτα ἀρχίζουν τὸ χορὸν μὲ τὸ ἀκόλουθον ᾠσμα, καὶ
μετ' αὐτοῦ διάφορα ἄλλα.

ᾄσμα

Πουλάκι κλαίει 'στὸ ποταμό,
 Κ' ἐγῶλαχε καὶ διαβαίνα,
 Στέχω καὶ τὸ παρηγορῶ
 Καὶ τὸ συχνογλυχορωτῶ.
 —Τέχεις πουλάκι μου καὶ κλαῖς,
 » Καὶ πικραμένο στέκεται,
 » Ἀπόψε μένεις μοναχό,
 » Κι' αὔριο βράδ' ἡμεῖς τὰ δυὸ
 » Κ' ἓνα φίλὸ προσκέφαλο,
 » Καὶ κεντημένο πᾶπλωμα,
 » Πᾶπλωμά μου κεντημένο,
 » Σκέπασέ μας τὰ καυμένα».

Ἡ διάσκέδασις, οἱ χοροὶ καὶ τὰ τραγούδια ἐξακολουθοῦν μέχρι πρωίας, συνοδευόμενα καὶ ὑπὸ τῆς ἐγχωρίου μουσικῆς (Βιολιά).

Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γαμπροῦ.

Ἡ δὲ Παρασκευὴ ἡμέρα εἶνε τῆς καθαριότητος καὶ τῆς ἐτοιμασίας.

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

- Τὸ μάτι τοῦ οἰκοκύρη σῶζει τὸ χωράφι.
- Ἀπ' ὅλα τα λαλούμενα χάλλια λαλάει ἡ πλόσκα,
- Ἄν κάμης καὶ καλὰ παιδιὰ, τὰ πλούτη τί τὰ θέλει;
- Ὁ δαρμὸς καὶ ἡ ἀτιμία δὲν βγαίνει σιτὴν πλυσιά.
- Τὸ περήφανο πουλὶ πιάνει ἀπὸ τὴν μύτη.

ΜΙΑ ΔΡΑΞ ΑΛΗΘΕΙΩΝ

(Ἀπάνθισμα)

Ἐαρινήν τινα νύκτια, ἤρεμον καὶ γλυκεῖαν, σὺλληφθεὶς
ὥς ἐν παγίδι ἐν μέσῳ πολυανθρώπου συναναστροφῆς ἤναγ-

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΑΛΑΜΑΓΚΑΣ

κάσθην νὰ ἐπιστρέψω πολὺν
ἀργὰ εἰς τὸ δωμάτιόν μου
χωρὶς νὰ ῥίψω οὐδὲ βλέμμα
εἰς τὸ γραφεῖόν μου. Εἶχε ση-
μάνει μεσονύκτιον καὶ δὲν
ὑπῆχε πλῆθον καιρὸς πρὸς ἐρ-
γασίαν. Ἐρρίφθην ἐπὶ τῆς
κλίνης μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ κοι-
μηθῶ, ἀλλ' ὁ ὕπνος εἶχε φυ-
γαδευθῇ. Αἱ πυκναὶ καὶ ποι-
κίλαι συζητήσεις τῆς ἐσπέρας
ἐκείνης ἐπανήρχοντο ἀναμῖξ
ἐνώπιόν μου χωρὶς νὰ δυνη-
θῶ νὰ συγκρατήσω συνειρμόν
τινα. Πολλοὶ περὶ πολλῶν εἶ-
χον ὁμιλήσει, ἀλλ' οὐδὲν κυριολεκτικῶς ἄξιον λόγου εἶχε
λεχθῇ. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ δικαιολογήσω ἐπαρκῶς τὴν ἀ-
πόφασιν τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, νὰ ἐκτροχιασθῶ ὑπὸ τῶν συ-
νηθειῶν, μου ὑπεσχέθη ἐλθόν μου νὰ μὴ ἐγκατα-
λείψω πλῆθον τὴν μου ζωὴν μου καὶ τὸ γραφεῖόν μου,
εἰμὶ ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ. Ἡ σελήνη πλησιασῆς ἔπιπτεν ἐπὶ
τῆς κλίνης μου καὶ ἐπηύξανε τὴν ἀγρυπσίαν. Εἶδον διὸ ἦτο
ἀδύνατον νὰ κοιμηθῶ καὶ τὰ συχνογυρίσματα μ' ἐκούρα-

ζαν ἐπὶ πλῆθον. Ἡ γέρουσα λοιπὸν καὶ ἐκάθησα ἐπὶ τοῦ πα-
 ρὰ τὸ παράθυρον καναπέ, ἐκεῖ δὲ μετανοῶν διὰ τὴν τυπικὴν
 εὐγένειαν, ἣτις μὲ ὑπεχρέωσε νὰ ὑποχωρήσω εἰς τὰς πα-
 ρακλήσεις τῶν φίλων καὶ νὰ μείνω εἰς τὴν συναναστροφὴν
 τῶν παρὰ τὰς ἑσώθεν διαμαρτυρίας τῶν συνηθειῶν καὶ τοῦ
 χαρακτῆρός μου, ἤρχισα νὰ σκέπτομαι, ἂν μία τοιαύτη
 ὕψιστος ἐπρεπε νὰ γίνῃ ἐκ μέρους μου, ἂν ἐκ τῆς ὕψιστης ταύ-
 τῆς προέκυψε τοῦλάχιστον ὠφέλειά τις, κατὰ τίνος θὰ προ-
 σέκρουν, ἂν φαινόμενος ἀγροῦκος ἀπεχώρουν τῆς συνανα-
 στροφῆς ἐκείνης καὶ ποῖαι προφάσεις, θὰ μὲ ἐξυπηρέτουν
 κάλλιον πρὸς μετριασμόν τῆς κακῆς ἐντυπώσεως, ἣν θὰ
 προὔξενι μία τοιαύτη ἔλλειψις εὐγενείας ἐκ μέρους μου.
 Τὸ πρῶτον ζήτημα, ὅπερ ἔπρεπε νὰ λύσω, ἵνα εὐκόλως ἀ-
 ποφανθῶ καὶ διὰ τὰ λοιπά, ἦτο τὸ ἐξῆς «Ποίαν σημασίαν
 ἔχει ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων ἐν τῇ κοινωνίᾳ; δύνα-
 ται τις ἀτιμωρητὴ νὰ παραβῇ τοὺς κανόνας αὐτῆς;»
 Ἐπειδὴ ὁμως ἀτομικῶς ἤμην ἀνέκαθεν κεκηρυγμένος ἐ-
 ναντίον τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν κανόνων τῆς ἀκρας
 εὐγενείας, θεωρῶν αὐτοὺς ὡς μὴ συμβαδίζοντας πάντοτε
 μὲ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἀνυποκρίτου εὐλικρινείας, ἐκήρυξα
 ἑμαυτὸν κατ' ἀρχὴν ἀρμόδιον διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ ζητή-
 ματος καὶ κατενόησα, δι' ἔπρεπε νὰ ζητήσω τὴν γνώμην
 προσώπων, ἐχόντων κῦρος καὶ ἀρμοδιότητα, ἵνα δυνηθῶ νὰ
 σχηματίσω ἰδέαν ἀκριβῆ περὶ τούτου. Ὡφειλον ἄρα νὰ
 προκαλέσω νέαν συναναστροφὴν, νέας ὑποκλίσεις, νέα βά-
 σανα, νέας παραβάσεις συνηθειῶν, νέας ἀγρυπνίας! Καὶ τὸ
 ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ἄρα γε ὀριστικόν, ἢ μία νέα ματαιοπο-
 νία θὰ προσετίθητο εἰς τὰς λοιπὰς; Καὶ ἔπειτα ποῖα πρόσω-
 πα θὰ εἶχον τὸ ἀνώτερον κῦρος καὶ τὴν ἀρμοδιότητα; Δὲν
 θὰ εἶχον καὶ ταῦτα ἄρα γε ἐν ὀρισμένον πρόγραμμα συμ-
 περιφορᾶς εἴτε ὑπὸ τοῦ χαρακτῆρός των, εἴτε ὑπὸ τῆς θέ-
 σεώς των, εἴτε ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπιβεβλημένον αὐτοῖς
 ὅπερ θὰ προσεπάθουν νὰ δικαιολογήσωσι καὶ ὑποστηρί-
 ξωσι κατὰ τὴν συζήτησιν; Ἀλλ' ἄνθρωποι ἀπηλλαγμένοι

τοιούτων δδυναμιῶν εἶναι μόνον οἱ νεκροί. Οἱ νεκροί! Καὶ διατὶ δοῶ γε νῦν μὴ ἀνατεθῇ ἡ λύσις τοῦ ζητήματος εἰς αὐτούς; Ἐγέρθη, ἐλθὼν εἰς τὸ γραφεῖον, ἤραπα ἐν κηρῶν καὶ ὑπὸ τὸ ἀμυδρόν του φῶς διέτρεξα τὴν βιβλιοθήκην μου ἀναζητῶν ἐν αὐτῇ τοὺς φίλους, τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νῦν συμβουλευθῶ διὰ τὴν ὑπόθεσίν μου. Ἐκράτησα ὀλίγας σημειώσεις τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ αὐθωρεὶ συντάξα τὰ σχετικὰ προσκλητήρια:

«Ὁ κ. Σ. παρακαλεῖ τὸν κ. Βολταῖρον, ὅπως εὐχρηστούμενος τιμήσῃ διὰ τῆς πολυτίμου παρουσίας του μίαν φιλικὴν συναναστροφὴν γενησομένην περὶ τὴν πρωτὴν ἐν τῷ γραφείῳ του». Ἀπέστειλα ἀνὰ ἐν αὐθωρεὶ εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν καὶ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι ἀκριβέστατοι, ὡς πάντοτε, προσῆλθον, πλὴν τοῦ Βλκτωρος Οὐγκώ, τὸν ὁποῖον ἀσυνέτως εἶχον δανείσει πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Δὲν ἦλθον οὔτε δι' ἀμάξης, ὅπως οἱ πλούσιοι, οὔτε πεζοί, ὅπως οἱ πτωχοί, οὔτε ἐπὶ ἀετῶν, ὅπως οἱ ἡρώεις τῶν μύθων. Τοὺς ὠδήγησα μόνος ἐπὶ τῶν βραχιόνων μου καὶ τοὺς ἐτοποθέτησα ἐπὶ τῆς τραπέζης. Πόσον ὥρατα καὶ ἡρεμὸς συναναστροφή! Ἐκαστος ἄνθρωπος δύναται νῦν δεχθῇ εἰς τὸν οἶκόν του μὲ τὴν τυκτερινήν του ἐνδυμασίαν καὶ ὁσάκις θέλει τοὺς μεγαλειτέρους ἀνδρας ὀλων τῶν αἰώνων καὶ ὀλων τῶν ἐθνῶν! Ἐρχονται χωρὶς παροκλήσεις, μένουν ὅπου θέλεις, φεύγουν, δταν κουρασθῇς ἐκ τῆς συναναστροφῆς των, χωρὶς δυσἀρέσκειαν, χωρὶς φόβον μὴ δὲν ἐπανέλθωσι προσκαλούμενοι ἐκ νέου.

Δὲν εἶνε ἀνάγκη ν' ἀνταποδώσῃς εἰς αὐτοὺς ἐπισκέψεις. Δὲν ἔχεις ἀνάγκην πολυτελῶν αἰθουσῶν, ὅπως τοὺς ὑποδεχθῇς, εἴτε δειπνῶν πλουσίων, οὔτε ποτῶν, οὔτε τετῶν καὶ σιγαρέττων. Μία μικρὰ τράπεζα καὶ ἐν κηροπήγιον ἀποτελοῦσιν ὅλα τὰ ἔξοδα καὶ ὅλας τὰς ἀναγκαίας προετοιμασίας. Καὶ ἔρχονται ἐγκαίρως πάντοτε ἐγκαίρως, πάντοτε ζῶηροί. Οὐδέποτε κατηφεῖς καὶ νησταλέοι. Εἶνε πρόθυμοι ν' ἀπαντήσουν εἰς ὅλα τὰ ζητήματά σου. Ποτὲ δὲν ἔρ-

χονται ἀδιακρίτως, διὰ τὴν θέλῃς νὰ εἶσαι μόνος.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἀντὶ τῆς συναναστροφῆς ταύτης τῆς τόσον ἐκλεκτῆς, τῆς τόσον πεφωτισμένης τῆς τόσον εὐπειθοῦς εἰς τὰς διαταγὰς οἰουδῆποτε οἱ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν προτιμῶμεν νὰ διερχώμεθα τὴν ὥραν μας πολλακίς μὲ ἐπιπολαίους, μὲ ἀσήμους, μὲ κακεντρεχεῖς, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ κολακεύωμεν διαρκῶς, εἰς τοὺς ὁποίους πρέπει ν' ἀνταποδίδωμεν ἀκριβῶς πᾶσαν ἐπίσκεψιν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἐπινοῶμεν δαπανηρὰς διασκεδάσεις καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον καταιστροπικὰς καὶ οἱ ὁποῖοι κατόπιν ὧν τούτων τῶν ὑποχρεώσεων δὲν δυσκολεύονται μόλις διέλθωσι τὴν τελευταίαν βαθμίδα τῆς κλίμακός μας ν' ἀρχίσωσι τὰς κρίσεις τῶν ἐπὶ πάσης λεπτομερείας τῶν φιλοξενησάντων "Ἐπειτα οἱ ζῶντες σοφοὶ δὲν εὗρισκονται καὶ πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν ὄρεξιν. "Ἐχουσιν ἡμέρας μελαγχολίας, ἡμέρας ἰδιοτροπίας, ἡμέρας λάλους, ἡμέρας βωβάς, ἡμέρας ἀσχολιῶν, λύπης, ἀποθαρρύνσεως.

"Ὅλοι λοιπὸν οἱ προσκεκλημένοι προσῆλθον ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ κατέλαβον τὰς θέσεις τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν δυσηρεστήθη, διότι δὲν ἔλαβε ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν θέσιν. Οὐδεὶς διεμαρτυρήθη, διότι ἐπὶ τῆς τραπέζης εἶχον μίαν φιάλην Σαρίζης, ἓν ποτήριον καὶ μίαν πᾶσαν δι' ὅλους. Δὲν ἔλαβον ἀνάγκην νὰ ἐρωτήσω περὶ τῆς ὑγείας τῶν. "Ἡμὴν εὐτυχής, διότι ἠδυνάμην ν' ἀποφύγω τόσας ματαίας ἐπιμοιυπίας. Οὐδεὶς ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὶν τῷ δοθῇ ὁ λόγος. Ἐκάθισα λοιπὸν ἀπέναντί τῶν καὶ μὲ ἀδιακρίσιαν ἤρχισα πρῶτος:

"Ἀγαπητοὶ φίλοι, σὰς προσεκάλεσα ἐπὶ ταῦτ' οἷήμερον οὐχὶ ἕνεκα κενῆς τιμῆς ἐπιθυμίας, ὅπως σὰς ἴδω καὶ μὲ ἴδῃτε, ἢ ὅπως σὰς ἐπιδελῶ νέαν τινὰ πρόοδον ἢ μεταρρυθμίσιν τοῦ οἴκου μου ἢ ὅπως κορέσω μίαν ὄρεξίν μου πρὸς συναναστροφήν, οὔτε διότι θέλω νὰ ἡσυχάσω ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τὰς φλυαρίας τῶν ζώντων, ἀλλὰ διότι ἔχω ἀνάγκην τῆς γνώμης σας ἐπὶ ἐνὸς ζητήματος, ὅπερ μὲ βασανί-

ζει: Ὁ Γάλλος κρατεῖ τὰ σκῆπτρα ὡς πρὸς τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων, ὁ Ἀγγλος ἀντιπροσωπεύει τὴν ψυχρὰν εἰλικρίνειαν, ὁ Γερμανὸς κατέλαβε τὸ μέσον. Ἡ ἀρχαιότης ἀνεφαίνεται πανταχοῦ ὑπέρρχος, ἐφ' ὅσον διετήρει τὴν ἀπλότητα τῶν ἡθῶν καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῆς ἡ ἐμφάνις τῶν εὐγενῶν τρόπων συνώδευσε τὴν χαλαρότητα τῶν ἡθῶν καὶ τὴν ἀραίωσιν τῶν σοβαρῶν χαρακτῆρων. Πλὴν ἐπανελημμένως ἡσθάνθη τὴν ζημίαν, ἣν ἡ ἔλλειψις τῆς λεπτότητος τῶν τρόπων φέρει εἰς τὰς διαφορὰς σχέσεις καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ εὐγένεια καὶ ἡ λεπτότης τῆς συμπεριφορᾶς δὲν εἶναι τόσον ἀσήμενον πρᾶγμα, ὅσον τὸ ἐκλαμβάνει τις ἐξ ἀρχῆς. Θὰ ἦμην πολὺ εὐχαριστημένος, ἐὰν ἐμάνθανον τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἕκαστος τρέφει ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Σοβαρὸς ἡγέρθη τότε πρῶτος ὁ *La Bruyère* καὶ μετὰ φωνῆς δικαστοῦ, ἀπαγγέλλοντος καταδικαστικὴν ἀπόφασιν εἶπε: « Μοι φαίνεται ὅτι τὸ πνεῦμα μιᾶς ἐπιμεμελημένης εὐγενείας τρόπων εἶναι κάποια προσοχὴ διαρκῆς, ὥστε διὰ τῶν λόγων μας καὶ διὰ τῶν μετασχηματισμῶν τοῦ σώματός μας οἱ ἄλλοι νὰ μένωσιν εὐχαριστημένοι ἐκ μέρους μας καὶ διὰ λογαριασμὸν μας καὶ διὰ λογαριασμὸν των. Ἡ εὐγένεια τοῦ ἡθους δὲν ἐμπνέει πάντοτε τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἰσότητα, τὴν χάριν. Δίδει τοῦλάχιστον τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τῶν ἀρετῶν τούτων καὶ παριστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἐξωτερικῶς, ὅλος πρέπει νὰ εἶναι ἐσωτερικῶς. Εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ εὐγενεῖς τρόποι διπλασιάζουσιν τὴν ἀξίαν καὶ καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον εὐχάριστον πανταχοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ δυνήθῃ τις νὰ συγκρατήσῃ τὴν εὐγενειάν του μέχρι τέλους χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντικείμενον ἐρωτικῆς προθέσεως νὰ κατέχῃ ἐξόχους ἀρετάς ».

Γοργὸς ἡγέρθη τότε ὁ *La Rochefoucauld* καὶ θριambeυτικῶς ἐπεκύρωσε τὰ λεχθέντα. « Ἴδού λοιπόν, εἶπεν, ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων δὲν εἶναι ἄλλο, εἰ μὴ μία ἐπιθυμία ἐγωϊστικὴ νὰ τιμᾶται παρὰ τῶν ἄλλων ὡς εὐγε-

νῆς καὶ νὰ φέρονται καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς αὐτὸν μὲ τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς τρόπους».

Ἡ συζήτησις ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ ζωηρὰν χροιάν. Πάντες οἱ προσκεκλημένοι ἤρχισαν νὰ ἀμιλλῶνται περὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ ζητήματος καὶ ἀνυπομόνως περιέμενεν ἕκαστος τὴν οειρὰν του νὰ ὁμιλήσῃ. Ἡ μέθοδός μου ἐπέτυχεν· ὁ εἰς ἀπῆντα εἰς τὸν ἄλλον καὶ ὅλοι ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὸν λαλοῦντα, οὕτως ὥστε χωρὶς νὰ ἐπισύρω τὴν προσοχὴν οὐδενὸς ἔλαβον τεμάχιον χάρτου καὶ ἐκράτησα τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως ἐκείνης.

Λόρδος Chelfenfield. Αἶ λοιπόν! Αὕτῃ εἶναι ἡ μεγάλη ἱκανότης τῶν Γάλλων; Πόσα ἐλαττώματα κρύπτει συχνὰ αὕτῃ ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων, ἡ τόσον ἀσπαστὴ παρὰ τοῖς Γάλλοις! Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν στεροῦνται τῶν κοινοτέρων αἰσθημάτων· ὑπάρχουσι μάλιστα τινες, οἵτινες δὲν γινώσκουσιν οὐδὲ τὰ συνηθέστερα πράγματα, ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόπου των καλύπτουσι τόσον καλῶς τὰς ἐλλείψεις των, ὥστε αὗται δὲν γίνονται σχεδὸν ἐπαισθητά. Πολλάκις ἔγραψα καὶ εἶπον καὶ ἐνδομύχως παραδέχομαι, ὅτι εἰς Γάλλος, ἔχων βάσεις ἀρετῆς, παιδείας καὶ καλῶν αἰσθημάτων καὶ κατορθῶνων νὰ συνδέσῃ μετ' αὐτῶν τοὺς τρόπους καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς πατρίδος του, οὕτως ἔφθασε πλεον τέλειον τύπον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐὰν δὲν ἔχῃς ἐν τούτοις εὐγένειαν τρόπων, οὔτε ἡ ἀρετὴ οὔτε τὰ προτερήματα σου θὰ σὲ βοηθήσωσι νὰ προοδεύσῃς.

Ἡ εὐγένεια τοῦ ἥθους εἶναι προῖδον ἐνὸς καλοῦ αἰσθηματος, ἐνὸς καλοῦ χαρακτιῆρος. Εἶναι μικρά τις αὐταπάρησις χάριν τοῦ ἄλλου μὲ τὴν ἐλπίδα ὅμως νὰ ἐπιτύχῃ τὸ αὐτὸ καὶ παρὰ τοῦ ἄλλου».

Rousseau. «Οἶα ὑποκρισία! Ἡ εὐγένειά σας αὕτῃ κύριέ μου περιέχει περισσοτέραν κακίαν παρὰ ἀρετήν. Ἐὰν ἔχῃς καλὴν καρδίαν, θὰ εἶσαι πάντοτε εὐγενής. Ἐὰν ὁμως ἔχῃς καρδίαν πονηράν, ἐν μόνον μέσον ἔχεις ἵνα φανῇς ὡφέλιμος εἰς τοὺς ἄλλους. Νὰ τοὺς ἀφήσῃς νὰ τὴν ἴδωσι κα-

θαρά, ἵνα δυνηθῶσι νὰ προφυλάσσωνται».

Montaigne Ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἀνεδρά-
φην ἐν μέσῳ καλῆς κοινωνίας ὥστε νὰ μὴ ἀγνοῶ τοὺς νό-
μους τῆς Γαλλικῆς εὐγενείας. Εὐχαριστοῦμαι νὰ τοὺς ἀ-
κολουθῶ, ἀλλ' ὅχι τυφλῶς καὶ αὐστηρῶς. Εἶδον συχνὰ ἀν-
θρώπους καταντῶντας ἀδιακρίτους διὰ τὴν πολλήν των εὐ-
γένειαν καὶ ἐνοχλητικοὺς διὰ τὴν ὑπερβολικὴν λεπτότητα
τῶν τρόπων των. Ἡ εὐγένεια πρέπει ν' ἀποτελῇται ἐκ μί-
γματός τινος κοινωνικῶν ἀπαιτήσεων καὶ οἰκογενειακοῦ
θάρρους».

Ἰούλιος Καῖσαρ. «Πᾶν ὅ,τι δύναμαι νὰ εἶπω μετὰ
βεβαιότητος εἶνε τὸ ἐξῆς: Ὅταν ἀνελάμβανον δύσκολόν
τινα ἀγῶνα, μέγα μέρος τῆς ἐπιτυχίας μου ὤφειλον εἰς
δευτερευούσας τινὰς ἀρετὰς (*leniores virtutes*), οἷαι ἡ
εὐγένεια, ἡ προσήνεια, ἡ γλυκύτης, ἡ προσπάθει νὰ φαί-
νωμαι ἀρεσιὸς τοῖς ἀνθρώποις.»

Mme de Genlis «Ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων δὲν εἶναι
ματαιότης. Αὕτη συνειτέλεσε πολὺ εἰς τὴν δόξαν τῶν λαῶν
οἷτινε; τὴν ἐτελειοποίησαν. Ἡ λεπτότης τῶν τρόπων τῶν
ἀρχαίων Ἀθηναίων μᾶς φαίνεται ἀκόμη εἰς τίτλος δόξης·
μεθ' ὅλους τοὺς διαρρεύσαντας αἰῶνας ἡ λέξις Ἀττικισμὸς
ὅδ' εἴνε πάντοτε ἐν τάλαντον λίαν κολακευτικόν.»

Pascal «Ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μισοῦνται ἀμυ-
βαίως, ἵνα ἡ διατήρησις μιᾶς κοινωνίας καταστῇ δυνατὴ,
ἔπρετε νὰ ἐπινοηθῇ εἰς τύπος ἀμυμβαίας ἀγάπης καὶ ὁ τύ-
πος οὗτος εἶνε ἡ εὐγένεια.»

Βολταῖρος Ἡ εὐγένεια σιὸ πνεῦμα
Σὰν σιὸ πρόσωπο ἡ χάρις
Σὰν εἰκόνα ζωγραφίζει
Τῆς καρδιᾶς τὴν εὐμορφιά.

Αἴφνης εἰς κύριος, δοτις ἔγραψε δὲν γνωρίζω ποῦ καὶ
πότε ἐν βιβλίον ἀλλόκοτον «ὁδηγὸς συμπεριφορᾶς» καὶ

δοτις εὐρόβη, ἀγνοῶ πῶς μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων, ἡ-
γέροθη καὶ με διδασκαλικὴν ὕψος ἔφη τάδε: "὘ν παράδειγ-
μα εὐγενείας κύριοι: «Εἰς κύριος ἐμφανίζεται με τὸν πῖλον
εἰς τῆς χειρὸς καὶ προχωρῶν πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην χαι-
ρειᾶ μετὰ χάριτος καὶ σεβασμοῦ. Μόλις ἴδῃ τοῦτον ζητοῦν-
τα κἀθίσμα, ἵνα τῷ προσφέρει, σπεύδει ν' ἀνεύρῃ μόνος
τοῦ ἐν, θέτει αὐτὸ πλησίον τῆς εἰσόδου καὶ εἰς τινα ἀπό-
στασιν ἀπὸ τοῦ οἰκοδεσπότην καὶ δὲν κἀθίηται, εἰμὴ ἀφοῦ
ἴδῃ αὐτὸν καθήμενον. Κοιτῇ τὸν πῖλόν του ἐπὶ τῶν γο-
νάτων καὶ τὴν ῥίβδον τοῦ κεκλημένῃν τηρεῖ στήσιν ἄμεμ-
πτον. Θὰ ἦτο ἀγροῖκον νὰ ἐλευθερωθῇ τοῦ πῖλου καὶ τῆς
ῥίβδου, πρὶν ἢ οἰκοδεσπότης τὸν παρακαλέσῃ ἐπὶ τούτῳ.
Ὅφείλει μάλιστα νὰ φέρῃ ὀλίγας καὶ νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ,
εἰμὴ κατόπιν δευτέρας καὶ τρίτης παρακλήσεως. Ὁ πῖλος
τότε τίθεται ἐπὶ τοῦ δατῆδ' οὗ τοῦθ' ὅπερ δὲν πρὸς νὰ ἀ-
νεχθῇ ὁ οἰκοδεσπότης..... Ἄν προέπει νὰ κόπῃς τὸν ἄρτον
με μαχαιρίδιον, ἀλλὰ διὰ τῶν δύο δακτύλων....." Ὅταν ἔφα-
γες ἐν ᾧν ἡμίβραστον, ὀφείλεις νὰ συντριψῇς τὸ κέλυφος.»

Γενικοὶ καγχασμοὶ καὶ διαμαρτυρίαι ἡγέροθησαν τοῖς
ἐναντίον τοῦ ἀλλοκότου διδασκάλου, ὅπερ με ἠνάγκασε νὰ
θῶσι αὐτὸν ὑπὸ τὴν τράπεζαν.

Diderot «Ἐγνώρισα ἓνα φίλον, ὅστις εἶχε πλείστας
γνώσεις καὶ μενάλην εὐφυΐαν, ἑσπερεῖτο ὁμῶς ἐνὸς προτε-
ρήματος: Πολὺ δυσκόλως ἔλεγε μίαν καλημέραν καὶ ἔτι δυ-
σκολώτερον ἐμειδία χαιρετῶν. "Ἐξῆσε πτωχὸς καὶ ἐν περι-
φρονήσει.»

Pope «Ἡ ἀρετὴ κατασκηνοῦσα ἐντὸς ἀνθρώπου σκαιοῦ
καὶ ἀξέστου ὁμοιάζει με ἀδάμαντα, ὅστις κακῶς τοποθετη-
μένος χάνει μέρος τῆς λαμπερώς του.

Vauvenargues. «Οἱ ἄνθρωποι γεννηθέντες ὡς
ἐχθροὶ ἐναντίον ἀλλήλων ἐφεῦρον τὴν εὐγένειαν, ἵνα δώ-
σωσι νόμους ἐπὶ τοῦ ἀπαύστου πολέμου. ὃν διεξάγουσιν.
Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐκολάκευον ἀλλήλους, δὲν θὰ ὑ-
πῆρχε κοινῶνία.

Βαε Kingham. Ἐὰν ὑψώθῃς εἰς εὐνοίαν καὶ δύναμιν, δὲν ὀφείλω τοῦτο εἰς τὴν ἀξίαν μου — ἰδὲ ὁμολογῶ τὴν ὁπότε εἶμαι νεκρός — ἀλλὰ εἰς τὴν εὐγενῆ συμπεριφοράν μου καὶ τὴν κολακείαν μου. Ἐνθυμούμαι ὅτι τὴν μεγαλυτέραν δόξαν ἀπῆλυσσα παρὰ τοῦ προϋσταμένου μου, διὰ τὴν εἰς μίαν ἐπιστολήν μου ὑπέγραψα «ὁ δοῦλος καὶ σκύλος σὰς B.»

Rabelais. « Ἀλλοίμονον! ἐντὸς δύο λέξεων κρύπτεται τόση ἀηδία, ὅσοις βόρβορος ἐπὶ τῆς κοιλίας δέκα χοίρων.

Σιωπή διεδέχθη τὴν συζήτησιν. Ἡ ἀηδὼν ἤρξατο ᾄ-
δουσα, ἐνῶ ἡ σελήνη ἐκρύπτετο ὅτιοθεν τοῦ ἀπέναντι βου-
νοῦ Ἐρρίφθη ἐν εἰς ῥεμβασμούς. Ἡ δέλησα νᾶ συγκρίνω
τὴν συναναστροφὴν τῆς ἐσπέρας μὲ τὴν τῆς πρωΐας καὶ κα-
τέληξα εἰς μιαν ζητωκραυγὴν ὑπὲρ τῶν νεκρῶν «Ζήτωσαν
οἱ νεκροί.»

Καὶ διατὶ ὅχι; Δὲν χορταίνει κανεὶς τὴν συναναστροφὴν τῶν νεκρῶν. Ἐὰν διὰ τοὺς ἐρημίτας καὶ τοὺς φιλοσόφους ἀπτελοῦσιν οὗτοι τὴν μᾶλλον εὐχάριστον συναναστροφὴν, εἰς πολλὰς περιστάσεις θὰ ᾔσαν εὐεργετικώτατοι καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους.

Εἰς βασιλεὺς ἄξιος τοῦ ὀνόματός του, μὴ διαβλέπων ἐν τῷ τίτλῳ του μόνον τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ζῇ εὐμαρῶς καὶ νὰ λυτρεύῃ τὰ πάθη του, θὰ ἦτο λαν ὠφελημένος· ἐὰν ὡς συμβούλους προσεκάλει πλειότερους νεκροὺς παρὰ ζῶντας. Ὁ Μοντεσκιαί, ὁ Ρουσσώ, οἱ ἱστορικοὶ θὰ τῷ ἐπρομήθευον τόσας λαμπρὰς ἰδέας, ὅσας δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὔρη εἰς τοὺς ζῶντας σοφοὺς ὅλου τοῦ βασιλείου του. Καὶ οἱ νεκροὶ αὐτοὶ δὲν θὰ παρεούροντο εἰς τὰς συμβουλὰς των, οὔτε ὑπὸ τῶν παθῶν των, οὔτε ὑπὸ τῆς πλεονεξίας των, οὔτε ὑπὸ τοῦ μίσους πρὸς τοὺς ἄλλους. Πόσα καλὰ ἔργα δὲν διακόπτονται χάριν τῶν εὐσεβείων καλοῦθελήτων ὡς μόνον πρόγραμμα τοῦ βίου των ἔχόντων τὴν κωλυσιεργίαν. Τὸ δὲ λυπηρότερον πάντων εἶναι διὰ αἱ ἰσχυρότεραι θελήσεις ὑπόκεινται

πλειότερον εἰς τὰς ἐπιδράσεις τῶν

“Ανευ τούτου οὐδαμοῦ θὰ παρετηρήτο” ὁπισθοδρομήσεις.

Ἐκέρυξα τὴν λῆξιν τῆς συνεδρίας καὶ οἱ προσκεκλημένοι ἤρξαντο ἀναχωροῦντες ἡσύχως. Οὔτε θόρυβος ἀμαξῶν, οὔτε σύγχισις καὶ ζάλη πρὸς ἐπανεύρεσιν τῶν ἐπανωφορίων καὶ τῶν πέλων.

Δυνάμει τῆς ὥρας ἐκείνης συναναστροφῆς ἡδυνήθην ὅπωςδῆποτε νὰ σχηματίσω μίαν ἰδέαν περὶ τῆς εὐγενείας τῶν ἡθῶν. « Ἡ εὐγένεια δὲν εἶναι οὐτοπία, εἶνε καὶ τι οὐχὶ ἀνευ ἀξίας. »

Ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία, ἀφοῦ συνέταξε τοὺς νόμους τοὺς ἀποβλέποντας τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀτόμων, ἔπρεπε νὰ ἐφεύρη καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων, ἵνα καταστήσῃ τὴν ζωὴν γλυκεῖαν.

Ὑπάρχουν ὁμῶς δύο εἴδη εὐγενείας, αἵτινα ὀφείλει πᾶς τις καλῶς νὰ διακρίνῃ. Ἡ πρώτη εὐγένεια στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὑψίστου καὶ φιλοσοφικωτάτου ῥητοῦ τοῦ Εὐαγγελίου: *ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης*. — Κάμνε εἰς τοὺς ἄλλους, ὅπως θέλεις καὶ οἱ ἄλλοι νὰ κάμωσιν εἰς σέ, ἐρώτησον τὸ λογικόν σου τί πρόκειται ν’ ἀποφεύγῃς καὶ τὴν καρδίαν σου τί πρόκειται νὰ κάμνης. »

Τὸ δεῦτερον εἶδος τῆς εὐγενείας εἶναι ὀλιγώτερον σπουδαῖον. Οἱ ἀνθρώποι τῆς ῥασιόννης καὶ τῶν συναναστροφῶν, οἱ αὐτοκαλοῦμενοι μέλη τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἐφρόντισαν νὰ δημιουργήσωσι διάκριτικὰ τινα σημεῖα μερικῶν μορφασμῶν, ὅλγας ἀλλοκότους κινήσεις, λέξεις τινὰς συνθηματικὰς, δι’ ὧν νὰ διακρίνονται ἀπὸ τοῦ λαοῦ. Ἀκριβῶς εἰπεῖν δύναται νὰ ζήτῃ τις καὶ χωρὶς νὰ μάθῃ τὰ σημεῖα ταῦτα· ἀλλ’ εἶναι συμφερότερον νὰ τὰ γνωρίσῃ.

Καὶ εἶναι μὲν γελοῖον νὰ ὑποβάλληται τις εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς συνηθείας, ἀλλ’ εἶναι καὶ ἐπικίνδυνον ν’ ἀπορρίπτῃ τις πάντα. Ἀλλ’ ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τοῦ

νὰ ὑποβάλληται εἰς μερικὰς τυραννίας διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ συνήθεια, δὲν εἶναι καὶ πολὺ λογικόν. Καὶ διὰ μὲν πρόκειται περὶ μικρῶν τινῶν ἐνοχλήσεων, εἶναι προτιμότερον νὰ ὑποχωρῇ τις εἰς τὴν συνήθειαν, παρὰ νὰ κουράσῃ τὸν ἐγκεφαλὸν τοῦ σκεπτόμενος καὶ ταλαντευόμενος. Ἄλλ' ἐπὶ ζητημάτων σοβαρωτέρων, ὁπόθεν εἶναι δυνατὸν νὰ προκύψῃ βλάβη οἰκονομική, διασάλευσις ὑγείας, διατάραξις συνειδήσεως, καὶ ἕτερα καὶ μὴ ὑπολογιζόμενα, εἶναι προτιμότερον νὰ σκευθῇ τις πρὶν εἶπῃ: τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ συνήθεια.

Ἐρωτήσατε ἓνα ἄγριον διατί τρώγει τοὺς ἐχθρούς του; Θὰ σᾶς εἴπῃ: τοῦτο εἶναι συνήθεια.

Ἄνευ τῆς εὐγενείας τῶν τρόπων δὲν θὰ ᾔτο εὐκόλος ἡ συνάντησις δύο ἢ τριῶν χωρὶς νὰ διαπληκτιοῦνται. Πρέπει λοιπὸν ἢ νὰ ζῇ τις μόνος ἢ νὰ ζῇ εὐγενῶς.

Καθήμεθα τρεῖς ἐν τῇ τραπέζῃ, δύο ἄνδρες καὶ μία γυνή. Προσφέρεται ἐν ὀρνίθιον· κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ οἱ τρεῖς ἔχομεν τὴν ὁρεξιν νὰ φάγωμεν ἀνὰ μίαν πτέρυγα. Ἄνευ τῆς παρεμβάσεως τῆς εὐγενείας ὁ διαμελλίζων ἀνὴρ θὰ ἐλάμβανε πρῶτος τὴν μίαν πτέρυγα, ὁ δεύτερος θὰ ἐκράτει τὴν δευτέραν. Ἐὰν ὁ τρίτος ᾔτο ἀνὴρ, θὰ ἐπήρχετο φιλονικία καὶ πόλεμος.

Ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν εὐγένειαν προσφέρομεν κατὰ πρῶτον μίαν πτέρυγα εἰς τὴν γυναῖκα. Τοιοῦτοιτρόπως ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῶν δύο ἀνδρῶν ἡλάττωσε κατὰ τὸ ἡμῖς τὰς ἐλπίδας τοῦ νὰ φάγῃ μίαν πτέρυγα, πλὴν ὥς ἀνταμοιβὴν τῆς θυσίας ταύτης θεωρεῖ τὴν ματαιοδοξίαν διὰ θὰ θεωρηθῇ εὐγενής.

Μένει λοιπὸν ἡ μία πτέρυξ. Σᾶς τὴν προσφέρω. Σεῖς ἐπιμένετε νὰ τὴν κρατήσω. Ἐὰν τὴν κρατήσω, κάμνω τοῦτο διὰ νὰ ὑποχωρήσω εἰς τὰς παρακλήσεις σας. Σεῖς ὑφίστασθε τὴν ἀπώλειαν, τοῦτο ὁμῶς δὲν σᾶς ταπεινώνει. Ἀπ' ἐναντίας θεωρεῖτε τὸν ἑαυτιὸν σας ἀνώτερόν μου, διότι ἔσχετε τὴν εὐγένειαν νὰ στερηθῇτε χάριν ἐμοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐ-

γὼ δὲν ὑπῆρξα ἀγενής· σὰς προσέφερα ἤδη τὴν πτέρυγα
καὶ μοὶ τὴν ἐπιστρέψαιτε.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ὕπνος εἶχε κλείσει τὰ βλέφαρά μου καὶ
διὰν ἐξύπνησα, εὐρέθην ἀρκετὰ ἱκανοποιημένος διὰ τὴν
ἐσπερινὴν παρεκτροπὴν. Ἐχασα τὸν ὕπνον μου, ἀλλ' ἐ-
κέρδισα τὴν ματαιότητα, ὅτι ὑπῆρξα εὐγενής.

Τοιοῦτοτρόπως δαπανᾶται ὁ χρόνος καὶ ἐξαντλεῖται τὸ
νῆμα τῆς ζωῆς.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 12 Ἰουλίου 1912

Στέφ. Σαλαμάγκας

ΕΞΥΠΝΑ καὶ ΚΟΥΤΑ

Εἰς τὸ δικαστήριον

— Ὁ δικαστής — Βρε ἄθλιε γιατί ξεριψες, τὸ πῆλινο πιάτο
τὸ κεφάλι τῆς γυναικός σου;

— Ὁ κατηγορούμενος — Διότι δὲν ἤρξα κανένα ἄλλο βαρύ-
τερο ἀπ' αὐτὸ κύριε δικαστά

ΗΔΕΙΡΩΤΙΚΟΙ ΘΡΥΛΟΙ

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΠΟΥ ΑΓΡΥΠΝΕΙ

Σάν της μαντούλας τήν καρδιά,
καμμιὰ καρδιά δὲν εἶνε....

Ἀκοῦσι' ὅλοι σιτὴ χώρα μας τὴ μολογάει ἓνας μῦθος:
Μιὰ μάνα ζοῦσ' ἓναν καιρὸ μὲ δυὸ μικρὰ παιδάκια,
Τὸν' ἄγοράκι ὁλόξανθο τ' ἄλλο γραμμένη κόρη,
Τῆς μάνας των παρηγοριὰ κι' ὁλόκρυφο καμάρι.
Σάν δυὸ λουλούδια τρυφερὰ μεγάλωναν σιμὰ τῆς
Καὶ σιτὴν καμένη τῆς καρδιά π' ἡ σιέρηση τ' ἀντρός τῆς
Εἶχε πληγώσ' ἀγιάτρευτα, ἐχύνανε βαλσάμι,
"Οἷαν ἀθῶα, ξέγνοιαστα, ἐπαίζανε κοντὰ τῆς....
Μὰ ἡ Μοῖρά τους τὰ μοίρανε μὲ τὸ ξερβί τῆς χέρι
Καὶ τ' ὄρφανὰ ἀπὸ πατρικὰ φιλιὰ εἶκανε —τὴ κρεῖμα!—
Γραμμένο ν' ἀπορφανισθοῦν κι' ἀπ' τὰ φιλιὰ τῆς μάννας,
Τῆς μάννας τους, ὅπου εἶκανε ὁ κόσμος τους σιτὸν κόσμο,
Ποῦ τὰ 'λουζε μερόνυχτα μὲ δάκρυα καὶ μ' ἀγάπη....
Τὴν δύστιχη! Τὴν μάραναν ἢ σιέρησες κ' ἢ πίκρες,
Καὶ μιὰ βραδεὶὰ ποῦ μούγκριζαν μὲ λύσσαν οἱ ἀνέμοι
Πειοῦσ' ὁ Χάρος πέρνοντιας μαζί του τὴν ψυχὴ τῆς...
Σάν δυὸ πουλάκια ἔρημα, ποῦ τ' ἀσπλαγχνο γεράκι
Τὰ σιέρησ' ἀπ' τὴ μάννα τους καὶ κλαῖνε νύχτα—μέρα
Καὶ σιτὴ φτωχὴ τους τὴ φωλιὰ ἄγριος βορριᾶς μουγκρίζει
Κ' ἐκεῖν' ἀπὸ τὸ φόβο τους σωπαίνουν τρομαγμένα
Ἔτσι καὶ τῆς μαντούλας μας τὰ δυὸ μικρὰ πουλάκια,

Ὁρφανεμένα κι' ἔρημα κι' ἀπ' ὅλους ἀφειμένα,
 Ἐέσκεπα στὸ κρεβάτι τους πλαγιάσαν τ' ἀχυρένιο,
 Τὸ βράδ' ἐκεῖνο πῶμειναν μονάχα μὲς στὸ σπίτι...
 Χωρὶς τῆς μάνας τὰ φιλιὰ, χωρὶς τὰ γλυκὰ χάδια,
 Χωρὶς ἀγάπη, νηστικά, γυμνὰ καὶ δακρυσμένα
 Ἀγκαλιασθήκαν σιωπηλὰ μὲς στὸ βαθὺ σκοτάδι...
 Τὴν νύχτα μὲς σιδὼν ὕπνο τους, στοῦ σκοταδιοῦ τῇ φρίκη,
 Εἶδαν ὄνειρατα φριχτά, πῶς μόνα κι' ἀφειμένα
 Μέσα σὲ τόπους ἄγριους τὰ κυνηγοῦσαν δράκοι
 Π' ἀνοίγανε τὸ στόμα τους μὲ λύσσα νὰ τὰ φᾶνε.
 Καὶ τὰ παιδάκια μιὰ φωνὴν ἐβγάλαν τρομαγμένα:
 — «Μαννοῦλα, ποῦ μᾶς ἄφησες; Μαννοῦλά μας, ποῦ πῆγες;»
 Κοὶ τῆς μαννούλας ἡ ψυχὴ, ποῦ πέταγε τριγύρω
 Στὰ ὠρφανεμένα τῆς μικρά, στ' ἄκουσμα τῆς φωνῆς τους,
 Ἐσπάραξε κ' ἐφώναξε σὰν νᾶχε ἀνθρώπου στόμα:
 — «Ἐδῶ εἰμ' ἐγώ, παιδάκια μου, παιδιὰ μου, μὴ φοβᾶστε!»
 Καὶ τὰ ὀρφανὰ πλειὸ δυνατὰ ἐσφίχτηκαν ἀκόμα,
 Στ' ἄκουσμα τῆς φωνῆς αὐτῆς τῆς πολυαγαπημένης....

.....Κάθε πρωῒ, χαράμματα, πρὸ τοῦ νὰ δώσ' ὁ ἥλιος
 Ἐνα τρεχᾶτο φάντασμα ἀπ' τοῦ σπιτιοῦ τὸ τζάκι
 Βγαίνει γοργὰ καὶ χάνεται στὸ χάραγμα τῆς μέρας....
 Λένε πῶς ἔρχει ἡ καρδιὰ τῆς μάνας κάθε νύχτα
 Καὶ παραστέκει στὸ πλευρὸ τῶν ὀρφανῶν παιδιῶν τῆς
 Καὶ διώχν' ἀπὸ τὸν ἥσκιο τους καθ' ἥσκιωμα καὶ σκιάχτρο:

Σὰν τῆς μαννούλας τὴν καρδιὰ καμμιά καρδιὰ δὲν εἶνε!....

Ἐν Ἐπιβάταις 1912

Τάσος Βιδούρης

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ὁ δικηγόρος

— Λέγεις λοιπόν διτι σὲ κακομεταχειρίζεται ἡ γυναῖκά σου

— Μάλιστα κύριε, μὲ μεταχειρίζεται σὰν σκύλον καὶ μὲ ἀναγκάζει νὰ δουλεύω σὰν τὸ ἄλογο!...

— Αἶ! τότε πρέπει νὰ ἀποτιανθῇς πρὸς τὴν πρσοσιατευτικὴν ἑταιρίαν τῶν ζώων.

Ἡ κυρία πρὸς τὴν νέαν ὑπηρέτριάν της

— Πιστεύω κόρη μου νὰ εὐχαριστηθῶ ἀπὸ σέ. Μόνον.... πές μου ἔχεις κανένα ἔρασιτήν;

Καὶ ἡ ὑπηρέτρια

— Ὅχι κυρία ἀλλὰ ἂν θέλετε παῖρονω ἀμέσως!...

Εἰς τὸ δικαστήριον

— Καὶ ποίαν ἀφορμὴν πῆρε γιὰ νὰ σὲ κυπῆσῃ;

— Ὅχι κύρ, δικασιῇ, δὲν πῆρε ἀφορμὴν παρὰ ἓνα χονιῖρον σκουπόξυλο!....

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Γ. ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

« Ἡπειρωτικὴ Ψυχὴ »

ΤΟ ΡΙΖΙΚΟ ΤΗΣ ΑΜΟΙΡΗΣ ΑΝΝΙΚΑΣ

~~~~~  
~~~~~  
~~~~~  
~~~~~

Ὁ ἥλιος ἔδυνεν.

Αἱ τελευταῖαι τοῦ ἀκτῖνες, ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων κορυφῶν τῶν ὄρεων ἐκτοξευόμεναι, ἐπλημμύριζον χρυσερύθρου φωτὸς τὴν Φαληρικὴν ἀκτὴν, ἐχρύσωνον τῶν δένδρων τὰς κορυφὰς, καὶ ἐθώπευον τὰ πλάγια τῶν λοφίσκων καὶ ἀνήρχοντο μέχρι τῶν δυσπροσίτων ὄρειων καταφυγίων, εἰς τὰ ὅποια ἡ εὐλάβεια τῶν καλῶν Χριστιανῶν εἶχε κτίσει ἀπὸ παλαιοτάτων ἐτῶν τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Λυκαβητοῦ.

Ὑπὸ τὸ ἡλιακὸν φῶς διεγράφετο εὐκρινῶς ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλοτέραν τοῦ ὄρους κορυφὴν ὁ ναός. Καὶ διεκρίνοντο ἀπὸ μεγίστης ἀποσιτάσεως, ὁ χρυσοῦς τροῦλος τοῦ ναοῦ, τὸ μαρμάρινον ἱκρίωμα τοῦ κωδωνοστασίου καὶ αἱ ὑψηλαὶ καὶ μελαγχολικαὶ κυπάρισσοι, αἱ περιβίλλουσαι αὐτόν. Καὶ ὅλ' αὐτά, φωτιζόμενα ἀπὸ τὰς τελευταίας ἀναλαμπὰς τοῦ δύοντος ἡλίου, ἐφαίνοντο εἰς τὰ μάτια τοῦ περαστικοῦ διαβάτου χρυσᾷ, στίλβοντα, ὄνειρώδη ὡς ἓνα μαγικὸν οὐκιδόμημα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια μόνον μία τρελλὴ φαντασία δημιουργεῖ εἰς στιγμὰς ὀνειρώων καὶ ἐκσιτάσεως.

Ἐκαθήμεν μετὰ τινος ἀδελφικοῦ μου φίλου, εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας του, κειμένην εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ τῆς ὀρεινῆς ἀνελίσσομένης ἐπὶ τῆς καταφύτου πλευρᾶς τοῦ ὄρους καὶ ληγούσης πρὸ τῆς πύλης τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, κάτω-

θεν τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων, κάτωθεν τῶν ὀποίων, ἀναλύεται τὸ μυστήριον καὶ ἡ γοητεία τῶν ἐαρινῶν νυκτῶν. Ἐπνευσεν ἔπειτα ἑλαφρὰ ἀπόγειος αὔρα διῆλθε διὰ μέσου τῶν ἀκινήτουμένων φυλλωμάτων τῶν δένδρων καὶ ὁ ἁρμονικὸς ψιθυρὸς τῆς ἡλθε νὰ συνοδεύσῃ τῆς ἀηδόνος τὸ ᾄσμα, ἡ ὁποία ἔψαλλε εἰς τόνους διαυγεῖς, γλυκεῖς, κρυσταλλώδεις, διεισδύοντας εἰς τῆς καρδίας τὰ ἄδυτα, τὸ ἐρωτικώτερον τῶν ᾠμάτων. Τὰ δένδρα δὲν ἐψιθύριζον, καὶ τὰ πούλια φοβούμενα τὴν ἐπερχομένην νύκτα διέσχιζον μετὰ αὐτῶν ταχύτητα τοῦς αἰθέρας καὶ ἔσπευδον εἰς τὰ νυκτερινὰ τῶν καταφύγια, κάτω ἀπὸ φύλλων πρασινῶν οὐρανούς.

Ὀλίγον ἀκόμη καὶ ὁ πυρπολούμενος κατέρυθρος δίσκος τοῦ ἡλίου θὰ ἐξηφανίζετο ὀπίσω ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν βουνῶν τὰς κορυφάς· ὀλίγον ἀκόμη καὶ ἡ νύξ μετὰ τὴν ἀγρίαν τῆς ποίησιν καὶ τὴν ἀγρίαν τῆς μεγαλοπρέπειαν θὰ ἔρριπτε τὸν ἀστεροκένητον μανδύαν τῆς, ἐπὶ τῶν πανυψηλῶν μερῶν· ὀλίγον ἀκόμη καὶ τὸ μυστήριον τοῦ σκότους θὰ ἐνηγκαλιζέτο τὸν ναόν, τὸ κωδωνοστάσιον καὶ τὰς κυπαρίσσους του, διὰ κωδωνισμοί, χαρμόσυνοι κωδωνισμοί, ἀκουσθέντες αἰφνης διέκοψαν τὴν μόνότονον σιγὴν τὴν βασιλεύουσαν καὶ κυριαρχοῦσαν ἐκεῖ ἐπάνω.

—Γιατὶ Φίλιππε, ἠρώτησα τὸν φίλον μου, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο οὕτω, κτυποῦν αἱ καμπάνες;

—Διότι αὐριον, μοῦ ἀπήντησεν, εἶναι ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἀϊγιάννη τοῦ Κλήδονα. Αἰφνης, ὥσάν κατι νὰ ἐνεθυμήθῃ κατι νὰ τοῦ ἡλθε εἰς τὸν νοῦν του, κατι νὰ τοῦ κατεσπάραιξε τὴν καρδίαν του μετὰ τὸν πλέον ἀγριώτερον τρόπον, εὐθύς ἐπλυμμήρισαν δάκρυα οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ ἐν δάκρυ ἔρρευσεν εἰς τὴν παρεῖάν του. Ὡσεὶ δὲ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος τὰ κατεσπαράχθην, ἐδάκρυσα καὶ τὸν ἠρώτησα:

Γιατὶ κλαῖς Φίλιππε, τῷ εἶπον; Καὶ μέχρι καρδίας συγκινηθέντες, ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην του, ἀνάμνησιν πλήρη θλίψεων καὶ σπαραγμῶν!!..

— Δὲν ἔχω, εἶπεν, λόγους, δὲν ἔχω φωνήν, διὰ τῶν ὀπλοῶν νὰ σοῦ περιγράψω, τὸ οἰκιτρὸν τέρμα μιᾶς κόρης, ἥτις ἦν ὠραία ὡς ἑαρος αὐγή, δροσερὰ ὡς ἄνθος θωπευόμενον ὑπὸ τῆς αὐρας τῆς νυκτός, μυστηριώδης ὡς τῶν οὐρανῶν τὸ ἄπειρον καὶ τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ, ἔπαυσε προώρως νὰ πάλῃ.

Καὶ ἐν ᾧ ὁ φίλος μου ἐξηκολούθει τὴν ἀφήγησίν του εἰς τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μορφῆς του, αἶτινα μὰ τῆς σελήνης ἀκτὺς κατορθώσασα νὰ διεισδύσῃ μέχρι τοῦ μέρους ἐκείνου ἐφώτιζε, διέγνώσα τὸν μέγαν τρόμον τὸν καταλαβόντα αὐτὸν καὶ τὴν συνέχουσαν αὐτὸν φρίκην καὶ συγκίνησιν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ θλιβεροῦ ὅσον καὶ σπαραξικαρδίου τέλους τῆς κόρης, ἣτις ἐτύγγανε νὰ εἶναι ἑξαδέλφη του, καὶ τὴν ὁποίαν ἠγάπα ὡς ἀδελφήν. Καὶ σπεύδων νὰ διαλύσῃ τὸν τρόμον καὶ τὴν φρίκην τοῦ φίλου μου.

— Λάλει, τῷ εἶπον, λάλει καὶ θὰ σὲ ἀκούσω μέχρι τέλους, διότι οἱ λόγοι σου μοῦ ἐκίνησαν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ ὁ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μορφῆς σου διέγνώσα τὸν κατέχοντά σε φόβον καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν, τὴν λύπην καὶ τὴν μελαγχολίαν σου.

Παρήλθον οὕτω ὀλίγα τῆς ὥρας λεπτά, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὀπλοῶν ὁ φίλος μου ἀνεπόλει εἰς τὴν μνήμην του, ὡς κινηματογραφικὴν ταινίαν τὴν ἀφήγησίν του. Προσιλῶσε τότε τοὺς ὀφθαλμούς του δεικνύοντας εἰς τὸ ἄπειρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐμάρμαίρον οἱ ἀστέρες, καὶ ἡ σελήνη εἶχεν ἀνατείλει καὶ τὸ λευκὸν τῆς φῶς ἀσήμωνε τὴν μακρὰν καὶ ἀτελείωτον ταινίαν τοῦ δρόμου τῆς Ἑπειτα ἀφῆκε θρηνώδη στεναγμὸν νὰ συγκλονίσῃ τὰ στήθη του καὶ τὴν θλιβεράν του σκέψιν ἐξωτέρικευσεν εἰς μικρὸν παράπονον. Ἀνέπνευσεν ἐπὶ πολὺ θόρυβωδῶς τὴν βαλσαμώδη καὶ ἀρωματωμένην αὐραν, ἣτις ἐθώπευε τὸ πρόσωπόν του καὶ ἐν ᾧ ναρκαμένος ἀπήλαυε τῶν θελκτικοτήτων μάγου ὀνείρου αἱ μὲ φωνὴν τρέμουσαν καὶ παλλομένην, γλυκεῖαν καὶ ἁρμονιὸν φωνήν.

—“Εχω θείον, θείαν, μου ἐπιθύρισεν, καὶ δύο ἐξαδέλφους ὧν ἡ μὲν μία ὀνομάζεται Ἀνθή, ἡ δὲ ἄλλη Ἀννίκα. Καθ’ ἐκάστην τοὺς ἐπισκεπτόμεν καὶ καθ’ ἐκάστην ἐβλεπον τὴν Ἀννίκαν, περιλυπὸν μελαγχολικὴν καὶ πνιγομένην ἀπὸ τὴν ἀγρίαν λύπην, τὴν καταξοχίζουσαν τὴν ψυχὴν της καὶ κατὰ διαστήματα ἄφηγε βαθὺν στεναγμόν, νὰ ἐκφύγῃ τοῦ στήθους της καὶ δάκρυα πόνου, ὑπεριότης ὁδύνης δάκρυα ἐβύρκωνον τοὺς ὀφθαλμούς της. “Ἦθελε νὰ τραγουδήσῃ καὶ διὰ τοῦ ἄσματος της νὰ φανερώσῃ τοὺς ἀγνούς καὶ τοὺς εἰλικρινεῖς πόθους τῆς καρδίας της, ἀλλὰ τὸ ἄσμα ἔσταιμάτα εἰς τὰ χεῖλη της. Καὶ μίαν ἡμέραν ἠρώτησα τὴν ἀδελφὴν της, καθ’ ἣν ὁ λόγος ἦλθε περὶ τῆς Ἀννίκας.

— Ἀνθή, τῆς εἶπον, τί ἔχει ἡ Ἀννίκα σὰς καὶ εἶπε· εἶται λυπημένη; Δὲν μοι ἀπῆντησεν ἀμέσως· ἐκφρασις λύπης διεχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς της καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐδάκρυσαν.

— Ἀνθή, πές μου τί ἔχει ἡ Ἀννίκα· ἐπανελάβα.

— Ἀχ! ἐξάδελφε, μοι εἶπε μετὰ τινὰς στιγμὰς, σπογγίζουσα τοὺς ἐκ δακρύων πλημμυρισμένους ὀφθαλμούς της· τρεῖς μῆνες εἶναι τῶρα, ποῦ μᾶς εὗρηκεν αὐτὸ τὸ κακὸ κακὸ μάτι μᾶς εἶδε· εἵμασθε οἱ πειδὲς εὐτυχισμένοι τοῦ τόπου μας· ὅλοι μᾶς ζήλευαν· μᾶς πῶς τῆς ἦλθε τῆς Ἀννίκας μὲς νὰ ἴδῃ τὸ ριζικὸ της!!....

Καὶ ὁ φίλος μου εἶχεν ἤδη κατακυγῇ τὴν ψυχὴν. Ἀδριεῖος μελαγχολία ἐπλήρου τὴν καρδίαν του καὶ δάκρυα ἀνῆρχοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του δάκρυα λύπης, δάκρυα φόβου, τρόμου καὶ ἀπελπισίας· δάκρυα τὰ ὁποῖα χύνει ὁ ἀπεγνωσμένος, ὁ ἀπὸ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταπίπτων, ὁ ἀπὸ τῆς τιμιότητος εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀκολασίας μεταπίπτων καὶ κατανοῶν τὸ πρὸ αὐτοῦ βαθύτατον βάρανθρον εἰς ὃ ἀκουσίως ὑπέπεσεν, καὶ βαθύτατον στενάξας ἐκ τῶν μυχλίων τῆς καρδίας του στεναγμόν, ἐξηκολούθησε:

— Ταῖς περισπόμενες ἀπόκρηφαις, ἐξηκολούθησεν ἡ ἐξα-

δέλφη μου, ἔρχεται ἡ Ἀννίκα καὶ μοῦ λέγει χαμογελῶν-
τας: — Ἀνδρῆ, θὰ νησιέσω τὸ τρῆμερο ἀπὸ αὐριο γιὰ νὰ
ἰδῶ τὸ ῥιζικό μου!!... — Δὲν βαριέσαι, Ἀννίκα μου, τῆς εἰ-
πα, νὰ πᾶς νάρωσιτήσης τρεῖς μέραις νησιτικῇ. — Μπρὸς σὶδ
κάλλη τ' εἶν' ὁ πόνος, μπρὸς σὶν τὴν τύχη τ' εἶν' ἡ πείνα, μοῦ
λέγει γελῶντας. Ἀπὸ βραδὺς λούσθηκε μὲ σαφινόφυλλα καὶ
ἦτανε δλο χαρά. — Νὰ ἰδοῦμε ποιὸν θὰ ἰδῶ σὶν ὕπνο μου,
μοῦ ἔλεγε· ἂν εἶναι ὁμορφος καλῶς νὰ ὀρίσῃ, μ' ἂν εἶναι
ἄσχημος, ἄς πάῃ ἀπ' ἐκεῖ ποῦ θάρῃ: Τὴν καθαρή Δευ-
τέρα δὲν ἔβαλε τίποτε σὶν στόματις, οὔτε τὴν Τρίτη, οὔτε
τὴν Τετάρτη· τὰ μάτια τῆς ἔλαμπαν, τὸ κορμὶ τῆς ἔκαιε· σὰν
νᾶχε θέρμη· δὲν εἶχεν ὄρεξιν οὔτε νὰ φάγῃ οὔτε νὰ κεν-
τήῃ. Ἀννίκα, τῆς ἔλεγα, ἅμα στρώναμε τραπέζι μεση-
μέρι βράδυ, ἔλα νὰ φᾶς λιγάκι, νὰ πιᾶσῃ ἡ ψυχὴ σου. Μὰ
αὐτὴ μούδινε πάντα τὴν ἴδια ἀπόκρισι: Θὰ ἰδῶ τὸ ῥιζικό...
Τὴν Τετάρτη βράδυ πλαγιάσαμε ἀπὸ νωρὶς. Κοιμούμαστε
κάτω σὲ μιὰ κάμαρα· ἡ Ἀννίκα ἐκείνη τὴν βραδὺν δὲν
μποροῦσε νὰ κλείσῃ μάτι· ἐπαράδερνε μεσ' τὸ στρώμα τῆς·
ἡ δὲ ψα γύψωνε τὴν γλῶσσάν της, μὰ δὲν ἔπρεπε νὰ φάγῃ τί-
ποτε ὅσο νὰ ἰδῇ τὸ ὄνειρο. Τὰ μεσάνυχτα τὴν ἐπῆρεν ὁ ὕ-
πνος· μὰ πέρασαν ἀπ' ἔξω κάτι μεθυσμένοι καὶ μὲ τὰ τρα-
γούδια τους, μὲ τὰ βιολιά τους τὴν ἐξύπνησαν· κατὰ τὸ
γλυκοχάραμμα ἀπεκοιμήθηκε καὶ μ' αὐτὴν κ' ἐγὼ· ἔξαφνα
μέσ' τὸ γλυκὸ ὕπνο τῆς αὐγῆς, ἀκούω μιὰ ἄγρια φωνὴ γε-
μάτη τραμάρα. Τινάζομαι ἐπ' ἄνω κατατρομαγμένη. — Ἀν-
νίκα, Ἀννίκα μου, φωνάζω, τί τρέχει; ἡ Ἀννίκα ἦτανε ἐσ-
ρὴ κοκκάλιασμένη· μοῦροχονταν τρέλλα ποῦ τὴν ἔβλεπα ἔτσι
σὰν πεθαμένη ξυπνῶ μὲ ταῖς φωναῖς μου, τὴν μητέρα, τὸν
πατέρα· τρίβουμι μὲ ξεῖδι τὰ μιλίγκια τῆς, τῆς δαγκάνομι
τὸ δάκτυλο, τὴν συνεφέρνομι· ἄνοιξε τὰ μάτια τῆς μιὰ στιγ-
μή, τᾶκλεισε εὐθὺς μὲ φόβο· ὕστερα τὰ μετάνοιξε, ἐκύτταξε
μεσ' τὴν κάμαρα μὲ ματιὰ τρογμένα ἦτανε [κίτρινη σὰν τὸ
θειάφι· ἡ μητέρα τὴν πῆρε σὶν ἀγκαλιά τῆς σὰν νᾶτανε
μωρὸ, τὴν φιλοῦσε, τὴν χαῖδευε καὶ τῆς ἔδινε καρδιὰ μὲ γλυ-

καὶ λόγια.

— "Εφυγε; μοῦ λέγει σὲ λίγο, μὲ φωνὴν σιγανήν, πρὸς φωνὴν οβυνομένην, μὲ φωνὴν τρέμουσαν ὡς οἱ τρεμοσβήνοντες ἀστέρες, μὲν φωνὴν πνιγομένην, οἷαν ἐκβάλλει ὁ εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ Ὠκεανοῦ βυθιζόμενος ναυαγός.

— Ποιὸς Ἀννίκα μου; τὴν ἠρώτησα.

— Νὰ αὐτός.....νὰ.....αὐτός ποῦρθε.....νὰ μὲ πάρῃ.....

Τὶ λόγια τῆς εἶπον, εἰν' αὐτὰ ποῦ λὲς Ἀννίκα, κανεὶς δὲν ἤλθε.....ἡ πόρτα ἦτανε κλειδωμένη. Μὰ ἐκείνη ἐκούνησε λυπητερὰ τὸ κεφάλι τῆς καὶ δύο δάκρυα ἔσταξαν ἀπὸ τοὺς μεγάλους μαύρους ὀφθαλμούς τῆς.

— Ἀννίκα μου, τῆς λέγει ἡ μητέρα, τί ἔχεις; τί εἶδες κόρη μου; πές το τῆς καυμένης τῆς μανούλας σου.

— Νά, εἶπε μόλις συνελθοῦσα, ἡ Ἀννίκα μὲ ἀδύνατη φωνή· Εἶδα πῶς παντρευόμουν· εἶχαμε στολίσῃ τὰ προικὰ καὶ ἐρχονταν αἱ γειτόνισαίς καὶ τᾶβλεπαν.....ἐγὼ εἶμουν· ἀδῶ στήν κάμαρά μας κλειστή καὶ ἔπλεκα τὴν νυφιάτική μου μπιμπίλα.....ἔξαφνα ἀκούω νὰ βαροῦν δυνατὰ τὴν ξώπορτα, ἀκούω βαρεῖὰ κτυπήματα στὴ σκάλλα.....στινώνεται μὲ μιᾶς ἡ πόρτα καὶ βλέπω.....ἓνα ψηλὸ ψηλὸ ἄνθρωπο.....ὄλο κόκκαλα ἀπὸ τὸ κεφάλι ἕως τὰ πόδια.....μὲ μακρὰ νύχια.....τλνιγμένον μέσα σ' ἓνα ἄσπρο σινδόνι ποῦμιαζε σὰν σάβανο.....πάγωσε τὸ αἷμά μου ἅμα τὸν εἶδα.

— Εγὼμαι ὁ γαμπρός σου μοῦπε μὲ μιὰ ἀλλοιώτικη φωνή, ποῦ μέκανε καὶ σηκώθηκαν αἱ τρίχες στὸ κεφάλι μου.....εἶμαι ὁ γαμπρός σου, κῆρθε νὰ σὲ πάρω. Σήκω πάνω νύφουλά μου.....τί ὠμορφη ποῦ εἶσαι.....ἐγὼ ἰδὼ χαρῶ τὰ φρόντα νεῖάτα σου.....κ' ἐγέλασε.....κ' ἐφάνηκαν τὰ γούλια τῶν δίχως δόντι. Ἐγὼ ζάρωσα κεῖ δὲ στήν ἄκρη κοκκαλωμένη. "Α! δὲν ἔρχεσαι; μοῦ λέγει ἀγριεμένος, καὶ τὰ ἄδεια μάτια τοῦ ἔλαμψαν σὰν ἀστραπή.....καὶ χύνεται πάνω μου....μ' ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλὶὰ καὶ μὲ ὀλχνει στῆς πλάταις του....τότε ἀπὸ τὴν ἀπελπισία μου βάζω τὰ ξεφωνητά.....μ' αὐτὸς μὲ φοβεραῖς δρασκελμαῖς βγῆκε ἀπὸ τὸ σπλι, πέρασε

τούς δρόμους κ' ἐχώθηκε σ' ἓνα μακρινάρι σκαμμένο βαθειά.....στενό, σκοτεινό, ἀραχνιασμένο, σκόνταβε δλο πάνω σὲ σταυρούς. Ἐκεῖ μέσα χάθηκα, σβύστηκα..... Ἐκεῖ μέσα ἤμουνα πρὶν μὲ συνενέρετε.....

Ἐὰν δέκα ἐγχειριδίων λεπίδες ἐβυθίζοντο ταυτοχρόνως εἰ τὰ στήθη μας, δὲν θὰ μᾶς ἐπληττον τόσον ἀγρίως, ὅσον μᾶς ἐπληξαν αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ ἀπαισίου τὴν μορφὴν καὶ τοῦ σπαρακτικοῦ τὴν ἀκοὴν ὀνείρου.

Ἡσθάνθημεν τὴν ψυχὴν νὰ κατασπαράσσεται καὶ τὴν καρδίαν νὰ καταξοχλίζεται ἀπὸ τοὺς γαμποὺς τῆς ἀπελπισίας ὀνυχας. Ὅλα τὰ ὄνειρά της, ὄνειρα τὰ ὁποῖα ἐπλάσεν, ὄνειρα τὰ ὁποῖα ἐμύρωσε μὲ τὸ ἄρωμα τῆς κόμης της, ὄνειρα τὰ ὁποῖα ἐδρόσισε μὲ τὴν δρόσον τῆς νεότητός της καὶ τὰ κατέστησε ὑπερλάμπρως φωτεινὰ μὲ τῶν βλεμμάτων της τὰς λάμπεις, τὰ εἶδε σωριαζόμενα πρὸ αὐτῆς, νεκρά, μαραμένα, ἀλαμπῆ:

Αἶ! καλὰ καὶ τώρα τί κάνεις ἔτσι; τῆς εἶπεν ἡ μητέρα, σᾶν νὰ τὴν γλυκομάλωνε τάχα· κοιμώσουν ἀνάσκελα μὲ τὸ κεφάλι χαμηλὰ καὶ σ' ἐπίασε βραχνᾶς, δὲν εἶσαι μόνη σου ποῦ τῶπαδες.

Ἡ Ἀννίκα δὲν ἀπεκρίθηκε τίποτα, τρεῖς μέραις ἔμεινε στὸ κρεβάτι· ὕστερα σηκώθηκε· μὰ ἀπὸ κελνὴ τὴν ἡμέρα, εἶναι κατὰ πῶς τὴν βλέπεις, δὲν ἐγέλασε ποτὲ τὰ γέιλη της· πρῶτα κελαδοῦσε σᾶν πουλὶ μὲ τὴν γλυκεῖα φωνή της· ἐχτένιζε κάθε μέρα μπρὸς σιτὸν καθρέπτη τὴν ὀλόμανυρη ἐβενώδη κόμην τῆς· τώρα δὲν τὴν νοιάζει γιὰ τίποτα: Ὁ καυμένος ὁ πατέρασι δὲν ἔκανε; ἐφώναξε γιαιτούς, ἔστειλλε ἐπίτηδες καῖκι νὰ φέση ἀγιασμό ἀπ' τὴν Φανερωμένην· ἡ μητέρα τὴν ἔρριξε στὰ Ἅγια· τὴν πέρασε κάτω ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο· τὴν κάναμε χρυσῇ, νὰ τὴν πᾶμε στὴν ἐξοχὴν, στοὺς κήπους, νὰ δώσῃ ὁ νοῦς της· συλλογιέται τ' ὄνειρό της!!!

.....

Εἶπε τοὺς λόγους τούτους ὁ φίλος μου καὶ ἐσταμάτησε διότι λυγμοὶ τοῦ ἀνῆλνον μέχρι χειλέων καὶ τοῦ ἔσβυσαν τοὺς τελευταίους λόγους τοὺς ὁποίους ἔλεγε, μὲ τρέμουσαν μὲ παλλομένην φωνήν. "Ἐφριξα καὶ ἐρρίγησα, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς θλιβερᾶς ἱστορίας του, διότι ἐνεῖχε τι, τὸ δραματικόν, τι τὸ λυπηρὸν, τι τὸ συγκινητικόν, τι τὸ κατασπαράσσον τὴν καρδίαν, τι τὸ κατασυντρίβον θεμέλια ἀνεγειρόμενα εὐτυχίας..... Τὴν δυστυχομένην τὴν Ἀννίκαν ἣ ὁ πῶς κατεδικάσθη πλέον ἀνεκλήτως εἰς θάνατον. Ἡ δυστυχομένη ἣ Ἀννίκα, τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ, ψυχὴ ἀγνή, ψυχὴ ἄσπιλος, ψυχὴ πρῶτηνικὴ ἔπαλλε παλμοὺς ἔρωτος παλμοὺς ἀπλήστου ἀγάπης, ψυχῆς τῆς ὁποίας ἄγγελος καταστροφῆς ἐνέσκυψε τὸ φρικτὸν καὶ ἀπαίσιον ὄνειρον, ὄνειρον τὸ ὁποῖον ὡς θάλασσα παμφάγος ἦλθε νὰ κατασυντρίψῃ μίαν εὐτυχίαν αἰώνιον μίαν ὑπαρξιν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκρύπτετο ἡ ὠραιότης τὸ οφρῖγος τῆς νεότητος καὶ τὴν ὁποίαν κατέρριψεν εἰς ἄμορφον σωρὸν ἐρειπίων, ὄνειρον τὸ ὁποῖον ἔδρεψε προῶρως καὶ ἀγρῶς τὸ μυροβόλον ῥόdon τοῦ ἀγροῦ καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὴν λάσπην. "Ὀνειρον τὸ ὁποῖον ἔκοψε τοῦ πουλιοῦ τὰς πτέρυγας, μὲ τὰς ὁποίας τὸ ἄκακον πζάσμα ἐπέτα εἰς τὰ ὕψη καὶ τὸ κατεδικάσε νὰ σύρῃ τὸ εὐτελὲς καὶ ἄχρηστον πλέον σαρκίον εἰς τὴν γῆν. "Ὀνειρον τὸ ὁποῖον ἐπῆρε, μίαν ἀκτῖνα χρυσοῦν ἡλιακοῦ φωτός καὶ τὴν διέχυσε καὶ τὴν διεμέλισε καὶ τὴν ἔρριψεν εἰς τὰ ἀποπνικτικὰ βῶθρα τοῦ κοινωνικοῦ χάους. Διότι ἄνθος πτηνόν, ἀκτὶς ἡλίου, ὑπῆρξε ἡ Ἀννίκα πρὶν τῆς ἐνσχύσει ἢ καταστροφῇ. Κατὰρα λοιπὸν εἰς τὴν φιланθρωπίαν τὴν κακὴν τὴν παναθλίαν ἣ ὁποῖα δὲν εὐλαβεῖται τὸ ἄνθος, ἣ ὁποῖα δὲν σέβεται τὸ πτηνόν, ἣ ὁποῖα δὲν ἀποκαλύπτεται πρὸ τῆς ἀγιότητος μιᾶς ἡλιακῆς ἀκτίνος. Κατὰρα εἰς τὴν φιланθρωπίαν, ἣ ὁποῖα φορεῖ ψιμύθιον, διὰν θέλει νὰ γείνη ὠχρά, διὰν θέλει νὰ προσποιηθῇ τὴν συγκεκινημένην καὶ ἣ ὁποῖα ὁμῶς βλέπει ἀναλγῆτως χιλιάδας πτωχῶν νεανίδων νὰ παλαίουν μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου

μεταξὺ τοῦ ὑπάρχειν καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν καὶ ἡ ὁποία δὲν ἔρχεται ἀρωγὸς εἰς τὴν δυστυχίαν, εἰς τὴν ἀγωνίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀναμένει νὰ σπεύσῃ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ αὐτὴ πρώτη τὸ δυστυχὲς πλάσμα, τὸ ὁποῖον ὑπέκυψε καὶ τὸ ὁποῖον ἦτο πλέον ἀποφασισμένον καὶ ὑποχρεωμένον νὰ θανατωθῇ....

Ὁ φίλος μου ἐλησμόνησε πρὸς στιγμήν ὅλας τοὺς τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἀνησυχίας του καὶ ἔφερε πάλιν ὅλην του τὴν προσπάθειαν τῆς σκέψεώς του περὶ τῆς Ἀννίκας. Τὰ βλέμματα καὶ τῶν δύο μας συννηντήθησαν ὡς δύο ἀντίθετοι πόλοι μαγνητικοῦ ὕψιστου.

Πᾶν ἔχνος ἀνυπομονησίας καὶ συγκινήσεως δὲν εἶχεν εἶχεν εἰσέτι ἐξαφανισθῇ ἐκ τοῦ προσώπου του. Τερατώδη φάσματα ἤδη ἐπέρασαν διὰ μιᾶς εἰς τὴν φαντασίαν του καὶ τὸν ἔκαμον νὰ ἀναλυθῇ εἰς δάκρυα. Καὶ ἐνεθυμήθη τὰ λόγια τῆς ἐξαδέλφης του καὶ ἤρχισε νὰ συλλογίζεται τὸ παρελθὸν τῆς Ἀννίκας, τὸ λευκὸν παρελθὸν τῆς κόρης ποῦ ἔζη μέσα εἰς τὰ πουλιά καὶ εἰς τὰ ἄνθη τοῦ χωριοῦ της, ὡσὰν πουλὶ καὶ ὡσὰν ἄνθος καὶ αὐτὴ καὶ ἤρχισεν ἐπίσης νὰ συλλογίζεται τὸν μορασμὸν τῆς κόρης, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν ἤχον κατρακυλοῦν εἰς τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς ὅλαι αἱ πρόσκαιροι ἀνθρώπινοι μεγαλειότητες. Καὶ ὁ φίλος μου ὁ ὁποῖος ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ σιγηλὸς ἔκλινεν αἴφνης τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τοῦ ὤμου μου καὶ ἐξηκολούθησεν:

— Δὲν ἦτο ὄνειρον αὐτό, μοὶ εἶπεν, ἦτο κάτι τι περισσότερον τοῦ ὀνείρου, τὸ ὁποῖον κατασπαράσσει τὴν ψυχὴν καὶ καταβιβρώσκει τὴν καρδίαν. Φρικῶδες τὴν θέαν του, σπαραξικάρδιον καὶ ὀδυνηρὸν τὴν μορφήν. Τότε ἐνόησα, προσέβηκεν τὴν ἀπαραμύθητον ἐκείνην θλίψιν τῆς δυστυχοῦς νεάνιδος, ἣτις προσδοκῶσα νὰ ἴδῃ στέφανα γάμου εἶδε τὸν χάρον σύροντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς κόμης, καὶ ἦτο βεβαία πλέον ὅτι θὰ ἀποθάνῃ.

Καὶ ἔλαβον μίαν τολμηρὰ ἀπόφασιν νὰ τὴν σώσω. Μίαν ἡμέραν τῇ δ·ηγήθην ἐρωτικὴν τινα ἱστορίαν τῇ ἐξύμνη-

σα τὴν ἄρρητον εὐδαιμονίαν τοῦ ἔρωτος· τὴν ἀναγέννησιν τῆς ψυχῆς εἰς τὸ λουτρὸν τῆς ἀγάπης· καὶ ἔπειτα ἤρχισαν νὰ τῇ διηγοῦμαι διάφορα πράγματα καὶ προσεπάθουν νὰ τῆς ἀποσπᾶσω τὸ πνεῦμα ἐκ τῶν νεκρικῶν διαλογισμῶν, τὴν ὑπαρξιν ἐκείνην τὴν ἀπέλπιδι γονυκλιοῖα παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ τάφου κύπτουσαν νὰ τὴν ἀνεγείρω, νὰ τὴν ἐξαγάγω τοῦ νεκροταφείου καὶ νὰ τὴν ἐπαναφέρω εἰς τὴν ζωὴν.

Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ διήγησις προὔχῳρει, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐπειεῖνέτο, τὸ βλέμμα τῆς ἐξίστατο καὶ ἐξέβαλε στεναγμὸν ἀτακουσίσεως· διε δὲ τῇ περιέγραψα ζωηρῶς, μὲ δ-σα ζωηρότερα χρώματα ἡδυνάμην, τὸ λίκνισμα τοῦ εὐώδους φυλλώματος, ἐν μέσῳ τῆς ἀνθοβολούσης καλλονῆς τῆς φύσεως, ἣτις εἶχε στολισθῇ ὅπως στολίζεται διὰ τὰ ἐορτιάση τὸν ἔρωτα τῶν πτηνῶν, δύο σιγαλὰ δάκρυα ἐκύλιν-σαν ἐπὶ τῶν ὤχρῳν παρειῶν τῆς.

—Γιατὶ κλαῖς Ἀννίκα τῆς εἶπον μετὰ συγκινήσεως.

—Ἀχ! τί ὠμορφὴ ποῦ εἶναι ἡ ζωὴ! ἀνεφώνησε μετὰ πόθου ἐκ τῶν μυχραιτάτων τῆς καρδίας τῆς ἀνελθόντος.

—Ἐγώ; εἶπε μετὰ πικροῦ μειδιάματος.

—Ναὶ σύ, Ἀννίκα σύ. Γιατὶ παρᾶτησες ἔτσι τὸν ἑαυ-τόν σου καὶ θέλεις νὰ ἀφήσης τὴ γλυκεῖα ζωὴ καὶ θάφτη-κες πρὶν πεθάνεις; Καὶ δὲν χαμογελᾷς τ' ἀχειλάκι σου καὶ δὲν τραγουδᾷς τὸ στόματάκι σου; Ἀχ! εἰν' ἁμαρτία αὐτὸ ποῦ κάνεις. Θαρρεῖς πῶς μοναχὰ τὴν καρδιά σου βασανί-ζεις; τρεῖς ἄλλαις καρδιαῖς ματώνεις, τρεῖς ἄλλαις καρδιαῖς καταξευχίζεις τὰ φυλλοκάρδια τους, Ἀννίκα.....Καὶ ὅλα αὐτὰ γιατί; Γιατ' εἶδες ἓνα κακὸ ὄνειρο.....καὶ γι' αὐτὸ καὶ μόνο λύνεις σὰν τὸ κερί, γι' αὐτὸ μαθαίνεις τὴν ὠμορφιὰ καὶ τὰ νεῖδιά σου!... Ρίξε ἀπὸ πάνω σου τὴν λύπη Ἀννί-κα. Καὶ πές: θὰ ζήσω, θὰ χαρῶ τὴν ζωὴ, τὸν ἥλιο ποῦ λάμπει, τὰ λουλούδια ποῦ μωσχοβολοῦν, τὰ πουλιά ποῦ ψά-λουν τὸ ἐρωτικὸ των τραγοῦδι, θὰ ἀγαπήσω, θὰ νοιώσω φι-λιά ἀγάπης, θὰ χαϊδέσω παιδάκια στὴν ἀγκυλιά μου. Καὶ οὐ παρεδόθηκες ἔτσι διὰ μίαν σ' ἓνα ψεύτη χάρο, ποῦδες

ἔνα βράδυ σὶδὸν ὕπνο σου;....

Ἐφ' ὅσον τῆς ὁμίλουν οἱ ὁρ θαλμοὶ τῆς ἐξέφραζον πρωτοφανῇ συγκίνησιν ἐπανξάνουσαν ὅλονέν.

— Αὐτὸ τὸ ὄνειρο εἶναι ψεύτικο, τῆς εἶπον μετ' ὀλίγον καὶ θέλεις νὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω; Θέλεις νὰ ἰδῇς τὸ ἀληθεῖν ὀριζικὸ σου; Ἀπόψε εἶναι παραμονὴ ἡ Ἀηγιαννικοῦ καὶ βάζουντε τὸν κλήδονα. Μοῦ δίδεις ἔτα σιμάδι νὰ σοῦ βάλω

Καὶ ἡ Ἀντίκα, ἐξέβαλε τοῦ παρθενικοῦ στήθους τῆς μικρὸν ἐκ μαργάρου σταυρὸν, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀνηρτημέτ ἀπὸ τοῦ τραχήλου τῆς διὰ χρυσοῦς ἀλύοσης καὶ μοὶ τὸν ἔδωκεν. Δὲν μοὶ εἶπε λέξιν, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ λησμονή- τὴν ἐκφρασιν τοῦ βλέμματός καὶ τὸ ὁποῖον μοὶ ἔλεγεν:

— Ἀ! ἀλήθεια πῶς θέλω νὰ ζήσω; Νά, εἰς τὰ χέρια σου εἶναι ἡ ζωὴ μου. Δὲν θέλω, ὅχι δὲν θέλω νὰ ἀποθάνω. Ἀχ! πόσο εἶναι γλεικιὰ ἡ ζωὴ!!...

Ἔλαβον τὸν σταυρὸν συγκεκινημένος. Καὶ περὶ τὴν ἑκτὴν ἐσπερινὴν ὥραν μετέβημεν εἰς γειτονικὴν οἰκίαν καὶ διὰ τῆς αὐλῆς τῆς εἰσῆλθομεν εἰς τὴν κῆπον, εἰς ὃν αἱ κραυγαὶ τῶν ὁδῶν ἔφθανον ὡς συγκεχυμένος ψιθυρὸς εἶχε τι τὸ μυστηριῶδες τὸ ἀρμόζον εἰς μαντεῖον τύχης. Ἦσαν ἤδη ἐκεῖ αἱ νκάνιδες τῆς γειτονιάς, καὶ τινες νέοι καθήμενοι ἐπὶ σκαμνίων καὶ ἐκαυήσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν κύκλον αὐτόν. Ἐγὼ μετὰ τῆς Ἀνθῆς ἐλάβομεν ὅλα τὰ μέτρα· εἶχεν αὕτη συνεννοηθῇ μετ' ὅλων τῶν νεανίδων νὰ μὴν εἴπωσι τίποτε ὑλιβερόν, νὰ μὴν ἀναφέρωσι τὸ ὄνομα τοῦ θανάτου. Ἐν τούτοις ἤμην λίαν αἰσθηχός. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀντικαίόπτριζον τὴν μελαγχολικὴν σκιάν τοῦ κήπου. Οἱ νέοι ἐξυρισμένοι στρημμένον ἔχοντες τὸν μύστικα συνδιελέγοντο ῥίπτουτες ἐνίοτε λαθραῖα βλέμματα ἐπὶ τῶν νεανίδων. Αὐταὶ ἦσαν ἀνευ χειροκτίων, δεικνύουσαι χεῖρας φερούσας ἴχνη τραχέων οἰκιακῶν ἐργασιῶν. Ζωηρῶν χρωμάτων ἐκδῆτας φέρουσαι καὶ μαύρων χανδρῶν κεντημέτας, ἔφερον χρυσοῦς ἐνώτια καὶ δακτυλίδια. Εἶχον τὴν θαψίλειαν τῆς σαρκὸς χωρικῶν, ῥοδόχρους τὰς παρειάς, κεράσινα τὰ χεῖλη καὶ

Σικαμνέλιον [Zagoriou]

ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τὸ ἀνατολικόν, τὸ τωχελὲς χα-
νουμισῶν ἐν τῷ βλέμματι.

Μετὰ τὸ γλυκὸν καὶ τὸν καφέν, ἅτινα ἔφερεν ἐπὶ ὠσι-
δοῦς ῥοδόχρου δίσκου ἢ θυγάτηρ τῆς οἰκοδεσποίνης, ἐκό-
μισε πῆλινον δοχεῖον ὕδατος, κεκαλυμμένον διὰ μανδυλίου
καὶ διὰ μικροῦ κλειθροῦ κεκλεισμένον. Αἱ ἄλλαι νεάνιδες
προσπαύθουν διὰ παντοίων φράσεων τὰ ἀποσπάσωσι μίαν
λέξιν ἐκ τοῦ σιόματός της· ἀλλ' ἐκεῖνη εἶχεν ἀντιοιῇ γεν-
ναίως εἰς τὸν πειρασμόν, διότι «τὸ νερὸ τοῦ κλήδονα πρέ-
πει ἵανε ἀμίλητο εἰ δὲ μὴ δὲν ἔχει δύναμι.» Τὸ δοχεῖον κα-
τετέθη ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἡνοιχθῆ.

— "Ἐλα Δενιώ. Κοράσιον δεκαετὲς ἐπλησίασε κατα-
κόκκινον, ἐκάθησεν καὶ ἀνασκουμπωθὲν ἔθηκε τὴν χεῖρα
τοῦ ἐντὸς τοῦ δοχείου.

Εἶχεν ἔλθῃ ἡ ἐπίσημος στιγμὴ, αἱ συνδιαλέξεις ἔπαυ-
σαν διὰ μιᾶς, σοβαρότης διεχύθη καὶ ὅλων τὰ βλέμματα
προσηλώθησαν μετ' ἀνυσύχου τινὸς προσδοκίας εἰς τὸ πῆ-
λινον δοχεῖον.

"Ἠρχησεν ὁ Κλήδονας.

Μὲ ποῖον ῥίγος μὲ ποῖον καρδιοκτύπι ἀνυμνέουσιν αἱ
ἀφ' ελεῖς κόραι τῶν ἐπαρχιῶν τὸν χρησμόν τῆς Μοίρας, ὁ-
σους ὡς ὁ τῆς Πυθίας τὸ πάλαι ἐκφέρεται ὑπὸ ποιητικὴν
καὶ αἰνιγματώδη μορφὴν στίχων. Εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς
καρδίας των ἐπὶ τῶν κρυφίων παρθενικῶν των ὀνείρων, ὁ
Κλήδονας θὰ ἔδιδε τὴν ἀπάντησιν, θὰ φέρεη στέφανον γά-
μου, φαιδρὸς γέλωτας εὐτυχίας, ἢ δάκρυα ἐν τῇ ῥιγηλῇ
μοναξίᾳ, ἢ τεκρικὰς λαμπάδας φωτιζούσας φέρετρόν τι....
Νιᾶνις εἰς τὸ ἀντιθέτον ἄκρον ἡμῶν καυτημένῃ, εἰς ἣν ἀνε-
τέθη ἡ ἀπαγγελία τῶν διστίχων ἐπιθύριος χαμαὶ νεύουσα
τοὺς ὀφθαλμούς:

"Οἶαν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, ὅλα τὰ δένδρ' ἀνθοῦσαν

καὶ τὰ πουλάκια σιτῆς φωλιάς ἐγλυκοκελαῖδοῦσαν

Τὸ κοράσιον ἐξέβαλε τοῦ δοχείου χρυσοῦν καρφίδα ἀνήκουσαν εἰς κόρην, εἰς τὴν ἀληθῆ καλονήν τῆς ὁποίας προσφυῶς ἤρμοζον οἱ στίχοι.

— Μειὰ τὴν πρώτην ἐξηκολούθησεν ἄλλη μειὰ πλείονος θάρρους.

Τρέμει τὸ ψάρι σιδὸν παρὰ τ' ἀρνὶ στὸ μακελάρι.

Τρέμει κι' ἐμὲ ἡ καρδοῦλα μου γιὰ κειὸ τὸ παληκάρι.

Τὸ κοράσιον ἐξέβαλεν ἀργυροῦν κλειδίον ὥρολογίου. Ἡ τὸ δίστιχον εἰποῦσα νεᾶνις ἐγένειο διὰ μιᾶς περιπόρφυρος· τὸ κλειδίον ἀνῆκεν εἰς τινὰ τῶν παρευρισκομένων νέων, δι' ὃν ἦτο γνωστὸν ὅτι ἐπόνει τό δόντι τῆς νέας. Καὶ ἐξηκολούθησαν οὕτω τὰ διστιχα μὲ ψαλμώδη φωνὴν καὶ ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ δοχείου ἐξήρχοντο ὑποσχέσεις, σιόνοι ἔρωτος, ἐλπίδες καὶ ἐπὶ τῶν μορφῶν διήρχοντο ἀστραπαί, νέφη ἀποθαρύνσεως, σκιαὶ ἀμφιβολίας. Ἀλλ' ἐγὼ ὅλη μου τὴν προσοχὴν εἶχον προσηλώσει ἐπὶ τῆς Ἀννίκας. Ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζεν ἡ στιγμή ἡ κρίσιμος οἱ μεγάλοι τῆς ὀφθαλμοὶ παρετήρουν ἀτενῶς τὸ δοχεῖον ὥστε νὰ ἤθελον νὰ βολιδοσκοπήσωσι τὴν Μοῖραν.

Καλότυχη ποῦ εἶν' ἡ νηά, ποῦ ἔχει τὴν ὑγιά της
καὶ καρτεράει κ' ἓνα νηὸ νὰ ῥῥῆ στήν ἀγκαλιά της.

— Ἕνας σταυρός! εἶπε τὸ κοράσιον.

Ἡ Ἀννίκα ἀνετινάχθη· ἐγὼ ὥρμησα πρὸς τὸ δοχεῖον· οἱ ἄλλοι μᾶς παρετήραν σμυδρῶς μόνον ἐννοοῦντες ὅποιον δράμα ζωῆς καὶ θανάτου διεδραματίζετο. Ἄν τὸ ῥιζικὸ τοῦ Κλήδονα ἀπεκάλει τὴν Ἀννίκα καλότυχη καὶ ὑπισχνεῖτο εἰς αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ γάμου, ἄρα τὸ ὄνειρον τοῦ τρήμερου ἦτο ψευδές, ἄλλην θύρα ἔπρεπε νὰ κρούσῃ ὁ χάρος. Ἀλλ' ὁ σταυρὸς ἦτον ὀσιεῖνος, ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων γλύφουν οἱ καλόγηροι τοῦ Ἀγίου ὄρους, καὶ ἀνῆκεν

εἰς χυδαίαν καὶ εὐτραφῇ γειτόνισαν.

Ἄπ' τῇ φωτιᾷ τοῦ ἔρωτος ὅποιος καὶ δὲν γειαίνει
κι' ἂν γειάνει καὶ καμιά φορά πάλι σημάδι μένει

Καὶ τὸ κοράσιον ἐξέβαλε τὸ δικτύλιον τῆς Ἀνθῆς.

— Μπα! τῆς εἶπεν ἡ φιλομειδῆς γείτων τῆς γελῶσα
σ' ἔκαψεν ὁ ἔρωτας Ἀνθή;

— Ποιὸς, ξέρει! ἀπήντησεν αὕτη καὶ ἔστρεψεν τὸ ἀ-
νήσυχον βλέμμα τῆς εἰς τὴν ἀδελφήν τῆς. Καὶ ἡ Ἀννίκα
διε ἤλθεν ἡ σειρά τῆς εἶπε διὰ τρεμμούσης φωνῆς:

Ἐγὼ κ' ἂν πέζω καὶ γελῶ καὶ δυὸ καρδιαῖς ἂν ἔχω
ἡ μία πέζει καὶ γελᾷ κ' ἡ ἄλλη ξέρει τί ἔχω.

Καὶ τὸ κοράσιον ἀνέσυρεν ἐκ τοῦ δοχείου χουσοῦν
νόμισμα, ἀνῆκον εἰς κόρην ὥραϊαν ὥς ἡ πρωϊνὴ δρόσος
τοῦ Μαΐου.

— Ἡ ἀράδα σου τώρα Φεβρωνία!.....εἶπεν ὁ χορὸς
τῶν νεανίδων καὶ ἡ γεροντοκόρη ταλαντεύουσα τὴν κε-
φαλὴν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τῆς, εἶπε:

Ἐγὼ τῆς γῆς χρωσιῶ κορμὶ τοῦ Χάρου τὴν ψυχὴν μου
πολλὰς μανάδες ἔκλαψαν ὡς κλάψη καὶ ἡ δική μου....

Καὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ δοχείου ἐξῆλθεν ὁ ἐκ μαργάρου
στιαυρὸς τῆς Ἀννίκας!....

Ἡ ἐπακολουθήσασα σκηνὴ δὲν περιγράφεται ἀντηλά-
ξαμεν ἀστραπιαῖον βλέμμα ὁδύνης μὲ τὴν Ἀννίκαν. Θα-
νάσιμος ὠχρότης εἶχε διαχυθῇ ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς ἀναρ-
ψασα πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν τῆς ἐξέβαλε γόους πνι-
γομένους εἰς τὸν λάρυγγά τῆς καὶ ἔρριψε σπαρακτικὴν
κραυγὴν καὶ κατέπεσεν ἀναλυσθητὸς ἐπὶ τοῦ πατώματος.
Τὸ δίστιχον τοῦτο ἐπέπεσεν ὡς κεραυνὸς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς

της. Ὁ Χάρος! πάλιν ὁ Χάρος! ἡ δυστυχὴς κόρη ἐβεβή-
 ῶθη πλέον δι' ἥτο ἀνσκήτως καταδικασμένη εἰς τὸν
 θάνατον.... Μετὰ τὴν πρώτην ἀπόφασίν της ἡ Μοῖρα ἐξέ-
 δυκε καὶ δευτέραν. Ἴδου λοιπὸν δι' ἃ δὲν ἐψεύδετο τὸ ὄ-
 νειρον τοῦ Τρήμερου! Τετέλεται! ἔχρεό τει τὸ κορμὶ της
 εἰς τὴν γῆν, ἐχρεώσεται τὴν ψυχὴν της εἰς τὸν Χάρον καὶ
 οἱ δανεισταὶ ἀτήτουν νὰ πληρωθῶν! Ἡ ἐπιστροφή ἐκεί-
 νη εἰς τὸν οἶκον ἦτο σπαρακτική. Τὸ λιγερὸν σῶμα της
 γενόμενον αἴφνης βαρὺ ἐκούρῳζε τοὺς βραχίονάς της, ὡ-
 σελ ἦτο μύλυβδος ἢ ἐν αὐτῇ ἀπελτισία της. Ἀπὸ τῆς ἡμέ-
 ρας ἐκείνης ἐγκατέλιπε πλέον τὸν ἐνὶ τῇ ὀλοσχερῶς,
 ὡς παραδίδεται ὁ ναύτης διὰ τὰ ἀνοιγόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέ-
 μου κύματα τὸν περικυκλοῦν τὸν ἀπύγουσιν οἱ σάλιοι τῆς
 ἀβύσσου, διὰ πάντα τὰ ὀρίκη τοῦ ὕδατος κλυδωνίζονται
 περὶ τὴν κεφαλὴν του, ὅστις βυθιζόμενος διορᾷ χάη πλή-
 ρη σκοτίας καὶ νυκτός καὶ ἄγνοια καὶ ἀπαιρόπαι φύκη
 τὸν συλλαμβίνουσι τοῦ δεσμεύουσι τοὺς πόδας μόνην ἔχων
 συναίσθησιν εἰς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην στιγμήν δι' εἶναι ἐγ-
 καταλελημμένος, ὑπὲρ πάντων, ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ τῶν ἀν-
 θρώπων, ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του!.... Οὕτω πῶς ἐνόμιζε
 καὶ ἡ Ἀννίκα τὸν ἑαυτὸν της καὶ ἡ διαφύγει πλέον περὶ τοῦ
 κόσμου. Παρῆλθεν ὅχι πλὺς καιρὸς, ἡ Ἀννίκα ἠσθένησε
 βαρέως καὶ ἡ ἀσθενεία της ἐπῆλθεν ἀπαιτόμως. Κατὰ τὴν
 ἀγωνίαν της παρόριοντο οἱ γονεῖς της καὶ αἱ παλαιαὶ ἀγα-
 πηταὶ της φίλαι. Ἀφωνοὶ ὅλοι πρὸ τῆς ὀδύνης, μὴ εἰδό-
 τες τί νὰ εἴπωσιν εἰς τὸν θάνατον ἀπεγνωσμένοι καὶ ὀλο-
 φυρόμενοι ἴσταντο ἐνώπιόν της. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν
 ἡ Ἀννίκα ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, προσέγγιζεν εἰς τὸν ὀρί-
 ζοννα τὸν σκοτεινόν. Ἡ πνοή της κατέστη διαλείπουσα
 τὴν διέκοπτεν ὁ ῥογχασμὸς τοῦ θανάτου. Ἡσθάνετο κό-
 πον θέλουσα νὰ μεταθέσῃ τὴν χεῖρα της, οἱ πόδες της ἀ-
 πώλεσαν πᾶσαν κίνησιν. Ἡ μορφή της καθίστατο πελιδνή,
 δὲν ἦτο πλέον ἡ ζωὴ ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἦτον ἄλλο τι. Ἡ ἀ-
 ναπνοή της ἐξέπιπτεν καὶ ἦτο πτώμα εἰς ὃ ἠσθάνετο πτε-

ρυγας. Ὁφθαλμοφανῶς ἡ σιγμὴ ἐκείνη ἦτον ἡ ἐσχάτη τῆς ἐσχάτη τῆς ἐσχάτης ὥρας καὶ ἀπειλεί· ὁ εἰς αὐτοὺς διὰ φω-
νῆς τόσον ἀοιδνοῦς ὥστε ἐφαίνεται ὡς μακρόθεν ἐρχομένη
Ἡ μήτηρ τῆς καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς ἔκλινον γόνυ ὀλοφυρόμε-
ναι κοιτοῦντες ἐκάστη μίαν τῶν χειρῶν τῆς Ἀννίκας καὶ
ἀσπαζόμεναι αὐτὰς μετὰ θαυμάσιων θαυμάτων. Ἐπειτα ἐκάμ-
φθη τὸ στήθος τῆς καὶ ἤρξατο ἡ κεφαλὴ τῆς τὰ τρέμη ὡς
ὑπὸ ζάλης τοῦ τάφου. Τὸ μοιραῖον τέλος ἐπέστη. Ἡ Ἀν-
νίκα ἔκειτο ὑπτιὰ ἡ λευκὴ μορφή τῆς ἐφωτίζετο ὑπὸ δύο
κηροπηγίων, πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐστρεμμένη. Ἡδὴ ἦτο νε-
κρά, ἀναίσθητος ὑπὸ τὰ τὸν γοῖόν τῆς καὶ παρισταμένω
φιλήματα καὶ δάκρυα. Τὸ εὖωσμον τῆς ἀγροῦ ἄνθος, ἀπο-
κοπὴν ἀγρίως καὶ παρασυρθὲν ὑπὸ τοῦ ὀλέθρου καὶ τῆς κα-
ταστροφῆς, ἐμαράνθη, ἐξηράνθη ὑπὸ τὰς καυστικὰς τοῦ
ἡλίου ἀκτῖνας καὶ ἐσβέθη εἰς τὸ ἀπαίσιον καὶ φρικτῶδες χά-
ος τοῦ τάφου. Ἡ νύξ ἐκείνη ὑπὲρ σκοτεινὴ καὶ ἀσέλη-
νος. Ἀγγελὸς τῆς βεβαίως πελώριος ἄγγελος, ἐφίστατο ἐν
τῇ σκιᾷ ὀρθίως, ἔχων τὰς πτέρυγας ἀναπεπταμένους καὶ ἐ-
κείνης ἀπεδεχόμενα τὴν ψυχὴν. Τὴν δὲ ἐπομένην ἐτάφη
ὑπὸ τοὺς γόους καὶ ὀλοφυρμούς τῶν γονέων τῆς καὶ τῶν
συγγενῶν καὶ ὑπὸ τὰ ἀτελείωτα δάκρυα αὐτῶν, τὰ ὅποια ἐ-
κάλυψαν αὐτήν.

Ἐτάφη εἰς τὸ κοιμητήριον ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύστω ἀ-
ποτέρῳ πάντων τῶν τάφων, ἐκείνων οἵτινες ἐπιδεικνύουσι
πρὸς τῆς αἰωνιότητος τοὺς ἀηδεῖς τοῦ θανάτου συρμούς,
πλησίον ἐνὸς τοίχου ὑπὸ μεγάλην τιτὰ λίαν ὅπου ἀνέρπει
ὁ κισσὸς μετὰ τὸν ὀνακανθῶν καὶ βρύων. Ἡ μαρμαρίνη
πλάξ τοῦ τάφου τῆς ὑπὸκειται ὡς καὶ πάσα ἄλλη εἰς τὰς
λέπτας τῆς πολυκαιρίας. Τὸ ὕδωρ τὴν πρασινίζει· ὁ ἀήρ
τὴν ἀμαυρεῖ· τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀφίπνουν ἐπ' αὐτῆς
τὰ περιτώματα. Πέριξ τοῦ τάφου τῆς ψυθιρίζουν ὑπὸ τὸ
πνεῦμα τοῦ ἀνέμου, οἱ ἄγριοι σιῆχεις. Τὸ ἔαρ κελαῖδου

ἐντὸς τῶν δένδρων αἱ ὑπολαΐδες. Ἡ πέτρα αὖτις εἶναι ὅλη
γυμνή. Ὄνομα οὐδὲν ἀναγιγνώσκεται ἐπ' αὐτῆς. Μόνον
χειρ τις ἔχει ἐπιγράψει διὰ μολυβδίδας τοὺς ἐξῆς στίχους
φθειρομένους ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ
κονιορτοῦ:

Ἐνθάδε κεῖται τοῦ ἀγροῦ
τὸ μυοβόλον ῥόδον
τοῦ ἡλίου ἡ χρυσῇ ἀκτὶς
τὸ φέγγος τῆς σελήνης
ὕπερ ἀγρίως ἔδρεψε
τὸ δρέπανον τοῦ Χάρου.

— Καὶ σὺ Διαβάτη ποῦ περνᾷς
καὶ στέκεις ἐμπροστά του,
ς' τὸν τάφο γύρισε νὰ ἰδῇς
ποῦ κλείστηκε στὸ χῶμα
ἓνα γλυκόλαλο πουλὶ
παρθενικὸ ἀκόμα....

.....

Αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ
φίλου μου ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀϊγιάνη τοῦ Κλήδονα. Καὶ μοι
τὴν διηγῆθ' ἡ λίαν συγκεκνημένος, ἐνῶ πρὸ ἡμῶν ὑποῦτο
ὁ Λυκαβητός, ὄγκος κατὰμαυρός ἥδη καταυγαζόμενος ὑπὸ
τὸ διαυγὲς σεληνόφως καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἐφαίνετο
μυστηριώδες φῶς διαχέον ὑψηλὰ ἐν τῇ νυκτί, ὁ φανὸς τοῦ
Ἁγίου Γεωργίου.

Ἀθῆναι Μάϊος 1912

Χρῆστος Δημ. Νικολαΐδης

ΔΗΛΩΣΙΣ

Δηλοῦμεν ὅτι ὁ κ. Σ. Παπᾶς πρῶην διευθυντῆς τῆς «Ἑπειρωτικῆς Ψυχῆς» ἀπεσφύθη καὶ ἤδη δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν οὐδὲ ἀπαίτησιν παρ' αὐτῆς. Ἀνελάβομεν δὲ τὴν διεκπεραίωσιν τοῦ ἔργου οἱ κάτωθι ὑποφαινόμενοι

Κωνστ. Μ. Κιούρης

Α. Γ. Νικολαΐδης

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μὲ τὴν χαρὰν τῆς ἐλευθερίας σήμερον ἡ «Ἑπειρωτικὴ Ψυχὴ» τελειώνει τὴν ἐκτύπωσίν της. Εὐτυχὴς ἤδη ἡ «Ἑπειρωτικὴ Ψυχὴ» διότι εἶδε τὸ ὄνειρόν της ἐκπληρούμενον τὴν πατρίδα της ἐλευθέραν ἀπὸ τοῦ βαρβάρου λαοῦ χαίρει διότι ἔχει τὰ πρωτεῖα τῆς ἐκδόσεώς της μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πολυβασανισμένης Ἑπείρου. Καθῆκον ἀπαραίτη οὕτως θεωρεῖ ὅπως ἐκηράσῃ τὰς ἀπείρους τῆς εὐχαριστίας ἐν πρώτοις πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους κ. κ. συνεργάτας της οἵτινες διὰ τῆς λίαν εὐγενῶς προσφερθείσης ἐκλεκτικῆς ὕλης των σπουδαίως ἐβοήθησαν τὴν ἐκδόσιν της καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εὐχαριστεῖ τοὺς ἀξιοτίμους κ. κ. συνδρομητὰς οἵτινες λίαν εὐγενῶς διὰ τῆς συνδρομῆς των ὑπεοτήριξαν τὴν ἐκδόσιν της.

Ἀφ' ἐτέρου παρακαλεῖ τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς ὅπως μὴ προβάλωσιν λόγους τινὰς διὰ τὴν βραδύτητα τῆς ἐκδόσεώς της καθότι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς σκληρᾶς πενταμήνου πολιορκίας μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεώς μας σὺδὸλως ἐτελέσθη τὸ τυπογραφεῖον καὶ τούτου ἕνεκα δ.ε.κ.ό.π. ἡ ἐκτύπωσις της.

Παρακαλοῦνται δὲ οἱ κατὰ τόπους ἀξιότιμοι κ. κ. συνδρομηταὶ ὅπως μὴ ὑλάβωσιν τὰ ἡμερολόγια τὰ διανεμωσιν ἀμέσως εἰς τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς καὶ διευθύνωσιν τὸ ἀντίτιμον διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὴν κάτωθι διεύθυνσιν.

Κον

Κωνσταντῖνον. Μ. Κιούρην

Ἰωάννινα

Ἡπειρος

Ἐνεκα τῆς νέας εὐνυχοῦς μεταπολιτεύσεως ἡ τιμὴ ὠρίσθη

Διὰ μὲν τὸ ἰσωτερικὸν Δρ. 2

Διὰ δὲ τὸ ἐξωτερικὸν Φρ. Χρ. 2. 50

Διατέλοῦμεν μεθ' ὑπολήψεως

Οἱ Ἐκδότης

Τύπος Μαλισσόρου

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
ΤΗΣ
„ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ“,
~~~~~

Ἐν Ἰωαννίνοις

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Παππαδοπούλου

Ἰωάννης Παππαδόπουλος, Γ. Κυριακόπουλος, Δ.
Σόρδης, Γ. Μηλωνᾶς, Φίλ. Κοιρότης, Ἀθανάο. Φιλλίπου,
Φιλ. Πιράτης, Χρ. Νιαβότης, Ἰωάν. Σ. Μπομπασίκας,
Χρ. Γαλιουδης, Δ. Ράδος, Ν. Γρούδας, Κωνστ. Ι. Παπᾶς,
Δημ. Τσάωτης, Εὐάγγ. Καρμπίνας, Ἰωάν. Γκίτσῆς Κα-
τσάνος, Γ. Ν. Μητσόπουλος, Γ. Τσιγγέλης, Γ. Μαρτίνης,
Θεοδ. Ἀδαμαντίδης, Β. Ρικόπουλος, Χαρ. Ν. Παπαῖ,
Μιχ. Κανιουρὸς, Δημ. Ν. Γκανιάτσας, Γ. Τζιομάκας,
Δημ. Στέργιος, Στεφ. Θ. Σιομπότης, Παν. Μεργιάνης,
Ἰωάννης Χαρισσιᾶδης, Ἀναστ. Δάτσης, Ἀνδρέας Λώλης,
Παναγ. Ρούμπας, Ἀλέξ. Αὐγέλης, Κωνστ. καὶ Πρ. Παπα-
μιχαήλ, Γιώρ. Καρανίκας. Ἀδελφοὶ Γκοβδόση, Σπυρ.
Γκάτιος, Νικ. Γούδας, Γ. Κ. Ζάχος, Πάν. Μαυρομάτης,
Ἰωάννης Παπαδόπουλος, Ἀναστ. Κ. Ἀλιεύς, Ἀδελφοὶ
Γρατσιανίτη, Κωνστ. Κοῦτιος, Κωνστ. Γ. Καζαντζῆς,
Κωνστ. Ἀργύρης, Κωνστ. Χανιζορόπουλος, Βασίλ. Ι.
Κοιρότης, Μιχαήλ Γάκης, Δημ. Θωμᾶς, Στέφ. Τζάλας,
Γεώρ. Τζάλας, Λεωνίδας Εὐστ. Τζάλας, Χριστ. Γ. Παπ-
πᾶς, Κιαμὴλ Σιαμῆς, Περικλῆς Κ. Δήμος, Βασίλ. Δ. Δά-
λος, Γεώργ. Τσουζανέλης, Ἰωάν. Ν. Μάτσικας, Ἰωάν.
Γ. Ἀνδρέας, Κωνστ. Τσιοκάνης, Κωνστ. Π. Γκούτσος,

Κων. Δ. Μπῆτος, Κ. Ζεύλας, Ἀριστοφάνης Μάνθος
Ἰωαν. Γ. Παππᾶς, Κωστούλας Δόνος, Στέφ. Ἀρά-
πης, Ἀδελφοὶ Μαγνέλη, Ἀδελφοὶ Κ. Παπαγγέλη,
Ἀδελφοὶ Μπαμπανάτσα, Σιέμος Δ. Καμπελῆς, Ἰεου-
δᾶ Ἀβρ. Λεβίς, Ἰωάννης Μελάς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀναστασίου Πανταζῆ.

Ἀιαστάσιος Πανταζῆς, Κ. Βογᾶς, Κ. Κυριάδης,
Μ. Θεοχόρης, Στ. Τσουνίδης, Δ. Δημητριάδης, Συμπευδάϊ
Καμπελῆς, Ἀδελφοὶ Λάμπρου, Γ. Ἀναστασίου σιρατιώ-
της, Θ. Ζίκας, Δ. Τερζῆς, Κ. Πάϊκος, Φ. Αὐγέριος, Δ.
Τσίτας, Σεβαστὴ Γερωκουσιπούλου, Μ. Κατοάνος, Εὐάγ.
Καραμπινόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐαγγέλου Γιωτο-
πούλου μαθητοῦ

Ἀριστ. Ματσόπουλος, Κωνστ. Λαγούδης, Β. Ξεφτιέ-
ρης, Χ. Ζωίδης, Μιχ. Α. Παλάσχας, Γ. Α. Ἀποστολίδης.
Γυμνασιόπαις, Θ. Ν. Τσίκας, Δ. Ζήκος, Γ. Σ. Μπενέκος
Σ. Σαγκᾶς, Δημ. Κανιώρας, Θ. Ν. Τοπόσας, Στέφ. Σ.
Πλάκας, Γρηγ. Κ. Μούλιας, Ἀχ. Φίλιος, Ε. Α. Μπόγκας

Τῇ εὐγενῇ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντ. Μπλέτσα.

Κωνστ. Μπλέτσας, Τ. Γ. Ρουοᾶς, Χρ. Ν. Πεισαλίτης
Χ. Καζαντζῆς, Ἰωαν. Ἀγαγνοσιόπουλος, Φ. Παππανι-
κολάου, Σ. Μασσουρόπουλος, Μ. Συμεωνίδης, Χριστ. Σ.
Τασούλας, Ἀθαν. Ραπτής, Ἀθαν. Ν. Βλέτσας, Μιχ. Α.
Ζαφειρόπουλος, Ἡλίας Ι. Μιχαήλ, Νικ. Γ. Μάϊος, Ἀθ.
Δ. Δούμας, Σπ. Αὐδῆς, Δημ. Ε. Γραμεινάτης, Σωτ. Δ.
Καπρίτσιος, Θωμᾶς Μ. Ζαφειρόπουλος, Ἀβραάμ Μ. Ἰα-
κῶβ, Λεωνίδας Νούσης, Κωνστ. Σ. Μπαρέκας, Γεωργ.
Σ. Μπιτζιος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Καζαντζῆ
Κωνσταντῖνος Καζαντζῆς, Ἰωάννης Χρ. Τσιάμης,

Φίλιππος Ν. Ζώτος, Α. Βαβαρέτιος, Ναταλία Καζαντζή.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κυριακοῦ Ξανθοῦ.

Κυριακός, Μ. Ξανθός, Γ. Κωνσταντινίδης, Α. Τσουρίδης, Ἀναστ. Δ. Βλαχόπουλος, Νικ. Παπαδόπουλος, Μιχαήλ Δ. Μαρτίνης, Κ. Ι. Τενόπουλος, Κωστής, Γρηγ. Σπυρ. Δρούγκας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σιαύρου Παπαδιαμάντη.

Κωνστ. Ι. Φωλλίδης, Χάιδω ΠαπαΣιύρου, Σιαῦρος Παπαδιαμάντης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχαήλ Παπλωματᾶ.

Μιχ. Παπλωματᾶς. Ἱεροδιάκονος Χρυσόστομος, Γεώρ. Γιαννούσης. Ἀναστ. Ι. Φώτου, Γ. Χ. Τόζιος, Κωνστ. Σιαρίδας, Κ. Β. Ραχόπουλος, Ἰωάν. Κ. Νέσιωρ, Βασιλ. Σπ. Χαριτσάρης, Ζήσης Παπουλίδης Σαμαρινεύς, Δημ. Καντήλης, Ἀθ. Ν. Βακάλης, Ἀπόστ. Χαρίσης, Ἱερεὺς Ἀθαιάσιος, Στέφ. Εὐαγγέλιου Παπαγεωργίου, Ἰωαν. Ι. Τσαγγάρης, Χρῆστος Ι. Ἰωαννίδης, Ἀνδρ. Φωτιάδης, Ἰωάν. Αθ. Κότσιας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παναγιώτου Δ. Μέρτζου

Παναγ. Δ. Μέρτζος, Σ. Ν. Τοίκας, Πέτρος Θεοχαρίδης Σακελλαρίου καὶ Βίκας, Κ. Γ. Ἀποστολίδης, Κ. Α. Δέλλος, Δημ. Ζούλας, Νικ. Καζαντζής, Ν. Καπρινιώτης, Γ. Θεοχαρίδης, Ἰωαν. Κ. Καφτάνης, Χρηστάκης Ν. Ἀναγνώστου. Γεωρ. Κ. Τατσιράμος, Γεωρ. Λεπενιώτης, Β. Λαμπρίδης, Ι. Κ. Οικονομίδης λογιστὴς Τραπεζίης Ἀθηνῶν, Κ. Γιαννῆς καὶ Σία, Ματαθιᾶ Χ. Ἰεσουδά, Μ. Δ. Μανώλης, Δ. Περιμηκέρης. Ηρ. Βέλλης, Δημ. Λαγατιδής, Ἀρ. Δ. Πελλένης, Μιχ. Μισιός, Νικολ. Κεφάλας, Κ. Κεφάλας, Μιχ. Φίλιος, Βασιλ. Κ. Μπασιογιάννης, Δημ. Γ. Βοῦλας,

Χαρ. Στεφ. Μάνθος, 'Α. Στενιάδης, Κωνστ. Σπέργκος,
Χαρ. Σούρλας, Χρ. Φωλλίδης, Χαρ. Θωμός, Αν. Πεκλά-
ρης, Π. Παγώνης, Γ. Παπαδημητρίου, Αδελφοὶ Γκλινά-
βου 2, Κ. Βλάχος, Στ. Παπαγιάννης, 'Αλ. Παπαγιάννη,
Γρ. Παπασωτηρίου, Θ. Τσιόφας, Δ. Παπαναστασίου, Στ.
Κυρίκος, Θ. Ματσιοπούλος, Κ. Ν. Τσέφος, Σ. Σταμούλης
Θωμάς, Μπέργκας, Β. Βουρεκάς, Γ. Ρεπειάς, 'Ιωάννης
Γάγαλης, Δημ. 'Αντωνιάδης, Μ. Νικολαΐδης, Β. Κατσου-
λίδης, Θ. Καμενόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Δ)ος 'Αμαλίας [Μπιτζιου ἐν
Προβέζη.

Μαρία Παναγιώτου, Βασιλική Βερίτση, Εὐριδίκη Δό-
νου, Βικτωρία Τσακαλώτου, Πηνελόπη Κονκότη, Εὐθα-
λία Πάλιου, Μερόπη 'Ενυόλη 'Αγγελική Καουτσινοῦ,
'Ιλκα Πεφδίλη, Ν. Θ. Μπιτζιλέκης, 'Απόσι Μπιτζιλέκης
Στυλιανὸς Παπαγεωργίου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χρ. 'Αλεξίου.

'Αντώνιος Χατζῆ Κωνσταντῆς πράκτωρ 'Εταιρείας
Singer, Βασίλ. 'Παναγόπουλος μηχανικὸς 'Εταιρείας
Singer. Γεράσιμος Γιανουλάτος, Κωνστ. Καρόμβης,
Θωμάς Τσούτσουρας, Σπυρ. Δράκος, Δ. Λυσάτος, Σπ.
Βερίτσης, Κοσμῆς Τοάιμος, 'Ιωάννης Δελεγιάννης, Δημ.
Μιζάρας, 'Χαραλάμης 'Αλεξίου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαραλάμπους Κασιάνη.

Χρ. Μανόπουλος, Χ. Κασιάνης, Πολύκαρπος Τρο-
χανάς, Εὐγένιος Γιούργας, 'Ιωάν. Βαρζώκης, Χ. Κοντός,
Παν. Λαχανιάς, Μιχ. 'Αναγνωστάκης, Παν. Ντερμάνης,
Σπυρ. Τσόκας, 'Ηλ. Τσόκας, 'Ηλ. Κασιάνης, 'Ιεροδιάκο-
νος 'Ιωακείμ, Δ. Παπανίκος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Πρωτοσυγκέ-
λου ἐν Φιλιπιάδι.

Οικονόμος Νέσιωρ, Θ. Κατσάνος, Χρησιάνης Παπα-
σβάκος, Γ. Χ. Μακρυγιάννης, Χρήσιος Φλώρος, Γάκης
Ζέρβας, Ε. Κασιμβρα, Ζήσης Δεληγιάννης, Παν. Πα-
τσιόπουλος, Χρήσιος Ζώης, Ν. Ι. Συμπόνας, Εὐάγγελος Πα-
παλεύκας, Ι. Δ. Βαρκαγιάννης, Χρ. Γεωργιάδης, Π. Λαζα-
ρίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Λεωνίδα Μωραΐτη ἐν Ἀ-
γίοις 40.

Γ. Δούτσης, Γρ. Κουμπῆς, Θ. Κ. Μπότσης 2, Μ.
Τσίτσος, Σοφ. Χαρίτος, Ἰ. Ρεσόπουλος, Μ. Γαδούλης,
Αθ. Κατσώνης, Λεωνίδας Μωραΐτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σωτηρίου Κολλέα ἐν Αὐλώνι.

Ἡλίας Σ. Χρήστος, Εὐθ. Σ. Ουγγάρης, Ἀριστ. Ρού-
τσης, Δ. Π. Στράτης, Γεώργ. Σ. Κολλέας, Ἡλίας Μπέλας,
Ἰωάννης Στριγγόπουλος, Δημ. Γ. Χόνδρος, Ἀθαν. Κύρκος,
Λεωνίδας Τζημητίκου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Κοντογιάννη ἐν Ἀρτῇ

Ἰωάννης Καλυβιώτης, Ἰωάν. Δημολιτσας, Ἀλέξανδρος
Χρηστογεωργος, Γεώργιος Α. Καζαντζῆς Κωνστ. Παπαθα-
νασίου, Δ. Χέλμης, Γ. Τρυῦλος ὁδηγός, Ἰωάννης Μπανιάς
Μιχ. Δρακόπουλος, Χρ. Σ. Μιγάλης, Νικόλαος Κωλλέλης,
Ἡλίας Τσάκαλος, Κ. Α. Καζαντζῆς, Ἀλέξανδρος Καζαν-
τζῆς, Δημ. Γαζέτας, Ἀλ. Μυλωνάς, Παπαθασιλείου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημ. Οἰκονόμου ἐν Ἀρτῇ.

Χρ. Πατσιαλιάς, Θωμ. Μαρχαπέλης, Β. Χαντζῆς, Δ.
Γιότας, Βασ. Ζήσης, Α. Καζαντζῆς, Π. Γ. Ζανέτος, Γ.

Τσάρκας, Ν. Οικονόμου, Χρ. Τζαφάς, Πέτρος Παπούλιας,
Νικόλαος Δελοβίτης, Ι. Ανδριόπουλος, Αναστ. Χριστός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Φωλλίδου ἐν Παπίγκῳ

Νικ. Δ. Φωλλίδης, Ἄως 2 Κόνιτσα, Δ. Παπανικόλαου
Κωνσν. Ν. Γκράτζιος Μιθόλιος Καρπούζης Τσερβάρι, Γεωρ.
Θεοδωρίδης 10 Σιύρνη, Δ. Παπαγαρίσης, Μεσσοβούνιον, Χρ.
Κοσίβας, Αναστ. Ε. Τζιόβας, Λάζαρος Φωλλίδης Κάτω
Σουδενά, Α. Βλάχος Κόνιτσα, Κωνστ. Λούτσης Τσαχα-
πλανά, Κωνστ. Οικονόμου Πυρσόγιαννη, Ἀναστατ. Χρίστο-
δούλου Πανταζή, Χρ. Λαζαρίδης Ἀριστοτέλης, Α. Ζηκό-
πουλος Παπίγκον,

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Βακοπούλου
διευθυντοῦ ἐν Πάργῃ.

Ἔως Τηλ. Βόζιος, Μέννωρ Σ. Ζηλιέτης, Πέτρος
Χρησιδης, πράκτωρ Ἰονικῆς Ἀτμ. Ἐταιρίας Γιανου-
λάτου, Φώτιος Γ. Μάσιος, Ἀγλαΐα Σπ. Βερβιτζιώτη,
Γεώργιος Β. Βακόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Π. Παπᾶ ἐν Παπίγκῳ.

Γρηγόριος Οἰκονόμου Ἀρτοίστα, Πέτρος Γ. Παπᾶς,
Γαβριήλ Θ. Παναγιωτίδης Παπίγκον.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλκιβιάδου Βεροδοῦλου
ἐν Βερατίῳ.

Ὁ Βελεγράδων Ἰωάνειμ 2, Α. Ε. Καράνας ἰατροῦς,
Ἀλκιβιάδης Βεροδόπουλος, Β. Δεσδοαῦης πρόξενος τῆς
Ἑλλάδος, Π. Ζουμετίκου, Σπύρος Σούρας.

Μιλτιάδης Οἰκονομίδης 4 ἐν Πολίτσιανη.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Δάνου ἰα-
τροῦ ἐν Βούλτσῃ.

Ἀριστοτέλης Π. Δάνος, Ἰωάννης Γ. Τζίμας, Ἰωαν.
Κ. Τσιόνης, Γ. Δαρδανίκος Σουμποτσέλιον, Περ. Κ. Πα-
παζήσης, Χρηστ. Πριμηκήρης, Σιαῦρος Τζίμας, Δημ.
Πισπίγγης, Δημ. Γκορίτσας, Γρηγ. Θεοχάρης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Η. Παπαγεωργίου ἐν Σωμποτοσελίῳ.

Θεόδ. Δ. Ἰωαννίδης, Παντελῆς Παπαθεοδώρου, Ἀριστ. Π. Ζαίμης, Ἀπόστ. Κ. Φερύκας, Κωνστ. Νουτσόπουλος, Δημ. Στ. Μάος Τσεπέλοβον, Κωνστ. Ἡλ. Παπαγεωργίου Καπέσοβον, Φιλ. Ν. Δούκας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Διδυμίδος Βικτωρίας Πάνου ἐν Ζίτση.

Βικτωρία Πάνου, Καλλιόπη Λιάσκου, Ἀφροδίτη Παπαπέτρου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Βαλάνου ἐν Μολιστῇ. Κ. Βαλάνος, Κ. Ξεινός, Εὐάγ. Χατζῆς, Δ. Νικολαΐδης, Κ. Παπαλάμπρου, Σ. Κούσιος, Γ. Μανθᾶς, Θ. Ξεφτέρης, Κ. Καρακίτσιος, Χρ. Στεφανίδης, Κίμων Καρπούζης, Ν. Βλασιδῆς, Γ. Γκοκάκης, Χρ. Ξεινός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σωτήριου Μεγγλίδου ἐν Ἀρτισίτῃ.

Ἰωάννης Παπαῖ Θωμᾶς Σόφης, Δολιανᾶ, Γεωρ. Ν. Θάνου, Νικολ. Λώλης, Ξεν. Βλασιδῆς Τσεβάρη, Δημ. Σουρᾶς Ἀρτισίτῃ, Κωνσταντῖνος Μελευρίδης Δολιανᾶ.

Ν. Ρεμπέλης 15 Σώματα ἐν Βουρμπιανῇ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημ. Παπαχαρίση ἐν Βησιάνῃ.

Χ. Καραμήτρος Ιατρός, Γ. Οικονομίδης, Μ. Βλαχώτης, Ἀλέξ. Γ. Κόντος, Χρ. Δ. Λάζος, Ἰωάννης Παπαγεωργίου, Κλεόβ. Σάσσης, Ἀθ. Κωτοράκης, Ἀθ. Ἀρ. Γλαρίδης, Ν. Μ. Βλαδίκας, Ἐλευθ. Δάλμας, Δημ. Παπαχαρίσης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολ. Γ. Μυσιακίδου ἐν Δροβιάνῃ.

Οικονόμος Παπαχρήσιος, Μπάχος, Παπᾶ Χρήσιος Παπαδόπουλος, Ἰωάν. Μ. Πράτσικας ταμίας, Ἰωάννης Ἐξαρχος Ἐφορος, Βασίλ. Παπασταύρου, Ἰωάν. Γ. Ναθαναήλ Ιατρός, Βιργινία Καραγιαννοπούλου νηπιαγωγός

·Αναγνώστης Φίλλης, Κωνσ. Γ. Παπᾶς, Νικό·Απο-
στολίδης, Δημ. Μ. Κρουσοκος, Ἡλίας Σ. Λουκῆς ἡ Δέ-
δες, Γεωρ. Π. Νίνης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Δριμύλια ἐν
·Αθήναις.

·Ανδρέας ·Αποστόλου, ·Αλκ.β. Φίλιος, Γεβρ Φίλιος,
Θωμᾶς ·Αναστασιάδης δικηγόρος, ·Αλέξ. Καρακώστας,
Δημ. Δούπης, ·Αριστ. Πορφύρης, Εὐσεβίος Μάγκος
Διευθυντὴς Γαλλικοῦ Κρεοπωλείου, Κῦρος Καρακώστας,
Νίκος Τσελεπής, Πέτρος Μάγκος, ·Αριστ. Μ. Οικονομί-
δης, Σιαῦρος Καρράς, Γεώρ. Λορέτης, Κώστας Φ. Δρι-
μύλιας.

·Ιωάννης Πασχίδης ἐν Πειραιεὶ Σώματα 10.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχαήλ Κοντογιάννη ἐν Ἱε-
ρουσαλήμ.

Δαμιανὸς Πατριάρχης Ἱεροσολύμων 3, ·Αρχιμανδρι-
τὴς ·Αγαθάγγελος 2, ἡγούμενος Γαλλιλαίας, ·Αρχιμαν-
δριτὴς Κάλλισιος, ·Αρχιμανδριτὴς Μακάριος 2, ·Αρχι-
μανδριτὴς Ἰωακείμ Ἀνηφαντόπουλος 2, ·Αρχιμανδριτὴς
·Ἰάκωβος Ἀρχαζινάκης, ·Αρχιμανδριτὴς Μαιθίας, Ἀρ-
χιμ. Κλεόπας μέγας Ἀρχιδιάκονος, Ἱερομόναχος Μάρ-
κος, Ἱερομ. Εὐθύμιος, ἡγούμενος Γέρλης, Ἱερομ. Μελέ-
τιος Ερυνίδης, Ἱερομ. Χριστόδουλος Πατριδραγουμάνος,
Ἱεροδιάκονος Ἰππολύτος, Ἱπποκράτης Ἐφένδης Ταυλά-
ριος, Ἰσαάκ Ἐφένδης Ἀρχιεραμματοῦς Τουργιοτῆς, Πα-
ναγιώτης Ἐφένδης Ἰωαννίδης, Ἰωήλ Μοναχὸς Θαλαμη-
πόλος, Ἐμμ. Παπαχαρηδίου γραμματεὺς Δραγουμα-
νίας, Κωνσ. Χ. Μαυρίδης γραμματεὺς, Κωνσ. Σκούμ-
πουρδῆς γραμματεὺς, Παῦλος Παπαδημητρίου, Δημ. Σ.
Σ. Νίνος γραμματεὺς, Μοναχὸς Γλυκάριος, Μιχαήλ Κον-
τογιάννης Ἡπειρώτης 2, Ἐμμ. Κασιώτης, ·Αλκίβ. Ζα-
φίρης Ἡπειρώτης.

Τῇ εὐγενεὶ φρονίδι τοῦ κ. Ἀνδρέου Θεοπίστου ἐν Αἰτωλικῷ.

Ἀθανασ. Ἀθανασίου, Παναγιώτης, Ἀνασιάσιος Νικολάου, Νικ. Σπυρόπουλος, Εὐθ. Β. Σιέφου, Ἰωάννης Γ. Γούνης, Ἰωάν. Ζ. Παπαζαχαρίας, Γεωρ. Ι. Σῶκος, Δημ. Μ. Μπουῆνος, Χ. Τοιάτσας, Ἰωάν. Ἀλιξόπουλος, Σπυρ. Κοϊτσάνης, γραφεὺς Ναυστάθμου, Κων. Δηγαλέτιος, Σιαῦρος Πανᾶς, Νικολ. Χρυσικός.

Τῇ εὐγενεὶ φρονίδι τοῦ κ. Σιαύρου Ι. Μάνθου ἐν Χανίοις Κρήτης.

Ἡλίας Δ. Μακρῆς, Σιαῦρος Ι. Μάνθης, Κωνστ. Βασιλάδης, Παιτελῆς Κ. Σιαυριδῆς, Ναοῦμ Ι. Μπασιάς, Γιωρ. Ζωΐτης, Γιωρ. Αἰ. Κυρούσης, Ἰωαν. Γ. Βασιλάδης, Σιαυρ. Αἰ. Ικάζιος, Κωνστ. Γ. Κυρούσης, Νικ. Σιέφου, Παναγ. Διάλιος, Ἐμμ. Γκατζῆς, Σιαῦρ. Ι. Σιούπη, Ἐλειθ. Χατζηγιάννης, Χορ. Ι. Ἰνιζος, Φωτεινὴ Ι. Τσεκνύρη, Γεωργ. Διάλιος, Εὐάγ. Γιαννῆς, Δ. Κυρούσης, Παν. Δημοπούλου, Παῦλ. Γ. Σιαυριδῆς.

Τῇ εὐγενεὶ φρονίδι τοῦ κ. Μιχαήλ Τσιπόγια ἐν Βουκουρεστίῳ.

Παναγ. Γ. Δερβάς, Λαμπρινὴ Κ. Μπούζα, Ἀλκιβ. Χαλγιάννης, Λάμπρος Οἰκονόμου, Ἀριστ. Παπαδημητρίου, Ζήσης Μπατάης, Κοσμᾶς Νικολός, Χριστ. Β. Ἀθανασόπουλος, Σωτήριος Ἀθανασίου, Θωμᾶς ΙΙ. Βράνης, Γεωρ. Χριστοδούλου.

Τῇ εὐγενεὶ φρονίδι τοῦ κ. Θωμᾶ Καλτσούνη ἐν Βουκουρεστίῳ.

Θωμᾶς Κ. Καλτσούνης, Ἰωάν. Δημητρίου, Ἰωάν. Βασιλείου, Κωνστ. Σιαῦρος Διαμάντη, Μαιθαῖος Εὐάγ. Αἰ. Λάζος, Νικ. Κ. Λένιζος, Κωνστ. Παῦλος, Βασ. Αἰ. Λάζος, Ἡλία Κώστα, Ἀν. Εὐθυμίου.

Τῇ εὐγενεὶ φρονίδι τοῦ κ. Χρησιᾶκη Περιμικήρη ἐν Σιναιᾷ.

Ἀπόστολος Μάνθης, Κωνστ. Οἰκονόμου, Δημοσθ.

Μάνθου, Δημήτριος Τζίμας Γεωργ. 'Ανασίου, Περι-
κλῆς Γραβάνης, Θεμιστοκλῆς Πριμη, Θεόδωρος Οϊ-
κονόμου, Αἰδροκλῆς Τσουνίδης, Δημ. 'Υαγγαλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ανδρέου Βενέτη ἐν Χαρ-
τούμ.

'Αδαμάντιος Γκολοοῦγης, 'Αδελφοὶ Πορφύρη, 'Αντ.
Βαδίσσης, Κ. Ζ. 'Αθανασοπούλου, 'Ιεωρ. Παπαϊωάννου,
'Ανδρ. Α. Βενέτης, Θεοφάνης Παπαζώης, Κωνστ. Ζω-
τος, 'Αρ. Ζαρος, Θεοδ. Μισιτης, 'Ανδρ. Ι. Μποζόνιας,
Ζήσης Τσάκαλης, 'Ιωάννης Τσίλου, Γεωρ. Δούδλης, Κωνστ.
Μαρτσίκης, 'Αδελφοὶ Βαζούκ, 'Αδελφοὶ Βενέτη, Δημ.
Γεωργίου, Βασ. 'Αν. Ζήσης, Χαρ. Βαδάση, Νικ. Βάσσοις,

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ανδρέου Κοκῶνη ἐν
Σμύρνη —

'Αλέξ. Καμάρας, 'Αθ. Α. Μητσόπουλος, Γεωργ. Χρ.
Βασιλειάδης. Γεωργ. Δ. Σαχίσσης, Ανδρέας Κοκῶνης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ανδρέου Γεωργίου Da-
mancour.

Jean Marangos Evangelos Georgiou boulang. r.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Καρρά ἐν
Salle Lake City.

Κωνσταντῖνος Καρράς, Χρίστος Παντίσας, 'Ιωάν.
Μαυριόπουλος, Θεόδωρος Σ. Καρράς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Βασιλείου Τσάκαλη ἐν
Ambridge.

Βασίλειος Τσάκαλης 2, Κ. Ντέσσοις, Δημ. Βασιλείου,
Χρήστος Βέλλης, Παρασκευᾶς Πετσανᾶς, Στέφος Ζιάκας,
Παναγιώτης Καραγιάννης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. 'Αριστοτέλους Ζωρδούμη
ἐν Elissabethville.

Φώτιος Καλαντζῆς, 'Αθ. Λάζου, Α. Γιωργαῖδης, 'Ιωαν.
Ραντος, Κ. Γιαννάκης. Σωτ. Μπενάκης, Α. Τ. Μαλλια-
ράκης, Γ. Τσελέντης, Ε. Βανδῶρος. Π. Σταθάτος, Νικ.
Κιούρης, Ι. Ματσούκης, 'Ιωάν. Παραμερίτης. Γεωργ.

Ρουφουγάλης, Η. Γιανώτσας, Β. Καράλης, Α. Ζωρδού-
μης, Εὐτ. Χωμνιάς

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλεξίου Πρωτόπαπα ἐν
Marboro Mass.

Ἀλεξ. Πρωτόπαπας, Σταῦρος Στύλλος, Εὐάγ. Δ.
Παπαδόπουλος, Ἑμμ. Βάης, Θεόδ. Κατζάνης, Νικ. Διά-
σκος Θεμιστ. Παπαγεωργίου, Φιλ. Παπαδημητρίου Γεωρ.
Πέτσιος, Μάνθος Γεωργίου, Νικ. Ἀναστασίου Πάπιγ-
κον, Δημ. Σιουργιάννης, Δευ Β. Βρύτσας, Βισ. Δαμπα-
ζάρας, Πέτρος Ζαῖμης,

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Στ. Καραγεωργίου ἐν Κα-
βάλλῃ.

Στέφανος Καραγεώργης, Μάνθος Σ. Κουτούζης, Στ.
Μπίκας, Γ. Βεκιάριδης, Αν. Μιρδλίτης, Δημ. Βαζδέκης.
Ἀν. Κούλας καφεπώλης, Ἀριστ. Γαλαζόπουλος, Γεώργ.
Παπαχρήστου, Τιμ. Βετιούνης, Εὐν. Π. Γ. Κοζίνας, Δημ.
Πισπίγγης, Χρ. Φράγγου, Δημ. Κ. Βερίώτης,

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Δημ. Ἀλεξανδρίδου ἐν Μυσ-
σοπόλει.

Κλεόβουλος Θ. Τσακυρίδης, Νικολ. Δημητριάδης
Προῦσσα, Χαραλ. Ἰωαννίδης, Παναγ. Α. Ἀρβανίτης,
Γαλακτίων Πετρακούδης, Ἀπόστ. Κ. Κεραμιτζῆς, Ἐπι-
φάνης Α. Φραγκοῦδης, Ἀθαν. Γ. Πετρακούδης, Θεοδό-
σιος Ν. Λάου, Παναγ. Χ. Γεωργίου, Ὀδυσσεὺς Τσακυρί-
δης, Ἄνδρ. Ἀπ. Κεραμιτζῆς, νεώκτορος, Ζαφειρίου Πα-
ναγιωτίδης, Δημ. Ἰωάννου, Γαβριήλ Κονιογιαννίδης,
Θρασύβουλος Κ. Λαδάς, Χ. Γιάννης, Λουκάκης Ἀθανα-
σίου, Γ. Καλιοπέρης, Φ. Θ. Κεραμιτζῆ, Γ. Θ. Τσακύρης,
Μάστορ-Βαγγέλης, Ἀθ. Κομίδης, Νικ. Ηλ. Μουράτο-
γλους, Νικ. Δ. Καῖδης, Δημ. Α. Ἀλεξανδρίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ.Α. Λεντούδη ἐν Αἰβαλύ.

Α. Λεντούδης, Γ. Ἀθ. Κοκκινάκης, Κ. Λουκα-
ρῆς, Βασίλ. Χ. Ἀνδρέα, Παν. Ἀθ. Κουκωτός, Χαρ.
Τζιζίτης, Ι. Ν. Ξεβασιδής, Δημ. Δημίδης, Ἀλεξ. Ἀγ-

γελίδης, Ἀρ. οἰοτ. Κ. Κιορτίτης, Γ. Γ. Τσαβέλλης, Πά-
ρος Χ. Κυριάκος, Ἀναστ. Γ. Ριμένας, Γεωρ. Καραβοτσα-
κισιάνου, Ἀποστ. Αγγλῆς, Ν. Φιλιππίδης, Βασ. Χρό-
νης, Ἀχιλλεύς Καζάκης, Δεωνίδας Φλώρου, Στυρ. Δ.
Κουκοτὸς, Δημ. Κουκοτὸς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημητρίου Β. Παπαγιάννη
ἐν Γιουμουλιζίνῃ.

Δημ. Β. Παπαγιάννης, Δημ. Διμήπουλος, Ἀνδρέας
Βουλκίδης, Σταῦρος Κ. Τσίτος, Ἰωαν. Τσούτσας, Θεο-
φάνης Νέσσος, Κωνστ. Βακούρη, Ἀθην. Σουρᾶς, Λύ-
σανδρος Σκουτέρης, Δημ. Λάλας, Θεοχ. Λαδιάς, Μιχ.
Ζ. Σιδῆος, Δημ. Κυριακίδης, Θεοδ. Δ. Δουρόπουλος,
Δημ. Νικολίου, Γεωρ. Α. Κίρας, Δημ. Ἰωαννίδης, Θ.
Βασιλόπουλος, Ἀπόστ. Γιαννάκινας, Λάμπρος Δ. Μπέσ-
σος Πέτρος Α. Τσελέγκας, Χαρ. Α. Ἰωαννίδης, Περι-
κλῆς Τσιάμης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. κ. Μιχαήλ Βιδούρη καὶ Χρ.
Ζωορίδη ἐν Ριζαρείῳ Σχολῇ.

Ἀν. Κοκοτάκης, Κωνστ. Καρπύζης, Νικολ. Α. Κο-
μνηνός, Ὀμηρος Ἀρμενόπουλος, Μιχ. Ζακνιθινός, Μιχ.
Καραγεωργίου, Μιχ. Ν. Σακελλαρίνης. Αἰ. Κ. Μωρά-
φτης, Κωνστ. Τριανταφύλλου, Δημ. Γ. Λιμὸς, Χῖος, Εὐ-
στράτιος Χ. Θ. Νικολάου, Κωνστ. Τζηρόνης, Μιχ. Δα-
νάμιας, Θουκιδ. Καλαντζῆς, Ἀναστ. Κασπαλιάδης,
Χο. Σάμος, Χειμαριώτης, Λέτσιος Γεωργίου, Στέργιος
Χαραχοῦτος Δοβολνοβον, Πιτρ. Γ. Τσιάμης, Μπαουσι-
οὺς, Γεώργ. Κυβίος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παντελῆ Σαγιάνου ἐν Δαρ-
δανελλίοις.

Νικόλ. Σαγιάνος, Γεώρ. Ν. Δάρλας, Δημ. Τσικούρας,
Ν. Π. Μίνω, Π. Δ. Ροῦσος, Ρεῦοι, Χρ. Γ. Χαντόλιας,
Ἀναστ. Τάτσης, Μιλτ. Π. Μίνω, Φίλ. Ζουμπούλης, Θεό-
δωρος Ἀνασιάσιος, Μιχαλάκης Γερασικίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημ. Παππᾶ ἐν Δενεζλῇ.

Δημ. Γ. Παππᾶς, Ἀναστ. Γ. Παππᾶς, Νικόλ. Παπαγεωργίου, Νικ. Χηρόπουλος, Χρῆστος Χηρόπουλος, Σπύρος Μ. Ζωαίδης, Βασίλειος Μ. Ζωαίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Φωτίου Ν. Αὐγέρη ἐν Ἀθήναις.

Φώτιος Ν. Αὐγέρης, Πάνος Νταγκόπουλος, Βελισσάκης Ντάγκας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Δίδος Ἀγγελικῆς Τσιώμου ἐν Θεσσαλονίκῃ

Ἀγλαΐα Ἀναγνωστοπούλου, Κλεονίκη Μαρούλη Ζερβουδάκη, Εὐφημία Πιάτσα, Ἄννα Κοτρώνη, Μιχ. Μιχαηλίδης, Γεωρ. Γουσίδης, Κωνστ. Πέμματος, Μάρκος Κ. Γκίμπας, Ζήσης Κωνσταντίνου, Κωνστ. Μπέκης Κωνσταντ. Χ. Θωμᾶς, Ἀλέξανδρ. Βαφειδῆς, Ναὺμ Χρ. Τσιτσινας Ἰωαν. Σαραγλῆς, Δημ. Χοντζόπουλος, Λάζαρος Πλιάτσιου, Ν. Βικόπουλος, Ἰωάν. Ρούσσης, Χρῆστος Σταύρου, Πάτρος Α. Δούκας, Μ. Bossiades, P. Dobromolekis Mischa Kaliyne, J. Dobromolski, Κ. Καλαϊτζῆς, Α. Aslan Θεοδωρίδης δικηγόρος, Γ. Α. Κανάκης, Arthur Abbot, Παυλ. Α. Εὐγενίδης, Ezicourd, Γρηγόριος Ζανάβας, Νικόλ. Δ. Βορέτιτς, Ἑρρίκος Σαριδάκις, Τσαγγαρίδης, Γ. Τσιμπάνογλου, Πέτρος Κόκκου, Roubin M. A. Cristo N. Θ. Σακελλαρίδης, Ἰπποκράτης Νικολαΐδης, Γεωρ. Σακελλαρίδης, Νικολ. Χρυσόπουλος, Γ. Νάκης, Κ. Μισοῦς, Gabriel Conoma, Δ. Φ. Παπαγιάννης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλκιβιάδου Σάρρα ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Γ. Μακρίδης ἀρχαιολόγος, Ἀλκιβιάδης Σάρρας, Γεωρ. Χρ. Νικολαΐδης, Μ. Η. Ζούλας, Χρ. Γ. Τσομπλίδης Ἀρ. Τσιμογιάννης, Ἀχιλλεὺς Φλῶρος, Κωνστ. Γιαννακός, Κωνστ. Κουσιώρης, Ἀθαν. Ν. Δούκας, Ἰωαν. Λασκαρί-

δης, Ἀδαμαν. Μ. Πέτσιος, Θωμᾶς Τοιελλίδης, Ἰω. Τόσκας.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίδι τοῦ κ. Τάσου Βιδούρη καὶ τῆς Δίδος Ἀννας Τσαπαρῆ ἐν Ἐπιβάταις, Ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος Κων/πόλις, Τύσος Βιδούρης. Ἐπιβάται, Ματθίλδη Δημητριάδου Προῦσσα, Φερειονόη Βαλλῆ Ἐπιβάται Κλεοπάτρα Ζέρβα Κων/πόλις, Δημ. Βαλλῆς Ἐπιβάται, Εὐρίκλεια Παντσόγλου Ἐξάστερον, Ἀγγελικὴ Νάκα ἐξ Αὐλῶνος. Χαριτίνη Καρακάση Ἐπιβάται, Μαγδαληνὴ Ἐλευθεριάδου Ἐπιβάται, Ζωὴ Κωνσταντινίδου ἐξ Αἰγιαλῶν, Ἀρίστη. Α. Βέϊκου. Κόρηνα Κοριτσίδου Ἐπιβάται Εὐγενία Παππαδοπούλου ἐκ Κων/πόλεως, Εἰρήνη Πολυχρονιάδου ἐκ Δανιζοῦς, Περσεφόνη Παππακυρίδου ἐκ Μπανπᾶ Ἑσπῆς, Ἑλένη Σ. Νικηφορίδου ἐκ Μηδείας Παναγιώτα Ρούσου ἐκ Κορφαλῆ, Γεωρ. Τζαμεζδῆς Ἐπιβάται, Ἑλένη Κ. Βέϊκου, Ἑλένη Π. Ἀθανασίου Ἐπιβάται, Β. Τριανταφυλλίδης Κων/πολις, Νικ. Τζαμπειζδῆς, Δημ. Δημοσθενόπουλος, Δημ. Ἐμμανουήλ, Κ. Αναστασιάδης, Ἀννα. Δ. Τοιαπαρῆ Ἐπιβάται.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίδι τοῦ κ. Κώστα Βιδούρη ἐν Ἑσπῇ, Σεχῆρ

Κώστας. Β. Βιδούρης, Βασίλ. Βεγγόπουλος, Παν. Κέντρος, Γεώρ. Χανδάνος, Γεώρ. Δουρδούψης μηχανικὸς, Θωμ. Ματθανάδης, Γεώρ. Ἀποστολίδης Ἡπειρώται, Κων. Ι. Γκιώχας ἐκ Δελβινακίου, Παν. Γ. Ἀνδρέας ἐκ Μιτυλήνης, Κ. Πελαργίδης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίδι τοῦ κ. Παναγ. Οἰκονόμου ἐν Πέραν.

Γεώρ. Κ. Παξιμαδάς, Βασίλ. Δομάτισογλους, Robert Grass, Χρήστος Πεχλιβάνης Μουδανιά, Στυλ. Παππαγεωργίου Μάδιτος, Ἰωαν. Ἡλιδῆς, Παναγιώτης Οἰκονόμου, Πέραν.

